

Lagrådsremiss

Skärpta krav för svenskt medborgarskap

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 10 februari 2026

Johan Forssell

Christiana Lyrestam
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

Medborgarskapet är ett rättsligt förhållande mellan medborgaren och staten som medför rättigheter och skyldigheter för båda parter. Det är viktigt att det svenska medborgarskapet tillmäts stor betydelse. Värdet av det svenska medborgarskapet måste respekteras och värnas i högre grad än i dag. Regeringen föreslår därför ändringar i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap som syftar till att skärpa reglerna om förvärv av svenskt medborgarskap. Ändringarna innebär i huvudsak följande.

- Kraven på hemvist i Sverige skärps.
- Det ställs högre krav på levnadssättet hos den som vill förvärva svenskt medborgarskap.
- Det införs ett försörjningskrav vid ansökan om medborgarskap.
- Det införs ett krav på tillräckliga kunskaper i svenska och om det svenska samhället för att få svenskt medborgarskap.
- Anmälningförfarandet utmönstras så långt som möjligt.
- Det införs en möjlighet för barn att självständigt förvärva svenskt medborgarskap efter ansökan.

I syfte att svensk rätt ska överensstämma med unionsrätten föreslås även att tidigare svenska medborgare som är födda utanför Sverige och aldrig har varit bosatta i landet ska kunna ansöka om att återfå sitt svenska medborgarskap.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 6 juni 2026. Lagändringarna i fråga om medborgarskapsprovet i läs- och hörförståelse i svenska på funktionell nivå föreslås dock träda i kraft den 1 oktober 2027 eller den tidigare dag som regeringen bestämmer. Lagändringarna i fråga om medborgarskapsprovet i svenska i övrigt föreslås träda i kraft den dag som regeringen bestämmer.

Innehållsförteckning

1	Beslut	5
2	Lagtext	6
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap	6
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap	17
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap	19
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (2014:481) om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap	21
3	Ärendet och dess beredning	23
4	Ändrade regler om förvärv av svenskt medborgarskap.....	24
4.1	Nuvarande regler	24
4.2	Behovet av ändrade regler	25
5	Förvärv av svenskt medborgarskap efter anmälan	25
5.1	Anmälningsförfarandet ska utmönstras så långt som möjligt	25
5.2	Kravet på att ett barn ska vara ogift ska tas bort.....	31
6	Barn i ansökningsförfarandet	32
6.1	Det ska införas en särskild möjlighet för barn att självständigt förvärva svenskt medborgarskap efter ansökan.....	32
6.2	Naturalisationsvillkor	34
6.3	Barn ska inte längre omfattas av förälders förvärv av svenskt medborgarskap efter ansökan	38
7	Längre hemvist i Sverige för att förvärva medborgarskap	39
7.1	Kraven på hemvist bör skärpas.....	39
7.2	Hemvisttidens längd för vuxnas förvärv av svenskt medborgarskap efter ansökan	41
7.2.1	En sökande ska som huvudregel kunna förvärva medborgarskap efter åtta år	41
7.2.2	Tidigare svenska medborgare ska kunna förvärva medborgarskap efter två år	43
7.2.3	Nordiska medborgare bör fortsatt kunna förvärva medborgarskap efter två år	44
7.2.4	Statslösa personer ska kunna förvärva medborgarskap efter fem år	45
7.2.5	Flyktingar ska kunna förvärva medborgarskap efter sju år	46
7.2.6	Den som är gift eller sambo med en svensk medborgare ska kunna förvärva medborgarskap efter sju år	47

7.2.7	Unga vuxna ska kunna förvärva medborgarskap efter sju år	49
7.3	Hemvisttidens längd för förvärv av svenskt medborgarskap efter anmälan.....	50
7.3.1	Kravet på hemvist för unga vuxna som är födda i Sverige och som sedan födelsen är statslösa ska skärpas	50
7.3.2	Hemvistkravet för övriga bör inte ändras	51
8	Ett krav på skötsamt och hederligt levnadssätt i medborgarskapsärenden	53
8.1	Kraven på sökandens levnadssätt ska skärpas	53
8.2	Krav på ett skötsamt och hederligt levnadssätt för barn över 15 år i ansökningsförfarandet	61
8.3	Skärpta krav på frånvaro av brottslighet i anmälningsärenden	63
9	Självförsörjning som krav för svenskt medborgarskap	66
9.1	Ett försörjningskrav ska införas.....	66
9.2	Försörjningskravets utformning	69
9.3	Undantag från försörjningskravet.....	74
10	Krav på kunskaper i svenska och om det svenska samhället	79
10.1	Språk- och samhällskunskapskrav för svenskt medborgarskap	79
10.1.1	Införande av kunskapskrav	79
10.1.2	Åldersgränser.....	82
10.1.3	Kunskapskraven ska gälla vid medborgarskapsförvärv efter ansökan	85
10.2	Medborgarskapsprovet	87
10.2.1	Kunskapskraven ska kunna uppfyllas genom ett särskilt medborgarskapsprov	87
10.2.2	Kunskapsnivån för provet i svenska	88
10.2.3	Kunskapsnivån för provet i samhällskunskap.....	91
10.2.4	Föreskrifter om medborgarskapsprovet.....	93
10.3	Andra sätt att visa kunskaper i svenska och om det svenska samhället	94
10.3.1	Andra sätt att visa kunskaper i svenska	96
10.3.2	Andra sätt att visa kunskaper om det svenska samhället	100
10.4	Undantag från kravet på kunskaper i svenska och samhällskunskap.....	102
11	Undantag från övriga naturalisationsvillkor.....	104
11.1	Undantag för vuxna sökande	104
11.2	Undantag för sökande som är barn	106
12	Förlust av svenskt medborgarskap	109
13	Överklagande	115
14	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	115
15	Konsekvenser av förslagen	120

15.1	Ekonomiska konsekvenser	120
15.2	Övriga konsekvenser	125
16	Författningskommentar	130
16.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap	130
16.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap	145
16.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap	146
16.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (2014:481) om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap	147
Bilaga 1	Sammanfattning av delbetänkandet Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2).....	149
Bilaga 2	Betänkandets lagförslag	154
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	160
Bilaga 4	Sammanfattning av betänkandet Skärpta krav för svenskt medborgarskap (SOU 2025.1).....	161
Bilaga 5	Betänkandets lagförslag	166
Bilaga 6	Förteckning över remissinstanserna	175
Bilaga 7	Sammanfattning av departementspromemorian Självförsörjning som krav för svenskt medborgarskap	176
Bilaga 8	Promemorians lagförslag.....	177
Bilaga 9	Förteckning över remissinstanserna	178

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap,
2. lag om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap,
3. lag om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap,
4. lag om ändring i lagen (2014:481) om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap¹

dels att 7, 9 och 13 §§ ska upphöra att gälla,

dels att punkt 4 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ska upphöra att gälla,

dels att nuvarande 12 § ska betecknas 11 c §,

dels att 8, 10, 11, den nya 11 c, 14, 18 och 19 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 6 § ska lyda ”Förvärv av svenskt medborgarskap efter anmälan”,

dels att det ska införas tio nya paragrafer, 11 a, 11 b, 12, 12 a och 13–13 e §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §²

En utlänning förvärvar svenskt medborgarskap efter anmälan, om han eller hon

En utlänning *som är född i Sverige och sedan födelsen är statslös* förvärvar svenskt medborgarskap efter anmälan om han eller hon

1. har fyllt arton men inte tjugooett år vid anmälningstillfället,

2. har permanent uppehållstillstånd i Sverige, *och*

2. har permanent uppehållstillstånd i Sverige *eller har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd med stöd av 5 kap. 1, 3, 3 a eller 6 § eller 12 kap. 18 § utlänningslagen (2005:716),*

3. har haft hemvist här i landet sedan fem år eller, *i fråga om den som är statslös,*

3. har haft hemvist här i landet sedan fem år eller *under sammanlagt tio år, och*

a) sedan fem år,

b) under sammanlagt tio år, eller

¹ Senaste lydelse av

7 § 2024:423

9 § 2024:423

punkt 4 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna 2024:423.

² Senaste lydelse 2024:423. Ändringen innebär bl.a. att tredje och fjärde styckena tas bort.

c) sedan han eller hon fyllde femton år.

4. inte har dömts för ett brott mot Sveriges säkerhet eller dömts till frihetsberövande påföljd i fem år eller längre.

Kravet i första stycket 2 gäller inte en utlänning som

1. är född i Sverige,
2. sedan födelsen är statslös,
3. har haft hemvist här i landet sedan fem år eller under sammanlagt tio år, och

4. har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd med stöd av 5 kap. 1, 3, 3 a eller 6 § eller 12 kap. 18 § utlänningslagen (2005:716).

Utöver de krav som anges i första stycket krävs för förvärv av svenskt medborgarskap att utlänningen gör sannolikt att den uppgivna identiteten är riktig. Det krävs även att han eller hon varken

1. är skäligen misstänkt eller dömd för ett brott för vilket det svåraste straff som är föreskrivet är fängelse i fyra år eller mer eller för upprepad brottslighet som inte är mindre allvarlig eller ligger långt tillbaka i tiden,

2. är skäligen misstänkt eller dömd för ett brott utanför Sverige som enligt svensk lag motsvarar ett brott för vilket det svåraste straff som är föreskrivet är fängelse i fyra år eller mer eller för upprepad brottslighet utanför Sverige som enligt svensk lag inte är mindre allvarlig eller ligger långt tillbaka i tiden,

3. bedöms utgöra ett hot mot Sveriges säkerhet eller allmän säkerhet, eller

4. har varit verksam i, eller haft bestämmande inflytande över, en organisation eller grupp vars verksamhet innefattar systematiska, omfattande och grova övergrepp på andra människor.

Tredje stycket gäller inte en utlänning som är född i Sverige och som sedan födelsen är statslös.

10 §³

Om en utlänning blir svensk medborgare enligt 6, 7, 8 eller 9 §, förvärvar även hans eller hennes *ogifta* barn som har hemvist här i landet och inte har fyllt arton år svenskt medborgarskap om utlänningen

Om en utlänning blir svensk medborgare enligt 6 eller 8 §, förvärvar även hans eller hennes barn som har hemvist här i landet och inte har fyllt arton år svenskt medborgarskap om utlänningen

1. ensam har vårdnaden om barnet, eller
2. har vårdnaden gemensamt med den andra föräldern och han eller hon är svensk medborgare.

Blir föräldrarna till ett *ogift* barn som har hemvist här i landet och som inte har fyllt arton år samtidigt svenska medborgare enligt 6, 7, 8 eller 9 §, förvärvar även barnet svenskt medborgarskap om han eller hon står under bådas vårdnad.

Blir föräldrarna till ett barn som har hemvist här i landet och som inte har fyllt arton år samtidigt svenska medborgare enligt 6 eller 8 §, förvärvar även barnet svenskt medborgarskap om han eller hon står under bådas vårdnad.

Om barnet har fyllt femton år, krävs för förvärv av svenskt medborgarskap att det görs sannolikt att barnets uppgivna identitet är riktig. Det krävs även att han eller hon varken

1. är skäligen misstänkt eller dömd för ett brott för vilket det svåraste straff som är föreskrivet är fängelse i fyra år eller mer eller för upprepad brottslighet som inte är mindre allvarlig eller ligger långt tillbaka i tiden,

2. är skäligen misstänkt eller dömd för ett brott utanför Sverige som enligt svensk lag motsvarar ett brott för vilket det svåraste straff som är föreskrivet är fängelse i fyra år eller mer eller för upprepad brottslighet utanför Sverige som enligt svensk lag inte är mindre allvarlig eller ligger långt tillbaka i tiden,

3. bedöms utgöra ett hot mot Sveriges säkerhet eller allmän säkerhet, eller

4. har varit verksam i, eller haft bestämmande inflytande över, en organisation eller grupp vars verksamhet innefattar systematiska, omfattande och grova övergrepp på andra människor.

11 §⁴

En utlänning kan efter ansökan beviljas svenskt medborgarskap (naturaliseras), om han eller hon har

1. styrkt sin identitet,
2. fyllt arton år,
3. permanent uppehållstillstånd i Sverige,
4. hemvist här i landet

a) sedan två år i fråga om dansk, finländsk, isländsk eller norsk medborgare,

b) sedan fyra år i fråga om den som är statslös eller att bedöma som flykting enligt 4 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716),

c) sedan fem år i fråga om övriga utlänningar, och

5. haft och kan förväntas komma att ha ett hederligt levnadssätt.

En utlänning som har fyllt arton år kan efter ansökan beviljas svenskt medborgarskap (naturaliseras) om han eller hon

1. har styrkt sin identitet,
2. har permanent uppehållstillstånd i Sverige,
3. har hemvist här i landet sedan åtta år, om inte annat följer av 11 a §,
4. har haft och kan förväntas komma att ha ett skötsamt och hederligt levnadssätt,

5. har förmåga att försörja sig enligt 11 b §, och

6. har visat tillräckliga kunskaper i svenska och om det svenska samhället enligt 13 §.

Kravet i första stycket 6 gäller inte den som har fyllt 67 år.

11 a §

I stället för vad som anges i 11 § första stycket 3 ska sökanden ha haft hemvist här i landet

1. sedan två år i fråga om den som

a) är dansk, finländsk, isländsk eller norsk medborgare, eller

⁴ Senaste lydelse 2005:722.

b) tidigare har varit svensk medborgare,

2. sedan fem år i fråga om den som är statslös, eller

3. sedan sju år i fråga om den som

a) är att bedöma som flykting enligt 4 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716),

b) är gift eller sambo med en svensk medborgare, eller

c) inte har fyllt tjugoett år vid ansökningstillfället.

Första stycket 3 b gäller endast om äktenskapet eller samboförhållandet har varat i minst fem år och sökandens make eller sambo har varit svensk medborgare i minst fem år.

11 b §

Försörjningskravet i 11 § första stycket 5 är uppfyllt om utlännings-

1. har lön eller inkomst av näringsverksamhet, och

2. de senaste tre åren före ansökan inte har mottagit försörjningsstöd enligt 12 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400) under en sammanlagd tid som överstiger sex månader.

Lön eller inkomst av näringsverksamhet enligt första stycket 1 ska som lägst uppgå till en årsinkomst om tre inkomstbasbelopp enligt 58 kap. 26 och 27 §§ socialförsäkringsbalken. Arbetsrelaterad ersättning som lämnas tillfälligt under pågående anställning jämföras med lön. Inkomster från anställning med särskilt anställningsstöd, med stöd för nystartsjobb och i etableringsjobb får inte beaktas. Inte heller inkomster från näringsverksamhet vid stöd till start av näringsverksamhet får beaktas.

För att försörjningskravet ska vara uppfyllt får

försörjningsförmågan inte bara vara tillfällig.

12 §

Om kraven i 11 § inte är uppfyllda får, om inte annat följer av andra stycket, sökanden ändå naturaliseras, om

1. sökanden tidigare har varit svensk medborgare,

2. sökanden är gift eller sambo med en svensk medborgare, eller

3. det annars finns särskilda skäl till det.

En sökande som inte kan styrka sin identitet enligt 11 § 1 får naturaliseras, endast om han eller hon sedan minst *åtta* år har hemvist här i landet och gör sannolikt att den uppgivna identiteten är riktig.

11 c §

Om kraven i 11 § *första stycket* inte är uppfyllda får, om annat inte följer av andra, *tredje eller fjärde stycket*, sökanden ändå naturaliseras om *det finns särskilda skäl*.

En sökande som inte kan styrka sin identitet enligt 11 § *första stycket 1* får naturaliseras endast om han eller hon sedan minst *tio* år har hemvist här i landet och gör sannolikt att den uppgivna identiteten är riktig.

En sökande som inte uppfyller försörjningskravet i 11 § första stycket 5 får naturaliseras endast om

1. han eller hon har rätt att uppbära inkomstgrundad ålderspension, garantipension eller äldreförsörjningsstöd enligt socialförsäkringsbalken,

2. han eller hon uppfyller kravet i 11 b § första stycket 2 och bedriver studier med godkända studieresultat inom

a) en utbildning på heltid vid ett svenskt universitet eller högskola som leder till en examen på grundnivå, avancerad nivå eller forskarnivå, eller

b) en utbildning på heltid som leder till en yrkeshögskoleexamen eller en kvalificerad yrkeshögskoleexamen,

3. han eller hon bedriver studier inom gymnasieskolan, eller

4. det inte rimligen kan begäras att sökanden uppfyller försörjningskravet.

En sökande som inte har visat kunskaper enligt 11 § första stycket 6 får naturaliseras endast om det inte rimligen kan begäras att sökanden, på grund av en funktionsnedsättning eller andra personliga förhållanden, visar sådana kunskaper.

12 §

Ett utländskt barn kan efter ansökan av den eller dem som har vårdnaden om barnet beviljas svenskt medborgarskap (naturaliseras) om

*1. barnets identitet har styrkts,
2. barnet har permanent uppehållstillstånd i Sverige,*

*3. barnet har hemvist här i landet
a) sedan två år om barnet är dansk, finländsk, isländsk eller norsk medborgare,*

b) sedan två år om barnet är statslöst och inte har fyllt femton år,

c) sedan tre år om barnet inte har fyllt femton år och inte omfattas av a eller b,

d) sedan fem år om barnet har fyllt femton år och inte omfattas av a,

4. barnet har haft och kan förväntas komma att ha ett skötsamt och hederligt levnadssätt, om barnet har fyllt femton år, och

5. barnet har visat tillräckliga kunskaper i svenska och om det svenska samhället enligt 13 §, om barnet har fyllt sexton år.

Om barnet har fyllt tolv år och har utländskt medborgarskap krävs för förvärv av svenskt medborgarskap att barnet samtycker till det, om inte barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke på grund av sjukdom eller något annat liknande förhållande.

12 a §

Om kraven i 12 § första stycket inte är uppfyllda får, om inte annat

följer av andra eller tredje stycket, barnet ändå naturaliseras om det finns särskilda skäl.

Ett barn vars identitet inte har styrkts enligt 12 § första stycket 1 får naturaliseras endast om han eller hon sedan minst sju år har hemvist här i landet och det görs sannolikt att den uppgivna identiteten är riktig.

Ett barn som inte har visat kunskaper enligt 12 § första stycket 5 får naturaliseras endast om det inte rimligen kan begäras att barnet, på grund av en funktionsnedsättning eller andra personliga förhållanden, visar sådana kunskaper.

13 §

Tillräckliga kunskaper i svenska visas på de sätt som anges i 13 a §, om inte annat följer av 13 b §.

Tillräckliga kunskaper om det svenska samhället visas genom godkänt medborgarskapsprov i samhällskunskap om inte annat följer av 13 c §.

Genom medborgarskapsprovet i samhällskunskap ska det prövas om utlänningen har grundläggande kunskaper om det svenska samhället. Provet ska utformas på svenska på funktionell nivå.

13 a §

Tillräckliga kunskaper i svenska visas genom

1. godkänt betyg i svenska eller svenska som andraspråk från

a) den avslutande årskursen i grundskolan eller motsvarande utbildning, den avslutande årskursen i anpassade grundskolan eller någon av de två sista årskurserna i specialskolan,

b) gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan eller folkhögskolestudier på gymnasial nivå,

c) kommunal vuxenutbildning, eller

d) den avslutande årskursen i en skolform som motsvarar grundskolan eller gymnasieskolan inom ett annat nordiskt lands skolväsende, eller

2. godkänt betyg i den högsta kursen i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning, eller

3. godkänt resultat på

a) ett kunskapsprov som används av universitet och högskolor för att pröva de kunskaper i svenska som krävs för högskolestudier i Sverige, eller

b) ett annat kunskapsprov i svenska som med hög grad av säkerhet visar kunskaper i svenska på funktionell nivå.

13 b §

Kravet på tillräckliga kunskaper i svenska gäller inte för den som har godkänt betyg i danska eller norska från den avslutande årskursen i en skolform som motsvarar grundskolan eller gymnasieskolan inom ett annat nordiskt lands skolväsende.

13 c §

Utöver vad som framgår av 13 § kan tillräckliga kunskaper om det svenska samhället visas genom godkänt betyg i samhällskunskap eller grundläggande samhällsorienterande ämnen från

1. den avslutande årskursen i grundskolan eller anpassade grundskolan eller någon av de två sista årskurserna i specialskolan,

2. gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan eller folkhögskolestudier på gymnasial nivå, eller

3. kommunal vuxenutbildning.

13 d §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regerings-

*formen meddela närmare
föreskrifter om medborgarskaps-
provet.*

13 e §

*Regeringen får meddela
föreskrifter om avgift för anmälan
till medborgarskapsprovet.*

14 §

En svensk medborgare förlorar sitt svenska medborgarskap när han eller hon fyller tjugotvå år, om han eller hon

1. är född utomlands,
2. aldrig haft hemvist i Sverige, och
3. inte heller varit här under förhållanden som tyder på samhörighet med landet.

På ansökan som görs innan den svenske medborgaren fyller tjugotvå år får dock medges att medborgarskapet behålls.

*Den som har förlorat sitt svenska
medborgarskap enligt första
stycket får efter ansökan medges att
medborgarskapet återfås med
verkan från den tidpunkt då
medborgarskapet förlorades.*

När någon förlorar svenskt medborgarskap enligt första stycket, förlorar även hans eller hennes barn sitt svenska medborgarskap, om barnet förvärvat detta på grund av att föräldern varit svensk medborgare. Barnet förlorar dock inte sitt medborgarskap om den andra föräldern har kvar sitt svenska medborgarskap och barnet härleder sitt svenska medborgarskap även från honom eller henne.

Förlust av svenskt medborgarskap sker inte om detta skulle leda till att personen blir statslös.

18 §⁵

En medborgare i en avtalsstat förvärvar svenskt medborgarskap genom anmälan, om han eller hon

1. har fyllt arton år,
2. har hemvist här i landet sedan fem år, och
3. under denna tid inte har dömts till frihetsberövande påföljd.

När en person förvärvar medborgarskap på sådant sätt tillämpas 10 § första och andra styckena i fråga om medborgarens barn.	När en person förvärvar medborgarskap på sådant sätt tillämpas 10 § i fråga om medborgarens barn.
---	---

⁵ Senaste lydelse 2024:423.

Den som har förlorat sitt svenska medborgarskap och därefter oavbrutet varit medborgare i en avtalsstat, får tillbaka svenskt medborgarskap genom anmälan, om han eller hon har tagit hemvist här i landet. Vid sådant förvärv av medborgarskap tillämpas 10 § *första och andra styckena* när det gäller medborgarens barn.

Den som har förlorat sitt svenska medborgarskap och därefter oavbrutet varit medborgare i en avtalsstat, får tillbaka svenskt medborgarskap genom anmälan, om han eller hon har tagit hemvist här i landet. Vid sådant förvärv av medborgarskap tillämpas 10 § när det gäller medborgarens barn.

Denna lag träder i kraft den 6 juni 2026.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap

Härigenom föreskrivs att 13 och 13 a §§ lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt förslaget i avsnitt 2.1 Föreslagen lydelse

13 §

Tillräckliga kunskaper i svenska visas på de sätt som anges i 13 a §, om inte annat följer av 13 b §.

Tillräckliga kunskaper om det svenska samhället visas genom godkänt medborgarskapsprov i samhällskunskap om inte annat följer av 13 c §.

Genom medborgarskapsprovet i samhällskunskap ska det prövas om utlänningen har grundläggande kunskaper om det svenska samhället. Provet ska utformas på svenska på funktionell nivå.

Tillräckliga kunskaper i svenska och om det svenska samhället visas genom godkänt medborgarskapsprov i svenska och samhällskunskap om inte annat följer av 13 a–13 c §§.

Genom provet i svenska ska det prövas om utlänningen visar läs- och hörförståelse på funktionell nivå.

Genom provet i samhällskunskap ska det prövas om utlänningen har grundläggande kunskaper om det svenska samhället. Provet ska utformas på svenska på funktionell nivå.

13 a §

Tillräckliga kunskaper i svenska visas genom

Utöver vad som framgår av 13 § kan tillräckliga kunskaper i svenska visas genom

1. godkänt betyg i svenska eller svenska som andraspråk från
 - a) den avslutande årskursen i grundskolan eller motsvarande utbildning, den avslutande årskursen i anpassade grundskolan eller någon av de två sista årskurserna i specialskolan,
 - b) gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan eller folkhögskolestudier på gymnasial nivå,
 - c) kommunal vuxenutbildning, eller
 - d) den avslutande årskursen i en skolform som motsvarar grundskolan eller gymnasieskolan inom ett annat nordiskt lands skolväsende, eller
2. godkänt betyg i den högsta kursen i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning, eller
3. godkänt resultat på
 - a) ett kunskapsprov som används av universitet och högskolor för att pröva de kunskaper i svenska som krävs för högskolestudier i Sverige, eller
 - b) ett annat kunskapsprov i svenska som med hög grad av säkerhet visar kunskaper i svenska på funktionell nivå.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2027 eller den tidigare dag som regeringen bestämmer.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap

Härigenom föreskrivs att 13 och 13 a §§ lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt förslaget i avsnitt 2.2 Föreslagen lydelse

13 §

Tillräckliga kunskaper i svenska och om det svenska samhället visas genom godkänt medborgarskapsprov i svenska och samhällskunskap om inte annat följer av 13 a–13 c §§.

Genom provet i svenska ska det prövas om utlänningen visar läs- och hörförståelse på funktionell nivå.

Genom provet i svenska ska det prövas om utlänningen visar läs- och hörförståelse på funktionell nivå *och muntlig och skriftlig färdighet på grundläggande nivå.*

Genom provet i samhällskunskap ska det prövas om utlänningen har grundläggande kunskaper om det svenska samhället. Provet ska utformas på svenska på funktionell nivå.

13 a §

Utöver vad som framgår av 13 § kan tillräckliga kunskaper i svenska visas genom

1. godkänt betyg i svenska eller svenska som andraspråk från

a) den avslutande årskursen i grundskolan eller motsvarande utbildning, den avslutande årskursen i anpassade grundskolan eller någon av de två sista årskurserna i specialskolan,

b) gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan eller folkhögskolestudier på gymnasial nivå,

c) kommunal vuxenutbildning, eller

d) den avslutande årskursen i en skolform som motsvarar grundskolan eller gymnasieskolan inom ett annat nordiskt lands skolväsende, eller

2. godkänt betyg i den högsta kursen i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning, eller

3. godkänt resultat på

3. godkänt resultat på ett kunskapsprov som används av universitet och högskolor för att pröva de kunskaper i svenska som krävs för högskolestudier i Sverige.

a) ett kunskapsprov som används av universitet och högskolor för att pröva de kunskaper i svenska som krävs för högskolestudier i Sverige, eller

b) ett annat kunskapsprov i svenska som med hög grad av

*säkerhet visar kunskaper i svenska
på funktionell nivå.*

1. Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.
2. Äldre föreskrifter gäller för den som har ett godkänt resultat på medborgarskapsprov i svenska enligt 13 § andra stycket i dess äldre lydelse.
3. Äldre föreskrifter gäller i ärenden som har kommit in till Migrationsverket före ikraftträdandet där sökanden åberopar ett godkänt resultat på ett kunskapsprov enligt 13 a § 3 i dess äldre lydelse.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (2014:481) om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2014:481) om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap

dels att punkt 3 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ska upphöra att gälla,

dels att punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

2.¹ De upphävda 4 och 5 §§ gäller fortfarande för barn som har fötts före den 1 april 2015. Om barnet har fyllt femton år, krävs för förvärv av svenskt medborgarskap enligt den upphävda 5 § att det görs sannolikt att barnets uppgivna identitet är riktig. Det krävs även att han eller hon varken

a) är skäligen misstänkt eller dömd för ett brott för vilket det svåraste straff som är föreskrivet är fängelse i *fyra* år eller mer *eller* för upprepad brottslighet *som inte är mindre allvarlig* eller ligger långt tillbaka i tiden,

b) är skäligen misstänkt eller dömd för ett brott utanför Sverige som enligt svensk lag motsvarar ett brott för vilket det svåraste straff som är föreskrivet är fängelse i *fyra* år eller mer *eller* för upprepad brottslighet utanför Sverige som enligt svensk lag *inte är mindre allvarlig* eller ligger långt tillbaka i tiden,

c) bedöms utgöra ett hot mot Sveriges säkerhet eller allmän säkerhet, eller

d) har varit verksam i, eller haft bestämmande inflytande över, en organisation eller grupp vars verksamhet innefattar systematiska, omfattande och grova övergrepp på andra människor.

När en person förvärvat medborgarskap enligt den upphävda 5 § tillämpas 10 § i fråga om medborgarens barn.

Föreslagen lydelse

a) är skäligen misstänkt eller dömd för ett brott för vilket det svåraste straff som är föreskrivet är fängelse i *två* år eller mer, för upprepad brottslighet *avseende brott för vilka det är föreskrivet fängelse* eller *för upprepad brottslighet som inte* ligger långt tillbaka i tiden,

b) är skäligen misstänkt eller dömd för ett brott utanför Sverige som enligt svensk lag motsvarar ett brott för vilket det svåraste straff som är föreskrivet är fängelse i *två* år eller mer, för upprepad brottslighet utanför Sverige *avseende brott för vilka det enligt svensk lag är föreskrivet fängelse* eller *för upprepad brottslighet utanför Sverige som inte* ligger långt tillbaka i tiden,

¹ Senaste lydelse 2024:424.

Denna lag träder i kraft den 6 juni 2026.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade den 24 oktober 2019 att ge en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag som innebär att godkänt prov i svenska och i grundläggande samhällskunskap ska vara ett krav för medborgarskap i Sverige (dir. 2019:70). I uppdraget ingick även att se över vissa andra frågor om förvärv och förlust av medborgarskap.

Utredningen, som antog namnet Utredningen om språk- och samhällskunskapskrav för svenskt medborgarskap och andra frågor om medborgarskap (Ju 2019:08), överlämnade i januari 2021 delbetänkandet Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2) och i juli 2021 slutbetänkandet Ändrade regler i medborgarskapslagen (SOU 2021:54). Slutbetänkandet behandlades i propositionen Ändringar i medborgarskapslagen, som riksdagen har antagit (prop. 2023/24:107, bet. 2023:24:SfU15, rskr. 2023/24:107).

I lagrådsremissen behandlas delbetänkandets lagförslag. En sammanfattning av delbetänkandet och dess lagförslag finns i *bilaga 1* och 2.

Delbetänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga på regeringens webbplats, [regeringen.se](https://www.regeringen.se), och i Justitiedepartementet (Ju2021/00115).

Regeringen beslutade den 7 september 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att bl.a. lämna förslag på skärpta krav för svenskt medborgarskap avseende hemvistid och hederligt levnadssätt samt krav på egenförsörjning och ytterligare kunskaper i det svenska samhället och svensk kultur (dir. 2023:129).

Den 27 juni 2024 beslutade regeringen tilläggsdirektiv om utvidgning av det ursprungliga uppdraget som bl.a. innebar att utredningen skulle analysera och föreslå hur anmälningförfarandet kan utmönstras och hur kraven för förvärv av medborgarskap för vuxna personer som är födda i Sverige och sedan födelsen är statslösa kan skärpas, ta ställning till om och i så fall hur möjligheten att beviljas dispens från naturalisationsvillkoren vid särskilda skäl bör skärpas samt analysera och ta ställning till om den svenska regleringen av förlust av medborgarskap behöver ändras för att överensstämma med unionsrätten (dir. 2024:63).

Utredningen, som antog namnet Utredningen om skärpta krav för att förvärva svenskt medborgarskap, överlämnade i januari 2025 betänkandet Skärpta krav för svenskt medborgarskap (SOU 2025:1). En sammanfattning av betänkandet och dess lagförslag finns i *bilaga 4* och 5.

Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 6*. Remissvaren finns tillgängliga på regeringens webbplats, [regeringen.se](https://www.regeringen.se), och i Justitiedepartementet (Ju2025/00118).

Justitiedepartementet har i Promemoria med kompletterande förslag till SOU 2025:1 Självförsörjning som krav för svenskt medborgarskap lämnat

ett alternativt förslag till förslaget i SOU 2025:1. En sammanfattning av promemorian och dess lagförslag finns i *bilaga 7* och *8*.

Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 9*. Remissyttrandena finns tillgängliga på regeringens webbplats, regeringen.se, och i Justitiedepartementet (Ju2025/00667).

4 Ändrade regler om förvärv av svenskt medborgarskap

4.1 Nuvarande regler

Bestämmelser om hur en person blir och upphör att vara svensk medborgare finns i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap, i fortsättningen benämnd medborgarskapslagen. Svenskt medborgarskap kan förvärvas på olika sätt; vid födelsen, genom adoption, efter anmälan och efter ansökan (naturalisation). Förutsättningarna för att förvärva svenskt medborgarskap vid födelsen och genom adoption framgår av 2–4 §§ medborgarskapslagen, medan förutsättningarna för förvärv av svenskt medborgarskap efter anmälan regleras i 6–9, 18 och 19 §§ samt punkt 4 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap och punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2014:481) om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap. I 10 § medborgarskapslagen regleras automatiskt förvärv av svenskt medborgarskap för barn till den som förvärvat svenskt medborgarskap efter anmälan. Förvärv av svenskt medborgarskap efter ansökan regleras i 11–13 §§ i samma lag.

Anmälningsförfarandet är ett förenklat förfarande som omfattar bl.a. personer under 18 år, unga vuxna (personer som har fyllt 18 men inte 21 år), nordiska medborgare och vissa personer som har förlorat svenskt medborgarskap. Andra villkor gäller för förvärv av svenskt medborgarskap efter anmälan än vid ansökan och den som uppfyller kraven har vid anmälan en ovillkorlig rätt att förvärva svenskt medborgarskap. Den som vill förvärva medborgarskap efter anmälan får inte vara skäligen misstänkt eller dömd för ett brott för vilket det sväraste straff som är föreskrivet är fängelse i fyra år eller mer eller för upprepad brottslighet som inte är mindre allvarlig eller ligger långt tillbaka i tiden. Dessutom krävs att den uppgivna identiteten avseende den som anmälan avser är riktig, om han eller hon har fyllt 15 år. Är personen över 18 år och nordisk medborgare får denne inte under en femårsperiod ha dömts till frihetsberövande påföljd.

Av 11 § medborgarskapslagen framgår de villkor som gäller för förvärv av svenskt medborgarskap efter ansökan, s.k. naturalisationsvillkor. Enligt dessa krävs att den sökande har styrkt sin identitet, har fyllt 18 år, har permanent uppehållstillstånd i Sverige och har haft och kan förväntas komma att ha ett hederligt levnadssätt. Den sökande ska därtill ha haft

hemvist i Sverige under viss tid; sedan två år i fråga om nordisk medborgare, sedan fyra år i fråga om den som är statslös eller att bedöma som flykting enligt 4 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716) och sedan fem år i fråga om övriga utlänningar.

Om kraven för naturalisation enligt 11 § medborgarskapslagen inte är uppfyllda kan den sökande under vissa förutsättningar medges undantag enligt 12 §. Det gäller om den sökande tidigare har varit svensk medborgare, är gift eller sambo med en svensk medborgare eller det annars finns särskilda skäl. En sökande som inte uppfyller kravet på styrkt identitet får naturaliseras endast om han eller hon sedan minst åtta år har hemvist här i landet och gör sannolikt att den uppgivna identiteten är riktig.

Av 13 § medborgarskapslagen framgår att i ett beslut om naturalisation ska det bestämmas om även sökandens ogifta barn som är under 18 år förvärvat svenskt medborgarskap.

I 14 § medborgarskapslagen finns bestämmelser om förlust av svenskt medborgarskap i vissa fall.

4.2 Behovet av ändrade regler

Medborgarskapet representerar det formella medlemskapet i det svenska samhället och har stor betydelse både rättsligt och symboliskt. Den som blir medborgare ska ingå fullt ut i samhällsgemenskapen. Det är enligt regeringens mening viktigt att det svenska medborgarskapet tillmäts stor betydelse och att värdet av det svenska medborgarskapet respekteras och värnas i högre grad än i dag. Reglerna för att förvärva medborgarskap bör även i högre grad harmoniseras med reglerna i andra jämförbara länder och respektera unionsrätten. I denna lagrådsremiss finns flera förslag på skärpta och nya krav för svenskt medborgarskap och vissa andra ändringar i medborgarskapslagen. Syftet med förslagen är att stärka medborgarskapets status samt öka individens möjlighet att aktivt delta i samhället.

5 Förvärv av svenskt medborgarskap efter anmälan

5.1 Anmälningförfarandet ska utmönstras så långt som möjligt

Regeringens förslag

Anmälningförfarandet i medborgarskapslagen ska utmönstras så långt som möjligt.

Statslösa barn och unga vuxna som kommer till Sverige, barn med utländskt medborgarskap och unga vuxna med utländskt medborgarskap samt tidigare svenska medborgare ska inte längre kunna

förvärva svenskt medborgarskap efter anmälan. Anmälningsförfarandet ska därmed fortsättningsvis endast omfatta statslösa barn och unga vuxna som är födda i Sverige och som sedan födelsen är statslösa, barn födda utomlands till en svensk far som inte var gift med barnets mor vid barnets födelse, barn som förvärvat medborgarskap som en följd av att föräldrarna har förvärvat medborgarskap efter anmälan samt nordiska medborgare som omfattas av det avtal om medborgarskap som har träffats mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige.

Utredningens förslag och bedömning (SOU 2025:1)

Utredningens förslag och bedömning överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna

Av de remissinstanser som har yttrat sig är nästan alla positiva till eller har inga synpunkter på utredningens förslag och bedömning. *Migrationsverket* uttrycker särskilt att det kommer att medföra effektivitetsvinster för myndigheten, eftersom handläggningen kommer att ske på ett mer likartat sätt i ansökningsförfarandet för både barn och vuxna. *Skatteverket* ser positivt på att anmälningsförfarandet utmönstras för s.k. bipersoner.

Några remissinstanser, bl.a. *Sveriges advokatsamfund*, är kritiska till och avstyrker förslaget i de delar det begränsar barns möjligheter att förvärva svenskt medborgarskap efter anmälan eller som biperson till en förälder. Samfundet framför att barn, särskilt de som inte kan styrka sin identitet, hamnar i ett betydligt sämre läge jämfört med dagens reglering. Liknande synpunkter förs fram av *Barnombudsmannen*, som även ifrågasätter om förslaget är förenligt med principen om barnets bästa. Motsvarande synpunkt förs fram av *Asylrättscentrum* som avstyrker förslaget om utmönstring av anmälningsförfarandet i stort och ifrågasätter om det är i enlighet med barnkonventionens krav på att staten ska vidta alla lämpliga åtgärder för att förverkliga barns rättigheter. *Civil Rights Defenders* invänder mot att anmälningsförfarandet utmönstras för statslösa som inte är födda i Sverige och anför att förslaget riskerar att förstärka utanförskap och skapa hinder för integration. Om anmälningsförfarandet utmönstras instämmer Asylrättscentrum i bedömningen att förfarandet ska kvarstå för de grupper som utredningen anger.

Skälen för regeringens förslag

Anmälningsförfarandet är inte längre ändamålsenligt och bör utmönstras så långt som möjligt

De flesta utlänningar blir svenska medborgare efter ansökan, s.k. naturalisation. För vissa finns det emellertid ett enklare sätt att bli svensk medborgare, nämligen efter anmälan.

Anmälningsförfarandet infördes under mitten av 1900-talet. Därefter har syftet med förfarandet ändrats från att undvika dubbelt medborgarskap till att underlätta förvärv av medborgarskap för vissa grupper som i de flesta fall också kan förvärva medborgarskap genom naturalisation.

Anmälningförfarandet har på senare tid även ändrat karaktär från ett förenklat förfarande, som snarast kan liknas vid en formaliakontroll, till en betydligt mer komplex prövning av villkor som liknar de som uppställs vid naturalisation. Bland dessa villkor märks identitetskrav och krav på frånvaro av allvarig brottslighet. Det svenska samhället har också förändrats sedan anmälningförfarandet infördes, i synnerhet i fråga om säkerhetsläget som väsentligen har försämrats. Förändringarna medför att det i högre utsträckning behöver ställas krav på en noggrannare kontroll av en person innan han eller hon kan förvärva svenskt medborgarskap. Regeringen anser mot den bakgrunden att naturalisationsförfarandet, och den möjlighet till diskretionär prövning som ryms inom det, bör vara det huvudsakliga förfarandet för att förvärva svenskt medborgarskap. Anmälningförfarandet bör därför renodlas till att endast omfatta de situationer där ett förenklat förfarande krävs för att uppfylla Sveriges internationella förpliktelser. Som *Migrationsverket* påtalar bedöms en mer renodlad prövning i det kvarvarande anmälningförfarandet också öka effektiviteten i handläggningen.

Anmälningförfarandet bör delvis utmönstras för barn

Undvikande av statslöshet är utgångspunkten i flera internationella konventioner. Av 1997 års europeiska konvention om medborgarskap (SÖ 2001:20) framgår bl.a. att varje konventionsstat i sin nationella lagstiftning ska föreskriva att medborgarskap ska förvärfvas av barn födda inom dess territorium som inte vid födelsen förvärfvar annat medborgarskap. Av artikel 6.2 framgår att en ansökan om sådant medborgarskap får göras beroende av legalt och varaktigt hemvist inom statens territorium under en tid av högst fem år omedelbart före ansökan. I 1961 års FN-konvention om begränsning av statslöshet (SÖ 1969:12) återfinns motsvarande bestämmelse. Av artikel 1 i den konventionen framgår att en konventionsstat ska bevilja medborgarskap till en person som är född på dess territorium, om han eller hon annars skulle bli statslös. Enligt artikeln får konventionsstaten bl.a. uppställa villkor om att personen ska ha varit stadigvarande bosatt på statens territorium under en period som inte överstiger fem år omedelbart före ansökan om medborgarskap eller tio år sammanlagt. Möjligheten till ansökan ska enligt den sistnämnda konventionen finnas under en period som inte får börja senare än vid 18 års ålder och inte upphöra tidigare än vid en ålder av 21 år. Andra tillåtna krav är att personen alltid ska ha varit statslös och att han eller hon inte befunnits skyldig till brott mot statens säkerhet eller dömts till frihetsberövande påföljd i fem år eller längre. Sverige har tillträtt båda dessa konventioner och i medborgarskapslagen finns bestämmelser om medborgarskap för statslösa utlänningar. Vidare gäller artiklarna 1–42 i FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) som svensk lag enligt lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Av barnkonventionen framgår, utöver vad som anges i artikel 3 om att det vid åtgärder som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa, även att ett barn ska registreras omedelbart efter födelsen och från födelsen ha rätt till ett namn och rätt att förvärva och behålla ett medborgarskap. Konventionsstaterna ska säkerställa genomförandet av dessa rättigheter i enlighet med sin nationella

lagstiftning och sina åtaganden enligt tillämpliga internationella instrument på detta område, särskilt i de fall då barnet annars skulle vara statslös (artikel 7 och 8). Med hänsyn till detta anser regeringen, i likhet med utredningen, att ingen utmönstring av anmälningsförfarandet bör göras för statslösa barn som är födda i Sverige och som sedan födelsen är statslösa, se 6 § medborgarskapslagen.

För barn som inte är födda i Sverige och sedan födelsen är statslösa finns inte samma rätt till förenklat förfarande enligt internationella konventioner. De omfattas dock för närvarande av anmälningsförfarandet i 7 § medborgarskapslagen. Det främsta skäl som lyftes fram när denna ordning infördes i medborgarskapslagen 2001 var att det då saknades en reglering som möjliggjorde självständigt förvärv av svenskt medborgarskap för barn vars föräldrar inte är svenska medborgare eller inte samtidigt förvärvat svenskt medborgarskap. Som framgår under avsnitt 6.1 föreslår regeringen nu att det ska införas en möjlighet för barn att självständigt ansöka om medborgarskap. Argumenten som föranledde att den nämnda anmälningsmöjligheten inledningsvis infördes förlorar därmed delvis sitt syfte. Regeringen anser därför att möjligheten till förvärv av medborgarskap efter anmälan ska utmönstras för barn som inte är födda i Sverige och som sedan födelsen är statslösa.

Flera remissinstanser, bl.a. *Sveriges advokatsamfund* och *Barnombudsmannen*, är kritiska mot en utmönstring av anmälningsförfarandet för dessa barn eftersom det innebär att det blir svårare för dem att förvärva medborgarskap. *Asylrättscentrum* ifrågasätter vidare om lagstiftningsåtgärder som gör det svårare för barn att åtnjuta sina rättigheter kan ses som förenliga med barnkonventionen. Regeringen kan konstatera att barnkonventionen gäller som svensk lag sedan den 1 januari 2020. Konventionen ska ses som en helhet och rättigheterna är ömsesidigt förstärkande och ska tolkas i relation till varandra (jfr prop. 2017/18:186 s. 77 och 96). Vid alla åtgärder som rör barn ska också i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Att säkerställa barns rättigheter innebär emellertid inte alltid enkla och givna lösningar. Det handlar ytterst om att väga olika intressen mot varandra, och i praktiken kan det innebära att göra val och prioriteringar. För att stärka det svenska medborgarskapet ur både ett rättsligt och ett symboliskt perspektiv är det angeläget att naturalisationsförfarandet, och den möjlighet till diskretionär prövning som ryms inom det, fortsättningsvis är det huvudsakliga förfarandet för att förvärva svenskt medborgarskap. Anmälningsförfarandet bör vara förbehållet de situationer där ett förenklat förfarande krävs för att uppfylla Sveriges internationella förpliktelser. Det gäller även i fråga om barn. I och med förslaget i avsnitt 6.1 om en självständig möjlighet för barn att ansöka om medborgarskap kommer dessa barn fortsatt kunna förvärva medborgarskap även om möjligheten att göra det efter anmälan utmönstras. Utmönstringen av anmälningsförfarandet för barn kan dock innebära att det ställs högre krav och tar längre tid för vissa barn att förvärva medborgarskap, vilket som bl.a. *Civil Rights Defenders* för fram skulle kunna påverka vissa enskildas barns integration negativt om det tar längre tid för dem att bli svensk medborgare. Samtidigt föreslås barn få en självständig möjlighet att ansöka om medborgarskap vilket i sig är positivt för barn. Till skillnad från Barnombudsmannen och Asylrättscentrum bedömer regeringen att

förslaget trots att det även kan ha negativa konsekvenser för vissa barn är förenligt med barnkonventionen.

För barn som är födda utomlands före den 1 april 2015 till en svensk far som inte var gift med barnets mor finns en särskild reglering som gör det möjligt att förvärva medborgarskap genom anmälan i punkt 2 övergångsbestämmelserna till lagen om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap. Övergångsbestämmelsen infördes bl.a. för att neutralisera skillnaden mellan gifta och ogifta föräldrar när det gäller barns rätt till svenskt medborgarskap vid födelsen och syftar till att säkerställa att barn som fötts före ikraftträdandet inte förlorar möjligheten till medborgarskap på grund av ändringen. Möjligheten för dessa barn att förvärva medborgarskap genom anmälan gäller endast till och med den 31 mars 2033. Regeringen anser, i likhet med utredningen, att det är rimligt att dessa barn även fortsättningsvis ska kunna använda sig av denna möjlighet. Det finns alltså inte skäl att utmönstra anmälningsförfarandet i dessa fall. Regeringen föreslår dock i avsnitt 8.3 att kraven på frånvaro av brottslighet för förvärv av medborgarskap genom anmälan ska skärpas för denna kategori av barn.

Anmälningsförfarandet bör delvis utmönstras för unga vuxna

Möjligheten för unga vuxna att förvärva medborgarskap efter anmälan i 8 § medborgarskapslagen har främst motiverats utifrån att dessa personer bör få möjlighet att nyttja anmälningsförfarandet om vårdnadshavaren eller vårdnadshavarna av någon anledning underlåtit att göra anmälan om medborgarskap för deras räkning under tiden som de var minderåriga. Anmälningsförfarandet för denna grupp har alltså ett starkt samband med den möjlighet till förvärv efter anmälan som finns för barn. Som framgår ovan föreslår regeringen att anmälningsförfarandet, med undantag bl.a. för de barn som är födda i Sverige och sedan födelsen är statslösa, bör utmönstras. Av den anledningen finns det inte längre, som även utredningen konstaterar, skäl att denna grupp fortsättningsvis ska omfattas av anmälningsförfarandet. De säkerhetsmässiga argument som generellt finns för att skärpa kraven för svenskt medborgarskap utgör ytterligare skäl att hänvisa dessa personer till den mer omfattande prövning som naturalisationsförfarandet innebär. Regeringen föreslår därför att anmälningsförfarandet som utgångspunkt utmönstras för unga vuxna. Med hänsyn till Sveriges internationella förpliktelser, som redogörs för ovan, bör dock utmönstringen inte avse unga vuxna som är födda i Sverige och som sedan födelsen är statslösa.

Anmälningsförfarandet bör inte utmönstras för nordiska medborgare som omfattas av det avtal om medborgarskap som träffats mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige

Av en överenskommelse mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om medborgarskap som trädde i kraft den 5 september 2012 (SÖ 2012:6) följer att nordiska medborgare under vissa förutsättningar ska kunna förvärva medborgarskap efter anmälan i ett annat nordiskt land. Regeringen instämmer därför i utredningens bedömning att det inte bör föreslås någon utmönstring av anmälningsförfarandet avseende vuxna nordiska medborgare som bott i Sverige en längre tid och levt skötsamt, se

18 § medborgarskapslagen. Av samma skäl bör anmälningsförfarandet inte heller utmönstras för nordiska medborgare som har flyttat tillbaka till Sverige om de tidigare varit svenska medborgare och i tiden därefter varit nordiska medborgare, se 19 § samma lag.

Tidigare svenska medborgare ska inte längre kunna förvärva svenskt medborgarskap efter anmälan

Sverige är utifrån internationella överenskommelser skyldigt att underlätta återvinning av medborgarskap för tidigare medborgare som har legalt och varaktig hemvist inom Sveriges territorium (artikel 9 i 1997 års europeiska konvention om medborgarskap). Enligt gällande rätt kan tidigare svenska medborgare återfå svenskt medborgarskap efter anmälan enligt 9 § medborgarskapslagen, efter ansökan enligt 11 § samma lag eller genom punkt 4 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap. Den sistnämnda övergångsbestämmelsen gäller för personer som förlorat sitt svenska medborgarskap enligt 7 § i 1950 års medborgarskapslag, men som hade kunnat behålla det om det vid tidpunkten hade varit tillåtet med dubbla medborgarskap enligt svensk rätt.

Tidigare svenska medborgare kan alltså förvärva medborgarskap genom ansökningsförfarandet. Enligt 12 § första stycket 1 medborgarskapslagen får en sådan sökande naturaliseras även om kraven i 11 § inte är uppfyllda, s.k. dispens. Dispensmöjligheten avser i första hand hemvistvillkoret och har i praxis inneburit att det i regel krävs minst två års hemvist i Sverige för denna grupp, även om ytterligare dispens har kunnat medges. Som framgår av avsnitt 7.2.2 och 11.1 föreslår regeringen att denna möjlighet till dispens tas bort och att det i stället införs ett särskilt hemvistvillkor om två år för denna grupp. Genom det särskilda hemvistkravet bedömer regeringen att Sverige tillgodoser sina konventionsåtaganden i förhållande till tidigare svenska medborgare.

Möjligheten för tidigare svenska medborgare att återfå medborgarskapet genom punkt 4 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap innehåller inget krav på hemvist. Sedan bestämmelsen infördes har dock säkerhetsläget i Sverige kraftigt försämrats, vilket medför att skälen för att ställa krav på viss hemvist i Sverige för förvärv av svenskt medborgarskap har ökat väsentligt. Det är därför inte längre ändamålsenligt att ha kvar denna möjlighet för tidigare svenska medborgare att återfå sitt svenska medborgarskap.

Det finns starka skäl att ifrågasätta ändamålsenligheten även vad gäller möjligheten att återfå medborgarskap efter anmälan enligt 9 § medborgarskapslagen. Efter införandet av krav på sannolik identitet och frånvaro av brottslighet har förfarandet numera en komplex karaktär. Utgångspunkten är att anmälningsförfarandet ska vara förbehållet de situationer där ett förenklat förfarande krävs för att uppfylla Sveriges internationella förpliktelser. Eftersom ansökningsförfarandet tillgodoser tidigare svenska medborgares möjlighet att på nytt bli svenska medborgare, delar regeringen utredningens slutsats att anmälningsförfarandet för tidigare svenska medborgare bör utmönstras helt.

Barn bör fortfarande kunna förvärva medborgarskap som biperson till följd av en förälders förvärv av medborgarskap efter anmälan

Barn till en utlänning som förvärvar svenskt medborgarskap efter anmälan enligt vissa paragrafer i medborgarskapslagen har enligt 10 § medborgarskapslagen möjlighet att, som s.k. biperson, automatiskt förvärva medborgarskap under förutsättning att barnets samtliga vårdnadshavare redan är eller blir svenska medborgare i samband med sin anmälan. För att ett barn ska kunna förvärva medborgarskap som biperson måste barnet uppfylla de krav som anges i paragrafen, dvs. krav på sannolik identitet och frånvaro av allvarlig brottslighet.

Som framgår ovan föreslår regeringen att endast vissa barn och unga vuxna fortsättningsvis bör kunna förvärva svenskt medborgarskap efter anmälan. För de utlänningar som inte längre bör kunna förvärva medborgarskap efter anmälan försvinner följaktligen även deras barns möjlighet att som biperson automatiskt förvärva medborgarskap med tillämpning av 10 § medborgarskapslagen. För övriga barn, vars vårdnadshavare alltjämt kan förvärva medborgarskap efter anmälan, framstår det inte som ändamålsenligt att utmönstra anmälningsförfarandet och hänvisa dem till naturalisationsförfarandet. De bör alltså alltjämt kunna förvärva medborgarskap i egenskap av biperson.

Vad avser kraven på sannolik identitet och frånvaro av allvarlig brottslighet för den som har fyllt 15 år konstaterar regeringen att kraven inte gäller de personer som fortsättningsvis kommer kunna förvärva medborgarskap med stöd av 10 § medborgarskapslagen. Kraven bör därför tas bort ur lagtexten.

5.2 Kravet på att ett barn ska vara ogift ska tas bort

Regeringens förslag

Det ska inte längre ställas krav på att ett barn är ogift för att barnet ska kunna förvärva svenskt medborgarskap som en följd av att föräldrarna har förvärvat medborgarskap efter anmälan.

Utredningens förslag (SOU 2025:1)

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

Remissinstanserna yttrar sig inte över förslaget.

Skälen för regeringens förslag

I 10 § medborgarskapslagen finns, utöver de krav som nämns i avsnitt 5.1, även ett krav på att barnet ska vara ogift. Enligt svensk rätt får den som är under 18 år inte ingå äktenskap, vilket alltså utgör ett s.k. äktenskapshinder. I Sverige erkänns inte heller äktenskap som har ingåtts enligt utländsk lag om det vid tidpunkten för äktenskapets ingående skulle ha funnits hinder mot äktenskapet enligt svensk lag, se 1 kap. 8 a §

lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap. Ett äktenskap som ingåtts enligt utländsk lag när någon av makarna var under 18 år erkänns därför som huvudregel inte. Ett sådant äktenskap kan dock erkännas om båda parterna är över 18 år vid tillfället för prövningen och det föreligger synnerliga skäl. För den som vid tillfället för prövningen är ett barn kan däremot äktenskapet aldrig erkännas. 10 § medborgarskapslagen är bara tillämplig så länge barnet inte uppnått denna ålder. Kravet på att en biperson ska vara ogift fyller därför inte någon funktion och rekvisitet bör därför upphävas.

6 Barn i ansökningsförfarandet

6.1 Det ska införas en särskild möjlighet för barn att självständigt förvärva svenskt medborgarskap efter ansökan

Regeringens förslag

Barn ska självständigt kunna förvärva svenskt medborgarskap efter ansökan av barnets vårdnadshavare.

Barn ska inte längre kunna beviljas medborgarskap enligt de bestämmelser om naturalisation som gäller för vuxna personer.

Utredningens förslag (SOU 2025:1)

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

Flera remissinstanser är positiva till eller har inga synpunkter på förslagen som sådana, däribland *Barnombudsmannen* som särskilt lyfter fram att förslaget om att det ska införas en möjlighet för barn att självständigt kunna ansöka om medborgarskap är i linje med barnkonventionens syn på barn som rättighetsbärare och deras rätt att få en egen prövning av sin sak. *Sveriges advokatsamfund* avstyrker förslaget om att införa ett självständigt naturalisationsförfarande för barn, medan *Munkedals kommun* invänder mot båda förslagen.

Skälen för regeringens förslag

Det bör införas ett särskilt naturalisationsförfarande för barn

Barn ska utifrån Sveriges konventionsåtaganden behandlas särskilt förmånligt i medborgarskaphänseende. Som exempel kan nämnas artikel 6.4 e i 1997 års europeiska konvention om medborgarskap liksom artikel 7 och 8 i barnkonventionen.

Som naturalisationsvillkor uppställs enligt gällande rätt ett krav på att sökanden har fyllt 18 år, se 11 § 2 medborgarskapslagen. Det är dock möjligt för barn att undantas från åldersvillkoret om det finns särskilda skäl, se 12 § första stycket 3. Detta förutsätter som huvudregel att någon av barnets biologiska föräldrar är svensk medborgare och har den rättsliga vårdnaden om barnet. Har föräldrarna gemensam vårdnad krävs att båda föräldrarna ansöker om svenskt medborgarskap för barnets räkning. I vissa undantagsfall kan dispens från åldersvillkoret medges trots att inte någon av barnets biologiska föräldrar, som har vårdnaden om barnet, är svensk medborgare. Även barn som har adopterats av svenska medborgare, men som är över tolv år och därmed inte förvärvat medborgarskap automatiskt enligt 4 § medborgarskapslagen, medges i regel dispens från åldersvillkoret om adoptionen är gällande i Sverige.

Sveriges advokatsamfund anser att ett naturalisationsförfarande inte ska införas för barn utan anser att den reglering som gäller i dag är lämplig och beaktar barns behov av att fullt ut bli en del av det svenska samhället genom att beviljas svenskt medborgarskap. Som framgår under avsnitt 5.1 delar regeringen inte bedömningen att den nuvarande ordningen är ändamålsenlig. I stället föreslås att barn till utlänningar inte längre ska kunna förvärva svenskt medborgarskap efter anmälan annat än om de är nordiska medborgare, bipersoner i vissa fall eller statslösa sedan födelsen och födda i Sverige. Om någon ändring av de befintliga bestämmelserna om förvärv av svenskt medborgarskap efter ansökan inte görs skulle denna utmönstring av anmälningsförfarandet för barn leda till en betydande inskränkning av deras möjligheter att förvärva svenskt medborgarskap. Det bör därför införas en möjlighet för barn att självständigt förvärva svenskt medborgarskap efter ansökan. En sådan ansökan bör, i likhet med vad som gäller i dag i anmälningsärenden, göras av barnets vårdnadshavare. Vid gemensam vårdnad bör ansökan göras lämpligen av båda vårdnadshavarna. Det bör framhållas att möjligheten att självständigt ansöka om medborgarskap för ett barn bara bör gälla barn som annars inte automatiskt blir svenska medborgare.

Barn ska inte längre kunna ansöka om medborgarskap utifrån vad som gäller för vuxna

Det föreslås alltså att det ska införas en självständig möjlighet för barn att förvärva medborgarskap. Villkoren för bifall till ansökan när det gäller barn framgår av avsnitt 6.2 och bör regleras särskilt i lagen. Det innebär att åldersvillkoret i 11 § 2 medborgarskapslagen förlorar sitt huvudsakliga syfte. Som en följd härav bör det anges att en person ska ha fyllt 18 år för att definiera den personkrets som kan förvärva svenskt medborgarskap enligt 11 § i samma lag. Barn ska alltså inte längre kunna ansöka om medborgarskap utifrån vad som gäller för vuxna.

6.2 Naturalisationsvillkor

Regeringens förslag

Det ska ställas krav på styrkt identitet, permanent uppehållstillstånd och hemvist för barn som självständigt ansöker om medborgarskap. För nordiska barn ska det krävas två års hemvist oavsett ålder. För barn som inte har fyllt 15 år ska det krävas tre års hemvist för utomnordiska barn och två års hemvist för statslösa barn. För barn som inte är nordiska medborgare och som har fyllt 15 år ska det krävas fem års hemvist.

Barn som har fyllt 12 år ska som huvudregel samtycka till ansökan.

Utredningens förslag (SOU 2025:1)

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna som yttrar sig är positiva till eller har inga synpunkter på utredningens förslag.

Sveriges advokatsamfund avstyrker förslaget om krav på styrkt identitet och för bl.a. fram att det kan innebära att vissa barn helt eller under lång tid blir exkluderade från att upptas som medborgare. *Barnombudsmannen* menar att det därmed finns en risk för att barn från vissa delar av världen kommer att diskrimineras i strid med artikel 2 i barnkonventionen. Även *Civil Rights Defenders* och *Asylrättscentrum* avstyrker förslaget om krav på styrkt identitet, eftersom det enligt organisationerna riskerar att oskäligt drabba barn på grund av omständigheter utanför deras kontroll.

UNHCR anför att kravet på permanent uppehållstillstånd borde tas bort för statslösa barn, medan *Civil Rights Defenders* avstyrker förslaget om ett krav på permanent uppehållstillstånd i dess helhet. *Barnombudsmannen* anser, i likhet med *Asylrättscentrum* och *Institutet för mänskliga rättigheter*, att hemvisttidens längd inte ska vara beroende av om barnet fyllt 15 år eller inte. *Asylrättscentrum* anser vidare att det är åldern vid ansökan som bör läggas till grund för prövningen.

Skälen för regeringens förslag

Krav på styrkt identitet

Utredningen föreslår att det för barn som vill förvärva medborgarskap efter ansökan ska införas ett krav på styrkt identitet. Som flera av remissinstanserna för fram, bl.a. *Sveriges advokatsamfund* och *Barnombudsmannen*, stämmer det i och för sig att det för personer som kommer från vissa länder kan vara mycket svårt att styrka sin identitet med handlingar som godtas här i Sverige. Som *Asylrättscentrum* och *Civil Rights Defenders* anför innebär ett sådant krav vidare att barns möjlighet att förvärva medborgarskap i viss utsträckning blir avhängig vilka handlingar som deras föräldrar har tillgång till, dvs. omständigheter utanför barnens kontroll. Detta talar emot att ett identitetskrav bör införas.

Det är emellertid av största vikt att beslut om medborgarskap föregås av en noggrann utredning av den sökandes identitet för att i möjligaste mån undvika att svenskt medborgarskap beviljas utifrån falska uppgifter. Det finns även, vilket utredningen för fram, flera andra skäl att ställa krav på styrkt identitet för barn som självständigt ansöker om medborgarskap. Som framgår i avsnitt 8.2 föreslår regeringen att det ska ställas krav på skötsamt och hederligt levnadssätt för barn som fyllt 15 år och som ansöker om medborgarskap. För att prövande myndigheter ska kunna kontrollera att detta krav är uppfyllt är det viktigt att veta vem den sökande är.

Frånvaro av ett krav på styrkt identitet enbart för barn kan dessutom leda till oönskade konsekvenser. Olika krav för barn och deras föräldrar skulle kunna innebära att föräldrar, som inte kan styrka sina identiteter eller har lämnat oriktiga uppgifter i de processer som rör dem själva, under vissa omständigheter kan härleda uppehållsrätt med stöd av barnets medborgarskap. För att undvika eventuellt missbruk av regleringen är det angeläget att uppställa identitetskrav även för barn som förvärvar svenskt medborgarskap. En annan situation som skulle kunna uppstå om ett identitetskrav inte uppställs för barn är att det först efter medborgarskapsförvärvet visar sig att den sökande lämnat oriktiga uppgifter om sin minderårighet i uppehållstillstandsprocessen. Att en person som lämnat en oriktig uppgift om att han eller hon är ett barn vid en ansökan om uppehållstillstånd oåterkalleligt kan förvärva svenskt medborgarskap framstår som direkt otillfredsställande. Risker för detta begränsas om ett krav på styrkt identitet införs som naturaliseringsvillkor.

Asylrättscentrum och Civil Rights Defenders anför att ett krav på styrkt identitet innebär en risk för att vissa barn, ofta på grund av omständigheter utanför deras kontroll, inte kan förvärva medborgarskap. Regeringen föreslår emellertid i avsnitt 11.2 att det ska införas en möjlighet för barn att under vissa förutsättningar undantas från kravet på styrkt identitet. Ett införande av ett identitetskrav bedöms vidare inte strida mot Sveriges konventionsåtaganden eller förbudet mot diskriminering i barnkonventionen, vilket Barnombudsmannen har uttryckt oro för. Regeringen ansluter sig därför till utredningens förslag om att det bör införas ett krav på styrkt identitet för barn som självständigt ansöker om medborgarskap.

Krav på permanent uppehållstillstånd

För barn som förvärvar svenskt medborgarskap efter anmälan uppställs i dag som huvudregel ett krav på permanent uppehållstillstånd. Kravet på permanent uppehållstillstånd, som ett huvudsakligt villkor för förvärv av svenskt medborgarskap, infördes i medborgarskapslagen 2001 och var en kodifiering av praxis.

UNHCR föreslår att kravet på permanent uppehållstillstånd tas bort för statslösa personer i syfte att förebygga och minska förekomsten av statslöshet. Barn som är födda i Sverige och som sedan födelsen är statslösa kommer alltså kunna förvärva medborgarskap efter anmälan och omfattas inte av något krav på permanent uppehållstillstånd, se 6 § medborgarskapslagen. Det föreslagna kravet i ansökningsförfarandet träffar alltså endast statslösa barn som kommit till Sverige eller de som av

andra orsaker inte kommer att kunna förvärva medborgarskap med tillämpning av den särskilda regleringen i medborgarskapslagen som avser barn som är födda i Sverige och som sedan födelsen är statslösa. För dessa barn ställs redan i dag krav på permanent uppehållstillstånd, se 7 § medborgarskapslagen. Det saknas skäl att föreslå att något annat ska gälla i ett ansökningsförfarande. Det bör därför uppställas krav på permanent uppehållstillstånd även för barn som förvärvar svenskt medborgarskap genom naturalisation. Kravet på permanent uppehållstillstånd gäller emellertid inte för nordiska medborgare, medborgare i övriga länder inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller för brittiska medborgare som har beviljats uppehållsstatus och har uppehållsrätt, se 20 § medborgarskapslagen.

Hemvisttidens längd för barn i ansökningsförfarandet

Regeringen anser att det ska ställas krav på viss hemvisttid för barn som vill förvärva medborgarskap efter ansökan. För att bedöma längden på detta krav finns det inledningsvis skäl att se över vilka krav på hemvist som redan gäller för barn. För barn som förvärvar medborgarskap som biperson till en förälders medborgarskapsansökan är de nuvarande hemvistvillkoren i medborgarskapslagen inte direkt tillämpliga, även om de kan tillmätas betydelse vid prövningen av om barnet ska omfattas av naturalisationen. I praxis har det förekommit att ett barn, som har fyllt 15 år och endast vistats en kortare tid i Sverige, inte har upptagits till svensk medborgare (se rättsfallet MIG 2021:12). I fråga om barn under 15 år som får dispens från åldersvillkoret ställs som utgångspunkt inget krav på hemvist om någon av föräldrarna är svensk medborgare. Om barnet har fyllt 15 år krävs dock som regel att barnet haft hemvist i Sverige i minst tre år. Vid förvärv av svenskt medborgarskap efter anmälan krävs som utgångspunkt tre års hemvist.

Vad gäller barn, i synnerhet de som är födda i Sverige eller har bott här sedan låg ålder, är det naturligt att anta att ett av syftena med hemvistkravet, att sökanden ska känna samhörighet med Sverige och svenska förhållanden, är uppfyllt mycket tidigare än för invandrade vuxna personer. Detta talar för att det för barn i allmänhet inte ska ställas krav på lika lång hemvisttid i landet som för vuxna.

Det finns emellertid andra starka skäl som talar för att inte kräva en alltför kort hemvisttid när ett barn självständigt ansöker om medborgarskap. Att stärka medborgarskapets betydelse är ett sådant skäl som, trots att barn knyter an till det svenska samhället tidigare än vuxna, bör ges särskild vikt vid bedömningen. Hemvisttiden behöver även vara tillräckligt lång för att upptäcka vissa typer av säkerhetsshotande verksamhet och kontrollera utländska medborgare på ett effektivt sätt. Detta gör sig särskilt gällande för personer som har uppnått straffmyndig ålder. Mot denna bakgrund delar regeringen utredningens förslag att det finns skäl att kräva fem års hemvisttid för barn över 15 år som förvärvar svenskt medborgarskap genom naturalisation. Ett sådant krav bedöms vara i enlighet med Sveriges internationella åtaganden.

Regeringen anser att det, utifrån syftet att tillförsäkra att sökanden har tillräcklig anknytning till Sverige, finns skäl att ställa krav på hemvist även för yngre barn. Såväl *Barnombudsmannen*, *Asylrättcentrum* och *Institutet*

för mänskliga rättigheter anför att hemvistkravet bör vara detsamma för alla barn. Skälen om att det behövs tillräckligt med tid för att bl.a. hinna upptäcka vissa typer av säkerhetshotande verksamhet gör sig dock inte gällande på samma sätt för barn som är under 15 år. Det finns därför utrymme att ställa något kortare krav på hemvisttidens längd för barn under 15 år. I anmälningsförfarandet, som regeringen föreslår ska utmönstras, gäller för närvarande ett hemvistkrav om tre år. Ett motsvarande hemvistkrav framstår som lämpligt för barn med utländskt medborgarskap som inte har fyllt 15 år även i det nya ansökningsförfarandet.

Ett hemvistkrav bör, till skillnad från vad *UNHCR* anför, uppställas även för statslösa barn. Det finns dock, utifrån intresset att undvika statslöshet, tungt vägande skäl att kräva en något kortare hemvisttid för statslösa barn som inte har fyllt 15 år. För dessa barn bör hemvistkravet bestämmas till två år.

För vuxna nordiska medborgare föreslås i avsnitt 7.2.3 att det även fortsättningsvis ska krävas två års hemvist i Sverige för förvärv av svenskt medborgarskap genom naturalisation. Det saknas skäl att bestämma något annat för nordiska medborgare som inte har fyllt 18 år. Hemvistkravet för nordiska barn ska bestämmas till två år, oavsett om de har fyllt 15 år eller inte.

Krav på hederligt levnadssätt

Regeringen föreslår även att det för barn som har fyllt 15 år ska införas krav på ett hederligt levnadssätt, se avsnitt 8.2.

Krav på samtycke för barn som har fyllt tolv år

I 7 § medborgarskapslagen, som reglerar förvärv av svenskt medborgarskap efter anmälan, finns ett krav på att barn som har fyllt tolv år och har utländskt medborgarskap ska samtycka till att bli svenskt medborgare. Det bör ställas motsvarande krav vid ansökan om medborgarskap. Kravet bör dock inte upprätthållas om barnet är varaktigt förhindrat att lämna sådant samtycke på grund av sjukdom eller något annat liknande förhållande. Det är viktigt att barnet ges rätt förutsättningar att lämna samtycke, t.ex. genom information som möter barnets behov.

Barn som har fyllt 18 år vid tidpunkten för prövningen

Den bedömning som görs i naturalisationsärenden ska utgå från de förhållanden som råder vid prövningstillfället i respektive instans (se bl.a. rättsfallet MIG 2013:22). Regeringen anser att det är viktigt att de mer förmånliga bestämmelser som gäller för barn ska vara förbehållna just barn och att vuxna personer provas enligt de krav på medborgarskap som uppställs för dem. Till skillnad från vad *Asylrättcentrum* för fram anser regeringen därför att det ska vara åldern vid tidpunkten för prövningen och inte åldern vid ansökningstidpunkten som ska vara avgörande för vilka bestämmelser som ansökan ska provas enligt. Om barnet vid tidpunkten för prövningen har hunnit fylla 18 år bör ansökan alltså inte provas utifrån ovan nämnda krav utan utifrån kraven som uppställs för vuxna.

6.3 Barn ska inte längre omfattas av förälders förvärv av svenskt medborgarskap efter ansökan

Regeringens förslag

Barn ska inte längre omfattas av förälders medborgarskapsförvärv genom naturalisation.

Utredningens förslag (SOU 2025:1)

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

Nästan alla remissinstanser är positiva till eller har inga synpunkter på utredningens förslag, däribland *Migrationsverket*. *Asylrättscentrum* och *Sveriges advokatsamfund* avstyrker däremot förslaget liksom *Barnombudsmannen* som ifrågasätter om det är i linje med barnets bästa att hänvisa alla barn till det mer komplexa och tidskrävande ansökningsförfarandet.

Skälen för regeringens förslag

I 13 § medborgarskapslagen anges förutsättningarna för barn att förvärva svenskt medborgarskap som biperson till föräldern eller föräldrarna. Som framgår ovan föreslår regeringen att det ska införas en särskild möjlighet för barn att självständigt förvärva svenskt medborgarskap efter ansökan. Om barnens möjlighet till förvärv av svenskt medborgarskap enligt paragrafen skulle kvarstå skulle detta riskera att medföra en otydlighet gällande vilken bestämmelse ett barns förvärv av svenskt medborgarskap ska prövas enligt. En sådan ordning framstår inte som ändamålsenlig. Även med beaktande av vad bl.a. *Barnombudsmannen* anför om att förfarandet har inneburit en viss lättnad i förhållande till beviskraven och att det därmed kan ifrågasättas om förslaget är i linje med barnets bästa i barnkonventionen anser regeringen, i likhet med utredningen, att det saknas skäl för att behålla den nuvarande ordningen för barns förvärv av svenskt medborgarskap. Paragrafen bör därför tas bort.

7 Längre hemvist i Sverige för att förvärva medborgarskap

7.1 Kraven på hemvist bör skärpas

Regeringens bedömning

Det bör som utgångspunkt krävas längre hemvist i Sverige för att förvärva svenskt medborgarskap.

Utredningens bedömning (SOU 2025:1)

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna, däribland *Migrationsverket* och *Försvarsmakten*, är positiva till eller har inga invändningar mot att kravet på hemvist för förvärv av svenskt medborgarskap skärps. Försvarsmakten och *Säkerhetspolisen*, som är positivt inställda till att hemvisttiderna förlängs, anser att det med anledning av det försämrade säkerhetsläget finns skäl att förlänga tiderna ytterligare i syfte att öka möjligheterna att identifiera potentiella säkerhetshot. *Svalövs kommun* bedömer att ett krav på längre hemvisttid är rimligt och att det möjliggör en bättre bedömning av individens integration i det svenska samhället.

Flera remissinstanser avstyrker eller ställer sig kritiska till att hemvisttiderna förlängs. Bland dessa framhåller bl.a. *Arbetsförmedlingen*, *Sveriges advokatsamfund* och *Stockholms kommun* att förlängda hemvistkrav riskerar att försvåra utlänningars integration i det svenska samhället och därmed öka deras utanförskap. Sveriges advokatsamfund och *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* framför vidare att andelen säkerhetsärenden är relativt få i relation till samtliga medborgarskapsärenden och ifrågasätter om en skärpning av hemvistkravet är proportionerlig i förhållande till dess syfte. *Flera privatpersoner* anför bl.a. att en skärpning av hemvistkravet riskerar att leda till att personer väljer bort den svenska arbetsmarknaden till förmån för andra länder med mer förmånliga medborgarskapsregler, vilket kan leda till att Sverige går miste om värdefull kompetens.

Skälen för regeringens bedömning

Ett av kraven för att kunna förvärva medborgarskap efter anmälan eller ansökan är att sökanden ska ha haft hemvist i Sverige under en viss tid. Kravet ger bl.a. uttryck för tanken att en person ska känna till svenska förhållanden och vara en del av det svenska samhället för att kunna bli svensk medborgare. Det syftar även till att ge staten möjlighet att under en

längre tid bedöma sökandens lämplighet att bli svensk medborgare utifrån ett säkerhetsperspektiv. Hemvist i medborgarskapslagens mening avser faktiskt boende i Sverige med avsikt att stanna i landet stadigt. Hemvisttiden ska vara legal och oavbruten.

Längden på hemvistkravet har varierat över tid. Enligt nuvarande regelverk krävs som huvudregel fem års hemvist vid ansökan om svenskt medborgarskap. Hemvistkraven varierar dock utifrån vilken grupp som personen tillhör om det är fråga om en ansökan eller anmälan. Den nuvarande huvudregeln i naturalisationsförfarandet har varit oförändrad sedan den infördes 1976. Hemvistkravet sågs över senast 2013 i betänkandet Det svenska medborgarskapet (SOU 2013:29) men lämnades då oförändrat. Regeringen konstaterar att samhället har förändrats sedan den senaste översynen av det svenska medborgarskapet gjordes. Det gäller inte minst det försämrade säkerhetsläget och komplexiteten i arbetet med att upptäcka potentiella säkerhetshot. Det finns därmed ett tydligt behov av att se över kravet på hemvist i såväl ansöknings- som anmälningsförfarandet.

Regeringen har vid flera tillfällen på senare tid understrukt vikten av att det svenska medborgarskapet tillmäts stor betydelse, såväl rättsligt som symboliskt. Med utgångspunkt i bl.a. detta har regeringen vidtagit olika åtgärder i syfte att det svenska medborgarskapet ska respekteras och värnas i högre grad än i dag samt för att motverka att personer som utgör en säkerhetsrisk eller som lever i Sverige under falsk identitet beviljas medborgarskap. Det är samtidigt inte önskvärt i ett demokratiskt samhälle att en större grupp i befolkningen saknar möjlighet att delta i den demokratiska processen under en längre tid, såväl i fråga om att delta i riksdagsval som att vara valbar till riksdagen. Det svenska medborgarskapet är även en förutsättning för vissa anställningar. Ett svenskt medborgarskap innebär inte heller sällan också att personens internationella rörlighet underlättas, inte minst ur ett unionsrättsligt perspektiv. Det är därför viktigt att det för såväl samhället som för den enskilde inte dröjer oproportionerligt lång tid innan förvärv av medborgarskap kan bli aktuellt.

I syfte att bedöma en utlännings lämplighet att bli svensk medborgare är det, som bl.a. *Säkerhetspolisen* framhåller, av särskild vikt att hemvisttiden är tillräckligt lång för att sökanden ska kunna kontrolleras på ett effektivt sätt och för att staten ska hinna upptäcka vissa säkerhetshotande verksamheter. Av naturliga skäl förekommer en person som kommit till Sverige inte i svenska register och i många fall är det inte möjligt att få information från myndigheter i personens tidigare hemland. Mot bakgrund av det rådande säkerhetsläget i Sverige och att det kan ta lång tid för myndigheterna att upptäcka säkerhetshotande verksamhet ser även bl.a. *Försvarsmakten* positivt på utredningens förslag att förlänga den hemvisttid som krävs för att förvärva medborgarskap i landet. Enligt gällande rätt saknas dessutom möjligheter att återkalla ett beslut om svenskt medborgarskap (se dock förslagen i prop. 2025/26:78). Ett krav på längre hemvisttider än de som gäller i dag skulle därför förbättra möjligheterna att få information om en utlänning och bedöma dennes levnadssätt över tid.

Ett flertal remissinstanser, bl.a. *Asylrättscentrum* och *Arbetsförmedlingen*, avstyrker dock, eller är negativt inställda, till

förslaget om förlängd hemvist. Även om antalet säkerhetsärenden, som *Sveriges advokatsamfund* och *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* påpekar, endast utgör en mindre del av samtliga ansökningar om medborgarskap som kommer in till Migrationsverket, anser regeringen att säkerhetsintresset som skäl för att skärpa de nuvarande hemvistkraven väger mycket tungt. Denna bedömning delas av såväl Försvarsmakten som Säkerhetspolisen, som båda ser positivt på förslagen ur säkerhetshänseende.

Av betydelse är också att flera av de nordiska länderna och många medlemsstater i EU kräver längre hemvist i landet för att förvärva medborgarskap, jämfört med vad som krävs enligt svensk rätt. Den hemvist som i regel krävs för medborgarskap varierar mellan fem och tio år i de övriga nordiska länderna samt i bl.a. Österrike, Nederländerna och Tyskland. Hemvistkravet för att förvärva medborgarskap efter ansökan är på Island sju år, i Norge åtta av de senaste elva åren, i Danmark nio år och i Österrike tio år. Att ställa krav på längre hemvist innebär därmed att det svenska regelverket kommer att vara mer i linje med vad som gäller i framför allt de övriga nordiska länderna.

Flera remissinstanser, t.ex. *Civil Rights Defenders* och *Sveriges advokatsamfund*, anför att strängare hemvistvillkor skulle kunna motverka enskildas integration i det svenska samhället och därmed öka risken för utanförskap. Det går inte att utesluta att förslaget om förlängd hemvisttid för medborgarskap i och för sig, som bl.a. *Stockholms kommun* lyfter fram, kan få en viss negativ påverkan på enskilda individers integration. Regeringen anser dock att de skäl som anförts för att förlänga hemvisttiden väger tyngre än denna risk. Svenskt medborgarskap bör vidare uppfattas som ett uttryck för en etablerad och varaktig anknytning till det svenska samhället och bör därför föregås av en förankring i samhällsgemenskapen. Ett förlängt hemvistkrav kan enligt regeringens bedömning vara ett sätt att säkerställa att individer är förankrade i samhället innan de erhåller medborgarskap. Som *Svalövs kommun* anför möjliggör längre hemvisttid en bättre bedömning av individens integration i det svenska samhället.

Även med beaktande av att medborgarskapet har stor betydelse för den enskilde anser regeringen sammantaget att de skäl som talar för att hemvisttiden generellt bör förlängas väger tyngre än de skäl som talar emot en förlängning. Hemvisttiden för förvärv av svenskt medborgarskap bör därför som utgångspunkt förlängas.

7.2 Hemvisttidens längd för vuxnas förvärv av svenskt medborgarskap efter ansökan

7.2.1 En sökande ska som huvudregel kunna förvärva medborgarskap efter åtta år

Regeringens förslag

Det krav på hemvist som ska gälla som utgångspunkt vid ansökan om medborgarskap ska höjas från fem till åtta år.

Utredningens förslag (SOU 2025:1)

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna

Flertalet av remissinstanserna uttalar sig inte särskilt i denna del. *Diskrimineringsombudsmannen*, *Institutet för mänskliga rättigheter* och *Asylrättscentrum* anför att utredningen inte anför skäl till varför det är viktigare att säkerställa att en utomnordisk person, i relation till en nordisk, inte utgör ett säkerhetshot och ser risker med att befintliga ojämlika krav avseende hemvisttid förstärks ytterligare. Även *Civil Rights Defenders* påtalar risken för att den stora skillnaden i hemvisttid mellan nordiska och utomnordiska medborgare är oskälig och oproportionerlig och därmed riskerar att strida mot internationell rätt.

Skälen för regeringens förslag

Som anføres ovan syftar hemvistkravet till att den blivande medborgaren har kunskaper om och är integrerad i det svenska samhället samt att staten ska få möjlighet att bedöma personens lämplighet att bli svensk medborgare ur ett säkerhetsperspektiv. Den allmänna nordiska linjen kan, utifrån vad som framgår ovan, sägas vara ett hemvistkrav överstigande fem år. Utredningen bedömer att en förlängning av hemvisttiden till åtta år skulle medföra att medborgarskapslagen stämmer mer överens med lagstiftningen i de övriga nordiska länderna. Regeringen delar den bedömningen och anser att ett sådant förslag dessutom skulle tillgodose behovet av att dels under längre tid kunna bedöma personers lämplighet att bli svenska medborgare, dels lämna utrymme för att möjliggöra såväl förmånligare som längre hemvisttider för vissa grupper, vilket exempelvis *Institutet för mänskliga rättigheter* ser positivt på.

I fråga om de mer förmånliga hemvistkraven som föreslås nedan stämmer det i och för sig, som bl.a. *Diskrimineringsombudsmannen* och *Institutet för mänskliga rättigheter* anför, att den föreslagna särregleringen kan komma att innebära att olika hemvistkrav ställs beroende på om sökanden är nordisk eller utomnordisk medborgare. Som anges ovan finns det internationella överenskommelser som reglerar relationen mellan bl.a. de nordiska länderna. Det finns alltså vissa yttre faktorer som sätter gränser för vilka krav som får uppställas för nordiska medborgare. Som framgår nedan finns det även andra överväganden än säkerhetsmässiga som gör sig gällande kring vilket hemvistkrav som bör uppställas för nordiska medborgare. Skillnaden i hemvistkrav grundar sig alltså inte på, vilket bl.a. *Diskrimineringsombudsmannen* och *Asylrättscentrum* uttrycker oro för, uppfattningen att det är viktigare att säkerställa att utomnordiska medborgare inte utgör säkerhetshot än nordiska. Det är inte heller regeringens uppfattning att skillnaden är oskälig eller oproportionerlig på sådant sätt att regleringen riskerar att strida mot internationell rätt, vilket *Civil Rights Defenders* anför. Regeringen anser sammantaget att ett hemvistkrav om åtta år som huvudregel för förvärv av svenskt medborgarskap efter ansökan är proportionerligt och ändamålsenligt.

7.2.2 Tidigare svenska medborgare ska kunna förvärva medborgarskap efter två år

Regeringens förslag

För personer som tidigare varit svenska medborgare ska det vid ansökan om medborgarskap införas ett krav på hemvist i Sverige sedan två år.

Utredningens förslag (SOU 2025:1)

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

Remissinstanserna uttalar sig inte särskilt i denna del.

Skälen för regeringens förslag

Hemvistkravet för tidigare svenska medborgare är inte särreglerat i ansökningsförfarandet. Dessa har i stället kunnat medges dispens från det huvudsakliga hemvistkravet om fem år med tillämpning av 12 § första stycket 1 medborgarskapslagen. Det har i regel krävts två års hemvisttid för tidigare svenska medborgare som vill förvärva svenskt medborgarskap på nytt.

Som framgår i avsnitt 11.1 föreslår regeringen att den särskilda dispensgrunden för tidigare svenska medborgare ska tas bort. Utredningen föreslår att ett särskilt hemvistkrav i stället ska föreskrivas för den aktuella gruppen. En sådan ordning framstår som tydligare och mer förutsebar än att hemvistkravet regleras i dispensförfarandet. Ett reglerat hemvistkrav tillgodoser även intresset av att tidigare svenska medborgare uppfyller rimliga krav på samhörighet med Sverige och anknytning till Sverige på ett ändamålsenligt sätt. Det finns dock, inte minst för att Sverige ska tillgodose sina internationella åtaganden enligt artikel 9 i 1997 års europeiska konvention om medborgarskap, skäl att för dessa sökande föreskriva ett kortare hemvistkrav än den föreslagna huvudregeln om åtta års hemvist. Det ligger i sakens natur att tidigare svenska medborgare typiskt sett redan har kännedom om svenska förhållanden och på så sätt har lättare att vara en del av det svenska samhället. Det bör därför kunna ställas krav på en betydligt kortare hemvisttid för denna grupp än det som i allmänhet ska gälla. Hemvisttiden bör dock vara så pass lång att det finns möjlighet att bedöma sökandens lämplighet i säkerhetshänseende att åter bli svensk medborgare. Mot denna bakgrund föreslår regeringen att tidigare svenska medborgare ska ha haft hemvist i Sverige de senaste två åren för att kunna förvärva svenskt medborgarskap efter ansökan. Ett tvåårigt hemvistkrav stämmer därtill väl överens med det hemvistvillkor som de nordiska länderna kräver av sina tidigare medborgare för att åter förvärva medborgarskap, liksom med vad som i dag gäller enligt praxis för den aktuella gruppen.

7.2.3 Nordiska medborgare bör fortsatt kunna förvärva medborgarskap efter två år

Regeringens bedömning

Kravet på hemvist vid ansökan om medborgarskap för nordiska medborgare bör inte ändras utan bör även fortsättningsvis vara hemvist sedan två år.

Utredningens bedömning (SOU 2025:1)

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

Remissinstanserna uttalar sig inte särskilt i denna del.

Skälen för regeringens bedömning

En nordisk medborgare ska ha haft hemvist i Sverige i två år för att kunna förvärva svenskt medborgarskap efter ansökan, se 11 § 4 a medborgarskapslagen. Danmark, Finland och Norge uppställer motsvarande hemvistkrav för nordiska medborgare som önskar förvärva medborgarskap genom naturalisation i dessa länder.

De nordiska länderna har genom en rad olika överenskommelser avsett stärka samarbetet sinsemellan. Här kan särskilt nämnas 1962 års Helsingforsavtal som utgör grunden för det nordiska samarbetet. Av avtalet framgår bl.a. att länderna ska eftersträva att bevara och ytterligare utveckla samarbetet mellan länderna på exempelvis det rättsliga, kulturella, sociala och ekonomiska området. Länderna har även förbundit sig att vid utformningen av lagar och andra rättsregler behandla medborgare i de övriga nordiska länderna lika med landets egna medborgare samt att underlätta för medborgare i ett annat nordiskt land att förvärva medborgarskap i landet.

Bl.a. utifrån de historiska banden mellan länderna och likheterna i kultur och samhälle, finns det skäl att anta att det för nordiska medborgare inte krävs lika lång tid som för utomnordiska att integreras i, och få goda kunskaper om, det svenska samhället. Utifrån nämnda överenskommelser finns det vidare vissa begränsningar kring vilka villkor som får uppställas för nordiska medborgare som vill förvärva svenskt medborgarskap. Regeringen anser att syftet med hemvistkravet kan tillgodoses inom ramen för det nuvarande kravet. Nordiska medborgare bör därför även fortsättningsvis kunna förvärva medborgarskap efter två års hemvist i Sverige.

7.2.4 Statslösa personer ska kunna förvärva medborgarskap efter fem år

Regeringens förslag

Kravet på hemvist vid ansökan om medborgarskap ska höjas från fyra till fem år för statslösa personer.

Utredningens förslag (SOU 2025:1)

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

Merparten av remissinstanserna yttrar sig inte särskilt i denna del. *UNHCR* erinrar om Sveriges internationella åtaganden och anför att hemviskravet för statslösa bör förbli oförändrat.

Skälen för regeringens förslag

I 11 § 4 b medborgarskapslagen finns bestämmelser som reglerar det villkor om hemvist som gäller för statslösa personer som ansöker om medborgarskap. Sedan dessa infördes 2001 har det inte gjorts någon åtskillnad mellan statslösa som är födda i Sverige och andra statslösa personer. Det har, oavsett var personen är född, krävts fyra års hemvist i Sverige för att en ansökan om medborgarskap ska kunna bifallas.

Genom sina internationella åtaganden är Sverige skyldigt att så långt som möjligt underlätta statslösa personers införlivande med samhället och deras naturalisation. En av grundprinciperna i 1997 års europeiska konvention om medborgarskap är att statslöshet så långt som möjligt ska undvikas. Artikel 6.4 g i konventionen föreskriver att varje konventionsstat, i sin nationella lagstiftning, ska underlätta förvärv av medborgarskap för statslösa personer som har legalt och varaktigt hemvist inom statens territorium. En sänkning av kravet på hemvisttid är ett exempel på en åtgärd som underlättar förvärv av medborgarskap.

Som framgår ovan anser regeringen att hemviskravet generellt bör skärpas. I motsats till *UNHCR* bedömer regeringen att detta även bör gälla statslösa personer. För att Sverige ska uppfylla sina konventionsåtaganden finns det dock skäl att även fortsättningsvis föreskriva en kortare hemvisttid beträffande denna grupp.

Unga vuxna (personer som har fyllt 18 men inte 21 år) som är födda i Sverige och sedan födelsen är statslösa kan förvärva medborgarskap efter anmälan, om personen haft hemvist i landet de senaste fem åren. Det är lämpligt att tillämpa motsvarande hemvistkrav för ofrivilligt statslösa som är hänvisade till ansökningsförfarandet. Mot denna bakgrund bör det krävas fem års hemvist i Sverige för en ofrivilligt statslös som ansöker om svenskt medborgarskap. Ett sådant krav bedöms vara i enlighet med Sveriges internationella åtaganden.

7.2.5 Flyktingar ska kunna förvärva medborgarskap efter sju år

Regeringens förslag

Kravet på hemvist vid ansökan om medborgarskap ska höjas från fyra till sju år för den som är flykting.

Utredningens förslag (SOU 2025:1)

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanser yttrar sig inte särskilt i denna del. *UNHCR* erinrar om Sveriges internationella åtaganden och anför att hemvistkravet för flyktingar bör förbli oförändrat. *Asylrättscentrum* utgår ifrån att om en person är både statslös och flykting, ska det kortare hemvistkravet gälla.

Skälen för regeringens förslag

Av artikel 34 i 1951 års konvention angående flyktingars rättsliga ställning framgår att fördragsslutande stater så långt som möjligt ska underlätta flyktingars införlivande med samhället och deras naturalisation. Särskilt ska staten sträva efter att påskynda naturalisationsförfarandet. Av artikel 6.4 g i 1997 års europeiska konvention om medborgarskap framgår att varje konventionsstat, i sin nationella lagstiftning, ska underlätta förvärv av medborgarskap för personer som är erkända som flyktingar och som har legalt och varaktigt hemvist inom statens territorium. I den förklarande rapporten till konventionen anges bl.a. sänkning av kravet på hemvisttid och förenklat förfarande som exempel på åtgärder som underlättar förvärv av medborgarskap.

För att uppfylla sina konventionsåtaganden har Sverige valt att särreglera hemvistkravet för flyktingar, se 11 § 4 b medborgarskapslagen. Kravet är för närvarande fyra års hemvist. Även om det i och för sig är möjligt att underlätta åtagandena genom andra lösningar, som förenklade förfaranden eller särskilda föreskrifter om skyndsam handläggning, delar regeringen utredningens bedömning att ett kortare hemvistkrav alltjämt är det bästa sättet att uppfylla Sveriges internationella förpliktelser på.

Som anges ovan föreslår regeringen att kravet på hemvist skärps och att det som utgångspunkt ska krävas åtta års hemvist vid ansökan om medborgarskap. Skärpta hemvistkrav kan i och för sig, vilket *UNHCR* anför, påverka flyktingar och deras integration negativt. De säkerhetsargument som innebär att hemvistkraven generellt bör skärpas gäller även flyktingar. Med beaktande av svenska internationella åtaganden och tiden som behövs för att bedöma flyktingars lämplighet att bli svensk medborgare i säkerhetshänseende bedömer regeringen att den hemvisttid som ska gälla för flyktingar bör bestämmas till sju år. Vad gäller *Asylrättscentrums* frågeställning om vilken hemvisttid som bör gälla flyktingar som är statslösa anser regeringen att det inte finns anledning att behandla statslösa som är flyktingar på ett annat sätt än andra statslösa.

7.2.6 Den som är gift eller sambo med en svensk medborgare ska kunna förvärva medborgarskap efter sju år

Regeringens förslag

För en utlänning som är gift eller sambo med en svensk medborgare ska det vid ansökan om medborgarskap införas ett krav på hemvist i Sverige sedan sju år.

För att hemvistkravet för den som är gift eller sambo med en svensk medborgare ska vara tillämpligt ska det krävas att äktenskapet eller samboförhållandet har varat i minst fem år och att den sökandes make eller sambo har haft svenskt medborgarskap i minst fem år.

Utredningens förslag (SOU 2025:1)

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår inte att villkoren för hemvistkravet för makar och sambor ska framgå av lagtexten.

Remissinstanserna

Merparten av remissinstanserna yttrar sig inte särskilt i denna del. *Föreningen Svenskar i Världen* invänder dock mot förslaget eftersom det innebär att kravet på hemvisttid för makar och sambor skärps jämfört med vad som gäller enligt praxis.

Skälen för regeringens förslag

Den som är gift eller sambo med en svensk medborgare bör kunna förvärva medborgarskap efter sju års hemvist ...

Hemvistkravet för personer som är gifta eller sambo med en svensk medborgare är inte särreglerat i ansökningsförfarandet. I stället har dessa personer under vissa förutsättningar kunnat medges dispens från det huvudsakliga hemvistkravet om fem år med tillämpning av 12 § första stycket 2 medborgarskapslagen. Det har i praxis som regel krävts tre års hemvist för att denna grupp ska kunna förvärva medborgarskap (se rättsfallet MIG 2007:28).

Som framgår i avsnitt 11.1 föreslår regeringen att den särskilda dispensgrunden för den som är gift eller sambo med en svensk medborgare ska tas bort. En sådan ändring skulle innebära att dessa personer, om inget särskilt anges, skulle omfattas av det huvudsakliga hemvistkravet om åtta års hemvist. Den som är gift eller sambo med en svensk medborgare kan ofta ha kännedom om svenska förhållanden och på så sätt ha lättare att snabbare integreras i det svenska samhället än någon som saknar sådan anknytning. Sverige har dessutom som konventionsstat åtagit sig att behandla äkta makar till medborgare i staten särskilt förmånligt i medborgarskaphänseende, se artikel 6.4 a i 1997 års europeiska konvention om medborgarskap. Det är alltså motiverat att ställa ett lägre krav på hemvisttid för denna grupp än det som föreslås gälla enligt

huvudregeln. Det är samtidigt viktigt att myndigheterna hinner få information om utlänningens levnadssätt över tid, särskilt för att kunna upptäcka vissa typer av säkerhetshotande verksamhet, innan medborgarskap beviljas.

Det vore, som *Föreningen Svenskar i Världen* påtalar, olyckligt om Sverige går miste om värdefull internationell erfarenhet och kompetens för att utlandssvenskar väljer bort Sverige till förmån för andra länder med enklare regler för medföljande familjemedlemmar. Regeringens målsättning är att Sverige ska vara ett attraktivt land för internationell talang och kompetens. Med beaktande av detta har regeringen initierat flera åtgärder för att identifiera problem och åstadkomma förbättringar kopplat till detta. Även om regeringen har förståelse för att ett längre hemvistkrav kan påverka familjers vilja att etablera sig i Sverige, vidtas alltså åtgärder för att stärka incitamentet för dessa familjer att etablera sig i landet. I ljuset av detta, och sett till behovet av att upptäcka personer som kan utgöra säkerhetshot, finns det sammantaget skäl att sätta det kortare hemvistkravet relativt högt. Regeringen ansluter sig därför till utredningens förslag om att det bör krävas sju års hemvist i Sverige för medborgarskapsförvärv för den som är gift eller sambo med en svensk medborgare.

... men bara om vissa förutsättningar är uppfyllda

Det har i praxis uppställts vissa krav på äktenskapets eller sammanboendets varaktighet, liksom på den tid under vilken den svenska maken eller sambon innehått sitt medborgarskap, för att sökanden ska få dispens från kravet på hemvist i ansökningsärendet (se bl.a. rättsfallet MIG 2007:28 och däri gjorda hänvisningar). Det har vidare krävts att äktenskapet består liksom att hemvisttiden sammanfaller med samboendet. När sökanden är gift eller sambo med en naturaliserad svensk medborgare görs därtill en materiell prövning utifrån sökandens anknytning till Sverige där dennes anpassning till svenska förhållanden och kunskaper i svenska språket beaktas.

Regeringen instämmer i utredningens bedömning att det är angeläget att upprätthålla de krav som enligt praxis redan ställs på makar eller sambor för att det ska vara motiverat att ställa ett kortare krav på hemvisttid i Sverige i förhållande till vad som gäller enligt huvudregeln. Det bör därför även fortsättningsvis krävas att äktenskapet eller samboförhållandet har varat i fem år och att den sökandes make eller sambo har haft svenskt medborgarskap under de senaste fem åren. I begreppen gift eller sambo ligger att äktenskapet alltså består liksom att sökanden fortfarande bor med den svenska medborgaren. För att uppfylla de krav som ställs på förutsebarhet och rättssäkerhet bör dessa krav framgå direkt av lagen.

I och med de naturalisationsvillkor som regeringen i övrigt föreslår i denna lagrådsremiss bedömer regeringen att det inte är behövligt att särskilt föreskriva att en bedömning ska göras av den enskildes anknytning till Sverige.

7.2.7 Unga vuxna ska kunna förvärva medborgarskap efter sju år

Regeringens förslag

För en utlänning som inte har fyllt 21 år vid ansökningstillfället ska det vid ansökan om medborgarskap införas ett krav på hemvist i Sverige sedan sju år.

Utredningens förslag (SOU 2025:1)

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna

Remissinstanserna uttalar sig inte särskilt i denna del.

Skälen för regeringens förslag

Av artikel 6.4 f i 1997 års europeiska konvention om medborgarskap framgår att konventionsstaterna ska underlätta förvärv av medborgarskap för personer som har legal och varaktig hemvist inom statens territorium under en tidsperiod som har börjat före 18-årsdagen. Detta har bl.a. kommit till uttryck på så sätt att personer som haft hemvist i Sverige före 18-årsdagen enligt nu gällande bestämmelser kan förvärva svenskt medborgarskap efter anmälan enligt 8 § medborgarskapslagen. I dessa fall krävs att personen har haft hemvist i landet sedan fem år med viss särreglering för den som är statslös.

Regeringen föreslår i avsnitt 5.1 att anmälningsförfarandet ska utmönstras för unga vuxna (personer som har fyllt 18 men inte 21 år) och att endast de som är födda i Sverige och sedan födelsen är statslösa ska kunna förvärva medborgarskap efter anmälan. Övriga unga vuxna ska i stället endast kunna förvärva svenskt medborgarskap efter ansökan. Det är vid utformning av hemvistkravet för denna grupp viktigt att se till att Sverige även efter utmönstringen fortfarande respekterar sina internationella förpliktelser. Det är också mycket angeläget att statens intresse av att förbättra myndigheternas möjligheter att under en längre tid bedöma sökandens lämplighet att bli svensk medborgare utifrån ett säkerhetsperspektiv beaktas. Ett hemvistkrav om sju år framstår som tillräckligt för att hinna upptäcka vissa typer av säkerhetshotande verksamhet, samtidigt som det innebär att konventionsåtagandet efterlevs. Ett sådant krav skulle i och för sig innebära att tid innan utlänningen nått straffbarhetsålder omfattas i varierande utsträckning, vilket kan ifrågasättas ur proportionalitetssynpunkt. För merparten av de sökande kommer dock den huvudsakliga hemvisttiden infalla efter det att den sökande uppnått straffmyndig ålder. Vid en sammantagen bedömning bedömer regeringen att en hemvisttid om sju år för personer som ännu inte har fyllt 21 år vid ansökningstidpunkten är väl avvägd.

7.3 Hemvisttidens längd för förvärv av svenskt medborgarskap efter anmälan

7.3.1 Kravet på hemvist för unga vuxna som är födda i Sverige och som sedan födelsen är statslösa ska skärpas

Regeringens förslag

Unga vuxna som är födda i Sverige och som sedan födelsen är statslösa ska kunna förvärva medborgarskap efter anmälan om de har haft hemvist i Sverige sedan fem år eller sammanlagt tio år. Det ska inte längre vara möjligt för denna grupp att uppfylla hemvistvillkoret för förvärv av svenskt medborgarskap efter anmälan endast på grund av hemvist sedan 15 års ålder.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanser uttalar sig inte särskilt i denna del. *Institutet för mänskliga rättigheter* tillstyrker utredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag

Statslösa personer som är födda inom en stat tillförsäkras enligt internationella åtaganden särskilt förmånliga villkor för att förvärva medborgarskap i den staten. Enligt den uttömmande listan av villkor i 1961 års FN-konvention om begränsning av statslöshet är det bl.a. tillåtet att kräva att den statslösa personen ska ha varit stadigvarande bosatt i staten i fråga under en period som inte överstiger fem år omedelbart före ansökan eller tio år sammanlagt.

Unga vuxna (personer som har fyllt 18 men inte 21 år) som är födda i Sverige och som sedan födelsen är statslösa kan enligt nu gällande lagstiftning förvärva svenskt medborgarskap efter anmälan, om han eller hon haft hemvist i Sverige sedan fem år, under sammanlagt tio år eller sedan han eller hon fyllde 15 år, se 8 § första stycket 3 medborgarskapslagen. En reglering som innebär att hemvistkravet kan uppfyllas genom hemvist sedan 15 års ålder innebär att personer som precis har fyllt 18 år kan förvärva medborgarskap redan efter tre års hemvist.

Som regeringen anför ovan finns det i allmänhet skäl att uppställa ett strängare krav på hemvist för den som vill förvärva svenskt medborgarskap än vad som görs i dag. Det är angeläget att hemvisttiden är så pass lång att eventuella säkerhetshot hinner upptäckas. Möjligheten för unga vuxna som är födda i Sverige och som sedan födelsen är statslösa att förvärva medborgarskap efter fem alternativt tio års sammanlagd hemvistid infördes den 1 oktober 2024. Innan dess var det endast möjligt

för unga statslösa vuxna att uppfylla kravet på hemvist om de hade haft sin hemvist i landet sedan 15 års ålder. Genom införandet av de nya hemvistkraven uppfyller Sverige sina konventionsåtaganden även utan det ursprungliga kravet på hemvist. Mot denna bakgrund och utifrån de säkerhetsmässiga skäl som finns för att förlänga hemvisttiden anser regeringen att kravet på hemvist sedan 15 års ålder bör tas bort.

7.3.2 Hemvistkravet för övriga bör inte ändras

Regeringens bedömning

Kravet på hemvist för förvärv av medborgarskap efter anmälan för nordiska medborgare, barn som är födda i Sverige och sedan födelsen är statslösa samt barn som, i egenskap av bipersoner, förvärvat medborgarskap till följd av föräldrarnas förvärv av medborgarskap efter anmälan, bör inte ändras.

Det bör inte införas krav på hemvist för barn som är födda utomlands till en svensk far som inte var gift med barnets mor och som kan förvärva medborgarskap efter anmälan.

Utredningens bedömning (SOU 2025:1)

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanserna uttalar sig inte särskilt i denna del.

Skälen för regeringens bedömning

Barn som är födda i Sverige och sedan födelsen är statslösa

För barn som är födda i Sverige och som sedan födelsen är statslösa uppställs för närvarande inget krav på viss hemvisttid i Sverige. Som nämns i avsnitt 5.1 ska Sverige som konventionsstat underlätta för statslösa personer som föds i landet att förvärva medborgarskap. Regeringen anser därför att det alltjämt inte bör krävas viss hemvisttid vid förvärv av medborgarskap efter anmälan för dessa personer.

Nordiska medborgare

Nordiska medborgare som omfattas av det avtal om medborgarskap som träffats mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige kan förvärva medborgarskap efter såväl anmälan som ansökan. Enligt gällande bestämmelser förvärvat en medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge svenskt medborgarskap efter anmälan, om han eller hon har hemvist i Sverige sedan fem år. Sverige har genom 1962 års Helsingsforsavtal åtagit sig att bl.a. underlätta för medborgare i de andra nordiska länderna att förvärva svenskt medborgarskap. Motsvarande syfte har det avtal som trädde i kraft mellan de nordiska länderna den 5 september 2012 (SÖ 2012:6).

För en nordisk medborgare som har fyllt 18 år och som vill förvärva svenskt medborgarskap efter anmälan saknas utifrån överenskommelserna mellan länderna utrymme att ställa andra krav på lämplighet än att han eller hon inte får ha dömts till frihetsberövande påföljd under hemvisttiden i Sverige. Dessutom har de nordiska länderna traditionellt sett ett mycket nära band till varandra, både rättsligt, socialt och kulturellt, något som bl.a. är en följd av att länderna under långa perioder varit enade som ett land eller i union med varandra. I och med gemenskapen i fråga om kultur och samhällsförhållanden inom Norden bör det därför kunna antas att en person som har medborgarskap i något av de nordiska länderna inte kräver lika lång tid för att bli en del av det svenska samhället (jfr bl.a. prop. 1975/76:136 s. 29). Mot denna bakgrund saknas det enligt regeringen skäl att förlänga den hemvisttid i Sverige som krävs för att medborgare i de nordiska länderna ska förvärva svenskt medborgarskap efter anmälan.

Barn som förvärvar medborgarskap som en följd av att föräldrarna har förvärvat medborgarskap genom anmälan (bipersoner)

Barn till en utlänning som förvärvar svenskt medborgarskap efter anmälan enligt vissa paragrafer i medborgarskapslagen har enligt den nu gällande regleringen i 10 § medborgarskapslagen möjlighet att, som biperson, automatiskt förvärva medborgarskap. Detta kan ske under förutsättning att barnets samtliga vårdnadshavare redan är eller blir svenska medborgare i samband med sin anmälan. För att ett barn ska kunna förvärva medborgarskap som biperson måste barnet också uppfylla de övriga krav som anges i paragrafen, dvs. kraven på sannolik identitet och frånvaro av allvarlig brottslighet.

Följden av den föreslagna utmönstringen av anmälningsförfarandet, se avsnitt 5.1, är att endast vissa grupper barn och unga vuxna samt nordiska medborgare som omfattas av det avtal om medborgarskap som träffats mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige fortsättningsvis kommer att kunna förvärva svenskt medborgarskap efter anmälan. Som utredningen konstaterar gällande de förstnämnda grupperna bör medsökande barn till dessa personer rimligen vara mycket unga. I de allra flesta fall kommer de aktuella bipersonerna inte att ha uppnått straffmyndig ålder. Intresset av att under en längre tid kunna bedöma hans eller hennes lämplighet för att bli svensk medborgare är därför inte lika angeläget som i andra fall. Barn som växer upp i Sverige kan dessutom i allmänhet efter en kortare tid förväntas ha en sådan samhörighet med landet att de bör kunna bli svenska medborgare. Motsvarande bedömning bör, inte minst utifrån vad som framgår i avsnitt 7.2.3, kunna göras för den sistnämnda gruppens medsökande barn. Regeringen delar därmed utredningens bedömning att det inte bör införas krav på viss hemvisttid vid automatiskt förvärvande av medborgarskap som biperson i anmälningsförfarandet.

Barn födda utomlands till en svensk far som inte var gift med barnets mor

För barn som har fötts utanför Sverige före den 1 april 2015 till en svensk far som inte var gift med barnets mor krävs enligt nu gällande rätt inte

hemvist i Sverige för att kunna förvärva svenskt medborgarskap efter anmälan, se punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2014:481) om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap.

Barn till en svensk far som föds efter den 1 april 2015 förvärvat automatiskt svenskt medborgarskap, oavsett om de föds i eller utanför Sverige och oavsett deras föräldrars civilstånd. Trots det allmänna behovet av skärpta hemvistkrav är det enligt regeringens uppfattning inte motiverat att barn födda utomlands före den 1 april 2015 behandlas annorlunda än de som fötts därefter. Det saknas därför skäl att ändra nuvarande ordning.

8 Ett krav på skötsamt och hederligt levnadssätt i medborgarskapsärenden

8.1 Kraven på sökandens levnadssätt ska skärpas

Regeringens förslag

Det ska krävas att en utlänning har haft och kan förväntas komma att ha ett skötsamt och hederligt levnadssätt för att kunna beviljas svenskt medborgarskap.

Regeringens bedömning

Riktlinjerna för den tid (karenstid) som ska ha förflutit innan en utlänning som har gjort sig skyldig till brott tas upp till svensk medborgare bör uppdateras och karenstiderna bör förlängas.

Utredningens förslag (SOU 2025:1)

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna

Länsstyrelsen i Västra Götaland tillstyrker utredningens förslag om att det ska krävas att en utlänning har haft och kan förväntas komma att ha ett skötsamt och hederligt levnadssätt i och utanför Sverige för att kunna beviljas svenskt medborgarskap. Även *Svalövs kommun* stödjer förslaget om att skärpa kravet på hederligt levnadssätt. Flera remissinstanser avstyrker förslaget. Några remissinstanser, bl.a. *Civil Rights Defenders*, *Sveriges förenade studentkårer* och *Göteborgs kommun* anser att begreppet skötsamhet är otydligt och att det innebär en risk för godtycklig tillämpning. *Institutet för mänskliga rättigheter*, som avstyrker utredningens förslag, anser att det kan innebära en betydande risk för rättsosäkerhet.

Juridiska fakulteten vid Stockholms universitet anser att begreppet ”skötsamt levnadssätt” bättre svarar mot den prövning som ska göras av

utlänningens levnadssätt och bör ersätta ”hederligt levnadssätt”. Fakulteten efterfrågar också att begreppet definieras i lagtext. Asylrättscentrum efterfrågar en tydligare vägledning om vilka beteenden och situationer som kan komma att omfattas av begreppet. Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker att den omständigheten att en utlänning har meddelats ett kontaktförbud ska beaktas inom ramen för prövningen av om utlänning har haft och kan förväntas komma att ha ett skötsamt och hederligt levnadssätt. *Malmö kommun* och *Borlänge kommun* instämmer i utredningens bedömning att det inte är lämpligt att beakta en missbrukssjukdom som brister i levnadssättet. Juridiska fakulteten vid Stockholms universitet noterar att utredningen inte gör någon klar skillnad mellan narkotikamissbruk, vilket som huvudregel är straffbart, och alkoholmissbruk, vilket kan ligga till grund för socialrättsliga tvångsåtgärder men i sig inte är brottsligt.

Migrationsverket ställer sig utifrån ett prövningsperspektiv mycket positivt till förtydligandet kring hur karenstiden som utgångspunkt ska beräknas vid upprepad brottslighet. Däremot efterfrågar Migrationsverket ett förtydligande av vad som avses med upprepad brottslighet. Migrationsverket efterfrågar även en översyn av reglerna för gallring av uppgifter i belastningsregistret, då myndigheten har erfarenhet av medborgarskapsärenden där uppgifter om brott har gallrats trots att karens fortfarande löper. *Sveriges advokatsamfund* avstyrker förslaget och anser att det finns anledning att överväga om mycket långa karenstider alltid är motiverade och nödvändiga, särskilt när det gäller unga personer. Asylrättscentrum instämmer i utredningens bedömning att det finns anledning att noga undersöka uppgifter om brottslighet begången i utlandet och att särskild försiktighet bör iakttas när uppgifter om en tidigare asylsökandes brottslighet i hemlandet undersöks.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Kraven på sökandens levnadssätt bör skärpas

Enligt nuvarande regler krävs att den som ansöker om svenskt medborgarskap har haft och kan förväntas komma att ha ett hederligt levnadssätt, se 11 § 5 medborgarskapslagen. Redan en misstanke om brott kan leda till att en ansökan om svenskt medborgarskap avslås. Bakom kravet på ett hederligt levnadssätt ligger att det kan framstå som stötande om en utlänning som har gjort sig skyldig till brott strax därefter förvärvar svenskt medborgarskap. Det finns också ett berättigat intresse av att undvika att en person som på goda grunder kan antas komma att begå brott förvärvar medborgarskap.

De omständigheter som ska beaktas och de karenstider som ska tillämpas, dvs. den tid som måste ha förflutit innan en utlänning som har begått brott eller gjort sig skyldig till annan misskötsamhet kan anses uppfylla kravet på ett hederligt levnadssätt, är inte reglerade i lag utan behandlas i förarbetsuttalanden och praxis. Som utvecklas nedan tar det nuvarande kravet på hederligt levnadssätt sikte på såväl avsaknaden av brottslighet som annan misskötsamhet, som t.ex. skuldsättning, att ha varit verksam i en organisation som har gjort sig skyldig till systematiska övergrepp eller att ha belagts med kontaktförbud. Som utredningen

framhåller kan det därmed finnas anledning att förtydliga att det är fråga om inte endast ett hederligt levnadssätt, utan även ett skötsamt levnadssätt. Liknande synpunkter framfördes även av Lagrådet 1995 i samband med ändringar i dåvarande utlänningslagen. Lagrådet, som ansåg att endast ett hederligt levnadssätt var en för snäv beskrivning av de krav som ställs i utlänningsärenden, förordade lydelsen att utlänningen kan förväntas "leva skötsamt och hederligt". Enligt Lagrådets mening gjorde samma invändning sig gällande för kravet på levnadssätt i medborgarskapslagstiftningen (se prop. 1994/95:179 s. 115 och 118). Socialförsäkringsutskottet ansåg dock att betydelsen av ordet skötsamt var "tänjbar" och hemställde att riksdagen skulle anta en lydelse om "hederligt vandel" (bet. 1994/95:SFU16).

Att säkerställa att personer som gjort sig skyldiga till eller kan antas begå brott inte förvärvar svenskt medborgarskap är ett viktigt led i att stärka medborgarskapets betydelse. Därtill ska inte den som kan utgöra ett hot mot Sveriges säkerhet kunna förvärva medborgarskap. I likhet med utredningen anser regeringen att kravet på hederligt levnadssätt i naturalisationsärenden behöver skärpas. Med hänsyn till hur praxis har utvecklats och kommit att definiera innebörden av kravet på utlänningens levnadssätt för att kunna förvärva svenskt medborgarskap, gör regeringen bedömningen att det nuvarande kravet på hederligt levnadssätt inte på ett rättvisande sätt återspeglar den prövning som bör göras. För att markera en skärpning och för att betona vikten av utlänningens levnadssätt som en förutsättning för medborgarskap bör det direkt av lagtexten framgå att den prövning av den sökandes levnadssätt som ska göras i medborgarskapsärenden även avser hans eller hennes skötsamhet. Det nuvarande rekvisitet "hederligt levnadssätt" bör ändras till "skötsamt och hederligt levnadssätt". En sådan lydelse står även i bättre överensstämmelse med hur kravet tillämpas i praktiken. Regeringen delar därför inte *Institutet för mänskliga rättigheters* bedömning att förslaget riskerar att bidra till en betydande rättsosäkerhet. Regeringen instämmer inte heller i den uppfattning som redovisas av *Juridiska fakulteten vid Stockholms universitet* om att begreppet "skötsamt levnadssätt" bättre svarar mot den prövning som ska göras av utlänningens levnadssätt och bör ersätta "hederligt levnadssätt". Det är därutöver inte lämpligt att, som fakulteten också föreslår, i lagtext närmare definiera av begreppet "skötsamt och hederligt levnadssätt". Begreppet bör även fortsättningsvis utvecklas i rättspraxis.

Även om det av lagtexten inte uttryckligen framgår att prövningen avser brottslighet som har begåtts utomlands görs enligt praxis en utredning och bedömning av om den sökande uppfyller kravet på ett hederligt levnadssätt när vederbörande har dömts för brott som har begåtts i ett annat land. Det nya kravet om ett skötsamt och hederligt levnadssätt bör även framöver omfatta brottslighet som har begåtts utomlands. På samma sätt bör även sådana omständigheter i utlandet som kravet på ett skötsamt levnadssätt tar sikte på, t.ex. skuldsättning i andra länder, beaktas vid bedömningen. Det föreslagna kravet på ett skötsamt och hederligt levnadssätt är alltså till sin lydelse inte begränsat till att avse endast omständigheter i Sverige. Som *Asylrättscentrum* anför finns det anledning att noga undersöka uppgifter om brottslighet begången i utlandet och särskild försiktighet bör iakttas när uppgifter om en tidigare asylsökandes brottslighet i hemlandet

undersöks. Detta är redan föremål för Migrationsverkets utredningsskyldighet. Det bör i denna del också noteras att det enligt nuvarande praxis krävs att det brott som utlänningen begått utomlands också måste betraktas som ett brott enligt svensk lagstiftning för att det ska beaktas inom ramen för prövningen av utlänningens levnadssätt. Någon förändring i denna del är inte avsedd.

Regeringen föreslår alltså sammanfattningsvis att det fortsättningsvis ska krävas att en utlänning har haft och kan förväntas komma att ha ett skötsamt och hederligt levnadssätt för att kunna beviljas svenskt medborgarskap. Den skärpning av de lagfästa kraven som detta innebär bör även få inverkan på de karenstider som i dag tillämpas innan en utlänning kan förvärva svenskt medborgarskap (se nedan).

Omständigheter som bör beaktas

Som framgår ovan är frågan om vilka omständigheter som ska beaktas vid prövningen av om en utlänning uppfyller kravet på ett hederligt levnadssätt inte reglerad i lag utan behandlas i förarbetsuttalanden och praxis. Utredningen redogör i betänkandet för den praxis som utvecklats på området. Vid prövningen beaktas om den sökande är kriminellt belastad, har skulder, utgör en säkerhetsrisk, har varit verksam i eller haft bestämmande inflytande över en organisation med verksamhet innefattande grova övergrepp, eller om det på annat sätt skulle vara stötande för rättskänslan att bevilja den sökande svenskt medborgarskap. Särskilt mot bakgrund av bl.a. *Asylrättscentrums* och *Civil Rights Defenders* farhågor om att begreppet skötsamt är vagt och kan skapa förutsebarhetsproblem för den enskilde, bör det alltså understrykas att den sökandens skötsamhet redan i dag regelmässigt beaktas vid bedömningen av om kravet på hederligt levnadssätt är uppfyllt.

Regeringen vill i sammanhanget, mot bakgrund av en remissynpunkt från *Juridiska fakulteten vid Stockholms universitet*, framhålla att inte heller fortsättningsvis bör missbruksproblematik beaktas inom ramen för prövningen av om en utlänning har haft och kan förväntas komma att ha ett skötsamt och hederligt levnadssätt. Redan utifrån nuvarande tillämpning står det däremot klart att eventuella följder av ett missbruk i form av brottslighet och/eller skuldsättning ska beaktas vid bedömningen. Regeringens förslag är inte avsett att innebära någon förändring i detta avseende.

Även det förhållandet att en utlänning har meddelats ett kontaktförbud har i rättstillämpningen ansetts som en sådan omständighet som ska beaktas inom ramen för prövningen, med beaktande av att ett kontaktförbud inte är att likställa med en fällande dom för brott. Regeringen anser, i likhet med *Jämställdhetsmyndigheten*, att den omständigheten även som regel bör medföra att den sökande inte kan anses ha haft och kan förväntas komma att ha ett skötsamt och hederligt levnadssätt förrän kontaktförbudet löpt ut och två år har förflutit. Som framgår nedan är ett meddelat kontaktförbud dock inte en sådan vandelsanmärkning som har en särskild reglerad karenstid enligt nu gällande riktlinjer. En skärpning i form av införandet av ett krav på skötsamt levnadssätt som nu föreslås medför ett behov av att tydliggöra att

ett meddelat kontaktförbud omfattas av en särskild karenstid. Regeringen återkommer till det nedan.

Karenstiderna bör förlängas

Som framgår ovan krävs i regel att en viss s.k. karenstid har förflutit innan en sökande som har dömts för brott kan anses uppfylla kravet på ett hederligt levnadssätt. De karenstider som i dag tillämpas har sin grund i förarbetsuttalanden från 1995 i samband med då aktuell översyn av levnadssättets betydelse i medborgarskapsärenden (prop. 1994/95:179 s. 57–60). Av tabellen nedan framgår de karenstider som därefter som utgångspunkt har tillämpats.

Nu gällande karenstider

Straff eller påföljd	Karenstid
Penningböter	Individuell prövning av karenstiden
Dagsböter 30–	1 år efter brottets begående
Dagsböter 60–	2 år efter brottets begående
Dagsböter 100–	3 år efter brottets begående
Fängelse 1 mån–	4 år efter brottets begående
Fängelse 4 mån–	5 år efter brottets begående
Fängelse 8 mån–	6 år efter brottets begående
Fängelse 1 år–	7 år efter brottets begående
Fängelse 2 år–	8 år efter verkställt straff
Fängelse 4 år–	9 år efter verkställt straff
Fängelse 6 år–	10 år eller mer efter verkställt straff
Villkorlig dom	1 år från det att den lagstadgade prøvotiden om 2 år har gått till ända, dvs. tidigast 3 år från lagakraftvunnen dom
Skyddstillsyn	1 år från det att den lagstadgade prøvotiden om 3 år gått till ända, dvs. tidigast 4 år från den dag påföljden började verkställas
Övriga vandelsanmärkningar	Individuell prövning av karenstiden, dock tidigast 2 år efter det att vandelsanmärkningen upphört

Dessa förarbetsuttalanden om karenstider, som ligger till grund för rättstillämpningen i dag, är alltså 30 år gamla. Sedan den senaste översynen har samhället förändrats i många avseenden, exempelvis i fråga om brottslighet, med bl.a. it-relaterad brottslighet i kölvattnet av den tekniska utvecklingen. Därtill har en rad nya brottstyper fogats till den svenska strafflagstiftningen. Det finns därför anledning att se över de nuvarande riktlinjerna.

Som utredningen uppmärksammar finns det en oproportionerlig diskrepans mellan den karenstid som kan löpa vid den mildaste arten av brottslighet i förhållande till övriga vandelsanmärkningar, som exempelvis skuldsättning. Vid en vandelsanmärkning om obetalda skulder uppgår karenstiden till två år efter det att anmärkningen upphört, samtidigt som det endast krävs ett års karenstid vid begången brottslighet som medfört

30–59 dagsböter. Även om sådan brottslighet motsvarar den nedre delen av straffskalan anser regeringen, i likhet med utredningen, att det är oproportionerligt att begången brottslighet behandlas mildare i förhållande till skuldsättning i detta hänseende. Det kan också noteras att nuvarande riktlinjer stannar vid sex års fängelse, vilket medför en karenstid på tio år eller mer efter avtjänat straff. Att längre fängelsestraff än så bör medföra längre karenstid står klart enligt de äldre förarbetena. Det finns anledning att tydliggöra vilka karenstider som bör utgöra utgångspunkt även för längre fängelsestraff. Regeringen instämmer därmed i utredningens bedömning att de karenstider som i dagsläget tillämpas bör förtydligas och att det samtidigt är rimligt att det skärpta kravet på en utlännings levnadssätt återspeglas i en förlängning av karenstiderna. Till skillnad från utredningen bedömer regeringen att skärpningen bör få ännu större genomslag vid allvarligare brottslighet där påföljden har bestämts till fängelse.

Av tabellen nedan framgår en riktlinje för hur karenstiderna bör se ut fortsättningsvis. De redovisade karenstiderna ligger mer i linje med vad som gäller i de övriga nordiska länderna. Även för kontaktförbud bör det anges en särskild karenstid.

Straff eller påföljd m.m.	Karenstid
Penningböter	Individuell prövning av karenstiden
Dagsböter 30–	2 år efter att brottet begåtts
Dagsböter 60–	3 år efter att brottet begåtts
Dagsböter 100–	4 år efter att brottet begåtts
Fängelse 1 mån–	7 år efter att brottet begåtts
Fängelse 4 mån–	8 år efter att brottet begåtts
Fängelse 8 mån–	9 år efter att brottet begåtts
Fängelse 1 år–	10 år efter att brottet begåtts
Fängelse 2 år–	11 år efter verkställt straff
Fängelse 4 år–	15 år efter verkställt straff
Fängelse 6 år–	17 år efter verkställt straff
Fängelse 8 år–	17 år efter verkställt straff
Fängelse 10 år–	17 år efter verkställt straff
Fängelse 12 år–	17 år efter verkställt straff
Fängelse 14 år–	17 år efter verkställt straff
Fängelse 16 år–	17 år efter verkställt straff
Fängelse 18 år–	17 år efter verkställt straff
Villkorlig dom	2 år från det att den lagstadgade prøvotiden om 2 år har gått till ända, dvs. tidigast 4 år från lagakraftvunnen dom
Skyddstillsyn	2 år från det att den lagstadgade prøvotiden om 3 år har gått till ända, dvs. tidigast 5 år från den dag påföljden började verkställas
Kontaktförbud	Individuell prövning av karenstiden, dock tidigast 2 år efter att det senaste kontaktförbudet har löpt ut

Straff eller påföljd m.m.	Karenstid
Övriga vandelsanmärkningar	Individuell prövning av karenstiden, dock tidigast 2 år efter det att vandelsanmärkningen har upphört

Regeringen vill betona att uppräknningen enbart utgör en riktlinje och att vad som bör gälla i varje enskilt fall måste komma till uttryck i den faktiska rättstillämpningen. Det innebär vidare att uppräknningen inte är uttömmande och att även förändringar på det straffrättsliga området framöver måste beaktas. Trots att det inte uttryckligen framgår av tabellen är det t.ex. självklart att även påföljder som överstiger 18 år bör föranleda en karenstid som får bestämmas utifrån omständigheterna i det enskilda fallet.

Som exempel på kommande förändringar inom det straffrättsliga området kan nämnas att regeringen i propositionen Säkerhetsförvaring – en ny tidsobestämd frihetsberövande påföljd (prop. 2025/26:95) har föreslagit införandet av den nya påföljden säkerhetsförvaring. Den nya påföljden föreslås vara en mer ingripande påföljd än fängelse på viss tid, men mindre ingripande än fängelse på livstid. Även en sådan påföljd bör självfallet föranleda en karenstid som får bestämmas efter en individuell prövning och med ledning i de riktlinjer som anges ovan.

Det framgår också av praxis att även andra påföljder än de som framgår av tabellen, exempelvis överlämnande till särskild vård, och åtalsunderlåtelser kan föranleda karenstider och påverka bedömningen huruvida en sökande uppfyller vandelsvillkoret (se rättsfallet MIG 2019:2 och SOU 1994:33 s. 26 f.).

Institutet för mänskliga rättigheter anser att skärpta karenstider riskerar att bli oproportionerliga och leda till att även personer med mindre förseelser eller äldre domar utestängs från medborgarskap under betydligt längre tid. Det kan enligt institutet dessutom uppstå en risk för att två personer med likvärdiga, men inte identiska, brottsliga belastningar behandlas olika på grund av mindre nyanser i straffskalan eller påföljdsbedömningen. *Sveriges advokatsamfund* för fram att många unga personer i dag döms till långa fängelsestraff och att det finns anledning att beakta att unga människor är omogna, saknar konsekvenstänkande och ibland har utfört allvarliga brott mer eller mindre under hot. Det finns enligt samfundet därför anledning att överväga om de mycket långa karenstiderna alltid är motiverade och nödvändiga. Att säkerställa att en utlänning som har gjort sig skyldig till brott inte strax därefter förvärvar svenskt medborgarskap är emellertid enligt regeringen ett viktigt led i att stärka medborgarskapets betydelse. Därtill är det ett mycket tungt vägande intresse att undvika att en person som på goda grunder kan antas komma att begå brott eller som kan utgöra ett hot mot Sveriges säkerhet ska kunna förvärva medborgarskap. Regeringen delar därför inte Institutet för mänskliga rättigheters bedömning att det är oproportionerligt att tillämpa karenstider. Regeringen bedömer också att nämnda intressen väger tyngre än de som advokatsamfundet för fram. Det bör i denna del också understrykas att omständigheter av det slag som samfundet lyfter fram är sådana som beaktas vid straffmätningen och att det vid bedömningen av karenstiden alltid ska göras en individuell prövning i varje enskilt fall. Det

har i äldre förarbeten uttalats att tyngdpunkten i prövningen av levnadssättet ska ligga på en prognos av sökandens framtida levnadssätt. Prognosen ska göras mot bakgrund av sökandens tidigare levnadssätt. Karenstiden som ska ha förflutit innan en utlänning som begått brott tas upp till svensk medborgare ska fastställas efter en individuell bedömning av samtliga omständigheter i det enskilda fallet. Eftersom de karenstider som anges i förarbetena endast ska ses som riktlinjer kan det alltså finnas skäl att underskrida karenstiderna när det är fråga om brott där återfallsrisken generellt sett måste bedömas som mycket låg, t.ex. vid vissa oaktsamhetsbrott. Det finns å andra sidan skäl att tillämpa en längre karenstid för den som under vistelsen här har återfallit i brott, särskilt då det i brottsbilden ingår mycket grova brott. Detsamma gäller om prövningen i medborgarskapsärendet ligger nära i tiden efter straffets avtjänande (jfr prop. 1994/95:179 s. 57–60). Att återfall i brott kan ses som en försvarande omständighet och medföra en förlängd karenstid, särskilt om det är fråga om grov brottslighet eller våldsbrottslighet, har också kommit till uttryck i rättstillämpningen (jfr rättsfallet MIG 2007:39).

Av de tidigare förarbetsuttalandena framgår att karenstiden ska beräknas från tidpunkten då brottet begicks vid fängelsestraff upp till och med ett år och från tidpunkten för verkställt straff vid fängelsestraff längre än ett år. Det finns inte skäl att nu anlägga något annat synsätt. Utgångspunkten är alltså att exempelvis minst tio år måste ha förflutit sedan brottet begicks för att en utlänning som dömts till ett ettårigt fängelsestraff kan anses haft och kan förväntas komma att ha ett skötsamt och hederligt levnadssätt, förutsatt att det inte kommit fram några anmärkningar i övrigt i fråga om utlänningens levnadssätt.

Vad som gäller för upprepad brottslighet, dvs. att någon har lagförts vid flera tillfällen, framgår inte av de tidigare förarbetena. Det framstår som behövt med ett schabloniserat synsätt på tillämpningen av karenstider även i dessa fall, vilket kan vara till nytta för rättstillämpningen (jfr även rättsfallet MIG 2007:39). Liksom karenstiderna kan emellertid sådana schabloner inte utgöra annat än en riktlinje för rättstillämparen, som måste beakta de individuella omständigheterna i varje enskilt fall. När det gäller upprepad brottslighet kan en utgångspunkt vara att det ska göras tillägg med hälften av karenstiden för var och en av samtliga påföljder till den karenstid som löper ut sist. Denna schabloniserade modell kan exemplifieras enligt följande. För en utlänning som döms till ett ettårigt fängelsestraff ska det som utgångspunkt ha förflutit minst tio år sedan brottet begicks innan utlänningen kan anses haft och kan förväntas komma att ha ett skötsamt och hederligt levnadssätt, förutsatt att det inte kommit fram några anmärkningar i övrigt i fråga om utlänningens levnadssätt. Om utlänningen däremot skulle dömas till ytterligare ett fängelsestraff, den här gången på fyra månader, bör alltså som utgångspunkt ytterligare fyra år (dvs. hälften av den karenstid som ett fyra månader långt fängelsestraff renderar enligt uppställningen ovan) adderas till de tio åren som fängelsestraffet om ett år medförde. Rättstillämparen måste dock göra en bedömning utifrån omständigheterna i det enskilda fallet för att se att den schabloniserade beräkningen inte leder till orimliga resultat. *Migrationsverket* ställer sig utifrån ett prövningsperspektiv positiv till ett sådant sätt att räkna men efterfrågar samtidigt ett förtydligande kring hur begreppet upprepad brottslighet ska tillämpas. Regeringen anser

emellertid inte att det är lämpligt att i detta sammanhang fastställa några bedömningskriterier i denna del utan att frågan även fortsättningsvis bör överlämnas till rättstillämpningen och den bedömning som måste göras av omständigheterna i varje enskilt fall. Migrationsverket påpekar att gällande gallringsregler innebär svårigheter att kontrollera vissa sökande i belastningsregistret och att den risken blir högre med längre karenstider. Som myndigheten själv påpekar är det problem som kan uppstå redan i dag. Regeringen anser inte att det sagda utgör tillräckliga skäl mot förlängda karenstider. Den sökande är också skyldig att på heder och samvete lämna riktiga uppgifter om bl.a. brottslighet i hemlandet, i Sverige eller i något annat land. Regeringen föreslår i en proposition till riksdagen bl.a. att regeringsformen ska ändras så att det får föreskrivas att svenskt medborgarskap ska framtas den som är medborgare i en annan stat och som har förvärvat medborgarskapet genom oriktiga eller vilseledande uppgifter eller genom annat otillbörligt handlande (prop. 2025/26:78).

8.2 Krav på ett skötsamt och hederligt levnadssätt för barn över 15 år i ansökningsförfarandet

Regeringens förslag

För barn som har fyllt 15 år ska det för förvärv av svenskt medborgarskap genom naturalisation krävas att han eller hon har haft och kan förväntas komma att ha ett skötsamt och hederligt levnadssätt.

Utredningens förslag och bedömning (SOU 2025:1)

Utredningens förslag och bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna

Borlänge kommun tillstyrker förslaget om att det för barn som har fyllt 15 år och som förvärvat svenskt medborgarskap genom naturalisation ska krävas att han eller hon har haft och kan förväntas komma att ha ett skötsamt och hederligt levnadssätt i och utanför Sverige. *Barnombudsmannen* avstyrker förslaget och motsätter sig en ordning där barn ska behandlas som vuxna. *Institutet för mänskliga rättigheter* anser att utredningens förslag i denna del är oroande ur ett barnrättsligt perspektiv, eftersom det omfattar barn från 15 års ålder. *Göteborgs kommun* ser en risk för att begreppet ”skötsamt” kan lämna plats åt tolkningsutrymme, åtminstone innan praxis har etablerats. Även formuleringen ”kan förväntas komma att ha” är enligt kommunen vagt och kan bli svårbedömt och därmed osäkert att tillämpa. *Diskrimineringsombudsmannen* vill uppmärksamma de risker för etnisk diskriminering som finns när misstanke om brott kan ligga till grund för avslag vid ansökan om medborgarskap och ser med oro på att kravet på ett skötsamt och hederligt levnadssätt föreslås gälla för barn över 15 år.

Skälen för regeringens förslag

Enligt hittillsvarande regler kan barn förvärva medborgarskap genom naturalisation, antingen genom självständig naturalisation enligt 11 § medborgarskapslagen om han eller hon har fått dispens från åldersvillkoret, eller som biperson till en naturalisationssökande förälder enligt 13 §. Det nuvarande kravet på hederligt levnadssätt i naturalisationsärenden gäller för alla som har fyllt 15 år (jfr prop. 2023/24:107 s. 41).

Att säkerställa att en utlänning som har gjort sig skyldig till brott inte strax därefter förvärvat svenskt medborgarskap är, som konstateras ovan, ett viktigt led i att stärka medborgarskapets betydelse. Därtill är det ett mycket tungt vägande intresse att undvika att en person som på goda grunder kan antas komma att begå brott eller som kan utgöra ett hot mot Sveriges säkerhet ska kunna förvärva medborgarskap. Regeringen anser till skillnad från *Barnombudsmannen* men i likhet med *Borlänge kommun* att detta tungt vägande intresse gör det motiverat och proportionerligt att reglera att det även för barn som har fyllt 15 år och som förvärvat svenskt medborgarskap genom naturalisation ska krävas att han eller hon har haft och kan förväntas komma att ha ett skötsamt och hederligt levnadssätt.

Institutet för mänskliga rättigheter för fram att förslaget kan leda till att barn blir föremål för en mer ingående prövning av deras uppförande och därigenom riskera att nekas medborgarskap även på grund av mindre förseelser, vilket i sin tur riskerar att vara oförenligt med artiklarna 39 och 40 i barnkonventionen. Artikel 39 i barnkonventionen reglerar att konventionsstaterna ska vidta alla lämpliga åtgärder för att främja fysisk och psykisk rehabilitering samt social återanpassning av ett barn som utsatts för någon form av vanvård, utnyttjande eller övergrepp, tortyr eller någon annan form av grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, eller väpnade konflikter. Enligt regeringens mening kan det av artikel 39 i barnkonventionen inte utläsas något hinder för konventionsstater att uppställa krav på ett skötsamt och hederligt levnadssätt för barn som ansöker om medborgarskap. Artikel 40 i barnkonventionen reglerar konventionsstaters skyldighet att tillförsäkra barn olika former av rättssäkerhetsgarantier i olika stadier av rättskedjan. Inte heller av den artikeln kan det utläsas något hinder för konventionsstater att uppställa krav på ett skötsamt och hederligt levnadssätt för barn som ansöker om medborgarskap. Som följer av artikel 3 i barnkonventionen ska dock vid alla åtgärder som rör barn i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Regeringen delar alltså inte Institutet för mänskliga rättigheters bedömning att det finns en risk att förslaget strider mot barnkonventionen. Därtill delar regeringen inte institutets bedömning att det utifrån svensk praxis om straff och karenstider är tveksamt om längre perioder av ”misskötsamhetskontroll” än vad som tidigare gällt kan anses vara förenliga med Sveriges internationella åtaganden om att förebygga statslöshet, skydda familjeliv och erbjuda återanpassning för tidigare dömda.

Av artikel 5 i 1997 års europeiska konvention om medborgarskap, vilken Sverige åtagit sig att följa, framgår att en konventionsstats medborgarskapsregler inte ska innebära åtskillnad eller omfatta någon praxis liktydig med diskriminering på grund av kön, religion, ras, hudfärg

eller nationell eller etnisk härkomst. Regeringen anser inte, till skillnad från *Diskrimineringsombudsmannen*, att det finns risk för etnisk diskriminering när misstanke om brott kan ligga till grund för avslag vid ansökan om medborgarskap.

För barn under 15 år bör det inte uppställas krav på ett skötsamt och hederligt levnadssätt.

8.3 Skärpta krav på frånvaro av brottslighet i anmälningssärenden

Regeringens förslag

Kravet i medborgarskapslagen som innebär att en utlänning är diskvalificerad från att förvärva svenskt medborgarskap efter anmälan om han eller hon är skäligen misstänkt eller dömd för ett brott, ska skärpas från att omfatta brott för vilket det svåraste straff som är föreskrivet är fängelse i fyra år eller mer till att omfatta brott som har minst två års fängelse eller mer i straffskalan. Detsamma ska gälla för ett brott utanför Sverige som enligt svensk lag motsvarar ett sådant brott.

Det ska krävas att den som förvärvar svenskt medborgarskap efter anmälan inte får vara skäligen misstänkt eller dömd för upprepad brottslighet för vilka brott är föreskrivet fängelse eller upprepad brottslighet som inte ligger långt tillbaka i tiden. Detsamma ska gälla för upprepad brottslighet utanför Sverige som enligt svensk lag föreskriver fängelse eller upprepad brottslighet utanför Sverige som inte ligger långt tillbaka i tiden.

Unga vuxna som är födda i Sverige och sedan födelsen är statslösa ska diskvalificeras från medborgarskap efter anmälan om de är dömda för brott mot Sveriges säkerhet eller har dömts till frihetsberövande påföljd i fem år eller längre.

Regeringens bedömning

Det bör även fortsättningsvis krävas att en person som är medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge inte sedan fem år får ha dömts till frihetsberövande påföljd för att förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan.

Utredningens förslag och bedömning (SOU 2025:1)

Utredningens förslag och bedömning stämmer i huvudsak överens med regeringens. Utredningen föreslår att det ska krävas att den som förvärvar svenskt medborgarskap efter anmälan inte får vara skäligen misstänkt eller dömd för upprepad brottslighet som inte är lika allvarlig eller ligger långt tillbaka i tiden. Utredningen föreslår vidare att en statslös person som har fyllt 18 år och som är född i Sverige ska diskvalificeras från medborgarskap efter anmälan om han eller hon är dömd för brott mot

nationell säkerhet eller har dömts till frihetsberövande påföljd i fem år eller längre.

Remissinstanserna

Institutet för mänskliga rättigheter och *Munkedals kommun* avstyrker förslaget. *Kammarrätten i Stockholm* anser att begreppet lika allvarlig kan leda till otydligheter och begreppsförvirring. Det kan enligt domstolen uppfattas som såväl en skärpning som en lindring av nu gällande regler. Eftersom bötesbrott också ska kunna beaktas enligt utredningens förslag kan det enligt domstolen ifrågasättas om det finns behov av att föreskriva något annat än ”upprepad brottslighet”.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Kravet på frånvaro av brottslighet i anmälningssärenden bör skärpas

Regeringen föreslår ovan att anmälningssförfarandet inte längre ska gälla för vissa grupper (se avsnitt 5.1). För barn födda utomlands före den 1 april 2015 till en svensk far som vid födelsen inte var gift med barnets mor kommer det även fortsättningsvis att vara möjligt att förvärva medborgarskap efter anmälan i vissa fall. Enligt punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2014:481) om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap ställs det krav på frånvaro av brottslighet i dessa anmälningssärenden på så sätt att brott för vilket det svåraste straff som är föreskrivet är fängelse i fyra år eller mer utgör hinder mot förvärv av medborgarskap efter anmälan. I samband med att kravet på frånvaro av brottslighet i anmälningssärenden infördes uttalade regeringen bl.a. att ett krav på frånvaro av brottslighet i anmälningssärenden skulle kunna vara en effektiv åtgärd för att stärka medborgarskapets betydelse ur både ett rättsligt och symboliskt perspektiv. Regeringen framhöll då även att det kunde ifrågasättas om det inte på goda grunder fanns skäl att på sikt även låta fler brott omfattas av bestämmelsen, exempelvis brott med ett maximistraff på minst två år (se prop. 2023/24:107 s. 20 och 22).

Som utredningen redovisar i betänkandet innebär den nuvarande regleringen att en utlänning som dömts för eller är misstänkt för exempelvis sexuellt övergrepp mot barn, barnfridsbrott eller grovt hemfridsbrott ändå kan beviljas medborgarskap efter anmälan, givet att övriga förutsättningar för detta är uppfyllda. Regeringen anser i likhet med utredningen att detta vore stötande. Det finns därför tungt vägande skäl att skärpa kravet på frånvaro av brottslighet i anmälningssärenden. Till skillnad från vad bl.a. *Institutet för mänskliga rättigheter* för fram instämmer regeringen i utredningens bedömning att det är rimligt att skärpa kravet till att träffa brott med maximistraff om minst två års fängelse. Detsamma ska gälla för brott utanför Sverige som enligt svensk lag motsvarar ett brott som har ett maximistraff på minst två års fängelse i straffskalan.

Därtill instämmer regeringen i utredningens bedömning att det starkt kan ifrågasättas att en utlänning som vid upprepade tillfällen dömts för brott vars straffskalor i sig inte diskvalificerar denne från anmälningssförfarandet ska kunna ha möjlighet att förvärva svenskt

medborgarskap efter anmälan. Kraven bör därför skärpas på så sätt att i de fall fängelsestraff är föreskrivet i straffskalan ska sådan upprepad brottslighet beaktas oaktat att normalpåföljden bestäms till dagsböter. Det framstår som lämpligt att direkt i lagtexten förtydliga att det som avses är upprepad brottslighet med fängelse i straffskalan.

Anmälningsförfarandet för vuxna statslösa som är födda i Sverige

Undvikande av statslöshet är en grundläggande princip för svensk medborgarskapslagstiftning och följer av svenska konventionsåtaganden. Dessa medger dock ett visst utrymme för att uppställa krav på frånvaro av brottslighet för att statslösa ska kunna förvärva medborgarskap. Av artikel 1.2 c i 1961 års FN-konvention om begränsning av statslöshet följer enligt den svenska översättningen av konventionstexten att en konventionsstat får uppställa krav på att ”sökanden varken övertygats om brott mot statens säkerhet eller för brott överhuvud ådömts frihetsstraff i fem år eller mera”.

Även om undvikande av statslöshet är en grundläggande princip för svensk medborgarskapslagstiftning anser regeringen att det finns tungt vägande skäl att utnyttja den möjlighet att uppställa krav på frånvaro av brottslighet för statslösa som Sveriges konventionsåtaganden medger. När det gäller bestämmelsens utformning konstaterar utredningen att det i lagstiftningssammanhang har använts flera uttryck för statens säkerhet, framför allt begreppen rikets säkerhet, Sveriges säkerhet och nationell säkerhet. Begreppen är inte definierade i någon författning och det har i närtid inte ansetts lämpligt att införa någon legaldefinition (jfr prop. 2023/24:107 s. 35). Innebörden av uttrycken rikets säkerhet och Sveriges säkerhet har dock behandlats i flera lagstiftningsärenden de senaste åren (se t.ex. prop. 2017/18:89, prop. 2021/22:131 och prop. 2022/23:116). Det har framhållits att begreppet Sveriges säkerhet tar sikte på såväl den yttre som inre säkerheten, samt omfattar skyddet för Sveriges oberoende. Det har även betonats att innebörden av uttrycket behöver bedömas i ljuset av samhällsutvecklingen, vilket medför ett fokus på skydd av grundläggande samhällsfunktioner (se prop. 2017/18:89 s. 41). Som utredningen konstaterar används i artikel 1.2 i 1961 års FN-konvention begreppet ”national security” i den engelska versionen. Detta begrepp har översatts till nationell säkerhet i svenska översättningar av andra internationella konventioner och vid genomförande av EU-rättsakter i svensk rätt. Lagrådet har i sitt yttrande över regeringens förslag i propositionen Vissa ändringar i regelverket om säkerhetsärenden enligt utlänningslagen (prop. 2023/24:36) ansett att det inte finns några skillnader i innebörd mellan uttrycket Sveriges säkerhet och den nationella säkerheten.

Utredningen föreslår att begreppet nationell säkerhet används i lagtexten. Mot bakgrund av att begreppet Sveriges säkerhet förekommer i både medborgarskapslagen och brottsbalken bedömer regeringen dock att det framstår som lämpligare att använda detta begrepp för att avgränsa den typ av brottslighet som ska kunna diskvalificera statslösa från anmälningsförfarandet.

Utifrån Sveriges konventionsåtaganden i fråga om utrymmet att uppställa krav på frånvaro av brottslighet för att statslösa ska kunna förvärva medborgarskap bör begreppet brott mot Sveriges säkerhet kunna

omfatta en rad olika brott. Det kan exempelvis handla om brott enligt 18, 19, 21 och 22 kap. brottsbalken, samt brott enligt 13 kap. brottsbalken som har syftat till att framkalla fara för Sveriges säkerhet. Även brott enligt terroristbrottslagen (2022:666) bör kunna omfattas. Vilka specifika brott som ska kunna diskvalificera statslösa från anmälningförfarandet bör, som utredningen är inne på, bedömas utifrån Sveriges konventionsåtaganden och utvecklas i rättstillämpningen.

Regeringen föreslår sammanfattningsvis att unga vuxna (personer som har fyllt 18 men inte 21 år) som är födda i Sverige och sedan födelsen är statslösa ska diskvalificeras från förvärv av medborgarskap efter anmälan om han eller hon är dömd för brott mot Sveriges säkerhet eller dömts till frihetsberövande påföljd i fem år eller längre. Följden av detta blir att den unga i stället är hänvisad till ansökningsförfarandet och den mer omfattande prövning som gäller för det förfarandet.

Nordiska medborgare

Enligt nuvarande regler kan vuxna nordiska medborgare förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan om han eller hon har hemvist här i landet sedan fem år och under denna tid inte har dömts till frihetsberövande påföljd. Att kravet på levnadssättet för nordiska medborgare tar sikte på frånvaro av frihetsberövande påföljder följer av det avtal som trädde i kraft mellan de nordiska länderna den 5 september 2012 (SÖ 2012:6). Regeringen, som i avsnitt 7.3.2 bedömer att kravet på hemvisttid för nordiska medborgare inte ska skärpas, bedömer att även den nuvarande regleringen i fråga om kravet på nordiska medborgares levnadssätt är ändamålsenlig och inte bör skärpas.

9 Självförsörjning som krav för svenskt medborgarskap

9.1 Ett försörjningskrav ska införas

Regeringens förslag

Det ska införas ett försörjningskrav vid ansökan om svenskt medborgarskap.

Utredningens förslag (SOU 2025:1)

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

Flera remissinstanser, däribland *Arbetsförmedlingen* och *Länsstyrelsen i Västra Götalands län*, instämmer i utredningens förslag om att det bör införas ett försörjningskrav för att förvärva svenskt medborgarskap.

Arbetsförmedlingen framhåller bl.a. att ett försörjningskrav skulle kunna skapa incitament för individer att söka och få arbete. Flera remissinstanser, däribland *Institutet för mänskliga rättigheter*, *Göteborgs kommun* och *Sveriges advokatsamfund* avstyrker utredningens förslag. Institutet för mänskliga rättigheter framför bl.a. att ett försörjningskrav riskerar att slå särskilt hårt mot personer som kan ha svårt att etablera sig på den öppna arbetsmarknaden, exempelvis kvinnor med invandrarbakgrund och personer med funktionsnedsättning. Vidare framför institutet att ett sådant krav kan leda till indirekt diskriminering och därmed riskera att stå i strid med principen om icke-diskriminering i artikel 5 i 1997 års europeiska konvention om medborgarskap. *Jämställdhetsmyndigheten* anser att det behövs konkreta, ändamålsenliga och riktade insatser mot utrikes födda kvinnor. Förslaget behöver enligt Jämställdhetsmyndigheten ta hänsyn till mäns och kvinnors olika förutsättningar, den bristande jämställdheten som råder i utanförskapsområden och att det krävs aktiva åtgärder för att möjliggöra för kvinnor att komma ut på arbetsmarknaden. Även *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* ser utmaningar med förslaget, i synnerhet kopplat till jämställdhet.

Sveriges advokatsamfund framhåller att en förutsättning för att beviljas svenskt medborgarskap efter ansökan är att sökanden har permanent uppehållstillstånd, vilket för den som har fyllt 18 år som huvudregel förutsätter att han eller hon kan försörja sig själv. Det saknas därför enligt samfundet anledning att på nytt ställa krav på försörjning vid förvärv av svenskt medborgarskap. Vidare påtalar samfundet att ett sådant krav dessutom medför en risk för utestängningseffekter, där kvinnor i praktiken hindras från att förvärva svenskt medborgarskap.

Skälen för regeringens förslag

Ett försörjningskrav för att förvärva medborgarskap finns med olika utformning i bl.a. Danmark, Finland och Tyskland. I svensk rätt har emellertid ett sådant uttryckligt krav saknats sedan det togs bort 1976. Utredningen bedömer att det åter bör införas ett försörjningskrav för att förvärva svenskt medborgarskap.

Arbete spelar en viktig roll för att bryta utanförskap och stärka den enskilda individens egenmakt. En egen inkomst möjliggör frihet att självständigt forma sitt liv. Arbete kan också vara en källa till gemenskap och ge en känsla av att tillhöra samhället. Att kunna försörja sig själv har därmed stor betydelse för en persons möjligheter att vara en del av det svenska samhället. Som bl.a. *Arbetsförmedlingen* framhåller kan ett försörjningskrav för medborgarskap öka drivkrafterna för arbete, vilket i sin tur kan skapa incitament för den enskilde att bosätta sig i regioner med goda förutsättningar för arbete. Ett försörjningskrav kan därmed bidra till en god integration och minska risken för utanförskap. På så sätt kan även samhällsgemenskapen stärkas samtidigt som betydelsen av det svenska medborgarskapet uppvärderas.

Det finns, som bl.a. *Institutet för mänskliga rättigheter* för fram, stöd för att vissa grupper som t.ex. utrikes födda kvinnor generellt har en svagare anknytning till arbetsmarknaden. Detta understryker ytterligare vikten av att öka drivkrafterna för arbete och stärka egenmakten. Regeringen har därför vidtagit en rad åtgärder för att trycka tillbaka arbetslösheten, inte

minst för att, som bl.a. *Jämställdhetsmyndigheten* efterlyser, stötta de grupper som har svårast att konkurrera på arbetsmarknaden. Det handlar bl.a. om förstärkt stöd till personer som står långt från arbetsmarknaden, språkträning för utrikes födda, fler möjligheter till utbildning och stärkt stöd till personer med funktionsnedsättning. För att förbättra nyanländas möjligheter att lära sig svenska beslutades det t.ex. i budgetpropositionen för 2025 om 31 miljoner kronor till integrationsinsatser riktade till utrikes födda som är hemma med små barn. Regeringen delar därmed inte *Sveriges advokatsamfunds* farhåga om utestängningseffekter, där kvinnor i praktiken hindras från att förvärva svenskt medborgarskap. Det finns dessutom ett tydligt stöd för att utrikes föddas integration har stor betydelse för deras barns integration på arbetsmarknaden och i samhället. Ett aktivt deltagande i arbets- och samhällslivet minskar alltså risken för att ett utanförskap hos föräldrarna går i arv till barnen.

Regeringen anser att de positiva effekterna som ett försörjningskrav kan få i integrationshänseende överväger nackdelarna och delar inte Institutet för mänskliga rättigheters bedömning att ett försörjningskrav för att förvärva svenskt medborgarskap riskerar att stå i strid med principen om icke-diskriminering i artikel 5 i 1997 års europeiska konvention om medborgarskap. Införandet av ett försörjningskrav i Sverige skulle dessutom innebära att svensk lagstiftning närmar sig den lagstiftning som flera av våra grannländer redan tillämpar.

Enligt Sveriges advokatsamfund saknas det anledning att införa ett försörjningskrav för svenskt medborgarskap, eftersom det som huvudregel redan krävs att den sökande måste kunna försörja sig för att beviljas permanent uppehållstillstånd. I det sammanhanget bör det noteras att det i delbetänkandet Utmönstring av permanent uppehållstillstånd och vissa anpassningar till miniminivån enligt EU:s migrations- och asylpakt (SOU 2025:31) bl.a. föreslås att vissa grupper ska utmönstras från möjligheten att beviljas permanent uppehållstillstånd. I samma betänkande föreslås också att den som omfattas av förslaget om utmönstring av möjligheten att beviljas permanent uppehållstillstånd ska kunna förvärva svenskt medborgarskap om denne vid beslutstillfället bedöms ha välgrundade utsikter att beviljas varaktigt uppehållstillstånd. Betänkandet bereds i Regeringskansliet. Därutöver bör det beaktas att prövningen av det uppehållstillstånd som senare kan komma att ligga till grund för en ansökan om svenskt medborgarskap görs i ett tidigare stadium av en persons vistelse i Sverige. Ett krav på försörjning även efter tidpunkten för beviljandet av det uppehållstillstånd som sedermera kan ligga till grund för en ansökan om svenskt medborgarskap kan vara viktigt i syfte att bidra till en god integration. Regeringens målsättning är att den som blir svensk medborgare ska ingå fullt ut i samhällsgemenskapen.

Sammantaget föreslår regeringen därför att det i medborgarskapslagen ska införas ett försörjningskrav för att förvärva svenskt medborgarskap.

9.2 Försörjningskravets utformning

Regeringens förslag

För att försörjningskravet ska vara uppfyllt ska den sökandes årliga lön eller inkomst av näringsverksamhet som lägst uppgå till tre inkomstbasbelopp före avdrag för preliminär skatt. Arbetsrelaterad ersättning som lämnas tillfälligt under pågående anställning ska jämföras med lön. Inkomster från anställning med särskilt anställningsstöd, med stöd för nystartsjobb och i etableringsjobb, får inte beaktas. Inte heller inkomster från näringsverksamhet vid stöd till start av näringsverksamhet får beaktas. För att försörjningskravet ska anses vara uppfyllt ska försörjningsförmågan inte bara vara tillfällig.

Den sökande får inte de senaste tre åren före ansökan ha mottagit försörjningsstöd under en period som sammanlagt överstiger sex månader.

Arbetslöshetsersättning eller ersättning som lämnas vid deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program, som aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning, är inte lön och får därför inte beaktas vid beräkningen av årsinkomsten.

Utredningens förslag (SOU 2025:1)

Utredningens förslag stämmer delvis överens med regeringens. Utredningen föreslår att försörjningskravet ska vara uppfyllt om inkomsten av lön eller näringsverksamhet efter avdrag för preliminär skatt som lägst uppgår till förbehållsbeloppet vid utmätning av lön. Utredningen föreslår också att inkomst från subventionerad anställning och ersättning från arbetslöshetsförsäkring ska jämföras med lön.

Remissinstanserna

SKR delar utredningens bedömning att försörjningskravet inte får vara alltför högt ställt. *Arbetsförmedlingen* framhåller att utredningens förslag kan innebära att risken för missbruk av subventionerade anställningar ökar. *Juridiska fakulteten vid Stockholms universitet* för fram att utredningen har ett formellt perspektiv på begreppet självförsörjning, eftersom även inkomster från olika typer av arbetsmarknadspolitiska åtgärder, inklusive lönesubventionerade anställningar, föreslås kunna räknas in i den typ av inkomster som anses göra en person självförsörjande. Det framstår enligt fakulteten inte som självklart att lönesubventionerade anställningar ska kunna anses utgöra självförsörjning, inte minst torde den språkliga förståelsen av ”självförsörjning” tala emot det. *Malmö kommun* och *Samhällsvetenskapliga fakulteten vid Stockholms universitet* ställer sig kritiska till att inkomst av kapital inte får beaktas vid prövningen och för fram att detta kan påverka företaget negativt.

Institutet för mänskliga rättigheter för fram att kravet på att den sökande de tre senaste åren före ansökan inte får ha mottagit försörjningsstöd under en period som sammanlagt överstiger sex månader kan leda till att

personer avstår från att ta hjälp av socialtjänsten, trots att det kan finnas ett behov av hjälp. Om så sker kan det enligt institutet påverka rätten till tillfredställande levnadsstandard enligt artikel 11 i 1966 års FN-konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter och artikel 27 i barnkonventionen. Även *Diskrimineringsombudsmannen* anser att det kravet riskerar att få särskilt missgynnande effekter för ensamstående föräldrar, som oftast är kvinnor. *Göteborgs kommun* påtalar att nämnda förslag riskerar att driva människor in i ökad fattigdom.

Promemorians förslag och bedömning

Promemorians förslag och bedömning överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna

Arbetsförmedlingen anser att konstruktionen av det försörjningskrav som föreslås i promemorian är enklare och tydligare än den som föreslås av utredningen. Myndigheten bedömer vidare att den höjda inkomstnivån för försörjningskravet kan bidra till att uppmuntra till arbete och geografisk rörlighet för att få arbete. Även *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* anser att promemorians förslag på krav om tre inkomstbasbelopp per år är rimligt. Arbetsförmedlingen delar däremot inte promemorians bedömning att ersättning från arbetslöshetsförsäkring inte ska jämföras med lön, eftersom det är en försäkringsersättning som grundar sig på inkomst från arbete och bygger på ett inkomstvillkor, kräver aktivt arbetssökande och innehåller incitament för återinträde i arbete. Om en person med rätt till arbetslöshetsersättning deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program, utgår i stället aktivitetsstöd och för att inte minska incitamenten för dessa personer att delta i arbetsmarknadsinsatser anser Arbetsförmedlingen att aktivitetsstöd i ett sådant fall även bör kunna räknas som lön. Arbetsförmedlingen delar bedömningen att ersättning till personer som inte har rätt till arbetslöshetsersättning i form av aktivitetsstöd, utvecklingsersättning eller etableringsersättning inte är att jämföras med lön.

Migrationsverket anser att promemorians förslag om ett schabloniserat krav innebär färre bedömningsmoment i förhållande till utredningens förslag. En ordning med färre bedömningsmoment leder enligt Migrationsverket till en mer effektiv prövning, vilket i sin tur ökar förutsättningarna för enhetlighet och stärkt rättslig kvalitet. Migrationsverket efterfrågar ett förtydligande av huruvida lönen eller inkomsten från näringsverksamheten måste komma från anställning eller företag inom Sverige.

Förvaltningsrätten i Göteborg påpekar att det med hänsyn till handläggningstiderna gällande svenskt medborgarskap bör förtydligas om det är inkomstbasbeloppet vid ansöknings- eller prövningstillfället som ska beaktas.

Skälen för regeringens förslag

Självförsörjning bör krävas för svenskt medborgarskap

Att kunna försörja sig själv har stor betydelse för en persons möjligheter att vara en del av det svenska samhället. Utredningen föreslår att det ska införas ett krav på att kunna försörja sig genom inkomst av lön eller näringsverksamhet för att beviljas svenskt medborgarskap efter ansökan. Inkomsten föreslås efter avdrag för preliminär skatt som lägst uppgå till förbehållsbeloppet vid utmätning av lön.

Regeringen är mån om att stärka medborgarskapets betydelse och säkerställa att den som blir svensk medborgare är etablerad på arbetsmarknaden. Att arbeta och försörja sig själv är också en del av regeringens övergripande mål för att förbättra integrationen och minska utanförskapet i samhället.

I 2024 års ekonomiska vårproposition tog regeringen fram ett komplement till dagens sysselsättningsmått, det s.k. självförsörjningsmåttet (se prop. 2023/24:100). Självförsörjningsmåttet avser att mäta hur stor andel av individerna i förvärvsaktiv ålder (20–64 år) som under ett år arbetar, alternativt har annan egen inkomst, i sådan omfattning att de antas vara självförsörjande. Inkomstgränsen för självförsörjning har satts till tre inkomstbasbelopp. Det motsvarar en inkomstnivå där de flesta arbetar minst halvtid i genomsnitt under året och därmed kan anses vara etablerade på arbetsmarknaden. I princip alla individer som har fyllt 20 år och arbetar heltid med kollektivavtalade löner kommer att klassificeras som självförsörjande enligt självförsörjningsmåttet (se prop. 2023/24:100 bilaga 2 s. 14 och 15). Inkomstbasbeloppet beräknas varje år och ligger till grund för vissa beräkningar i det allmänna ålderspensionssystemet, se 58 kap. 26–28 §§ socialförsäkringsbalken. Inkomstbasbeloppet för 2025 har fastställts till 80 600 kronor, se förordningen (2024:987) om inkomstbasbelopp för år 2025. För 2025 motsvarar därför självförsörjningsmåttet en årsinkomst på 241 800 kronor eller en bruttoinkomst på 20 150 kronor per månad, vilket motsvarar en nettoinkomst på cirka 16 700 kronor per månad. I promemorian föreslås att försörjningskravet för att beviljas svenskt medborgarskap ska utgå från detta självförsörjningsmått.

Regeringen bedömer, i likhet med *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen*, att ett försörjningskrav som motsvarar nivån för det nya självförsörjningsmåttet är rimligt och kan bidra till ökade drivkrafter för arbete och ökat deltagandet i arbetslivet, vilket i sin tur kan bidra till en bättre integration. Nivån bedöms också på ett bättre sätt än förbehållsbeloppet, som utredningens förslag utgår från, stämma överens med regeringens ambition att uppvärdera det svenska medborgarskapet. Med egen försörjning ökar människors frihet och möjlighet att forma sina egna liv. Enligt *Arbetsförmedlingen* och *Migrationsverket* bedöms detta krav på försörjning också vara enkelt och tydligt att tillämpa. I likhet med promemorian föreslår regeringen därför att försörjningskravet för att beviljas svenskt medborgarskap ska utgå från självförsörjningsmåttet. Det innebär att den sökandes årliga lön eller inkomst av näringsverksamhet som lägst ska uppgå till tre inkomstbasbelopp före avdrag för preliminär skatt.

Förvaltningsrätten i Göteborg önskar ett förtydligande av om det är inkomstbasbeloppet vid ansöknings- eller provningstillfället som ska beaktas. Enligt gällande praxis på området ska Migrationsverket utgå ifrån omständigheterna vid tidpunkten för provningen (se rättsfallet MIG 2013:22). Det saknas anledning att frångå den ordningen vad gäller det nu föreslagna försörjningskravet.

Inkomster som uppfyller försörjningskravet

Enligt utredningens förslag ska arbetsrelaterad ersättning som lämnas tillfälligt under pågående anställning, inkomst från subventionerad anställning och ersättning från arbetslöshetsförsäkring jämföras med lön.

Reglerna för svenskt medborgarskap bör utformas så att de ger incitament för individen att förbättra sina möjligheter att aktivt delta i samhället. En central aspekt av detta är att etablera sig på arbetsmarknaden. Regeringen anser därför att kraven för att beviljas svenskt medborgarskap som utgångspunkt inte bör vara lägre än de som ställs för permanent uppehållstillstånd, vilket också angavs i kommittédirektiven.

Försörjningskravet för att beviljas permanent uppehållstillstånd är uppfyllt om utlänningen har lön som efter avdrag för preliminär skatt uppgår till förbehållsbeloppet vid utmätning av lön enligt 7 kap. 5 § utsökningsbalken, se 5 kap. 7 § utlänningslagen (2005:716). Arbetsrelaterad ersättning som lämnas tillfälligt under pågående anställning jämföras med lön. Inkomst från subventionerad anställning, ersättning från arbetslöshetsförsäkring eller aktivitetsstöd får inte beaktas. Inte heller andra ersättningar med anledning av arbetslöshet får beaktas. Kravet på självförsörjning är också uppfyllt om utlänningen har inkomster från näringsverksamhet som han eller hon kan försörja sig på. För att försörjningskravet ska anses vara uppfyllt ska försörjningsförmågan inte bara vara tillfällig. Den måste alltså ha en viss varaktighet, jfr 4 kap. 4 e § utlänningsförordningen (2006:97).

Till skillnad från utredningen föreslås i promemorian att inkomster från anställning med särskilt anställningsstöd, med stöd för nystartsjobb och i etableringsjobb inte ska få beaktas. Inte heller föreslås att inkomster från näringsverksamhet vid stöd till start av näringsverksamhet ska få beaktas. Regeringen anser att förslaget i promemorian, som i stort motsvarar vad som redan gäller för att beviljas permanent uppehållstillstånd, är väl avvägt. En sådan ordning innebär också att de risker med subventionerade anställningar som både utredningen och *Arbetsförmedlingen* pekar på, i fråga om bl.a. skenanställningar och orimliga arbetsvillkor, undviks. Till skillnad från utredningen bedöms vidare i promemorian att arbetslöshetsersättning eller ersättning som lämnas vid deltagande i arbetsmarknadspolitiskt program, som aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning, inte är lön och därför inte heller bör få beaktas vid beräkningen av årsinkomsten.

Arbetsförmedlingen delar inte promemorians bedömning att ersättning från arbetslöshetsförsäkring inte ska jämföras med lön. Vidare anser Arbetsförmedlingen att aktivitetsstöd som utgår till en person med rätt till arbetslöshetsersättning men som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program bör kunna räknas som lön. Regeringen anser givetvis att det är

viktigt att den som är arbetslös söker arbete aktivt och att det finns starka incitament för återinträde i arbete. Regeringen bedriver därför också en arbetsmarknadspolitik som bygger på en stärkt arbetslinje och utbildningslinje samt effektivare arbetsmarknadsåtgärder. Regeringen anser dock, som *Juridiska fakulteten vid Stockholms universitet* är inne på, att inkomster från olika typer av arbetsmarknadspolitiska åtgärder inte bör anses utgöra självförsörjning. När det gäller vilka krav som bör ställas för att bli svensk medborgare efter en längre tids hemvist i landet anser regeringen därmed, i likhet med promemorian, att en stabil och varaktig självförsörjning bör krävas. Regeringen delar därmed den bedömning som görs i promemorian. På så sätt säkerställs också att den som beviljas svenskt medborgarskap kan anses vara etablerad på arbetsmarknaden och därmed också bidrar till en starkare samhällsgemenskap.

I likhet med utredningen föreslår regeringen däremot att arbetsrelaterad ersättning som lämnas tillfälligt under pågående anställning ska jämföras med lön. Det kan t.ex. handla om sjukpenning eller föräldrapenning som lämnas tillfälligt under pågående anställning.

Vidare föreslår regeringen att försörjningsförmågan inte bara ska vara tillfällig för att försörjningskravet ska anses vara uppfyllt. Försörjningsförmågan måste därmed vara av viss varaktighet. Ett liknande krav finns redan för att beviljas permanent uppehållstillstånd. Migrationsöverdomstolen har i fråga om varaktighetskravet i ärenden om permanent uppehållstillstånd bl.a. uttalat att tillämpningen måste inrymma viss flexibilitet och att det inte får handla om en slentrianmässig fast tidsgräns. I stället måste en sammantagen bedömning av de konkreta och individuella omständigheterna göras (se rättsfallet MIG 2023:18). Migrationsöverdomstolen har också uttalat att det vid prövningen av varaktighetskravet vid permanent uppehållstillstånd ska ingå en bedömning av arbetsgivarens seriositet och förmåga att kunna betala ut lön med en viss varaktighet (se rättsfallet MIG 2023:4). Regeringen anser att motsvarande bör gälla vid prövningen av försörjningsförmågens beständighet i fråga om svenskt medborgarskap.

Malmö kommun och *Samhällsvetenskapliga fakulteten vid Stockholms universitet* är kritiska till att inkomst av kapital inte får beaktas vid prövningen och för fram att detta kan påverka företagandet negativt. Regeringen är mån om att främja företagande men bedömer att det utifrån syftet med kravet på självförsörjning framstår som ändamålsenligt att, som utredningen föreslår, begränsa de kategorier av inkomster som uppfyller försörjningskravet till lön och inkomst av näringsverksamhet. Regeringen instämmer nämligen i utredningens bedömning av att det får anses vara ett tungt vägande intresse att den sökande blir en del av samhället genom deltagande i arbetslivet och att egen förmögenhet därför inte ska få beaktas vid prövningen av försörjningskravet.

Migrationsverket efterfrågar ett förtydligande av huruvida lönen eller inkomsten från näringsverksamheten måste komma från anställning eller företag inom Sverige. Migrationsöverdomstolen har uttalat att inkomst från en anställning utomlands ska beaktas vid bedömningen av om en utlänning uppfyller kravet på att kunna försörja sig för att få permanent uppehållstillstånd. Detta gäller även om inkomsterna inte beskattas i Sverige (se rättsfallet MIG 2024:16). Motsvarande synsätt bör gälla även vid prövning av en ansökan om svenskt medborgarskap.

Försörjningsstöd som inkomstkälla

Som ett ytterligare krav för att beviljas svenskt medborgarskap föreslår utredningen att den sökande under de senaste tre åren före ansökan inte får ha mottagit försörjningsstöd under en period som sammanlagt överstiger sex månader.

I begreppet självförsörjning ligger att den sökande ska ha sådan försörjning att han eller hon inte har något behov av att nyttja det sociala biståndssystemet. Ett sådant krav som utredningen föreslår kan alltså säkerställa att den som blir svensk medborgare också har en stabil och varaktig egen försörjning. Samtidigt är det rimligt att ett tillfälligt behov av stöd från det allmänna inte ska utgöra ett hinder för att beviljas svenskt medborgarskap. Detsamma bör gälla om en längre tid förflutit sedan ett sådant behov av stöd från det allmänna förelåg. Regelverket bör därför innehålla en viss mån av flexibilitet. Regeringen anser att utredningens förslag i denna del är väl avvägt och delar därmed inte *Institutet för mänskliga rättigheters* bedömning att personer riskerar att avstå från att ta hjälp av socialtjänsten, trots att det kan finnas ett behov av hjälp.

Regeringen föreslår därför i likhet med utredningen att det, utöver en viss inkomst, ska krävas att den sökande under de senaste tre åren före ansökan inte ska ha mottagit försörjningsstöd enligt 12 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400) under en tid som sammanlagt överstiger sex månader. På så sätt påverkas inte den enskildes möjligheter att beviljas svenskt medborgarskap av att han eller hon tillfälligt befinner sig i en situation som gör att insatser från samhällets sida är nödvändiga, samtidigt som det säkerställs att den som beviljas svenskt medborgarskap har ansträngt sig för att bli en del av samhället. Ett sådant krav bedöms vara förenligt med Sveriges konventionsåtaganden. Till skillnad från bl.a. *Diskrimineringsombudsmannen* och *Göteborgs kommun* anser regeringen att ett sådant krav ökar drivkrafterna för arbete och stärker egenmakten.

9.3 Undantag från försörjningskravet

Regeringens förslag

Kravet på att utlänningen ska kunna försörja sig för att beviljas svenskt medborgarskap ska inte gälla om

- utlänningen har rätt att uppbära inkomstgrundad ålderspension, garantipension eller äldreförsörjningsstöd enligt socialförsäkringsbalken,
- utlänningen bedriver studier på heltid med godkända studieresultat antingen inom en utbildning vid ett svenskt universitet eller högskola som leder till en examen på grundnivå, avancerad nivå eller forskarnivå eller inom en utbildning som leder till en yrkeshögskoleexamen eller en kvalificerad yrkeshögskoleexamen, förutsatt att utlänningen under de senaste tre åren före ansökan inte har mottagit försörjningsstöd under en period som sammanlagt överstiger sex månader,
- utlänningen bedriver studier inom gymnasieskolan, eller
- det inte rimligen kan begäras att utlänningen uppfyller kravet.

Utredningens förslag (SOU 2025:1)

Utredningens förslag stämmer delvis överens med regeringens. Utredningen föreslår även att försörjningskravet inte ska gälla för en utlänning som bedriver studier i form av en sammanhållen yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning (komvux).

Remissinstanserna

Flera remissinstanser, bl.a. *Arbetsförmedlingen*, *Borlänge kommun*, *SKR* och *Sveriges advokatsamfund* ställer sig positiva till utredningens förslag om undantag från kravet för studerande. SKR för fram att ett försörjningskrav inte får motverka viljan att ta ett arbete med lön som inte motsvarar försörjningskravet eller att studera, t.ex. på yrkesförberedande kurser för att möjliggöra ett framtida jobb inom ett bristyrke. För kommunerna och regionerna är det enligt SKR viktigt både ur ett kompetensförsörjningsperspektiv och för den långsiktiga integrationen. *Förvaltningsrätten i Göteborg* anser att intentionen med utredningens förslag är oklart vad gäller sökande som inte studerar inom ramen för ett program vid universitet eller högskola. Domstolen noterar att det inte föreslås några begränsningar vad gäller dessa sökandes möjlighet att undantas från försörjningskravet och att ”en utbildning ... som leder till en examen” kan avse både ett sammanhållet program och fristående kurser som leder fram till en examen.

Kammarrätten i Stockholm för fram att förslagen inte passar in i regelsystematiken när det gäller kraven för medborgarskap i relation till kraven för permanent uppehållstillstånd. Om avsikten är att medborgarskapet ska vara en förmån med tyngre dignitet än det permanenta uppehållstillståndet framstår det enligt kammarrätten inte som motiverat att fler inkomster räknas in och att kretsen som undantas från försörjningskravet är större i ärenden om medborgarskap än vad den är vid en ansökan om permanent uppehållstillstånd. Även *Juridiska fakulteten vid Stockholms universitet* anser att det försörjningskrav som utredningen föreslår delvis framstår som motsägelsefullt, eftersom det å ena sidan syftar till att medborgarskap ska begränsas till personer med förmåga till självförsörjning, å andra sidan genom undantagen också begränsar denna princip genomslag. *Statens skolverk* pekar på vissa tolkningssvårigheter i fråga om sammanhållen yrkesutbildning utifrån hur kommunal vuxenutbildning regleras i skolförfattningarna. *Sveriges förenade studentkårer* avstyrker att det införs krav på godkända studieresultat med motiveringen att medborgarskap är en grundläggande status som inte bör villkoras av akademisk prestation.

Förvaltningsrätten i Göteborg anser att det behöver förtydligas om personer med andra inkomster än från arbete eller näringsverksamhet, som inkomst av pension eller rena förmögenheter, kan undantas från försörjningskravet på grund av särskilda skäl. Om denna grund ska vara förbehållen de som av olika anledningar inte kan komma i arbete eller bedriva näringsverksamhet bör det enligt domstolen förtydligas. Några remissinstanser, däribland *Diskrimineringsombudsmannen*, *Institutet för mänskliga rättigheter* och *Norrköpings kommun*, framhåller att det behöver framgå tydligt av lagtext att personer med en varaktig

funktionsnedsättning som omöjliggör en egen arbetsrelaterad inkomst undantas från försörjningskravet.

Skälen för regeringens förslag

Utgångspunkter för undantag

För att försörjningskravet ska fylla sitt syfte bör enligt regeringens mening utgångspunkten vara att utrymmet för att medge undantag är begränsat. Det kan dock finnas vissa situationer där det inte framstår som rimligt att uppställa ett krav på självförsörjning. Dessutom måste ett försörjningskrav ligga i linje med Sveriges konventionsåtaganden, t.ex. 2006 års FN-konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

För att uppvärdera det svenska medborgarskapet anser regeringen att undantagen från försörjningskravet för svenskt medborgarskap som utgångspunkt inte bör vara mer generösa än vad som gäller för att beviljas permanent uppehållstillstånd. Kravet på att en utlänning ska kunna försörja sig för att beviljas permanent uppehållstillstånd gäller inte om utlänningen är ett barn, om utlänningen har rätt att uppbära inkomstgrundad ålderspension, garantipension eller äldreförsörjningsstöd enligt socialförsäkringsbalken, eller om det finns särskilda skäl, se 5 kap. 8 § första stycket utlänningslagen.

Försörjningskravet bör inte gälla om utlänningen är ett barn. Detta motsvarar vad som gäller vid en ansökan om permanent uppehållstillstånd, se 5 kap. 8 § första stycket 1 utlänningslagen. Regeringen anser därför att ett försörjningskrav inte bör införas vid barns självständiga ansökan om medborgarskap (jfr avsnitt 6.2).

En utlänning som har rätt att uppbära inkomstgrundad ålderspension, garantipension eller äldreförsörjningsstöd bör vara undantagen från försörjningskravet

Det är lämpligt att även sätta upp en övre gräns för vilka som ska omfattas av försörjningskravet. Om utlänningen har rätt att uppbära inkomstgrundad ålderspension, garantipension eller äldreförsörjningsstöd enligt socialförsäkringsbalken bör försörjningskravet inte gälla. Det är rätten att ta ut förmånerna i fråga som styr om en person omfattas av undantaget (jfr prop. 2020/21:191 s. 169 och 170). Undantaget motsvarar det som redan finns vid en ansökan om permanent uppehållstillstånd, se 5 kap. 8 § första stycket 2 utlänningslagen.

Vissa studerande bör undantas från försörjningskravet

Utredningen föreslår att försörjningskravet inte ska gälla om utlänningen bedriver studier inom gymnasieskolan, studier inom en sammanhållen yrkesutbildning i komvux, studier på heltid vid ett svenskt universitet eller högskola som leder till en examen på grundnivå, avancerad nivå eller forskarnivå eller studier på heltid som leder till en yrkeshögskoleexamen eller en kvalificerad yrkeshögskoleexamen. Flera remissinstanser, bl.a. Arbetsförmedlingen, Borlänge kommun, SKR och Sveriges advokatsamfund ställer sig positiva till utredningens förslag om undantag från försörjningskravet för studerande.

Utredningen konstaterar att dessa möjligheter till undantag från försörjningskravet innebär att försörjningskravet är generösare än det krav som gäller för permanent uppehållstillstånd, där det saknas möjligheter till undantag för studier, vilket också *Kammarrätten i Stockholm* pekar på. *Juridiska fakulteten vid Stockholms universitet* påtalar att det finns en risk att genomslaget av försörjningskravet begränsas om undantagen är för generösa. Som framgår ovan anser regeringen att undantagen från försörjningskravet för svenskt medborgarskap som utgångspunkt inte bör vara mer generösa än vad som gäller för att beviljas permanent uppehållstillstånd. Utredningen framhåller dock att följden av att inte beviljas svenskt medborgarskap framstår som mer omfattande för den enskilde än följderna av att inte beviljas permanent uppehållstillstånd samt att en alltför stor restriktivitet i fråga om möjligheterna att medge undantag från försörjningskravet riskerar att leda till kompetensförluster om personer tvingas avstå från att utbilda sig för att kunna beviljas svenskt medborgarskap. Regeringen ansluter sig till detta resonemang och delar därför utredningens slutsats om att det ändå finns skäl att undanta vissa studerande från försörjningskravet.

Enligt regeringens bedömning bör det finnas en möjlighet för elever i gymnasieskolan att fullfölja sina gymnasiestudier, och på så sätt få en gymnasieexamen, utan att det påverkar deras möjlighet att bli svenska medborgare. Det handlar om unga personer som blivit myndiga under studietiden och som alltså först i slutet av sin gymnasieutbildning omfattas av försörjningskravet. Det bör därför, i enlighet med utredningens förslag, införas ett undantag för gymnasieelever. Som *Skolverket* för fram finns det vissa tolkningssvårigheter i fråga om undantaget för studier på sammanhållen yrkesutbildning utifrån hur komvux regleras i skolförfattningarna. Vidare anser regeringen att de skäl som gör sig gällande för att undanta elever i gymnasieskolan inte gör sig gällande på samma sätt för den som studerar på en sammanhållen yrkesutbildning i komvux. Till skillnad från utredningen bedömer regeringen därför att personer som går en sådan utbildning inte ska omfattas av det föreslagna undantaget.

Vuxna personer som vill bli svenska medborgare och som valt att vidareutbilda sig efter gymnasieskolan bör i likhet med vad utredningen föreslår inte hindras från att fullfölja sina studier på grund av försörjningskravet. Detta gäller under förutsättningen att de eftergymnasiala studierna bedrivs på heltid. Utredningen föreslår även att det ska krävas godkända studieresultat för att studerande på eftergymnasial nivå ska kunna undantas kravet på självförsörjning. *Sveriges förenade studentkårer* anser att det inte ska införas något sådant krav eftersom medborgarskap inte ska vara ett resultat av en akademisk prestation. Regeringen delar inte den bedömningen utan vill understryka att undantaget syftar till att personer som studerar ska kunna fullfölja sin utbildning och därigenom stärka sina möjligheter att bli självförsörjande. Godkända studieresultat visar att individen aktivt investerar i en framtida etablering på arbetsmarknaden, vilket ligger i linje med försörjningskravets grundläggande syfte. Det bör därför uppställas ett krav på godkända studieresultat. Till skillnad från utredningen, men i linje med vad *Förvaltningsrätten i Göteborg* anför, bedömer regeringen att ett sådant krav bör framgå direkt av lag.

Ett särskilt undantag bör alltså införas för den som bedriver studier inom en utbildning på heltid som leder till en yrkeshögskoleexamen eller en kvalificerad yrkeshögskoleexamen. Motsvarande bör gälla för den som bedriver studier inom en utbildning på heltid vid ett svenskt universitet eller högskola som leder till en examen på grundnivå, avancerad nivå eller forskarnivå. Med universitet eller högskola avses såväl statliga universitet och högskolor som enskilda utbildningsanordnare med tillstånd att utfärda examina enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina. Förvaltningsrätten i Göteborg anser att det är delvis oklart vad avsikten med förslaget är vad gäller sökande som inte studerar inom ramen för ett program vid universitet eller högskola. Regeringens förslag innebär att möjligheten till undantag för eftergymnasiala studier inte endast kan komma i fråga för den som studerar inom ramen för ett program. Som utredningen konstaterar är det dock den sökande som ska visa att det finns förutsättningar för att medge undantag från försörjningskravet. Denna bedömning ska göras av Migrationsverket i varje enskilt fall.

Som utredningen anför finns en risk för att denna typ av undantag missbrukas, t.ex. på så sätt att en sökande som inte uppfyller försörjningskravet skriver in sig på en utbildning – utan någon avsikt att fullfölja den – enbart i syfte att kringgå försörjningskravet. Det är därför angeläget att minska eventuella incitament att missbruka systemet. Regeringen föreslår mot bakgrund av detta att det, utöver kravet på godkända studieresultat, ska krävas att sökanden som studerar på eftergymnasial nivå de senaste tre åren före ansökan inte får ha mottagit försörjningsstöd under en period som sammanlagt överstiger sex månader. Detta bör medföra en ökad sannolikhet för att den sökande redan i vart fall har eller har haft någon form av försörjning. I sammanhanget bör det även framhållas att den sökande enligt förslagen i denna lagrådsremiss, utöver försörjningskravet, ska uppfylla ett skärpt krav på åtta års hemvist i Sverige som utgångspunkt, ett skärpt krav på ett skötsamt och hederligt levnadssätt samt krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap, vilket i sig ytterligare borde minska risken för att undantaget missbrukas.

Undantag från försörjningskravet bör även gälla om det inte rimligen kan begäras att sökanden uppfyller det

Några remissinstanser, däribland *Diskrimineringsombudsmannen, Institutet för mänskliga rättigheter* och *Norrköpings kommun*, framhåller vikten av att personer med en varaktig funktionsnedsättning undantas från försörjningskravet. Av artikel 18 i 2006 års FN-konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning följer bl.a. att konventionsstaterna ska erkänna rätten för personer med funktionsnedsättning till fri rörlighet, frihet att välja bostätssort och till ett medborgarskap på lika villkor som andra, bl.a. genom att säkerställa att personer med funktionsnedsättning har rätt att förvärva och ändra medborgarskap. För att ett försörjningskrav ska ligga i linje med Sveriges konventionsåtaganden anser regeringen därför att det bör införas en ytterligare möjlighet att medge undantag från försörjningskravet. Regeringen anser att undantag bör kunna medges när det inte rimligen kan begäras att sökanden uppfyller det. Undantaget bör omfatta situationer där en varaktig funktionsnedsättning hos den sökande gör det omöjligt med en egen arbetsrelaterad inkomst. Det kan t.ex. handla

om sådana mer varaktiga subventionerade anställningar, än de som ovan i avsnitt 9.2 uttryckligen inte föreslås jämföras med lön, och som riktar sig till personer med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Regeringen anser att undantaget är tillräckligt tydligt för att, som Institutet för mänskliga rättigheter anför, rättigheterna för personer med funktionsnedsättning inte ska påverkas negativt.

Undantaget bör också kunna aktualiseras för personer som är nära pensionsålder och där det på grund av detta har visat sig svårt att få en anställning. Det ger även utrymme för att hantera andra situationer där det framstår som orimligt att uppställa ett försörjningskrav för att beviljas svenskt medborgarskap. En bedömning av om det finns skäl att göra undantag från försörjningskravet får göras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet och med beaktande av principerna om fri bevisföring och bevisprövning (jfr prop. 2020/21:191 s. 170). Diskrimineringsombudsmannen anser att det viktigt att undantaget inte tillämpas för restriktivt. Regeringen vill med anledning av det framhålla att undantaget motsvarar i sak det som redan finns vid en ansökan om permanent uppehållstillstånd i form av särskilda skäl, se 5 kap. 8 § första stycket 3 utlänningslagen, och anser att det är ändamålsenligt. I likhet med vad som gäller för permanent uppehållstillstånd bör det avgörande vara om en person inte har möjlighet att uppfylla kravet eller det inte är rimligt att begära att en person ska uppfylla kravet. Det gäller oavsett om den sökande har andra inkomster än inkomster från arbete eller näringsverksamhet.

10 Krav på kunskaper i svenska och om det svenska samhället

10.1 Språk- och samhällskunskapskrav för svenskt medborgarskap

10.1.1 Införande av kunskapskrav

Regeringens förslag

Det ska införas krav på tillräckliga kunskaper i svenska och om det svenska samhället för förvärv av svenskt medborgarskap.

Utredningens förslag (SOU 2021:2)

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna är positiva till eller har inga invändningar mot förslaget. De remissinstanser som uttryckligen ställer sig bakom förslaget är *Helsingborgs kommun, Huddinge kommun, Kungsbacka kommun, Linköpings kommun* och *Vänersborgs kommun*. Förslaget avstyrks av *Akademikerförbundet SSR, Flyktinggruppernas riksråd (FARR), Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Riksförbundet Internationella Föreningen Fem-inclusion (RIFFI), Svenska Röda Korset, Sveriges Kvinnolobby, Umeå universitet* och *Uppsala universitet*. Flera remissinstanser, däribland FARR, Uppsala universitet, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Svenska Röda Korset, Akademikerförbundet SSR och *Sveriges Kristna Råd* anser att det saknas stöd för slutsatsen att kunskapskrav förbättrar integrationen och att detta syfte i stället kan komma att motverkas.

Många remissinstanser bl.a. *Barnombudsmannen, Borlänge kommun, Delegationen för migrationsstudier, Diskrimineringsombudsmannen, Hudiksvalls kommun, Institutet för språk och folkminnen, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor* och Sveriges Kvinnolobby anser att särskilt vissa grupper skulle missgynnas av kraven, t.ex. barn, kvinnor, äldre, lågutbildade och personer som har sitt ursprung i länder med större språkmässig och kulturell distans till Sverige. Några remissinstanser, däribland FARR, Umeå universitet, Vänersborgs kommun och Sveriges Kristna Råd, anser att det är problematiskt ur ett demokratiskt perspektiv om en större andel av befolkningen saknar medborgarskap och därmed rösträtt. FARR, *Länsstyrelsen i Skåne län* och Umeå universitet anser att frågan om språkravet ska kunna uppnås genom kunskaper i något av de nationella minoritetsspråken bör bli föremål för ytterligare överväganden. *Sveriges Dövas Riksförbund* anser att språkravet för döva personer bör gälla svenskt teckenspråk och anför att en teckenspråkstolk aldrig kan användas för att bedöma språkkunskaperna hos en döv. *Stockholms universitet* anser på samma tema att det är missledande att som utredningen benämna användande av teckenspråkstolk som en anpassning av medborgarskapsprovet i svenska eftersom man därmed inte prövar kunskaperna i svenska utan svenskt teckenspråk, som är ett annat språk. Enligt universitetet handlar det för många döva migranter snarare om dispens från att göra ett prov i svenska.

Skälen för regeringens förslag

Ett nytt kunskapskrav för ökad delaktighet i samhället och stärkt status för medborgarskap

I de allra flesta europeiska länder krävs språkkunskaper för förvärv av medborgarskap. Samtliga övriga nordiska länder ställer krav på sådana kunskaper. I Danmark och Norge behöver sökanden även kunna visa kunskaper om samhället för att bli medborgare. Den svenska medborgarskapslagstiftningen har aldrig haft något uttryckligt kunskapskrav. Regeringen anser att det finns goda skäl för att nu införa ett

krav på kunskaper i svenska och om det svenska samhället för svenskt medborgarskap.

Att behärska svenska är centralt för den som bor och verkar här i landet. Det är nödvändigt att ha kunskaper såväl i svenska språket som om grundläggande förhållanden i landet för att fullt ut kunna delta i samhället. De som har sådana kunskaper har betydligt bättre förutsättningar att få ett arbete och ingå i samhällsgemenskapen.

Kunskaper i svenska och om det svenska samhället är också av väsentlig betydelse för att en person ska kunna förstå sina skyldigheter och ta tillvara sina rättigheter och möjligheter i samhället. Det gäller inte minst de demokratiska rättigheter som medborgarskapet medför, t.ex. rätten att rösta i val till riksdagen och att vara valbar till riksdagen. Genom att införa ett kunskapskrav för medborgarskap stärks den enskildes incitament att skaffa sig kunskaper i svenska och om det svenska samhället. På så sätt kan ett kunskapskrav främja samhällsgemenskapen och individens förutsättningar och möjligheter att delta aktivt i samhällslivet. Det bidrar till att målet för integrationspolitiken kan uppnås. En förbättrad integration leder i sin tur till ett minskat utanförskap.

Språk- och samhällskunskapskrav för medborgarskap har också ett symboliskt värde. Kunskapskrav tydliggör att det från samhällets perspektiv är viktigt att de som bor i Sverige och blir svenska medborgare har tillräckliga kunskaper i svenska och om hur samhället fungerar. Det kan förstärka nya medborgares känsla av delaktighet i samhället. Kunskapskrav innebär också att den som ansöker om medborgarskap får tillfälle att visa att han eller hon har uppnått tillräcklig samhörighet med sitt nya hemland. På så sätt bidrar ett språk- och samhällskunskapskrav för svenskt medborgarskap till att stärka medborgarskapets status.

Regeringen delar alltså inte synpunkten från bl.a. *FARR, Uppsala universitet, Svenska Röda Korset* och *Delegationen mot segregation* om att ett kunskapskrav kan motverka integrationen i samhället. Regeringen anser tvärtom att kunskapskraven kan ha en positiv effekt i det avseendet.

Några remissinstanser, däribland *Delegationen för migrationsstudier* och *Diskrimineringsombudsmannen*, menar att vissa grupper skulle missgynnas särskilt av kraven, t.ex. kvinnor, äldre, lågutbildade och personer som har sitt ursprung i länder med större språkmässig och kulturell distans till Sverige och att sådana krav därmed skulle leda till ökad exkludering för dessa grupper. Regeringen delar inte den farhågan. Som framgår ovan är syftet med ett kunskapskrav att blivande svenska medborgare i större utsträckning kan delta i det svenska samhället. Den omständigheten att vissa personer ännu inte har tillräckliga kunskaper för att uppfylla kraven talar enligt regeringen snarast för att ett kunskapskrav införs. Den enskildes incitament att förvärva sådana kunskaper kan förväntas stärkas om kunskaperna blir en förutsättning för medborgarskap. På så sätt förbättras också den enskildes förutsättningar att t.ex. få ett arbete. Ett krav på bl.a. språkkunskaper kan också antas stärka utrikes födda kvinnors förutsättningar för självständighet och frihet.

Det är samtidigt angeläget att det allmänna erbjuder goda möjligheter till utbildning för personer som vill bli svenska medborgare, t.ex. genom kommunal vuxenutbildning (komvux) i svenska för invandrare (sfi). Vidare bör kunskapskraven inte utformas på ett sådant sätt att de gör det omöjligt eller orimligt svårt för vissa grupper att få svenskt

medborgarskap. För att undvika detta är det viktigt att äldre personer undantas från kraven (se avsnitt 10.1.2), att kunskapskraven ligger på en balanserad nivå (se avsnitt 10.2.2 och 10.2.3) och att undantag kan göras för personer som på grund av exempelvis en funktionsnedsättning saknar möjlighet att visa de efterfrågade kunskaperna (se avsnitt 10.4). Regeringen ser ingen risk för att den ordning som föreslås i det följande skulle leda till att vissa grupper i praktiken uteslås från möjligheten att bli svensk medborgare. Regeringen anser mot den bakgrunden, tvärtemot vad bl.a. FARR, *Umeå universitet* och *Vänersborgs kommun* anför, att kunskapskrav är värdefulla ur demokratisynpunkt. Sett ur ett övergripande samhällsperspektiv finns det ett värde i att de som faktiskt blir medborgare har tillräckliga kunskaper för att kunna förstå och ta tillvara sina skyldigheter och rättigheter och för att fullt ut kunna delta i det demokratiska samhället.

FARR, *Länsstyrelsen i Skåne län* och *Umeå universitet* har väckt frågan om språkravet bör kunna uppnås genom kunskaper i något av de nationella minoritetsspråken, medan *Sveriges Dövas Riksförbund* har efterfrågat att det ska kunna uppnås genom kunskaper i svenskt teckenspråk. Regeringen konstaterar emellertid att svenska är huvudspråk i Sverige och Sveriges officiella språk i internationella sammanhang. Det finns visserligen i vissa fall en rätt att använda nationella minoritetsspråk hos förvaltningsmyndigheter och domstolar enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Som huvudspråk är likväl svenska samhällets gemensamma språk, som alla som är bosatta i Sverige ska ha tillgång till och som ska kunna användas inom alla samhällsområden, se 4, 5 och 13 §§ språklagen (2009:600). Det svenska samhällets funktionalitet bygger på kommunikation på det svenska språket, vilket också återspeglas i att myndighetsspråket är svenska. Språkravet bör därför gälla det svenska språket.

Regeringen delar Sveriges Dövas Riksförbunds och *Stockholms universitets* synpunkt om att en teckenspråkstolk inte kan användas för att bedöma språkkunskaper i svenska hos döva. Som Stockholms universitet framhåller bör personer som på grund av dövhet saknar förmåga att genomföra t.ex. ett provmoment i hörförståelse i stället kunna medges undantag från kunskapskraven (se närmare om undantag i avsnitt 10.4).

10.1.2 Åldersgränser

Regeringens förslag

Kunskapskraven ska gälla för den som har fyllt 16 men inte 67 år.

Utredningens förslag (SOU 2021:2)

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

Remissinstanserna tillstyrker eller har inga invändningar mot att det ska finnas nedre och övre åldersgränser för vilka som ska omfattas av

kunskapskraven. Många remissinstanser, bl.a. *Barnombudsmannen, FARR, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Svenska Röda Korset* och *Svenska kyrkan*, anser att den nedre åldersgränsen bör vara 18 år. Enligt *Länsstyrelsen i Norrbottens län* bör 16- och 17-åringar som ansöker om medborgarskap rimligtvis ha genomgått en del av grundskolan i Sverige och därmed i de flesta fall ha tillgodogjort sig de nödvändiga kunskaperna. Barnombudsmannen och Svenska Röda Korset invänder mot utredningens bedömning att risken att ett barn som ensam familjemedlem blir utan medborgarskap får anses vara marginell. FARR anser att det vore orimligt om delar av familjen inte får medborgarskap på grund av 16-årsgränsen.

Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län samt Barnombudsmannen önskar en fördjupad analys av den föreslagna nedre åldersgränsens förenlighet med barnkonventionen. Även *Länsstyrelsen i Värmlands län* anser att betänkandet saknar tillräcklig barnrättsanalys. *Stockholms universitet* anser att det vore olyckligt att införa ännu en åldersgräns i medborgarskapslagen och förordar därför att den nedre åldersgränsen ska vara 15 år.

FARR och Länsstyrelsen i Västra Götalands län anser att den övre åldersgränsen bör vara 65 år, i huvudsak på grund av att äldre personer har svårare att lära sig språk. *Migrationsverket* anser att det, om den övre åldersgränsen ska följa riktåldern för pension, vore mer ändamålsenligt att hänvisa till lagstiftning som reglerar den frågan än att lagstadga den övre åldersgränsen i medborgarskapslagen. *Sveriges Kristna Råd, MUCF* och FARR anser att åldern vid tidpunkten för ansökan i stället för beslutet bör vara avgörande för åldersgränsen.

Skälen för regeringens förslag

Åldersgränser bör införas

Med tanke på ålderns stora betydelse för den enskildes möjlighet att förvärva och visa kunskaper anser regeringen att åldersgränser bör gälla för kunskapskraven i Sverige. Som utredningen redogör för är det också i linje med vad som gäller i många andra länder.

Den nedre åldersgränsen

Utredningen föreslår att den nedre åldersgränsen för kunskapskraven ska vara 16 år. Kunskapskrav bör inte ställas på yngre barn och det framstår som naturligt att låta den nedre åldersgränsen sammanfalla med den ålder då skolplikten normalt upphör. Skolpliktiga barn får undervisning i såväl svenska som samhällskunskap och kan förväntas få tillräckligt goda kunskaper i dessa ämnen. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* påpekar i det sammanhanget att även barn i åldern 16–17 år vid tidpunkten för ansökan om medborgarskap rimligtvis har genomgått en del av grundskolan i Sverige och därmed i de flesta fall har tillgodogjort sig de nödvändiga kunskaperna. Detta talar enligt länsstyrelsen för att den nedre åldersgränsen bör vara 18 år. Regeringen anser dock inte att den omständigheten att 16–17 åringar i många fall har fått de aktuella kunskaperna i skolan är ett skäl att undanta gruppen från kunskapskraven.

Den innebär däremot att denna grupp normalt kommer att kunna uppfylla kunskapskraven genom sina studieresultat (se närmare i avsnitt 10.3).

Länsstyrelsen i Norrbottens län anser vidare, i likhet med *Länsstyrelsen i Västra Götalands län*, att en åldersgräns under 18 år kan stå i konflikt med barnkonventionen. Det ställs emellertid numera även i andra avseenden krav på denna grupp i medborgarskapslagen för medborgarskapsförvärv, se 7 och 10 §§ medborgarskapslagen. Barnkonventionen hindrar enligt regeringens bedömning inte sådana bestämmelser, så länge barn som föds i Sverige och sedan födelsen är statslösa undantas från kraven.

Även *Barnombudsmannen* och *Svenska Röda Korset* anser att den nedre åldersgränsen bör vara 18 år med hänsyn till bl.a. att en lägre åldersgräns än så medför en risk för att ett barn som ensam familjemedlem blir utan svenskt medborgarskap. Förslagen i denna lagrådsremiss innebär att det inte längre ska finnas något omedelbart samband mellan föräldrars och deras 16–17-åriga barns medborgarskapsansökningar (se avsnitt 6.3). Även enligt nu gällande regler finns vidare i vissa fall en risk för att ett barn inte blir medborgare även om hans eller hennes föräldrar blir det, eftersom det redan ställs krav på barn som har fyllt 15 år vid vissa medborgarskapsförvärv, se 10 § andra stycket medborgarskapslagen. Regeringen bedömer att risken för att 16–17-åringar kommer att ha sämre förutsättningar att klara kunskapskraven än sina föräldrar är låg. Därmed bör risken också vara liten för att kunskapskraven medför att fler barn som de enda personerna i sin familj inte skulle kunna bli medborgare.

Stockholms universitet är kritiskt till att en ny åldersgräns införs i medborgarskapslagen. Några remissinstanser, bl.a. *Länsstyrelsen i Östergötland*, invänder mot att den föreslagna åldern skiljer sig från myndighetsåldern. Regeringen delar inte de synpunkterna. Det finns redan ett antal 16-årsgränser för ungdomar, exempelvis åldersgränsen för totalförsvarsplikt och viss körkortsbehörighet. Vid 16 års ålder upphör också vanligtvis skolplikten. Regeringen anser, till skillnad från *Stockholms universitet*, inte heller att det är något problem för rättstillämpningen eller i något annat avseende att det införs en 16-årsgräns i medborgarskapslagen. Sammantaget anser regeringen att den nedre åldersgräns som utredningen föreslår är väl avvägd.

Den övre åldersgränsen

Utredningen föreslår att den övre åldersgränsen ska vara 67 år. En 67-årsgräns motsvarar den för 2026–2030 beslutade riktåldern för pension, se förordningen (2025:399) om riktålder för pension för år 2031. Riktålderns främsta syfte är att ersätta den tidigare 65-årsnormen med en pensionsålder som tar hänsyn till den ökande medellivslängden i Sverige (se prop. 2018/19:133 s. 18).

Länsstyrelsen i Västra Götaland och *FARR* anser att den övre åldersgränsen i stället bör vara 65 år med hänsyn till att äldre generellt har svårare att lära sig språk. Regeringen anser emellertid att man bör kunna utgå från att en person som inte har uppnått riktåldern för pension normalt bör kunna tillägna sig kunskaper i svenska och om det svenska samhället. För personer som på grund av en funktionsnedsättning eller andra skäl har betydande svårigheter att uppfylla kraven – vare sig detta har ett samband

med ålder eller inte – föreslås att undantag ska kunna göras (se avsnitt 10.4). *Migrationsverket* anser, för det fall den övre åldersgränsen ska följa riktåldern för pension, att det vore mer ändamålsenligt att hänvisa till den lagstiftning som reglerar frågan än att lagstadga den övre åldersgränsen i medborgarskapslagen. Regeringen anser dock att medborgarskapets grundläggande betydelse för enskildas personliga ställning talar för att åldersgränsen bör regleras direkt i medborgarskapslagen. Det gör också regelverket tydligare och mer lättillgängligt.

När åldersgränserna ska gälla

Vid förvärv av medborgarskap efter ansökan är det förutsättningarna vid tidpunkten för prövningen som är avgörande för om medborgarskap ska beviljas (se bl.a. rättsfallet MIG 2013:22). Det är därmed sökandens ålder vid prövningstillfället som är avgörande för om kunskapskraven gäller eller inte. Som *FARR*, *MUCF* och *Sveriges Kristna Råd* konstaterar kan det innebära att kunskapskrav blir tillämpliga, eller upphör att vara tillämpliga, under tiden som ett ärende handläggs vid Migrationsverket.

10.1.3 Kunskapskraven ska gälla vid medborgarskapsförvärv efter ansökan

Regeringens förslag

Kunskapskraven ska gälla vid förvärv av medborgarskap efter ansökan.

Utredningens förslag (SOU 2021:2)

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår att personer under 21 år som är födda i Sverige och som sedan födelsen är statslösa ska undantas från kunskapskraven även vid förvärv av medborgarskap efter ansökan.

Remissinstanserna

FARR och *Malmö universitet* anser att samtliga statslösa personer bör undantas från kunskapskraven, bl.a. med hänsyn till att statslösa migranter är en sårbar grupp. *Umeå universitet* ifrågasätter om förslaget är förenligt med Sveriges internationella åtaganden om att underlätta medborgarskapsförvärv för statslösa personer. *Länsstyrelsen i Skåne län* ifrågasätter att förslaget tycks undanta vuxna medborgare i nordiska länder från kunskapskraven men inte ungdomar.

Skälen för regeringens förslag

Kunskapskraven ska gälla i ansökningsärenden

Kunskapskraven bör gälla vid förvärv av medborgarskap efter ansökan (naturalisation). Till följd av förslaget att utmönstra anmälningsförfarandet så långt som möjligt (se avsnitt 5.1) kommer majoriteten av de personer som vill bli medborgare i Sverige att ansöka

om medborgarskap och på så sätt också att omfattas av kunskapskraven. De personer som enligt regeringens förslag fortsatt ska kunna förvärva medborgarskap efter anmälan bör enligt regeringen dock vara undantagna från kunskapskraven. Det gäller personer under 21 år som är födda i Sverige och som sedan födelsen är statslösa, nordiska medborgare som omfattas av det avtal om medborgarskap som träffats mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige samt vissa barn som är födda utomlands till en svensk far.

Statslösa

Krav för förvärv av medborgarskap för statslösa måste vara förenliga med Sveriges internationella åtaganden på området (se närmare i avsnitt 5.1). Regeringen delar utredningens bedömning att Sveriges tidigare nämnda konventionsåtaganden innebär att kunskapskrav inte bör införas för statslösa personer under 21 år som är födda i Sverige och som sedan födelsen är statslösa. Sveriges konventionsåtaganden i förhållande till denna grupp uppfylls genom en särskild rätt till förvärv av medborgarskap efter anmälan, se 6 och 8 §§ medborgarskapslagen. Det bör därför inte införas något kunskapskrav för dessa personer vid förvärv av medborgarskap efter anmälan. Utredningen föreslår att de även generellt bör undantas från kunskapskraven, dvs. även i ansökningsärenden. Regeringen anser inte att ett sådant undantag är befogat. Sveriges konventionsåtaganden är uppfyllda genom möjligheten för denna grupp att förvärva medborgarskap efter anmälan utan att vara föremål för kunskapskrav.

Som *Umeå universitet* påpekar har Sverige också konventionsåtaganden som innebär att medborgarskapsförvärv ska underlättas för alla statslösa personer (se artikel 6.4 i 1997 års europeiska konvention om medborgarskap och artikel 32 i 1954 års FN-konvention angående statslösa personers rättsliga ställning [SÖ 1965:54]). I medborgarskapslagen finns redan undantag som underlättar för statslösa personer att förvärva medborgarskap, t.ex. i form av lägre krav på hemvisttid. Regeringen bedömer mot denna bakgrund att förslaget att införa kunskapskrav för statslösa personer som ansöker om svenskt medborgarskap är förenligt med aktuella konventionsåtaganden. Det finns inte anledning att generellt undanta statslösa migranter från kunskapskraven, vilket *Malmö universitet* förordar.

Nordiska medborgare

Sverige har i fråga om medborgarskap också särskilda åtaganden gentemot de nordiska länderna (se närmare i avsnitt 5.1). Enligt det avtal som trädde i kraft mellan de nordiska länderna den 5 september 2012 (SÖ 2012:6) ska avtalsstaterna ha bestämmelser som innebär att en medborgare i en avtalsstat, under förutsättning att vissa villkor är uppfyllda, genom anmälan förvärvar medborgarskap i en annan avtalsstat (se artikel 5–7). Sådana bestämmelser finns i 18 och 19 §§ medborgarskapslagen. Kunskapskrav är inte ett av de villkor som ställs upp i det nordiska avtalet, och det vore därför oförenligt med detta om kunskapskrav infördes i de aktuella bestämmelserna i medborgarskapslagen. Mot den angivna bakgrunden ställs heller inte kunskapskrav i de övriga nordiska länderna

på svenska medborgare som önskar förvärva medborgarskap genom anmälan där.

Länsstyrelsen i Skåne län ifrågasätter att förslaget om undantag från kunskapskraven inte omfattar barn som är 16–17 år från nordiska länder. Regeringen konstaterar att nordiska medborgares barn under 18 år som har hemvist i Sverige som regel omfattas av sina föräldrars anmälan, se 10 § första och andra styckena och 18 § andra stycket medborgarskapslagen. Det innebär att kraven inte heller gäller för dem i dessa fall. Nordiska ungdomar som med undantag för åldersvillkoret uppfyller förutsättningarna i 18 § men inte har föräldrar som ansöker om medborgarskap kan invänta sin 18-årsdag och då förvärva medborgarskap efter anmälan utan att omfattas av kunskapskrav, i enlighet med det nordiska avtalet. Det är också först vid 18 års ålder som flera centrala delar av medborgarskapet blir aktuella, t.ex. rösträtten i allmänna val.

Vissa barn födda utomlands

För barn som före den 1 april 2015 fötts utomlands med en svensk far som inte var gift med barnets mor finns en särskild möjlighet att förvärva medborgarskap genom anmälan enligt numera upphävda 5 § medborgarskapslagen och punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2014:481) om ändring i lagen om svenskt medborgarskap. Utredningen föreslår att kunskapskraven inte ska gälla vid dessa medborgarskapsförvärv. Mot bakgrund av den grundläggande tanke som numera finns om att ett barn till en svensk medborgare alltid ska förvärva svenskt medborgarskap genom födseln instämmer regeringen i utredningens bedömning om att kunskapskrav inte ska gälla vid sådana medborgarskapsförvärv.

10.2 Medborgarskapsprovet

10.2.1 Kunskapskraven ska kunna uppfyllas genom ett särskilt medborgarskapsprov

Regeringens förslag

Kunskaper i svenska och om det svenska samhället ska visas genom godkänt resultat på ett särskilt medborgarskapsprov.

Utredningens förslag (SOU 2021:2)

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanserna uttalar sig inte särskilt om förslaget om att kunskapskraven ska kunna uppfyllas genom godkänt resultat på ett särskilt medborgarskapsprov. *Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)* tillstyrker förslaget. *Länsstyrelsen i Östergötlands län* tillstyrker att det tas fram ett

prov i svenska. *Malmö universitet* anser att medborgarskapsprovet framstår som överdrivet omfattande och svåradministrerat och att befintliga system som t.ex. svenska för invandrare bör kunna fungera som huvudalternativ. *Umeå universitet* anser att det finns en risk för att ett medborgarskapsprov med högt ställda krav på språkkunskaper leder till diskriminering och exkludering.

Skälen för regeringens förslag

En grundläggande fråga är hur den som ansöker om medborgarskap ska kunna visa att han eller hon har tillräckliga kunskaper i svenska och om det svenska samhället. Regeringen delar utredningens bedömning att kunskapskraven bör kunna uppfyllas genom godkänt resultat på ett särskilt medborgarskapsprov i svenska och svensk samhällskunskap. Detta bidrar till förutsebarhet för den enskilde och till att alla som är aktuella för medborgarskap får möjlighet att visa sina kunskaper på samma sätt. Regeringen delar alltså inte *Umeå universitets* synpunkt om att ett medborgarskapsprov kan leda till diskriminering och exkludering. Möjligheten att visa kunskaper genom ett medborgarskapsprov bidrar tvärtom till likabehandling.

Malmö universitet och *Stockholms universitet* anser att kunskapskraven, i stället för att det införs ett särskilt prov, bör kunna uppfyllas genom befintliga utbildningsalternativ, t.ex. sfi. Personer som redan har de kunskaper som en kurs avser att ge har dock inte rätt att delta i sfi. Sfi-undervisningen omfattar dessutom endast svenska, inte kunskaper om det svenska samhället. Som *SKR* framhåller bör dessutom staten ha huvudansvaret för prövning av kunskaper för förvärvande av svenskt medborgarskap och inte t.ex. kommunerna i egenskap av ansvariga för sfi. Av de nämnda skälen är det inte lämpligt att kunskaper enbart ska kunna visas genom befintliga kurser t.ex. i sfi.

Som utredningen redogör för finns det varken i svenska eller samhällskunskap något befintligt, offentligt anordnat prov som passar för att testa kunskaper i medborgarskapsärenden. Det bör därför införas ett särskilt prov. Liksom utredningen anser regeringen att provet bör utgöras av två separata delar i svenska och samhällskunskap, så att rätt kunskaper testas på rätt sätt. De två olika delarna bör dock som utredningen föreslår sammantagna utgöra ett enda medborgarskapsprov.

10.2.2 Kunskapsnivån för provet i svenska

Regeringens förslag

Genom provet i svenska ska läs- och hörförståelse på funktionell nivå och skriftlig och muntlig färdighet på grundläggande nivå prövas.

Utredningens förslag (SOU 2021:2)

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens. Utredningen föreslår att det i lagtexten ska anges att nivån på kunskaperna i svenska som ska krävas i medborgarskapsprovet ska motsvara nivå B1 i den

gemensamma europeiska referensramen för språk (GERS) vad gäller läs- och hörförståelse och nivå A2 vad gäller skriftlig och muntlig färdighet.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanserna uttalar sig inte särskilt om omfattningen av delprovet i svenska eller nivån på svensk kunskaperna. *Institutet för språk och folkminnen* menar att det är önskvärt att lägga språkravet på en något lägre nivå än den som utredningen föreslår. Även *Svenska kyrkan* och *Sveriges Kristna Råd* anser att kraven på kunskaper i svenska bör vara något lägre än vad som föreslås för att minimera risken för segregation och för att ojämlika strukturer förstärks. *Kungsbacka kommun* anser däremot att kunskapsnivån B1 enligt GERS bör gälla även för muntlig förmåga. *Vänersborgs kommun* anser att kunskapsnivån B1 bör övervägas för samtliga färdigheter, eftersom kunskapskrav motsvarande nivå A2 enligt kommunen vore att sätta nivån alltför lågt för att uppnå syftet i fråga om inkludering och samhörighet. *Malmö universitet* anser att provet i svenska framför allt bör inriktas på det funktionella språkbruk som invandrare behöver för att klara sig i arbets- och samhällslivet och att det talar för att kravet på skriftlig förmåga bör sättas lågt eller strykas helt. *Umeå kommun* anser att det är viktigt att språknivåerna ligger i linje med de nivåer som andra europeiska länder ställer som krav för att förvärva medborgarskap.

Skälen för regeringens förslag

Språkravets omfattning

För att kunna anses behärska svenska bör man förstå språket både i tal och skrift och kunna göra sig förstådd på motsvarande sätt. Det kan ifrågasättas om den som exempelvis bara har vissa muntliga kunskaper i svenska har sådan samhörighet med Sverige som bör förutsättas för medborgarskap. Ett kunskapskrav som bara omfattar sådana kunskaper skulle inte heller på ett tillräckligt sätt främja samhället genom bättre förutsättningar för integration och minskat utanförskap. Regeringen anser därför, i likhet med utredningen, att det finns skäl att ställa krav på såväl läs- och hörförståelse som muntlig och skriftlig färdighet. Medborgarskapsprovet i svenska bör därför omfatta alla dessa förmågor och färdigheter.

Den gemensamma europeiska referensramen för språk ska användas

Utredningen föreslår att nivån på språkkunskaperna som ska krävas ska utgå från nivåerna i Gemensam europeisk referensram för språk: lärande undervisning och bedömning (GERS). GERS är en referensram som har utarbetats av Europarådet för att beskriva färdigheter inom främmande språk. Referensramen består av olika nivåer med beskrivningar för att mäta vilken förmåga eller färdighet en person har inom ett visst språk baserat på hör- och läsförståelse samt skriftlig och muntlig färdighet. Den utvecklades för att vara en gemensam grund för människor som arbetar med moderna språk inom EU vid utarbetande av läromedel, examina, kursplaner och läroplaner. GERS finns samlad i en publikation som Europarådet gav ut 2001 och som sedan 2009 finns i en svensk översättning som Statens skolverk har gett ut. Några år senare, 2018,

publicerade Europarådet en tilläggsvolym som utökar och kompletterar de tidigare språkskalorna.

GERS sträcker sig från nivå A1–C2. En person vars färdigheter motsvarar A1 är en användare på nybörjarnivå som bl.a. kan förstå och använda välkända, vardagliga uttryck och mycket grundläggande fraser som syftar till att möta konkreta behov. Nivå C2 motsvarar en avancerad språkanvändare som med lätthet kan förstå praktiskt taget allt han eller hon hör eller läser och som vidare bl.a. kan uttrycka sig spontant, mycket flytande och precist samt därvid skilja mellan finare nyanser även i mer komplexa situationer.

Regeringen delar utredningens bedömning att det är lämpligt att utformningen av provet i svenska har sin utgångspunkt i de nivåer som anges i GERS. Det är också vad som gäller i de europeiska länder som utredningen redogör för. Regeringen anser dock att det är lämpligt att utforma lagtexten på ett sätt som är fristående från GERS.

Nivån på språkkunskaperna

Frågan är då vilken kunskapsnivå som provet i svenska ska utformas på. Som *Umeå universitet* framför är det viktigt att kunskapskraven inte sätts så högt så att vissa grupper i praktiken uteslås från möjligheten till medborgarskap. Samtidigt kan kraven inte ställas alltför lågt eftersom samhörighet med Sverige förutsätter kunskaper på en viss nivå. Det handlar alltså om att hitta en rimlig balans mellan dessa intressen.

Av en rapport från Europarådet och organisationen Association of Language Testers in Europe som bygger på data från 2018 och som utredningen redogör för, framgår att det för de flesta är omöjligt att lära sig ett främmande språk på nivå B2 eller högre. Det framhålls att det finns personer som inte kan skriva en text på B2-nivå ens på sitt eget modersmål. Enligt rapporten kan även nivå A2 vara utom räckhåll för personer med begränsad skolgång och läskunnighet. Med tanke på hur få som överhuvudtaget har förutsättningar att uppnå nivå B2 i ett främmande språk anser regeringen att språkrav motsvarande den nivån vore alltför högt ställt och därtill exkluderande. Vidare skulle ett språkrav på en lägre nivå än motsvarande nivå A2 vara för lågt ställt för att uppfylla kunskapskravens grundläggande syften.

Olika språkliga förmågor och färdigheter kan ha olika stor betydelse för deltagandet i samhället och kan vara olika svåra att förvärva. Därför kan det finnas skäl att kunskapskraven inte är desamma för alla förmågor. Av den forskning som utredningen redogör för framgår att de flesta elever presterar bättre i receptiv språkförmåga som att läsa och höra, än i produktiv språkförmåga som att skriva och tala. Ett något högre krav bör därför kunna ställas i fråga om läs- och hörförståelse utan att det blir orimligt svårt för flertalet sökande att bli svenska medborgare. Ytterligare ett skäl för att ställa något högre krav på läs- och hörförståelsen är att den speglar förmågan att ta till sig information, vilket har en grundläggande betydelse för möjligheten till demokratisk delaktighet.

Mot den bakgrunden anser regeringen att det är rimligt att den som gör provet ska kunna visa kunskaper på en funktionell nivå i fråga om läs- och hörförståelse för ett godkänt resultat. Det motsvarar vad som enligt GERS-skalan är den första nivån för självständiga språkanvändare (nivå B1), som

utredningen föreslår. En språkanvändare på den nivån har förmåga att upprätthålla interaktion och att i en rad olika situationer få fram vad han eller hon vill säga. När sfi-kurserna tidigare var knutna till GERS hade den avslutande kursen i sfi, kurs D, till syfte att uppnå nivå B1. Enligt GERS globala skala beskrivs nivån på följande sätt (se Gemensam europeisk referensram för språk: lärande, undervisning och bedömning, Skolverket, 2009).

Kan förstå huvudinnehållet i vad han/hon hört eller läst om välkända förhållanden som han/hon regelbundet möter i arbetet, i skolan, på fritiden, etc. när det presenteras på tydligt standardspråk. Kan hantera de flesta situationer som vanligtvis uppstår under resor i områden där språket talas. Kan producera enkla, sammanhängande texter om ämnen som är välkända eller av personligt intresse. Kan beskriva erfarenheter och händelser, berätta om drömmar, förhoppningar och framtidsplaner och kortfattat ge skäl för och förklaringar till åsikter och planer.

I fråga om muntlig och skriftlig färdighet bedömer regeringen att den som gör provet bör kunna visa kunskaper på en grundläggande nivå. Det motsvarar vad som enligt GERS-skalan är den andra nivån för nybörjare (nivå A2), som utredningen föreslår. På den nivån behärskar användaren flera sociala funktioner, t.ex. att använda enkla vardagliga hälsnings- och artighetsfraser och delta i mycket korta sociala samtal. Enligt GERS globala skala beskrivs nivån på följande sätt (se Gemensam europeisk referensram för språk: lärande, undervisning och bedömning, Skolverket).

Kan förstå meningar och vanliga uttryck som rör omedelbara behov (t.ex. mycket grundläggande information om individ och familj, inköp, lokal geografi, sysselsättning). Kan kommunicera i enkla och rutinmässiga sammanhang som kräver ett enkelt och direkt utbyte av information. Kan i enkla termer beskriva delar av sin egen bakgrund, sin närmaste omgivning samt förhållanden inom områden som rör omedelbara behov.

De kunskapsnivåerna ligger i linje med de nivåer som många andra europeiska länder ställer som krav för att förvärva medborgarskap, i enlighet med vad *Umeå kommun* efterfrågar. Vid en europeisk jämförelse framstår nivåerna som rimliga och balanserade. Till skillnad från *Institutet för språk och folkminnen*, *Svenska kyrkan*, *Malmö universitet* och *Kungsbacka kommun* anser regeringen att det varken finns skäl att utforma medborgarskapsprovet i svenska på en högre eller en lägre nivå än vad utredningen föreslår. Sammantaget anser regeringen att de föreslagna kunskapsnivåerna framstår som väl avvägda.

10.2.3 Kunskapsnivån för provet i samhällskunskap

Regeringens förslag

Genom provet i samhällskunskap ska grundläggande kunskaper om det svenska samhället prövas. Provet ska utformas på svenska på funktionell nivå.

Utredningens förslag (SOU 2021:2)

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår att provet i samhällskunskap ska pröva grundläggande samhällskunskap.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanserna uttalar sig inte särskilt om den föreslagna kunskapsnivån i provet i samhällskunskap eller språket och språknivån som det ska utformas på. *Svenska kyrkan* och *Sveriges Kristna Råd* anser att kraven på kunskaper i samhällskunskap bör vara något lägre än vad som föreslås i betänkandet. *Skolverket* avstyrker benämningen ”samhällskunskap” på de kunskaper som avses eftersom det snarare är kunskaper om det svenska samhället än i skolämnet samhällskunskap som ska bedömas. *Kungsbacka kommun* anser att kunskapskravet i samhällskunskap bör ställas högre. *Linköpings kommun* anser däremot att samhällskunskapsdelen är omfattande och ställer höga kunskapskrav. *FARR* menar att provet bör kunna genomföras på den sökandes modersmål, medan *Sveriges Dövas Riksförbund* anser att det även bör utformas på svenskt teckenspråk för döva nyanlända. *Stockholms universitet* vill peka på vikten av att frågorna utformas på sådant sätt att de testar den sökandes kunskaper, inte personens värderingar. *Umeå universitet* anser att ett prov i samhällskunskap inte fyller något tydligt syfte och att det är oklart varför det ska ges på svenska. *Länsstyrelsen i Östergötland* vill särskilt framhålla vikten av att i provdelen lyfta de demokratiska principerna ur ett brett perspektiv. *Lunds universitet* anser att de föreslagna bestämmelserna om provdelens närmare innehåll ska ges i form av lag och ifrågasätter om de delområden för provet i samhällskunskap som föreslås i betänkandet avser kunskaper som kan förutsättas bland dem som nu är svenska medborgare.

Skälen för regeringens förslag

Grundtanken om samhörighet med Sverige bör ligga till grund även för utformningen av provdelen i samhällskunskap. För den som bor och arbetar i Sverige kan betydelsen av att känna till grunderna för samhällslivet inte överskattas. Att kunna tillgodogöra sig kunskaper om vilka lagar, regler och principer som är av central betydelse i Sverige, att förstå vad det innebär att samhället bygger på demokrati och jämställdhet liksom att känna till vilka rättigheter och skyldigheter som varje individ har är viktigt av flera anledningar. Det är svårt för en person att till fullo ta tillvara sina rättigheter i samhället och kunna förstå sina skyldigheter utan kunskaper om hur samhället fungerar. Detsamma gäller för interaktionen med andra i samhället. Den som har en grundförståelse för hur samhället är konstruerat och fungerar kan alltså antas öka sina möjligheter att bli en aktiv samhällsmedborgare som känner delaktighet i och samhörighet med samhället.

Som utredningen konstaterar finns det på samhällskunskapsområdet inte något gemensamt standardiseringsverktyg i fråga om kunskapsnivåer. Det finns heller ingen lämplig utbildningsnivå eller liknande som

kunskapskravet kan knytas till. Kunskapsnivån behöver därför bestämmas på annat sätt.

Utgångspunkten är att det som efterfrågas är grundläggande kunskaper om det svenska samhället. Tyngdpunkten i delprovet i samhällskunskap bör därför ligga på kunskaper som man bör ha som medborgare för att leva i Sverige och fungera i samhället med fokus på demokrati och den demokratiska processen. Kunskaperna ska, i enlighet med vad *Skolverket* anför, avse det svenska samhället och inte skolämnet samhällskunskap, även om själva delprovet kan benämnas som ett delprov i samhällskunskap. Att det är fråga om just ett kunskapsprov innebär att det är faktakunskaper som ska provas. Det innebär, i linje med vad *Stockholms universitet* lyfter fram, att frågorna inte kommer att utformas på ett sådant sätt att de provar sökandens värderingar snarare än hans eller hennes kunskaper.

Lunds universitet lyfter frågan om de kunskaper som efterfrågas är sådana som i praktiken kan förutsättas finnas bland dem som nu är svenska medborgare. Enligt regeringen innebär en grundläggande nivå inte någon högre nivå av kunskap om det svenska samhället än vad det kan antas att en bred majoritet av dem som redan är svenska medborgare har.

Lunds universitet anser också att de förordningsbestämmelser som utredningen föreslår om provdelens närmare innehåll med hänsyn till reglerna om normgivning i 8 kap. regeringsformen bör ges i form av lag. Regeringen konstaterar att det av den föreslagna lagtexten framgår att provet i samhällskunskap ska avse grundläggande kunskaper om det svenska samhället. Regeringen bedömer vidare att närmare exempel på vad detta kan innebära bör meddelas i form av verkställighetsföreskrifter.

I enlighet med utredningens förslag bör provet utformas på svenska på GERS-nivå B1. Eftersom läsförståelse i svenska på motsvarande nivå B1 ändå är en förutsättning för medborgarskap anser regeringen att det är lämpligt att utforma provdelen i samhällskunskap på svenska på den nivån. Lika som för kunskapskravet i svenska bör uttrycket funktionell nivå användas i lagtexten. Även i detta sammanhang motsvarar begreppet alltså nivå B1 i GERS så som den kunskapsnivån har beskrivits i avsnitt 10.2.2.

FARR anser att sökandena i stället bör kunna genomföra provet på sitt modersmål. Det skulle dock knappast vara möjligt att översätta provet till alla sökandes olika modersmål. Regeringen ser heller inte skäl att, som *Sveriges Dövas Riksförbund* efterfrågar, föreskriva att provet ska utformas på ett särskilt sätt för vissa grupper.

10.2.4 Föreskrifter om medborgarskapsprovet

Regeringens förslag

Regeringen ska få meddela föreskrifter om avgift för anmälan till medborgarskapsprovet.

Det ska införas en upplysningsbestämmelse om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela närmare föreskrifter om medborgarskapsprovet.

Utredningens förslag (SOU 2021:2)

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen lämnar inte något förslag om bemyndigande till regeringen att meddela föreskrifter om avgiften.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanser har inte någon synpunkt på förslaget om avgift för medborgarskapsprovet. Flera remissinstanser, däribland *Svenska Röda Korset*, *Socialförvaltningen i Stockholm stad*, *Huddinge kommun* och *Länsstyrelsen i Värmland*, befarar att avgiften kan medföra att vissa av ekonomiska skäl kommer att avstå från medborgarskapsprovet och därmed från möjligheten att bli svenska medborgare.

Skälen för regeringens förslag

Avgift

Kostnaderna för att bygga upp och genomföra medborgarskapsprovet kommer att vara avsevärda. Regeringen anser att det är rimligt att de som skriver provet är med och bär kostnaderna för det, i likhet med vad som gäller för motsvarande prov i andra länder liksom för högskoleprovet och Trafikverkets förarprov. Det bör därför vara möjligt att föreskriva om en avgift. Regeringen bedömer, till skillnad från vad bl.a. *Svenska Röda Korset* har anfört, att en sådan avgift inte kommer att avskräcka dem som är genuint intresserade av att bli svenska medborgare från att ansöka om detta. Föreskrifter om avgiften och dess storlek bör ges på annat sätt än genom lag. Detta förutsätter ett bemyndigande från riksdagen, se 8 kap. 1 § första stycket 2 och 3 § regeringsformen.

Närmare föreskrifter om medborgarskapsprovet

Regeringen delar utredningens bedömning om att det behövs mer detaljerade föreskrifter om medborgarskapsprovet och att dessa bör ges i förordning. Regeringen bedömer till skillnad från utredningen att dessa föreskrifter är sådana s.k. verkställighetsföreskrifter som regeringen kan meddela utan bemyndigande från riksdagen enligt 8 kap. 7 § regeringsformen. Det är dock lämpligt att i lag upplysa om att sådana föreskrifter får ges.

10.3 Andra sätt att visa kunskaper i svenska och om det svenska samhället

Regeringens förslag

Tillräckliga kunskaper i svenska och om det svenska samhället för förvärv av medborgarskap ska kunna visas även på andra sätt än genom godkänt medborgarskapsprov i svenska och samhällskunskap.

Utredningens förslag (SOU 2021:2)

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanserna som yttrar sig tillstyrker att kunskaperna ska kunna visas på annat sätt än genom godkänt medborgarskapsprov. Det gäller bl.a. *Borlänge kommun*, *Länsstyrelsen i Östergötlands län*, *Migrationsverket*, *Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor*, *Svenska Röda Korset* och *SKR*. Förslaget tillstyrks även av *Institutet för språk och folkminnen*, som anser att det är positivt att förslaget om språkkrav innefattar en viss flexibilitet i det att kunskaperna ska kunna visas på flera olika sätt.

Förslaget avstyrks av *Kungsbacka kommun*, *Södertälje kommun* och *Lärarnas Riksförbund*. I likhet med *Vänersborgs kommun* befärrar de att lärare kan komma att utsättas för press om deras betygssättning får betydelse i medborgarskapsärenden. Vänersborgs kommun anser också att det är tveksamt att göra skolan till en arena för medborgarskapsfrågor och menar att det finns en stor brist på legitimerade lärare som undervisar inom sfi och svenska som andraspråk. *Skolverket* anser på liknande tema att en stark koppling mellan de föreslagna kunskapskraven och befintlig utbildning kan vara problematisk och påverka skolväsendet negativt.

Folkbildningsrådet anser att det är viktigt att man på annat sätt än genom prov ska kunna visa att man har motsvarande kunskaper i svenska och samhällskunskap men menar att de föreslagna alternativa sätten att visa kunskaper är fåtaliga.

Stockholms universitet anser att det inte är lämpligt att tynga lagtexten med detaljer om hur den sökande ska kunna visa kunskaper i annat fall än genom att göra det särskilda framtagna provet och att detta lämpar sig bättre för annan typ av föreskrift.

Skälen för regeringens förslag

Som utredningen föreslår bör det finnas möjlighet att visa kunskaper i svenska och om det svenska samhället på andra sätt än genom godkänt medborgarskapsprov, bl.a. genom godkänt betyg i vissa kurser, ämnen och prov inom skol- och utbildningsväsendet. Skälen för det är flera. Först och främst framstår det som onödigt att en person som har de kunskaper som krävs och kan visa detta genom studie- eller provresultat ska behöva genomföra medborgarskapsprovet. Det är samhällsekonomiskt rationellt att befintliga system för undervisning och examination kan användas vid tillämpningen av kunskapskraven. På så sätt utnyttjas samhällets resurser effektivt. Att kunskapskraven kan uppnås genom godkända studieresultat kan också stärka den enskildes incitament att exempelvis fullfölja sfi-studier, vilket är positivt ur ett integrationsperspektiv, eftersom fler då kan antas lära sig bättre svenska. Som utredningen konstaterar finns det olika sätt att uppfylla de kunskapskrav som ställs för medborgarskap även i de andra nordiska länderna.

Några remissinstanser, bl.a. *Skolverket* och *Lärarnas Riksförbund*, lyfter fram risken för att lärare kan komma att utsättas för påtryckningar om deras bedömningar skulle få betydelse i medborgarskapsärenden. En elevs

studieresultat kan emellertid få stor betydelse för eleven i flera olika sammanhang, exempelvis i fråga om antagning till vidare studier. Det är med andra ord inte unikt för prövningen av medborgarskap. Att bedöma elevers kunskapsnivå i förhållande till betygskriterier är en del av en lärares uppdrag. Att ett studieresultat i förlängningen kan få konsekvenser för eleven förändrar inte det uppdraget. Vidare kommer en lärares bedömning aldrig utgöra något definitivt hinder mot medborgarskap eftersom kunskapskraven kan uppfyllas på flera olika sätt.

Stockholms universitet anser att de föreslagna bestämmelserna om andra sätt att visa kunskaper är för detaljrika för att stämma överens med medborgarskapslagens struktur och bör ges en stramare lydelse. Enligt universitetet lämpar sig innehållet i bestämmelserna bättre för annan typ av föreskrift. Regeringen delar dock utredningens bedömning att föreskrifterna om andra sätt att visa kunskaper är sådana att de bör meddelas genom lag.

10.3.1 Andra sätt att visa kunskaper i svenska

Regeringens förslag

Tillräckliga kunskaper i svenska ska även kunna visas genom godkänt betyg i svenska eller svenska som andraspråk från

- den avslutande årskursen i grundskolan eller motsvarande utbildning, den avslutande årskursen i anpassade grundskolan eller någon av de två sista årskurserna i specialskolan,
- gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan eller folkhögskolestudier på gymnasial nivå,
- kommunal vuxenutbildning (komvux), eller
- den avslutande årskursen i en skolform som motsvarar grundskolan eller gymnasieskolan inom ett annat nordiskt lands skolväsende.

Tillräckliga kunskaper i svenska ska även kunna visas genom

- godkänt betyg i den högsta kursen i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) eller motsvarande utbildning,
- godkänt resultat på ett kunskapsprov som används av universitet och högskolor för att pröva de kunskaper i svenska som krävs för högskolestudier i Sverige, eller
- ett annat kunskapsprov som med hög grad av säkerhet visar kunskaper i svenska på funktionell nivå.

Kravet på tillräckliga kunskaper i svenska ska inte gälla för den som har godkänt betyg i danska eller norska från den avslutande årskursen i en skolform som motsvarar grundskolan eller gymnasieskolan inom ett annat nordiskt lands skolväsende.

Utredningens förslag (SOU 2021:2)

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dock att namnet på det kunskapsprov som används av universitet och högskolor för att pröva de kunskaper i svenska som

krävs för högskolestudier ska framgå av bestämmelsen. Utredningen lämnar inget förslag om att tillräckliga kunskaper i svenska ska kunna visas genom ett annat kunskapsprov i svenska som med hög grad av säkerhet visar kunskaper i svenska på funktionell nivå.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanserna uttalar sig inte särskilt om de föreslagna andra sätten att visa kunskaper i svenska. *SKR* tillstyrker förslaget att det ska vara möjligt att visa kunskaper i svenska och om det svenska samhället genom godkänt betyg från grundskolan och gymnasieskolan men ifrågasätter att kunskaperna ska kunna visas genom godkända resultat från sfi och komvux, eftersom det riskerar att medföra ett ännu högre tryck på en redan ansträngd verksamhet.

Helsingborgs kommun och *Huddinge kommun* tillstyrker särskilt att kunskaper i svenska ska kunna visas genom godkänt slutresultat i sfi kurs D. *Mälardalens högskola*, numera Mälardalens universitet, anser att ett krav på godkänt betyg i sfi kurs D är exkluderande för personer med kort tidigare studiebakgrund och begränsad läs- och skrivförmåga och att den varierande kvaliteten inom sfi-utbildning och på sfi-lärarna innebär att förutsättningarna för en likvärdig bedömning inom sfi varierar. *Folkbildningsrådet* anser att det är viktigt att det också finns andra sätt än medborgarskapsprovet att visa motsvarande kunskaper och menar att bl.a. få sätt att visa kunskaper innebär en risk för att ett stort antal individer uppfattar att de exkluderas från medborgarskap. Folkbildningsrådet uppmärksammar särskilt den resurs som studieförbund och folkhögskolor är för utrikes föddas möjligheter att etablera sig i det svenska samhället. Folkbildningsrådet anser också att det uttryckligen av lagtexten bör framgå att kunskaper kan visas genom godkänt resultat i kurser i svenska på gymnasial nivå inom folkhögskolan.

Skälen för regeringens förslag

Sfi

Utredningen föreslår att kunskaper i svenska ska kunna visas genom godkänt betyg i den avslutande kurs D i sfi. Sfi syftar till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i det svenska språket och omfattar såväl läs- och hörförståelse som muntlig och skriftlig färdighet. Bestämmelser om sfi finns i skollagen (2010:800). När kurserna inom sfi tidigare var knutna till nivåerna i GERS bedömdes kurs D motsvara nivå B1, vilket motsvarar den nivå som regeringen föreslår i fråga om läs- och hörförståelsedelarna i medborgarskapsprovet och en nivå högre än den nivå som föreslås i fråga om muntlig och skriftlig färdighet. Även om det inte längre finns någon koppling mellan sfi och GERS så har inget framkommit som tyder på att nivån på kurs D numera är lägre. Av dessa skäl delar regeringen utredningens uppfattning att den som har godkänt betyg i sfi kurs D därigenom bör ha klarat kunskapskraven i svenska. Regeringen anser dock inte att det är lämpligt att hänvisa till en specifik kursbeteckning i medborgarskapslagen. Det bör därför i stället anges att

kunskaper i svenska kan visas genom godkänt betyg i den högsta kursen i sfi.

Till skillnad från vad *Mälardalens högskola* anför bedömer regeringen inte att ett kunskapskrav motsvarande kurs D i sfi är exkluderande för personer med kortare studiebakgrund. Av Skolverkets kursplan för sfi framgår bl.a. att alla elever ska ges möjlighet att studera till och med kurs D inom sin studieväg, med den anpassning som krävs för att eleverna ska kunna uppfylla betygsriterierna (se bilagan till Skolverkets föreskrifter [SKOLSFS 2017:91] om kursplan för kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare). Att godta godkända resultat från någon annan sfi-kurs skulle innebära ett lägre krav än vad som gäller för medborgarskapsprovet, vilket inte är avsikten. Eftersom sfi-utbildningen i dess helhet syftar till att ge grundläggande kunskaper i svenska språket bör det inte vara tillräckligt att endast ha läst kurser på de lägre nivåerna.

Enligt regeringen saknar tillgången på legitimerade lärare inom sfi, som *Vänersborgs kommun* uttrycker oro för, betydelse för frågan om vilka resultat som ska kunna godtas som ett bevis på de svenskkunskaper som föreslås krävas för medborgarskap. Inte heller är frågan om huruvida det finns variationer mellan utförarna inom sfi, som *Mälardalens högskola* pekar på, avgörande eftersom samtliga följer samma kursplan och därmed har samma betygsriterier.

Godkänt betyg i svenska eller svenska som andraspråk

Utredningen föreslår att kunskaper i svenska även ska kunna visas genom godkänt betyg i svenska eller svenska som andraspråk från grundskolan, den anpassade grundskolan, gymnasieskolan och den anpassade gymnasieskolan eller motsvarande utbildning, specialskolan samt komvux. Bestämmelser om dessa skolformer finns i skollagen. Det som i utredningens förslag benämns som motsvarande utbildning inom folkhögskolan avser folkhögskolestudier på gymnasial nivå.

Den som går eller har gått i skolan i Sverige har sannolikt fått ett betyg i svenska från grundskolan eller gymnasieskolan. Det är också vanligt att ha studerat svenska inom komvux eller på folkhögskola. Regeringen anser att det är angeläget att dessa personer – i synnerhet de som är under 18 år och går i skolan – kan uppfylla kraven genom godkända studieresultat. Det alternativet medför inga ytterligare kostnader för de berörda personerna och innebär att de inte behöver göra något mer med anledning av kunskapskraven än att sköta sina studier.

Som utredningen konstaterar råder det heller inget tvivel om att den som har godkänt betyg i svenska eller svenska som andraspråk från grundskolan har kunskaper i samtliga språkliga förmågor och kan kommunicera och göra sig förstådd, och att ämnen inom gymnasieskolan ligger på en högre nivå. Regeringen delar därför utredningens bedömning att kunskapskraven i svenska ska kunna uppfyllas genom grundskole- och gymnasiestudier på det sätt som föreslås. Även den som har godkänt betyg i svenska eller svenska som andraspråk från folkhögskolan bör som utredningen föreslår anses uppfylla kunskapskraven. Detta bör som *Folkbildningsrådet* efterfrågar, uttryckligen framgå av lagtexten. I likhet med vad utredningen föreslår bör även den som har ett godkänt betyg i svenska eller svenska som andraspråk från de anpassade skolformerna

samt specialskolan därigenom ha uppfyllt kunskapskraven, liksom den som har godkänt resultat i ämnena från komvux.

Godkänt betyg i svenska, danska eller norska från andra nordiska skolväsenden

Utredningen föreslår att kunskapskravet i svenska även ska kunna uppfyllas genom godkänt avgångsbetyg i svenska, danska eller norska från en nordisk grundskola eller en nordisk gymnasieskola. Som utredningen konstaterar finns det i Norge och Danmark en särskild möjlighet att uppfylla språkraven genom kunskaper i svenska. Regeringen anser i likhet med utredningen att det med hänsyn till vad som gäller i dessa länder och den stora likheten mellan svenska, norska och danska är rimligt att den som kan visa kunskaper i norska och danska inte bör omfattas av kravet på att visa tillräckliga kunskaper i svenska. Regeringen bedömer det vidare lämpligt att, som utredningen föreslår, knyta möjligheten att tillgodoräkna sig kunskaper i norska eller danska till godkänt betyg från skolformer som motsvarar grundskolan eller gymnasieskolan i andra nordiska länder. Eftersom det, som framgår av utredningens betänkande, är möjligt att studera andra nordiska språk i grund- och gymnasieskolan i flera nordiska länder bör det godkända betyget kunna komma från skolväsendet i samtliga nordiska länder.

Regeringen delar också utredningens uppfattning om att den som har ett godkänt betyg i svenska från en avslutande årskurs i ett nordiskt land där detta är ett skolämne ska anses uppfylla kunskapskravet i svenska.

I likhet med vad utredningen föreslår bör alltså kunskapskraven i svenska kunna uppnås genom studieresultat i svenska från andra nordiska länder, medan den som kan visa motsvarande studieresultat i danska eller norska inte ska omfattas av kunskapskravet i svenska.

Kunskapsprov

Utredningen föreslår slutligen att kunskapskravet i svenska även ska kunna uppfyllas genom ett godkänt resultat på det s.k. Tisus-testet (Test i svenska för universitets- och högskolestudier), som produceras av Stockholms universitet på uppdrag av regeringen. Tisus-testet används av universitet och högskolor för att pröva kunskaper i svenska inför högskolestudier i Sverige. Med tanke på att Tisus-testet ligger på en betydligt högre nivå enligt GERS än den nivå som föreslås för medborgarskapsprovet instämmer regeringen i att en sökande som har klarat detta också ska ha uppfyllt kunskapskravet i svenska för medborgarskap. *Stockholms universitet* har i ett yttrande över förslagen i betänkandet SOU 2025:1 anført att Tisus-testet inte är konstruerat i syfte att testa huruvida språkkunskaper är tillräckliga för medborgarskap och att det därför är problematiskt om Tisus används i det syftet. Regeringen anser emellertid att ett godkänt resultat på testet visar att den som har genomfört detta har tillräckliga kunskaper i svenska för medborgarskap, oavsett i vilket syfte testet har tagits fram. Till skillnad från utredningen bedömer regeringen dock att bestämmelsen bör utformas utan angivande av det namn som nu används på kunskapsprovet i svenska.

Utredningen konstaterar att det finns flera olika språkprov och nämner som exempel språkprovet Swedex som arrangeras av studieförbundet

Folkuniversitetet. Swedexprovet, som utgår från de olika GERS-nivåerna, testar individens kunskaper inom alla språkliga färdigheter: tala, läsa, höra och skriva och kan genomföras oberoende av hur man har lärt sig svenska. Ett Swedex-certifikat kan användas som bevis om man t.ex. vill arbeta i Sverige eller fortsätta sina studier i svenska.

Utredningen lämnar inget förslag om andra språkprov eftersom det, enligt utredningen, förutsätter en undersökning av hur provet konstrueras och av vem liksom vilka garantier som ställs upp för att förhindra eller minimera risken för fusk vid genomförandet av proven, för att nämna några viktiga parametrar.

Regeringen delar *Folkbildningsrådets* synpunkt att det är viktigt att det finns flera olika sätt att klara kunskapskraven i svenska, i vart fall tills ett fullständigt medborgarskapsprov i svenska införs (se närmare om ikraftträdandet av regleringen om provet i avsnitt 14). Det gäller både ur den enskildes perspektiv och av hänsyn till komvux, inklusive sfi, som annars föreslås vara det sätt som vuxna personer kan visa sina kunskaper på. Som *SKR* lyfter fram riskerar förslaget i den delen att skapa ett tryck på redan ansträngda verksamheter, vilket bör undvikas. Regeringen bedömer därför att det bör vara möjligt att godta kunskapsprov även från andra aktörer, t.ex. från studieförbund och folkhögskolor, i linje med vad Folkbildningsrådet anför.

Som utgångspunkt är det rimligt att en person som genom ett godkänt resultat på ett annat kunskapsprov i svenska har visat sig ha kunskaper på minst nivå B1 enligt GERS därigenom ska kunna uppfylla kunskapskravet. Nivå B1 motsvarar funktionell nivå vilket föreslås vara den högsta nivå som ska gälla för medborgarskapsprovet. En förutsättning för att ett sådant resultat ska kunna godtas är att det aktuella provresultatet är tillförlitligt. Det förutsätter att provet konstrueras på ett adekvat sätt och att det finns garantier för att förhindra eller minimera risken för fusk. Med andra ord krävs att provresultatet med hög grad av säkerhet kan visa att den sökande har kunskaper på funktionell nivå. I kravet på hög grad av säkerhet ligger att bedömningen av vilka prov som kan godtas ska vara restriktiv. Det blir dock en fråga för de myndigheter och domstolar som tillämpar lagstiftningen att avgöra vilka kunskapsprov som uppfyller de krav som ställs.

När reglerna om ett medborgarskapsprov i svenska i såväl läs- och hörförståelse som muntlig och skriftlig färdighet träder i kraft finns inte längre samma behov av möjligheten att visa kunskaper i svenska genom ett annat kunskapsprov än medborgarskapsprovet eller det som används av universitet och högskolor för att pröva kunskaper i svenska. Vid denna tidpunkt bör därför denna möjlighet tas bort.

10.3.2 Andra sätt att visa kunskaper om det svenska samhället

Regeringens förslag

Tillräckliga kunskaper om det svenska samhället ska även kunna visas genom godkänt betyg i samhällskunskap eller grundläggande samhällsorienterande ämnen från

- | |
|--|
| <ul style="list-style-type: none">– den avslutande årskursen i grundskolan eller anpassade grundskolan eller någon av de två sista årskurserna i specialskolan,– gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan eller folkhögskolestudier på gymnasial nivå, eller– kommunal vuxenutbildning (komvux). |
|--|

Utredningens förslag (SOU 2021:2)

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanserna uttalar sig inte särskilt om de föreslagna andra sätten att visa kunskaper om det svenska samhället. *SKR* ifrågasätter, som nämns i avsnitt 10.3.1, att kunskaperna ska kunna visas genom godkända resultat från komvux. *Folkbildningsrådet* anser att det uttryckligen av lagtexten bör framgå att kunskaper kan visas genom godkänt resultat i kurser i samhällskunskap på gymnasial nivå inom folkhögskolan.

Skälen för regeringens förslag

Utredningen föreslår att kunskaper om det svenska samhället även ska kunna visas genom godkänt betyg i samhällskunskap från grundskolan, den anpassade grundskolan, gymnasieskolan och den anpassade gymnasieskolan eller motsvarande utbildning, specialskolan samt komvux. Med motsvarande utbildning avser utredningen folkhögskolestudier på gymnasial nivå. Även på denna punkt delar alltså regeringen *Folkbildningsrådets* synpunkt om att det uttryckligen av lagtexten bör framgå att kunskaper kan visas genom motsvarande studieresultat inom folkhögskolan. I likhet med förslaget angående svenska avses folkhögskolestudier på gymnasial nivå.

Det är även på denna punkt angeläget att personer som går eller har gått i skolan i Sverige, eller studerat inom komvux eller på folkhögskolan, kan uppfylla kunskapskravet genom sina studieresultat. Regeringen delar vidare utredningens bedömning att den som har godkänt betyg i ämnet samhällskunskap på grundskolenivå eller högre nivå har större kunskaper om det svenska samhället än vad som krävs vid medborgarskapsprovet. Därför bör den som har ett sådant resultat, vare sig det kommer från grundskolan, gymnasieskolan, komvux eller en folkhögskola, anses uppfylla kravet på kunskaper om det svenska samhället. Som utredningen föreslår bör även den som har godkänt betyg i ämnet från de anpassade skolformerna samt specialskolan därigenom ha uppfyllt kunskapskravet.

Utredningen föreslår att kunskaper om det svenska samhället även ska kunna visas genom godkänt betyg i grundläggande samhällsorienterade ämnen från komvux. Regeringen delar utredningens bedömning att även detta på ett tillräckligt sätt visar att sökanden har de kunskaper om det svenska samhället som bör krävas för svenskt medborgarskap.

10.4 Undantag från kravet på kunskaper i svenska och samhällskunskap

Regeringens förslag

Den som inte har visat kunskaper i svenska eller om det svenska samhället ska få medborgarskap endast om det inte rimligen kan begäras att han eller hon, på grund av en funktionsnedsättning eller andra personliga förhållanden, visar sådana kunskaper.

Utredningens förslag (SOU 2021:2)

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanser som yttrar sig tillstyrker förslaget om undantag från kunskapskraven. Det gäller bl.a. *Barnombudsmannen*, *Diskrimineringsombudsmannen*, *FARR*, *Länsstyrelsen i Norrbottens län*, *Länsstyrelsen i Östergötlands län*, *Myndigheten för delaktighet*, *Svenska Röda Korset*, *SKR* och *Svenska kyrkan*.

Sveriges vägledarförening ser stora risker för att bedömningen av vad som krävs för att någon ska medges undantag från kunskapskraven blir för restriktiv. *Umeå universitet* anser att det är otydligt vad för typ av handlingar och uppgifter som ska krävas för att styrka att det finns skäl att medge undantag. *Umeå kommun* ställer sig också frågande till hur sökanden ska styrka skälen för undantag, liksom till hur bedömningen av dessa skäl ska göras. *Migrationsverket* ser, på liknande sätt, en fara i oklara och otydliga riktlinjer för bedömningen av undantag. *Vänersborgs kommun* anser att det är otydligt vem som ska bedöma en individs funktionsnedsättning eller personliga förhållanden och ser risker med att exempelvis utbildningsanordnaren står för denna bedömning. Svenska kyrkan anser att det är viktigt att processen för att ansöka om undantag är enkel och tydlig för målgruppen och att kraven på dokumentation av exempelvis funktionsnedsättning inte bör ställas alltför högt.

Skälen för regeringens förslag

Som framgår av avsnitt 10.1.1 är kunskaper i svenska och om det svenska samhället av väsentlig betydelse för att en person ska kunna förstå sina skyldigheter och ta tillvara sina rättigheter och möjligheter i samhället. Kunskapskrav tydliggör att det från samhällets perspektiv är viktigt att de som bor i Sverige och blir svenska medborgare har tillräckliga kunskaper i svenska och om hur samhället fungerar. Utgångspunkten är således att den som vill bli svensk medborgare ska ha kunskaper i svenska och om det svenska samhället. Som utredningen föreslår bör det dock införas en möjlighet till undantag från kravet på tillräckliga kunskaper i svenska och om det svenska samhället för personer som på grund av en funktionsnedsättning eller andra personliga förhållanden saknar förutsättningar att uppfylla kravet. I samtliga länder som utredningen har undersökt finns det en möjlighet att undantas från de kunskapskrav som

ställs för medborgarskap. Det vore orimligt om personer som exempelvis på grund av en funktionsnedsättning saknar faktisk möjlighet att visa kunskaper på det sätt som krävs, uteslöts från medborgarskap. Det vore heller inte förenligt med den grundläggande tanken om att medborgarskap står för samhörighet med Sverige, eftersom en funktionsnedsättning naturligtvis inte hindrar en sådan samhörighet. För den som inte har förmåga att visa kunskaper i de delar som krävs för medborgarskap bör det alltså vara möjligt att medges undantag från kunskapskravet.

Möjligheten till undantag bör gälla sökande som har en funktionsnedsättning eller något annat personligt förhållande som påverkar möjligheten att uppfylla kunskapskraven på ett liknande sätt som en funktionsnedsättning. Det kan exempelvis handla om personer med varaktigt och kraftigt nedsatt hälsa. Funktionsnedsättningen eller de andra personliga förhållandena måste vara av en viss omfattning och inte av temporär eller övergående natur.

Det är inte funktionsnedsättningen eller det personliga förhållandet i sig som bör vara avgörande för om undantag ska medges, utan hur funktionsnedsättningen eller det personliga förhållandet inverkar på en persons förmåga att visa kunskap eller på förmågan att nå de kunskaper som ska krävas för förvärv av medborgarskap. Det bör krävas att det är mycket svårt för individen att göra medborgarskapsprovet eller visa kunskaper i svenska och om det svenska samhället. Undantag kan medges helt eller delvis. En person som sedan födseln har en intellektuell funktionsnedsättning som inverkar på möjligheten att klara samtliga delar av kunskapskraven bör medges undantag från hela medborgarskapsprovet. Om en funktionsnedsättning innebär att en person t.ex. inte har förmåga att läsa eller tala så bör undantag från kravet på kunskaper kunna medges i den eller de delar som påverkas av funktionsnedsättningen.

Vid prövningen av om det finns förutsättningar för undantag bör det göras en helhetsbedömning av individens funktionsnedsättning eller personliga förhållanden, hur omfattande svårigheterna är och hur stor sannolikheten är för att sökanden sett över tid inte kommer att kunna nå de krav som ställs upp.

Flera remissinstanser, bl.a. *Migrationsverket*, *Umeå kommun*, *Vänersborgs kommun* och *Svenska kyrkan*, ställer sig frågande till hur bedömningen av förutsättningarna för undantag och processen kring detta ska gå till. Enligt regeringens mening bör det, i enlighet med allmänna förvaltningsrättsliga principer, ligga på den som begär att medges undantag att ge in underlag till stöd för detta inom ramen för medborgarskapsärendet. Det är sedan upp till i första hand Migrationsverket att ta ställning till om det finns förutsättningar att medge undantag. *Umeå universitet* efterlyser ett förtydligande i fråga om vilken dokumentation som ska krävas. Regeringen kan konstatera att det är något som får bedömas från fall till fall. I vissa situationer bör behovet av undantag kunna bevisas med hjälp av läkarintyg, exempelvis när det är fråga om att visa en funktionsnedsättning och hur den påverkar den enskildes förmågor i aktuellt hänseende.

Regeringen delar inte *Sveriges vägledarförenings* uppfattning om att bedömningen av vem som kan medges undantag riskerar att bli för restriktiv utan anser att de krav för undantag som utvecklas ovan framstår

som väl avvägda i förhållande till de kunskapskrav som ställs. De ligger också i linje med vad som gäller i andra länder.

11 Undantag från övriga naturalisationsvillkor

11.1 Undantag för vuxna sökande

Regeringens förslag

De särskilda dispensgrunderna för tidigare svenska medborgare och den som är gift eller sambo med en svensk medborgare ska tas bort.

Kravet på hemvist för att kunna beviljas undantag från kravet på styrkt identitet ska skärpas från minst åtta till minst tio år.

Regeringens bedömning

Möjligheten till undantag från naturalisationsvillkoren om det finns särskilda skäl är ändamålsenlig och bör inte ändras.

Utredningens förslag och bedömning (SOU 2025:1)

Utredningens förslag och bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna

Remissinstanserna uttalar sig inte särskilt om förslaget att ta bort de särskilda dispensgrunderna för tidigare svenska medborgare och för den som är gift eller sambo med en svensk medborgare.

Asylrättscentrum framför att kravet på styrkt identitet, även med den bevislättning som finns i dag, inte sällan omöjliggör ett medborgarskap för vuxna sökande eller i realiteten innebär längre hemvistid än vad som är föreskrivet. *Migrationsverket*, som instämmer i förslaget om att en förlängd hemvistid ger bättre möjligheter att identifiera potentiella säkerhetshot, anser att det är otydligt hur en maximal hemvistid om tio år förhåller sig till förslaget om ”minst” tio år. Migrationsverket anför vidare att kravet på styrkt identitet bör vara utgångspunkten utifrån ett säkerhetsperspektiv och framför önskemål om ytterligare stärkta identitetsåtgärder, däribland ett lagfäst krav på personlig inställelse i medborgarskapsärenden.

Sveriges advokatsamfund anser att regleringen avseende särskilda skäl är ändamålsenlig. Denna bild delas av såväl *Asylrättscentrum* som *Civil Rights Defenders* som båda anger att det är särskilt angeläget att möjligheterna till undantag från naturalisationsvillkoren inte skärps, inte minst med tanke på den generella skärpningen av kraven på medborgarskap.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

De särskilda undantagen för tidigare svenska medborgare och den som är gift eller sambo med en svensk medborgare ska tas bort

I 12 § medborgarskapslagen regleras undantag från naturalisationsvillkoren i 11 § i samma lag, s.k. dispens. En sökande kan alltså i vissa situationer beviljas svenskt medborgarskap efter ansökan även om han eller hon inte uppfyller ett visst naturalisationsvillkor. I första stycket 1 och 2 anges särskilda undantag för tidigare svenska medborgare och den som är gift eller sambo med en svensk medborgare. Det är främst från det huvudsakliga hemvistkravet som dispens ges med tillämpning av de särskilda dispensgrunderna.

Som framgår under avsnitt 7.2.2 och 7.2.6 föreslår regeringen att det som naturalisationsvillkor ska införas särskilt förmånliga krav på hemvist för tidigare svenska medborgare och den som är gift eller sambo med en svensk medborgare. Särskilda hemvistkrav innebär en tydligare och mer förutsebar rättstillämpning än vad som kan uppnås i dispensförfarandet. Regeringen bedömer nedan att möjligheten till undantag vid särskilda skäl enligt 12 § första stycket 3 medborgarskapslagen inte ska ändras. Sökande som är tidigare svensk medborgare alternativt gift eller sambo med en svensk medborgare kommer därför även fortsättningsvis att kunna undantas från naturalisationsvillkoren om det finns särskilda skäl. Med beaktande av detta delar regeringen därför utredningens bedömning att det mest ändamålsenliga är att ta bort de särskilda undantagsbestämmelserna för tidigare svenska medborgare och den som är gift eller sambo med en svensk medborgare.

Det ska fortsatt finnas en möjlighet till undantag från naturalisationsvillkoren om det finns särskilda skäl

Undantag kan ges från naturalisationsvillkoren med stöd av 12 § första stycket 3 medborgarskapslagen om det annars finns särskilda skäl. Motsvarande möjlighet fanns redan i 1950 års medborgarskapslag och infördes som en säkerhetsventil, att användas mycket restriktivt, för att undvika uppenbart orimliga resultat (se prop. 1950:217 s. 37). Enligt regeringens bedömning bör det, vilket såväl *Civil Rights Defenders* och *Asylrättscentrum* är inne på, även fortsättningsvis finnas en möjlighet att göra undantag från naturalisationsvillkoren i situationer där ett nekande av svenskt medborgarskap i det enskilda fallet annars skulle leda till orimliga konsekvenser eller på annat vis strida mot svenska konventionsåtaganden. Av utredningens redogörelse framgår att det är ytterst sällan som undantaget i praktiken tillämpas, vilket Asylrättscentrum bekräftar. Bestämmelsen om särskilda skäl bedöms sammantaget vara ändamålsenlig och bör därför inte skärpas.

Hemvistkravet för att undantas från kravet på styrkt identitet ska skärpas

Enligt 11 § 1 medborgarskapslagen ska en person, för att kunna beviljas svenskt medborgarskap efter ansökan, styrka sin identitet. En person som inte kan styrka sin identitet får ändå beviljas svenskt medborgarskap, om han eller hon sedan minst åtta år har hemvist här i landet och gör sannolikt

att den uppgivna identiteten är riktig, se 12 § andra stycket i samma lag. Kravet på styrkt identitet är alltså inte absolut.

Korrekta identitetsuppgifter utgör en grundläggande förutsättning för att kunna pröva övriga villkor för svenskt medborgarskap, som t.ex. kravet på ett hederligt levnadssätt enligt 11 § 5 medborgarskapslagen. Som *Migrationsverket* för fram finns det säkerhetsmässiga argument som talar för ett förlängt hemvistkrav. En längre hemvisttid medför bl.a. större möjligheter att bedöma trovärdigheten av de uppgifter som sökanden lämnar och utgör också ett incitament för sökanden att få fram erforderliga handlingar. Ett strängare krav beträffande hemvisttiden kan även verka avhållande för personer som vill dölja sin rätta identitet och otillbörligt utnyttja möjligheten att undantas från kravet på styrkt identitet. Mot bakgrund av detta anser regeringen att det finns skäl att skärpa hemvistkravet för den som inte kan styrka sin identitet från minst åtta till minst tio år.

Migrationsverket efterfrågar ett förtydligande kring kravet i lagtexten på att en person ska ha hemvist i Sverige sedan *minst* 10 år. Som *Asylrättscentrum* påtalar kan den föreslagna utformningen i praktiken innebära att det för vissa grupper kommer ta längre tid än tio år för att förvärva medborgarskap. Som Migrationsverket konstaterar är det en ordning som gäller redan i dag, t.ex. för en person som inte uppfyller de särskilda kravet på permanent uppehållstillstånd i utlänningslagen. I likhet med vad Migrationsverket anför anser regeringen inte att Sveriges internationella åtaganden utgör något hinder mot en sådan ordning, även om det i enskilda fall innebär att det kan komma att krävas en längre hemvisttid än tio år (jfr artikel 6.3 i 1997 års europeiska konvention om medborgarskap). Inget hindrar heller att den beslutande myndigheten, t.ex. i tveksamma fall, kräver längre hemvisttid än tio år. Så kan vara fallet när det fortfarande finns sådan osäkerhet kring sökandes identitet att han eller hon inte kan anses ha gjort sin uppgivna identitet sannolik (jfr rättsfallet MIG 2023:7). Det bör därför understrykas att det angivna kravet innebär en absolut minimigräns (jfr prop. 1997/98:178 s. 16).

Migrationsverket lämnar vidare önskemål om stärkta identitetsåtgärder, bl.a. att det ska införas ett krav på personlig inställelse i medborgarskapslagen. Regeringen konstaterar att ett krav på personlig inställelse för identitetskontroll i naturalisationsärenden redan finns (se MIGRFS 2025:7). Det saknas vidare beredningsunderlag för att behandla andra föreslagna identitetsåtgärder inom ramen för detta lagstiftningsärende.

11.2 Undantag för sökande som är barn

Regeringens förslag

Det ska införas en möjlighet att undanta ett barn från naturalisationsvillkoren om det finns särskilda skäl.

Ett barn ska också kunna undantas från kravet på styrkt identitet om barnet har haft hemvist i Sverige i minst sju år under förutsättning att han eller hon gör sin identitet sannolik.

Utredningens förslag (SOU 2025:1)

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

Flera remissinstanser är positiva till eller har inga synpunkter på utredningens förslag, däribland *Migrationsverket*.

Asylrättscentrum är positivt till förslaget som sådant men anser att dispens även bör kunna medges från kravet på styrkt identitet om det finns särskilda skäl. *Barnombudsmannen* anser att förslaget på förlängd hemvist för barn som inte kan styrka sin identitet innebär en risk för att dessa barn diskrimineras i strid med artikel 2 i barnkonventionen. Migrationsverket undrar hur förslaget om att barn inte längre ska kunna medges dispens från åldersvillkoret i 11 § 2 medborgarskapslagen kommer att påverka barn som har fyllt tolv år och som adopteras av svensk medborgare i fråga om hemvist.

Skälen för regeringens förslag

Undantag vid särskilda skäl

Som framgår ovan finns det för vuxna sökanden en möjlighet att undantas från vissa naturalisationsvillkor om det finns särskilda skäl. Regeringen anser att motsvarande möjlighet till undantag också bör gälla för barn i ansökningsförfarandet. Undantaget bör dock tillämpas mycket restriktivt och endast för att undvika orimliga konsekvenser eller när det av andra anledningar skulle strida mot svenska konventionsåtaganden.

I fråga om vad som kan utgöra särskilda skäl bör ledning kunna hämtas från vad som redan gäller för vuxna sökande. Vid bedömningen ska såväl sökandens personliga förhållanden som andra särskilda skäl vägas in. I åtgärder som gäller barn ska även principen om barnets bästa enligt artikel 3 i barnkonventionen beaktas. I fråga om vad som ska utgöra särskilda skäl kan däremot ett något lägre krav ställas för barn än för vuxna. Det är emellertid inte möjligt att i förväg ange de situationer där det skulle kunna bli aktuellt att meddela undantag på grund av särskilda skäl. I stället kommer det att bli en fråga för de tillämpande myndigheterna att bedöma om det i det enskilda fallet finns skäl att medge undantag från något av villkoren (jfr prop. 1999/2000:147 s. 49).

Till skillnad från vad *Asylrättscentrum* anför bedömer regeringen att undantaget vid särskilda skäl inte bör omfatta kravet på styrkt identitet. Regeringen anser att behovet av undantag från detta krav är skäligen tillgodosett genom den särskilda möjlighet till undantag som föreslås nedan. Detta motsvarar vidare vad som redan gäller för vuxna sökande.

I den hittillsvarande bestämmelsen om undantag vid särskilda skäl för vuxna sökande har dispens medgetts från åldersvillkoret i 11 § medborgarskapslagen avseende barn vars biologiska föräldrar är svenska medborgare och adopterade barn över tolv år som självständigt ansöker om naturalisation. Regeringen konstaterar att i och med att åldersvillkoret i 11 § medborgarskapslagen tas bort och förslaget om en möjlighet till självständig ansökan för barn (se avsnitt 6.1), kommer undantag av sådana skäl inte längre att aktualiseras. Med anledning av *Migrationsverkets* fråga

om vad som fortsättningsvis ska gälla för adoptivbarn som har fyllt tolv år konstaterar regeringen att barn även fortsättningsvis kommer att kunna undantas från de naturalisationsvillkor som föreslås gälla för barn om det finns särskilda skäl. Som framgår ovan ska den bedömningen göras på motsvarande sätt som hittills för vuxna, dvs. ansökningsärenden där barnet beviljats dispens från ålderskravet. Någon ändring i det avseendet är inte avsedd.

Undantag från kravet på styrkt identitet

En person som vill bli svensk medborgare bör som huvudregel kunna styrka sin identitet. Regeringen föreslår därför i avsnitt 6.2 att det ska införas ett krav på styrkt identitet för barn som självständigt ansöker om medborgarskap. För att ett krav på styrkt identitet inte ska få orimliga konsekvenser bör det emellertid, i likhet med vad som gäller för vuxna utlännningar i naturalisationsprocessen, finnas en möjlighet att under vissa förutsättningar göra undantag från kravet på styrkt identitet för de barn som inte kan styrka sin identitet. Grundkravet för att det ska kunna konstateras att någon inte kan uppfylla villkoret bör, precis som för vuxna, vara att denne har gjort vad som skäligen kan förväntas av honom eller henne för att styrka sin identitet (se prop. 1997/98:178 s. 18). Undantag från kravet på styrkt identitet bör därmed kunna medges om barnet kan göra sin uppgivna identitet sannolik. Prövningen bör genomföras på motsvarande sätt som för vuxna sökande. I alla ärenden som rör barn ska dock en bedömning av barnets bästa beaktas. Det bör göras en samlad bedömning av samtliga omständigheter i målet, där två huvudfaktorer är trovärdigheten av de uppgifter som barnet lämnar om dels sin identitet, dels anledningen till att han eller hon inte kan styrka identiteten (se bl.a. prop. 1997/98:178 s. 17 och rättsfallet MIG 2017:10).

I enlighet med vad som gäller för vuxna bör det även för barn uppställas ett krav på längre hemvist för att undantaget ska vara tillämpligt. Ett sådant krav på längre hemvist medför bl.a. större möjligheter att bedöma trovärdigheten av de uppgifter sökanden lämnar. Det utgör också ett incitament för sökanden att få fram rätt handlingar (se prop. 1997/98:178 s. 16). Förslaget om förlängd hemvistid vilar på objektiv grund. Det är också enligt regeringens mening ett proportionerligt sätt att hantera risker för felaktiga identiteter och säkerhetshot. Förslaget bedöms ändamålsenligt och i enlighet med Sveriges internationella åtaganden. Att barn från olika delar av världen kan komma att ha olika svårt att uppfylla kravet utgör därför, trots vad *Barnombudsmannen* anför, inte skäl att utforma undantaget på något annat sätt. Det finns dock utrymme att kräva en något kortare hemvistid för barn än för vuxna i denna situation. Regeringen instämmer därför i utredningens förslag om att det för barn bör krävas en hemvistid om sju år.

12 Förlust av svenskt medborgarskap

Regeringens förslag

Det ska vara möjligt att med retroaktiv verkan återfå ett förlorat svenskt medborgarskap som har förlorats till följd av s.k. preskription. Någon ansökningsfrist för att återfå svenskt medborgarskap ska inte föreskrivas.

Utredningens förslag (SOU 2025:1)

Utredningens förslag stämmer delvis överens med regeringens. Utredningen föreslår att det inte ska föreskrivas någon ansökningsfrist för ansökan om att få behålla svenskt medborgarskap.

Remissinstanserna

Merparten av remissinstanserna yttrar sig inte särskilt om utredningens förslag. *Föreningen Svenskar i Världen* välkomnar förslaget, eftersom den menar att dagens krav på att ansöka om att behålla svenskt medborgarskap inte är välkänt hos utlandssvenskar. Den anser emellertid att det är otydligt om den föreslagna lydelsen egentligen syftar på en möjlighet att återfå medborgarskapet snarare än att behålla det. Även *Kammarrätten i Stockholm* och *Förvaltningsrätten i Göteborg* anser att det är oklart om det är fråga om att få behålla eller återfå medborgarskap med retroaktiv verkan. Kammarrätten anför att en möjlig lösning skulle kunna vara att i bestämmelsen lägga till ett stycke om att den som har fyllt 22 år kan ansöka om att återfå medborgarskap i stället för att ta bort den rådande tidsgränsen. Utredningens förslag tillstyrks även av *Asylrättscentrum* och *Sveriges förenade studentkårer*, bl.a. eftersom det innebär att en förlust av medborgarskap kommer att föregås av en individuell prövning. *Migrationsverket* efterfrågar förtydliganden kring hur den föreslagna ordningen är tänkt att tillämpas i praktiken. Verket ställer sig i detta avseende frågande till om det är lagstiftarens intention att det i ett ärende om bibehållande av medborgarskap långt fram i tiden ska tas ställning till om personen bibehållit sitt medborgarskap vid 22-årsdagen och om det kommer att innebära att medborgarskapet ska anses ”svävande” fram till dess att Migrationsverket fattar ett beslut om bibehållande. Migrationsverket efterfrågar även ytterligare lagändringar med anledning av ny praxis från EU-domstolen.

Skälen för regeringens förslag

Hittillsvarande ordning

Förlust av medborgarskap, s.k. preskription, regleras i 14 § medborgarskapslagen. Paragrafen innebär att en svensk medborgare som är född utomlands och aldrig haft hemvist i Sverige, eller på annat sätt varit

här under förhållanden som tyder på samhörighet med landet, förlorar sitt svenska medborgarskap vid 22 års ålder. Förlusten kan undvikas om den svenske medborgaren innan dess ansöker om att få behålla medborgarskapet.

Bestämmelsen om förlust av svenskt medborgarskap genom preskription syftar till att förhindra att barn till utlandssvenskar får behålla sitt svenska medborgarskap i flera generationer trots att det inte längre finns någon samhörighet med Sverige. Vid prövningen av en ansökan om bibehållande av svenskt medborgarskap tar Migrationsverket ställning till om personen riskerar att förlora svenskt medborgarskap vid 22 års ålder och bedömer faktorer som om personen är född i Sverige eller utomlands, om han eller hon har haft hemvist här i landet eller vilken samhörighet han eller hon har med Sverige. Gör Migrationsverket bedömningen att preskription inte kommer att inträda avskriver Migrationsverket ärendet från vidare handläggning. Om förutsättningarna däremot är sådana att sökanden skulle riskera att förlora sitt svenska medborgarskap på 22-årsdagen prövar Migrationsverket om det finns skäl för att låta den sökande behålla sitt svenska medborgarskap. Enligt praxis beviljas i regel ansökningar om bibehållande av svenskt medborgarskap för personer som tillhör den första generationen av svenskar som är födda utomlands. Det anses dock rimligt att även senare generationer födda utanför Sverige i undantagsfall kan få behålla svenskt medborgarskap (jfr prop. 1923:29 s. 45 f.).

Om beslut med anledning av en ansökan meddelas först efter det att sökanden har fyllt 22 år, är medborgarskapet enligt förarbetena ”svävande” under den tid som löper mellan det att den sökande fyllt 22 år och det beslut fattas av myndigheten. Den oklarhet kring personens medborgarstatus som råder fram till dess beslut fattats har ansetts vara godtagbar med beaktande av att det endast rör sig om en kortare tid, vilket inte har ansetts medföra någon nämnvärd olägenhet (se SOU 1949:45 s. 66).

En person som underlåter att ansöka om bibehållande av medborgarskap inom denna tidsfrist är hänvisad till att ansöka om naturalisation enligt 11 § medborgarskapslagen för att återfå sitt svenska medborgarskap. Ett sådant beslut gäller från beslutsdagen och ges ingen retroaktiv verkan. En enskild har också möjlighet att ansöka om och meddelas medborgarskapsförklaring enligt 21 § medborgarskapslagen. En medborgarskapsförklaring avser huruvida någon är svensk medborgare och är förbehållen tveksamma fall. Prövningen avser endast medborgarskap som har förvärvats eller förlorats automatiskt och en sådan ansökan kan göras obegränsat i tid. De rättsverkningar som följer av en medborgarskapsförklaring uppkommer först från tidpunkten för beslutet och ges alltså i likhet med naturalisation ingen retroaktiv verkan (se prop. 1923:29 s. 71).

Den svenska regleringen av förlust av svenskt medborgarskap behöver ändras för att överensstämma med unionsrätten

Vid Migrationsverkets prövning är inte enbart följderna av ett eventuellt förlorat svenskt medborgarskap relevanta utan även konsekvenserna av ett

förlorat unionsmedborgarskap, i den mån ett sådant medborgarskap endast kan härledas från det svenska medborgarskapet.

Att varje person som är medborgare i en EU-medlemsstat är unionsmedborgare framgår av artikel 20 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Unionsmedborgarskapet syftar till att komplettera och inte ersätta det nationella medborgarskapet. Unionsmedborgarna ska bl.a. ha rätt att fritt röra och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier samt ha rösträtt och valbarhet vid val till Europaparlamentet. Även om varje medlemsstat enligt internationell rätt är behörig att fastställa villkoren för förvärv och förlust av medborgarskap ska de nationella bestämmelserna också vara förenliga med unionsrätten när det är fråga om situationer som omfattas av denna. Det innebär att om omständigheterna i övrigt inte talar för att den sökande skulle få behålla sitt svenska medborgarskap vid 22 års ålder, t.ex. om det är fråga om en senare generationens utrikes född svensk, ska en ansökan om bibehållande av svenskt medborgarskap bifallas om förlusten av medborgarskapet skulle bli oproportionerlig i förhållande till unionsrätten. Så kan vara fallet om förlusten av unionsmedborgarskapet leder till att det blir särskilt svårt för denna person att i fortsättningen bege sig till Sverige eller till en annan medlemsstat i syfte att där bibehålla en verklig och regelbunden anknytning till familjemedlemmar, utöva yrkesverksamhet eller vidta nödvändiga åtgärder för att utöva en sådan verksamhet. Andra relevanta omständigheter är dels att den berörda personen inte hade kunnat avstå från medborgarskapet i en tredje stat, dels att den berörda personen utsätts för en allvarlig risk för att hans eller hennes säkerhet eller rörelsefrihet väsentligt försämras på grund av att vederbörande, i den tredje stat där denna person är bosatt, inte kan åtnjuta sådant konsulärt skydd som avses i artikel 20.2 c EUF-fördraget (jfr EU-domstolens dom den 12 mars 2019 i mål Tjebbes m.fl., C-221/17, EU:C:2019:189).

Huruvida medlemsstaternas nationella medborgarskapslagstiftning är förenlig med unionsrätten har prövats av EU-domstolen vid ett flertal tillfällen. Av särskilt intresse är domstolens dom den 5 september 2023 i mål X mot Udlændinge- og Integrationsministeriet, C-689/21, EU:C:2023:626. I målet var det fråga om en dansk medborgare, X, som var född utanför Danmark. I likhet med svensk lagstiftning fanns i då gällande dansk rätt en reglering som innebar att den som var född utomlands och aldrig hade varit bosatt i Danmark och inte heller hade uppehållit sig där under förhållanden som tydde på samhörighet med Danmark, förlorade sitt danska medborgarskap vid 22 års ålder. På samma sätt som enligt svensk rätt var det möjligt att ansöka om att få behålla sitt danska medborgarskap före 22-årsdagen. Som en följd av att X hade ansökt om att få behålla sitt danska medborgarskap efter denna tidpunkt meddelade Udlændinge- og Integrationsministeriet beslut om att hon hade förlorat sitt medborgarskap.

I sin dom konstaterade EU-domstolen inledningsvis att unionsrätten inte utgör hinder för att det i en medlemsstat föreskrivs att medborgarskapet i denna stat förloras i sådana situationer som avsågs i den danska medborgarskapslagen, även om denna förlust medför att den berörda personen också förlorar sin ställning som unionsmedborgare. Domstolen betonade dock att det ankommer på behöriga nationella myndigheter och domstolar att kontrollera huruvida förlusten av medborgarskapet i den

berörda medlemsstaten är proportionerlig med tanke på dess konsekvenser för personen och dennes familj enligt unionsrätten. Det innebär ett krav på att det i nationell rätt föreskrivs en möjlighet för den enskilde att få till stånd en individuell bedömning av vilka följder denna medborgarskapsförlust har och, i förekommande fall, med retroaktiv verkan (*ex tunc*), låta den berörda personen ha kvar sitt medborgarskap.

Domstolen framhöll att det ankommer på varje medlemsstat att i sin interna rättsordning fastställa de processuella regler som syftar till att säkerställa skyddet för enskildas rättigheter enligt unionsrätten. Domstolen har i detta sammanhang bekräftat att det är förenligt med unionsrätten att det med hänsyn till rättssäkerheten fastställs rimliga preklusionsfrister inom vilka en ansökan om att få behålla eller återfå medborgarskap ges in till behöriga myndigheter.

När det gällde bedömningen i det aktuella målet konstaterade domstolen att en förlust av medborgarskapet i en medlemsstat, när detta även leder till förlust av ställningen som unionsmedborgare, får allvarliga följder för möjligheterna att effektivt utöva de rättigheter som unionsmedborgaren har enligt artikel 20 EUF-fördraget. För att en sådan förlust inte ska strida mot unionsrätten krävs att medlemsstaternas nationella regler och praxis ger personen i fråga en reell möjlighet att ansöka om att få behålla sitt medborgarskap. Eftersom den frist som vid tillfället föreskrevs i dansk lagstiftning löpte ut den dag då den berörda personen fyller 22 år, dvs. den dag då de villkor skulle vara uppfyllda som gör det möjligt för denna person att visa att han eller hon har en tillräcklig anknytning till Danmark för att vederbörande skulle kunna behålla sitt medborgarskap, var detta krav inte uppfyllt. I detta avseende påtalade domstolen att det, inom ramen för den proportionalitetsbedömning som den behöriga myndigheten ska göra gällande följderna av förlusten av det danska medborgarskapet, måste vara möjligt att åberopa samtliga relevanta omständigheter som kan ha inträffat fram till personens 22-årsdag. Av detta följer med nödvändighet att det ska finnas en möjlighet för denna person att lägga fram sådana uppgifter efter 22-årsdagen. Ansökningsfristen måste därför förlängas en rimlig period efter den tidpunkt då personen i fråga uppnår den föreskrivna åldern. Fristen får därutöver börja löpa först om dessa myndigheter vederbörligen har informerat den berörda personen om att han eller hon har förlorat sitt medborgarskap eller att en förlust av medborgarskapet är nära förestående, samt om rätten att inom fristen ansöka om att behålla eller återfå medborgarskapet med retroaktiv verkan. I annat fall ska nämnda myndigheter kunna göra en sådan bedömning i samband med att den berörda personen ansöker om en resehandling eller någon annan handling som styrker vederbörandes medborgarskap.

Som en följd av avgörandet och domstolens konstaterande av att de danska bestämmelserna om förlust av medborgarskap inte var förenliga med unionsrätten har det i dansk lagstiftning införts en möjlighet att även efter 22-årsdagen få förlusten av medborgarskapet prövat utifrån ett unionsrättsligt perspektiv.

Eftersom den svenska regleringen i stora delar överensstämmer med den tidigare gällande danska lagstiftningen gör regeringen, i likhet med utredningen, bedömningen att den problematik utifrån ett unionsrättsligt perspektiv som framkommit genom EU-domstolens dom även gör sig gällande för den svenska medborgarskapslagstiftningen. Reglerna om

förlust av medborgarskap genom preskription behöver därmed ändras för att vara förenliga med unionsrätten.

Ett förlorat medborgarskap ska kunna återfås med retroaktiv verkan

I linje med den bedömning som gjordes vid tidigare översyn av preskriptionsbestämmelsen bör ett svenskt medborgarskap grunda sig på någon form av anknytning till Sverige som inte ligger alltför långt tillbaka i tiden. I detta avseende ger den nuvarande föreskrivna åldersgränsen om 22 år en rimlig möjlighet för personer som omfattas av reglerna om preskription av medborgarskap att vidta åtgärder för att uppnå nödvändig anknytning till Sverige (jfr prop. 1999/2000:147 s. 55). Det följer dock av EU-domstolens avgörande X mot Udlændinge- og Integrationsministeriet att det måste föreskrivas en ansökningsfrist som sträcker sig efter tidpunkten då ett svenskt medborgarskap går förlorat, dvs. 22 års ålder. Därmed ges personen möjlighet att åberopa samtliga relevanta omständigheter som kan ha förelegat fram till dess och som har betydelse för prövningen. Av domen framgår att en sådan frist får börja löpa först när den berörda personen har informerats om att han eller hon har förlorat sitt medborgarskap eller att en förlust av medborgarskapet är nära förestående, samt om rätten att inom fristen ansöka om att behålla eller återfå medborgarskapet med retroaktiv verkan.

Som utredningen konstaterar skulle det inte vara möjligt för svenska myndigheter att identifiera samtliga personer som riskerar förlust av svenskt medborgarskap vid 22 års ålder och informera dem om möjligheten att lämna in en ansökan om bibehållande av svenskt medborgarskap. Det beror på att det saknas ett heltäckande register över utrikes födda svenska medborgare som är bosatta utanför Sverige. Mot denna bakgrund föreslår utredningen att hittillsvarande ordning, som innebär en rätt att ansöka om bibehållande av svenskt medborgarskap ska behållas, dock att rätten till sådan ansökan inte ska vara begränsad i tid. En sådan lösning motsvarar den som numera är införd i dansk lagstiftning (se p. 3 i lov nr 410 af 29/04/2025 som ändrar § 8 i lov om dansk indfødsret).

Med utgångspunkt i de krav som fastslagits av EU-domstolen och de svårigheter som finns när det gäller att kunna identifiera de personer som kan komma att riskera att förlora sitt medborgarskap bedömer regeringen, i likhet med utredningen, att det inte framstår som en framkomlig väg att införa en tidsfrist inom vilken ansökan måste göras. Enligt regeringen bör det som utredningen föreslår i stället vara fråga om ett ansökningsförfarande som inte är begränsat i tid. Att införa en obegränsad ansökningsfrist om behållande av medborgarskap skulle dock, som *Migrationsverket* uppmärksammar, kunna medföra att det kommer att råda oklarhet om ett stort antal svenska medborgarskap under en mycket lång tid. En person som enligt lagtextens ordalydelse *förlorat* sitt medborgarskap vid 22 års ålder skulle ges rätt att ansöka om att få *behålla* medborgarskapet under hela sin livstid. Som påtalas av *Kammarrätten i Stockholm*, *Förvaltningsrätten i Göteborg* och *Föreningen Svenskar i Världen* är en sådan lydelse motsägelsefull på så sätt att det inte går att ansöka om att behålla något som redan har gått förlorat. En sådan reglering skulle också ge upphov till en stor ökning av antalet ”svävande” medborgarskap, vilket inte framstår som en lämplig ordning. Mot denna

bakgrund och i linje med bl.a. Kammarrätten i Stockholms synpunkt framstår det som en mer ändamålsenlig ordning att införa en möjlighet för den som har förlorat sitt svenska medborgarskap att ansöka om att återfå sitt medborgarskap. För det fall att prövningen om att återfå medborgarskap mynnar ut i att personen i fråga ska återfå sitt svenska medborgarskap är det rimligt att han eller hon inte får något glapp i sitt medborgarskap. Ett beslut om att återfå svenskt medborgarskap bör därför gälla från den dag då medborgarskapet gick förlorat, dvs. den tidpunkt då personen fyllde 22 år, och alltså ges en retroaktiv verkan (jfr prop. 2023/24:107 s. 76). En sådan reglering bedöms tillgodose de krav som uppställs av EU-domstolen och därmed vara förenlig med unionsrätten. I likhet med vad utredningen anför bedöms unionsrätten och EU-domstolens praxis få betydelse i ärenden efter den 1 januari 1995, dvs. då Sverige fick medlemskap i EU.

Migrationsverket påtalar att den svenska regleringen om förlust av medborgarskap även behöver ses över med anledning av EU-domstolens dom den 25 april 2024 i de förenade målen S.Ö. m.fl. mot Stadt Duisburg m.fl., C-684/22–C-686/22, EU:C:2024:345, som gäller frågan om förlust av unionsmedborgarskap som en följd av frivilligt förvärv av medborgarskap i tredje land och rätten att få prövat om sådan förlust var proportionerlig i förhållande till unionsrätten. Regeringen konstaterar att utredningen inte har lämnat förslag i dessa delar och att det därför saknas beredningsunderlag att gå vidare med lagförslag i detta lagstiftningsärende.

Regeringen föreslår alltså att det införs en rätt att ansöka om att återfå ett medborgarskap som har gått förlorat vid 22 års ålder och att en sådan ansökan ska kunna göras utan inskränkning i tid. Det ska understrykas att den föreslagna ordningen inte innebär någon förändring av den bedömning som ska göras i sak av om förutsättningar för att behålla medborgarskapet finns och inte avser att ändra den praxis som utarbetats i förhållande till nuvarande regler. Det innebär att de nuvarande kriterierna som personen ska uppfylla i fråga om anknytning till Sverige fortsatt ska gälla och att bedömningen av om det finns förutsättningar att bevilja en ansökan om att återfå medborgarskap ska göras utifrån de förhållanden som var gällande fram till dess sökanden uppnådde 22 års ålder. Inom ramen för prövningen om att återfå svenskt medborgarskap, och därigenom unionsmedborgarskap, ska en bedömning av den berörda personens och dennes familjs individuella situation göras i syfte att utreda vilka följder förlusten av det svenska medborgarskapet har från ett unionsrättsligt perspektiv. I en sådan proportionalitetsbedömning ligger att svenska myndigheter, och i förekommande fall svenska domstolar, ska försäkra sig om att en förlust av medborgarskap är förenlig med de grundläggande rättigheter som garanteras i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna (EU-stadgan). Detta gäller särskilt rätten till respekt för familjelivet enligt artikel 7 i EU-stadgan och skyldigheten att sätta barnets bästa i främsta rummet enligt artikel 24.2 i EU-stadgan.

13 Överklagande

Regeringens bedömning

Det behövs inte några ändringar i medborgarskapslagens bestämmelser om överklagande.

Utredningens bedömning (SOU 2025:1)

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

Remissinstanserna uttalar sig inte särskilt i denna del.

Skälen för regeringens bedömning

Regeringens förslag i denna lagrådsremiss innebär att det i medborgarskapslagen bl.a. införs nya eller skärpta villkor för förvärv av svenskt medborgarskap efter anmälan och ansökan. Eftersom beslut enligt medborgarskapslagen får överklagas enligt 26 och 27 §§ medborgarskapslagen, kommer även beslut om avslag med hänvisning till de nya kraven att kunna överklagas. De föreslagna lagändringarna medför därför inte något behov av nya överklagandebestämmelser.

Utöver ovan nämnda ändringar föreslår regeringen i avsnitt 6.1 att det ska införas en ny särskild bestämmelse som ger barn en självständig rätt att förvärva svenskt medborgarskap efter ansökan av barnets vårdnadshavare. Även i dessa fall kommer ett beslut om avslag att kunna överklagas enligt nuvarande bestämmelser. Detsamma gäller avslagsbeslut i ärenden efter ansökan om att återfå svenskt medborgarskap enligt de föreslagna ändringarna i 14 § medborgarskapslagen. Inte heller i dessa delar finns det därför behov av några ändringar i bestämmelserna om överklagande.

14 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag

De föreslagna lagändringarna ska i huvudsak träda i kraft den 6 juni 2026.

Lagändringarna i fråga om medborgarskapsprovet i läs- och hörförståelse på funktionell nivå av svenska ska dock träda i kraft den 1 oktober 2027 eller den tidigare dag som regeringen bestämmer. Lagändringarna i fråga om medborgarskapsprovet i svenska i övrigt föreslås träda i kraft den dag som regeringen bestämmer.

Äldre föreskrifter ska gälla för den som har fått ett godkänt resultat på medborgarskapsprov i svenska före ikraftträdandet av reglerna om medborgarskapsprovet i muntlig och skriftlig färdighet i svenska.

Äldre föreskrifter ska också gälla i ärenden som har kommit in till Migrationsverket före ikraftträdandet av reglerna om medborgarskapsprovet i muntlig och skriftlig färdighet där sökanden åberopar ett godkänt resultat på ett kunskapsprov som med hög grad av säkerhet visar kunskaper i svenska på funktionell nivå

Regeringens bedömning

Det finns inte något behov av övergångsbestämmelser i övrigt.

Utredningens förslag (SOU 2021:2)

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår ett tidigare ikraftträdandedatum.

Utredningen föreslår att hela medborgarskapsprovet införs samtidigt. Utredningen föreslår också att de ärenden som har kommit in till Migrationsverket före ikraftträdandet ska handläggas enligt äldre föreskrifter, liksom överklaganden av beslut som har meddelats före ikraftträdandet eller som har handlagts enligt äldre föreskrifter.

Remissinstanserna

Merparten av remissinstanserna yttrar sig inte särskilt över förslagen. *Flyktinggruppernas riksråd (FARR)* menar, i fråga om de föreslagna kunskapskraven, att det finns en stor risk för att arbetet med att ta fram medborgarskapsprovet fördröjs och att prov inte kan genomföras vid lagens ikraftträdande. *Statens skolverk* anser på samma tema att tidplanen inte är realistisk.

Migrationsverket och *Svenska Röda Korset* tillstyrker de föreslagna övergångsbestämmelserna i fråga om kunskapskraven. Migrationsverket anser att en annan lösning skulle innebära en betydande arbetsbörda för myndigheten och påverka handläggningstiden. Svenska Röda Korset välkomnar att enskilda som ansöker om medborgarskap före ikraftträdandet inte riskerar att omfattas av kunskapskrav på grund av långa handläggningstider hos Migrationsverket.

Utredningens och promemorians förslag (SOU 2025:1)

Utredningens och promemorians förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag och bedömning. Utredningen och promemorian föreslår tidigare ikraftträdande.

Utredningen föreslår även att äldre föreskrifter ska gälla för ärenden om ansökan om svenskt medborgarskap och ärenden om anmälan om svenskt medborgarskap, om de avser barn och tidigare svenska medborgare, som har inletts före ikraftträdandet. Utredningen föreslår också att äldre föreskrifter ska gälla vid överklagande av beslut i ärenden om ansökan och anmälan om svenskt medborgarskap som har meddelats före ikraftträdandet.

Remissinstanserna

Några remissinstanser, däribland *Asylrättscentrum* och *Förvaltningsrätten i Stockholm*, delar utredningens bedömning i fråga om behovet av övergångsbestämmelser. Vissa remissinstanser, t.ex. *Sveriges advokatsamfund* och *Förvaltningsrätten i Göteborg*, anser däremot att det bör införas övergångsbestämmelser även avseende försörjningskravet.

Säkerhetspolisen understryker vikten av att det, med hänvisning till säkerhetsintresset, inte införs några övergångsbestämmelser och anser att samtliga ärenden i vilka beslut ännu inte fattats som utgångspunkt bör omfattas av de nya bestämmelserna. *Migrationsverket* önskar, om några övergångsbestämmelser till 13 § medborgarskapslagen inte införs, ett förtydligande kring hur föräldrarnas begäran om att deras barn ska omfattas av föräldrarnas medborgarskapsbeslut ska hanteras. Förvaltningsrätten i Stockholm framför motsvarande önskemål om förtydligande avseende bipersoner som kan beviljas medborgarskap med stöd av 10 och 13 §§ medborgarskapslagen.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Ikraftträdande

Förslagen bör träda i kraft så snart som möjligt, vilket i stort bedöms vara den 6 juni 2026.

När det gäller ikraftträdandet av lagändringarna avseende medborgarskapsprovet har Universitets- och högskolerådet (UHR) av regeringen fått i uppdrag att genomföra en förstudie i fråga om medborgarskapsprovet (U2025/00286). I redovisningen av uppdraget bedömer UHR att den del av medborgarskapsprovet som avser samhällskunskap tar kortast tid att införa. Som utredningen framhåller tar det längre tid att införa de delar av delprovet i svenska som avser muntlig och skriftlig färdighet än de som avser läs- och hörförståelse. För att kunskapskrav ska kunna införas inom rimlig tid bör medborgarskapsprovet mot denna bakgrund i ett första skede endast omfatta samhällskunskap, i ett andra skede även läs- och hörförståelse i svenska och i ett tredje skede även muntlig och skriftlig färdighet i svenska. Regeringen bedömer att reglerna om medborgarskapsprovet i samhällskunskap kan träda i kraft den 6 juni 2026. Regeringen bedömer vidare att reglerna om medborgarskapsprovet i läs- och hörförståelse i svenska kan träda i kraft den 1 oktober 2027. Regeringen bör dock kunna besluta om ett tidigare ikraftträdande om förutsättningar finns för detta, eftersom det är av stor vikt att ett medborgarskapsprov i svenska kan införas så snart som möjligt. Med hänsyn till den osäkerhet som finns om hur lång tid det tar att införa medborgarskapsprovet i muntlig och skriftlig färdighet i svenska bör denna del träda i kraft den dag som regeringen bestämmer. Fram till det att reglerna om medborgarskapsprovet i svenska i någon form träder i kraft får tillräckliga kunskaper i svenska i stället visas på de andra sätt som regeringen föreslår.

Förutsättningen för att lagändringen ska träda i kraft vad gäller medborgarskapsprovet i svenska avseende läs- och hörförståelse före den 1 oktober 2027 är att ansvariga myndigheter kan tillhandahålla ett sådant medborgarskapsprov. På motsvarande sätt är förutsättningen för att

lagändringen ska träda i kraft vad gäller provet i svenska avseende muntlig och skriftlig färdighet att ett prov med den omfattningen kan tillhandahållas.

Av regeringens uppdrag till UHR framgår att det andra steget av medborgarskapsprovet ska omfatta läs- och hörförståelse i svenska och genomföras senast den 1 oktober 2027. Det tredje steget ska omfatta prov i skriftlig och muntlig färdighet i svenska och genomföras så skyndsamt, ändamålsenligt och kostnadseffektivt som möjligt.

Övergångsbestämmelser

Huvudregeln inom förvaltningsrätten är att rättstillämparen ska tillämpa den lag som gäller vid tidpunkten för prövningen om inget annat har föreskrivits. En direkt tillämpning av materiella lagändringar måste dock uppfylla rimliga krav på rättssäkerhet och förutsebarhet. Att det under handläggningen av ett ärende träder i kraft ny lagstiftning som kan påverka utfallet av prövningen innebär inte i sig att krav på rättssäkerhet, förutsebarhet och likabehandling frångås.

Utredningen föreslår bl.a. att det ska införas övergångsbestämmelser för ärenden om ansökan om svenskt medborgarskap som har inletts före ikraftträdandet och för överklagande av beslut i ärenden om ansökan och anmälan om svenskt medborgarskap som har meddelats före ikraftträdandet (SOU 2025:1 s. 455), vilket flera remissinstanser instämmer i. Mot de skäl som anförs för att införa övergångsbestämmelser ska ställas intresset av att syftet med de föreslagna lagändringarna uppnås. Regeringen anser att det är angeläget att förslagen i dessa delar får fullt genomslag så snart som möjligt. Det talar för att lagändringarna bör tillämpas direkt från och med den dag då de träder i kraft, även i fråga om ansökningar som kommit in till Migrationsverket och beslut som överklagats före den tidpunkten.

Som bl.a. *Förvaltningsrätten i Göteborg* lyfter fram skulle avsaknaden av övergångsbestämmelser för beslut som meddelats men inte fått laga kraft vid ikraftträdandet i och för sig innebära merarbete i inkommande och befintliga mål om svenskt medborgarskap. Domstolen kan i en sådan situation behöva anvisa parterna vilken ytterligare utredning som behövs (jfr rättsfallet MIG 2007:31). Huruvida domstolen som första instans kan göra prövningen utifrån de nya bestämmelserna får dock avgöras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet.

Regeringen bedömer alltså att ändringarna inte medför sådan osäkerhet vid rättstillämpningen att det av det skälet finns behov av särskilda övergångsbestämmelser. Lagändringarna bör därför, till skillnad från vad utredningen och bl.a. *Sveriges advokatsamfund* och *Asylrättscentrum* men i likhet med *Säkerhetspolisen* förordar, tillämpas direkt från och med den dag då de träder i kraft.

Utredningen föreslår även att övergångsbestämmelser ska införas för de anmälningsärenden som föreslås utmönstras i fråga om barn och tidigare svenska medborgare som har inletts före ikraftträdandet. Regeringen delar inte den bedömningen utan anser att intresset av att lagändringarna träder i kraft så snart som möjligt även i detta avseende väger tyngre. Det bör alltså inte heller för de anmälningsförfaranden som utmönstras införas några övergångsbestämmelser.

En sådan ordning, vilket *Migrationsverket* och *Förvaltningsrätten i Stockholm* är inne på, väcker dock frågan om hur inneliggande anmälningssärenden, och bipersoner, ska hanteras. När en person ansöker om eller anmäler svenskt medborgarskap lämnas en viljeförklaring om att förvärva medborgarskap. Denna viljeförklaring är densamma oavsett om förfarandet sker genom ansökan eller anmälan. Regeringen överlämnar åt Migrationsverket att bedöma hur dessa ärenden rent praktiskt ska handläggas och vilket utrymme som finns att genom komplettering omvandla en tidigare ingiven anmälan till ansökan.

Utredningen föreslår övergångsbestämmelser som innebär att kunskapskraven inte ska gälla i medborgarskapsärenden som kommit in till Migrationsverket före ikraftträdandet (SOU 2021:2 s. 350). Utredningen anser att detta är mest effektivt från ett handläggningsspektiv med hänsyn till att de befintliga ärendena annars måste kompletteras. Migrationsverket har en liknande uppfattning. För utredningens lösning talar också, som *Svenska Röda Korset* är inne på, vissa rättssäkerhetsskäl.

Mot de skäl som talar för att införa övergångsbestämmelser avseende kunskapskrav ska ställas intresset av att syftet med de föreslagna lagändringarna uppnås. Regeringen anser att detta intresse väger mycket tungt och innebär att de föreslagna ändringarna bör få fullt genomslag så snart som möjligt. En enskild som har ansökt om medborgarskap utan att ha de kunskaper som krävs har möjlighet att återkomma med en ny ansökan efter att ha skaffat sig tillräckliga kunskaper. För den som saknar förmåga att skaffa sig kunskaperna finns en möjlighet att medges undantag. Mot denna bakgrund anser regeringen att det är förenligt med rimliga krav på rättssäkerhet och förutsebarhet att Migrationsverket tillämpar kunskapskraven även i ärenden som kommit in till myndigheten före den 6 juni 2026, liksom att de tillämpas vid prövningen i domstol av överklaganden av beslut som har meddelats före ikraftträdandet. Som ovan har nämnts kan domstolen i de sistnämnda fallen behöva anvisa parterna vilken ytterligare utredning som behövs. I likhet med vad som är fallet med de nya bestämmelserna i övrigt får frågan om domstolen som första instans kan pröva om kunskapskraven är uppfyllda avgöras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet.

När det gäller den ändring som innebär att även muntlig och skriftlig färdighet ska prövas genom medborgarskapsprovet i svenska bedömer regeringen att det finns skäl för övergångsbestämmelser. Den som har ett godkänt resultat på det först införda medborgarskapsprovet i svenska bör inte vara tvungen att göra om provet när de tillkommande delarna avseende muntlig och skriftlig färdighet träder i kraft, för det fall deras medborgarskapsärende då inte har avgjorts. Äldre föreskrifter ska därför gälla i fråga om kunskapskravet i svenska i dessa fall. Det finns även skäl för övergångsbestämmelser när det gäller den ändring som innebär att kunskaper i svenska inte längre ska kunna visas genom godkänt resultat på ett annat kunskapsprov i svenska som med hög grad av säkerhet visar kunskaper i svenska på funktionell nivå. Äldre föreskrifter bör därför gälla vid prövningen av ärenden som har kommit in till Migrationsverket före ikraftträdandet där sökanden åberopat ett godkänt resultat på ett sådant kunskapsprov.

15 Konsekvenser av förslagen

15.1 Ekonomiska konsekvenser

Regeringens bedömning

Förslagen om införande av ett försörjningskrav för att förvärva svenskt medborgarskap, en självständig möjlighet för barn att förvärva svenskt medborgarskap efter ansökan och utmönstring av anmälningförfarandet för vissa grupper beräknas innebära ökade kostnader för Migrationsverket om ca 30 miljoner kronor för 2026 och därefter en årlig kostnad om ca 17 miljoner kronor. I enlighet med budgetpropositionen för 2026 tillförs Migrationsverket medel från 2026 för att finansiera dessa kostnader.

Förslaget om införande av medborgarskapsprovet leder till ökade kostnader för Universitets- och högskolerådet (UHR). UHR har därför tillförts medel efter förslag i höständeringsbudgeten för 2025 och i budgetpropositionen för 2026 för att finansiera dessa kostnader.

Förslagen medför vissa ekonomiska konsekvenser för enskilda som genomför medborgarskapsprovet.

Medborgarskapsproven kommer även att leda till intäkter till staten, eftersom regeringen avser att införa en avgift för de sökande som ska genomföra ett medborgarskapsprov.

I övrigt bedöms de kostnadsökningar som förslagen kan medföra för förvaltningsmyndigheter eller domstolar inte vara större än att de kan hanteras inom deras befintliga ekonomiska ramar. För kommunerna bedöms de ekonomiska konsekvenserna bli marginella och ingen ekonomisk reglering görs.

Utredningens bedömning (SOU 2021:2)

Utredningens bedömning stämmer delvis överens med regeringens. Utredningen beräknar att förslagen om kunskapskrav i svenska och om det svenska samhället medför lägre kostnader än vad regeringen har bedömt. Utredningen föreslår samtidigt en delvis annorlunda ansvarsfördelning i fråga om medborgarskapsprovet än regeringen.

Remissinstanserna

I fråga om de föreslagna kunskapskraven ifrågasätter *Hudiksvalls kommun* utredningens bedömning av kostnaderna för kommunerna. *Huddinge kommun* anser att det statliga anslaget för att täcka kommuners ökade utbildningskostnader bör utformas så att det speglar kommunernas faktiska kostnader. Även *Borlänge kommun* och *Malmö kommun* anser att finansieringen till kommunerna bör ses över. *Burlövs kommun* ser en

svårighet att planera och organisera sfi-utbildning med anledning av den volymökning som förväntas.

Förvaltningsrätten i Göteborg ställer sig tveksam till utredningens slutsatser att det inte kommer medföra några stora konsekvenser för domstolarna om kunskapskrav införs. *Domstolsverket* anser mot bakgrund av ökad förväntad måltillströmning med anledning av kunskapskraven att ett anslag till Sveriges Domstolar bör övervägas i det fortsatta beredningsarbetet.

Migrationsverket anser att bedömningen av huruvida en person ska vara undantagen från kunskapskraven kan innebära vissa handläggningsskeden som kan vara kostnadsdrivande. *Svenskar i Världen* pekar på att kunskapskraven inte bör få påverka redan långa handläggningstider hos Migrationsverket.

Utredningens och promemorians bedömning (SOU 2025:1)

Utredningens och promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

Migrationsverket för fram att förslagen i ansökningsärendena kommer att öka antalet prövningsmoment, vilket medför en sänkt produktivitet och troligen längre handläggningstider, samtidigt som utmönstringen av anmälningsförfarandet kommer att effektivisera handläggningen. Myndigheten bedömer dock att det är svårt att prognosticera vad konsekvenserna sammantaget blir för dess verksamhet.

Förvaltningsrätten i Malmö pekar på att förslaget om ett försörjningskrav innebär en betydligt mer omfattande prövning och därmed en mer resurskrävande handläggning för domstolarna än tidigare. Domstolen, i likhet med *Förvaltningsrätten i Göteborg*, ifrågasätter därför om befintliga anslagsramar kommer att täcka den tillkommande ökningen av mål. Även *Förvaltningsrätten i Luleå* anför att arbetsbelastningen kommer att öka som en följd av förslagen medan *Förvaltningsrätten i Stockholm* framför att konsekvenserna är svåra att överblicka.

Försäkringskassan noterar att det föreslagna undantaget från försörjningskravet på grund av särskilda skäl skulle kunna leda till ett ökat antal ansökningar om exempelvis sjuk- eller aktivitetsersättning, vilket i sin tur kan innebära ökade kostnader för myndigheten. *Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)* för fram att det föreslagna försörjningskravet innebär att kostnaderna och den administrativa bördan för kommunerna ökar. SKR betonar att finansieringsprincipen måste följas och föreslår att kommuner ska ges rätt att ta ut en schablonavgift av Migrationsverket per förfrågan. Flera kommuner, bl.a. *Svalövs kommun*, *Borlänge kommun*, *Malmö kommun* och *Norrköpings kommun*, framför synpunkter kring möjligheten att bedöma förslagens inverkan på kommunernas kostnader men anser att det är viktigt att konsekvenserna följs upp och att kompensation utgår för eventuellt ökade kostnader. *Stockholms kommun* pekar på att de direkta effekterna för landets kommuner inte blir så stor. *Umeå kommun* bedömer däremot att förslagen om förlängda hemvistkrav och försörjningskrav innebär att fler individer

kan behöva stöd under längre perioder än tidigare, vilket riskerar att belasta kommunens budget ytterligare.

Skälen för regeringens bedömning

Konsekvenser för Migrationsverket

Förslagen om skärpta och nya krav för förvärv av medborgarskap liksom utmönstring av anmälningförfarandet kommer att få konsekvenser för Migrationsverkets handläggning och hantering av de aktuella ärendena. Som *Migrationsverket* för fram bedöms särskilt kraven på försörjning innebära att handläggningen av ansökningsärenden blir mer resurskrävande än den är i dag. Motsvarande bedöms gälla förslagen om krav på tillräckliga kunskaper i svenska och om det svenska samhället. Avsaknaden av övergångsbestämmelser kan också kräva fler handläggningsåtgärder då ineliggande ärenden kan komma att behöva kompletteras. Det finns en viss risk för att förslaget om att kunskapskraven ska omfatta även pågående ärenden påverkar handläggningstiderna i medborgarskapsärenden negativt, apropå farhågan från *Svenskar i Världen* om Migrationsverkets handläggningstider. Avsaknaden av övergångsbestämmelser bedöms dock även medföra vissa vinster i effektivitet, eftersom myndigheten inte behöver tillämpa två olika regelverk samtidigt.

Skärpta krav kommer sannolikt innebära att färre personer ansöker om medborgarskap efter det att de föreslagna ändringarna träder i kraft. I den prognos som Migrationsverket lämnade i juli 2025 är bedömningen att det inkommer 60 000 ärenden om svenskt medborgarskap de kommande åren. Enligt utredningens mening är det inte otänkbart att förslagen medför att naturalisationsgraden minskar med i vart fall 40 procent, dock inte för 2026 med anledning av att lagändringarna föreslås träda i kraft den 6 juni 2026. En minskad naturalisationsgrad innebär att antalet personer som årligen ansöker om medborgarskap kommer att uppgå till cirka 36 000 fr.o.m. 2027. Utredningen har uppskattat en genomsnittlig styckkostnad för ett ärende om medborgarskap till 5 581 kronor. Utifrån samma beräkningsgrund som utredningen, men justerat för ett ändrat antal inkomna medborgarskapsärenden, bedömer regeringen att kostnaderna för förslagen beräknas uppgå till ca 30 miljoner kronor för 2026 och därefter till en årlig kostnad om 17 miljoner kronor. Regeringen har därför i budgetpropositionen för 2026 tillfört Migrationsverket medel för dessa kostnader från och med 2026 (se prop. 2025/26:1 utg.omr. 8, bet. 2025/26:SfU4, rskr. 2025/26:103).

Även om förslagen bedöms innebära att Migrationsverkets handläggning blir mer resurskrävande än den är i dag beräknas antalet ansökningsärenden minska. Den föreslagna utmönstringen av anmälningförfarandet och avsaknaden av övergångsbestämmelser bör vidare innebära vissa effektivitetsvinster i handläggningen i och med att fler ärenden om förvärv av medborgarskap kommer att hanteras på liknande sätt.

Konsekvenser för migrationsdomstolarna

Som *Förvaltningsrätten i Malmö*, *Förvaltningsrätten i Göteborg* och *Förvaltningsrätten i Luleå* för fram kan förslagen innebära att domstolarnas prövningar i vissa fall blir mer omfattande. De nya och skärpta kraven kan även medföra ett ökat antal avslag i medborgarskapsärenden och därmed att fler ärenden överklagas till migrationsdomstol. Samtidigt kan ansökningarna om medborgarskap väntas minska något till följd av de skärpta kraven, vilket i sin tur påverkar antalet överklaganden. Sammantaget anser regeringen, i motsats till Förvaltningsrätten i Malmö och Förvaltningsrätten i Göteborg men i likhet med utredningarna, att de mindre kostnadsökningar som kan komma att belasta anslaget Sveriges Domstolar ryms inom befintliga anslag.

Konsekvenser för UHR och Statens skolverk

Den provverksamhet som behöver byggas upp, genomföras och underhållas kommer att medföra betydande kostnader. Regeringen har i uppdraget om en förstudie i fråga om medborgarskapsprovet beslutat om en ansvarsfördelning mellan berörda myndigheter som skiljer sig något från utredningens förslag (U2025/00286). I stället för att ett stort antal myndigheter på utbildningsområdet delar på ansvaret i enlighet med utredningens förslag har UHR fått det övergripande ansvaret för att utveckla och genomföra medborgarskapsprovet, medan Skolverket och Migrationsverket ska bistå i vissa delar. Skolverket ska ta fram ett utbildningsmaterial inför provet i samhällskunskap och Migrationsverket bistå med bl.a. uppgifter som UHR behöver för att kunna planera för införandet av medborgarskapsprovet. Enligt uppdaterade underlag från UHR i delredovisningen av uppdraget att genomföra en förstudie om medborgarskapsprovet beräknas kostnaderna för utveckling och genomförande av provverksamheten till 320 miljoner kronor för myndigheten 2026–2028 och därefter ca 130 miljoner kronor årligen. Utifrån underlag från Skolverket beräknas arbetet med att ta fram och underhålla undervisningsmaterialet kosta fem miljoner kronor de två första åren och därefter cirka 850 000 kronor per år.

Som tidigare har nämnts bedöms antalet personer som ansöker om medborgarskap uppgå till cirka 36 000 fr.o.m. 2027. Av dessa beräknas omkring en tredjedel vara för unga eller för gamla för att omfattas av kunskapskraven. Vidare bedöms med ledning av statistik från Skolverket och SCB ca 45 procent av de potentiella provdeltagarna uppfylla kravet på kunskaper i svenska på annat sätt och ca 13 procent kravet i samhällskunskap. Beräknat för ett helår återstår ca 13 000 provdeltagare i svenska och 21 000 provdeltagare i samhällskunskap varav ett antal också beräknas genomföra ett omprov. Förslaget om att införa ett medborgarskapsprov innebär kostnader för UHR som myndigheten behöver tillföras medel för. UHR har därför tillförts medel efter förslag i propositionen *Höständringsbudget för 2025* (prop. 2025/26:2) och i budgetpropositionen för 2026 i enlighet med det uppdaterade underlaget från myndigheten i delredovisningen av uppdraget att genomföra en förstudie om medborgarskapsprov. Utgångspunkten är att införandet av medborgarskapsprov ska genomföras i tre steg så skyndsamt,

ändamålsenligt och kostnadseffektivt som möjligt. Regeringen avser att noga följa genomförandet och kostnadsutvecklingen.

När det gäller kostnaden för Skolverket för arbetet med utbildningsmaterialet bedömer regeringen att denna är mer begränsad än vad som anges i underlaget från UHR och bör rymmas inom myndighetens befintliga anslag.

Konsekvenser för andra myndigheter

Försäkringskassan noterar att det föreslagna undantaget från försörjningskravet skulle kunna leda till ett ökat antal ansökningar om exempelvis sjuk- eller aktivitetsersättning och därmed ökade kostnader för myndigheten. Det undantag som föreslås motsvarar det som redan finns vid en ansökan om permanent uppehållstillstånd enligt utlänningslagen. Regeringen anser inte att det finns en risk att det nu aktuella förslaget som sådant kommer att påverka myndighetens kostnader annat än marginellt och kostnaderna rymts därför inom Försäkringskassans befintliga anslag.

Regeringen bedömer i övrigt att eventuella marginella kostnader som kan uppstå för berörda myndigheter med anledning av förslagen rymts inom befintliga anslag.

Konsekvenser för kommunerna

Förslagen om nya och skärpta krav för att förvärva svenskt medborgarskap kan leda till att det tar längre tid för vissa personer att förvärva medborgarskap. Som *Malmö kommun* och *Umeå kommun* för fram kan det därmed inte uteslutas att förslagen kan medföra vissa kostnader för kommunerna. Regeringen delar dock *Stockholms kommuns* bedömning att de direkta effekterna för kommunerna inte kommer vara särskilt stora. Vidare innebär fördröjningen att tiden för statlig ersättning för kostnader för vissa kommunala åtgärder förlängs. Det kan t.ex. handla om ersättning för ensamkommande barn och unga samt ersättning för hälso- och sjukvård. Detta bedöms innebära att statlig kostnadsersättning kommer att lämnas till kommunerna under en längre tid, vilket medför ökade intäkter för kommunerna och ökade statliga kostnader. Förslagen bedöms, även med hänsyn till vad bl.a. *Svalövs kommun*, *Borlänge kommun* och *Norrköpings kommun* framför, inte medföra några nya obligatoriska åligganden som innebär att den kommunala finansieringsprincipen ska tillämpas. Gällande *SKR:s* förslag om att införa en schablonavgift bedömer regeringen att det inte är aktuellt då förslagen bedöms medföra endast marginella kostnader för kommunerna.

Regeringen föreslår att kunskapskraven ska kunna uppnås på vissa andra sätt än genom godkänt medborgarskapsprov. I praktiken rör det sig i huvudsak om godkända resultat i kurser inom utbildningsformer som kommunerna ansvarar för. Regeringen anser i likhet med utredningen att det framför allt är deltagandet inom sfi som kan väntas öka till följd av kunskapskraven. *Burlövs kommun*, *Huddinge kommun* och *Hudiksvalls kommun* har synpunkter på utredningens bedömning av förslagens konsekvenser för kommunerna. Det är svårt att närmare uppskatta i vilken utsträckning sfi-deltagandet, och därmed kommunernas kostnader, kommer att öka till följd av förslagen. Regeringen har inte funnit några skäl att frånga utredningens bedömning om att förslagen innebär en viss

kostnadsökning för kommunerna. Emellertid gör regeringen bedömningen att förslagen inte medför annat än marginella ekonomiska konsekvenser för kommunerna. Regeringen bedömer till skillnad från bl.a. Huddinge kommun att den kommunala finansieringsprincipen inte aktualiseras heller avseende kunskapskraven.

Kostnader för enskilda och intäkter för staten

Som utredningen konstaterar kommer medborgarskapsprovet att medföra vissa kostnader för enskilda, dels i form av anmälningsavgift, dels i form av förlorad arbetsinkomst alternativt förlorad fritid i samband med provgenomförandet (SOU 2021:2 s. 387).

Eftersom regeringen avser att införa en avgift för provdeltagare kommer medborgarskapsproven även att medföra intäkter för staten. Intäkterna kommer att redovisas mot en inkomsttitel på statens budget. Regeringens avsikt är att avgiften över tid ska motsvara kostnaderna för framtagande och drift av provet.

15.2 Övriga konsekvenser

Regeringens bedömning

Försörjningskravet för att förvärva svenskt medborgarskap kan få olika konsekvenser för kvinnor och män. Förslagen om kunskapskrav bedöms ha positiv påverkan på jämställdheten mellan kvinnor och män.

Vissa av förslagen kan försvåra för integrationen i samhällslivet men samtidigt kan vissa andra förslag bidra till bättre integration och minskat utanförskap.

De skärpta kraven på enskildas levnadssätt i ansökningsärenden och anmälningsärenden skulle kunna få en preventiv effekt på den enskildes benägenhet att begå brott.

Förslaget om krav på självförsörjning för att förvärva svenskt medborgarskap kan få vissa negativa effekter på företagens kompetensförsörjning men bedöms inte få någon ekonomisk konsekvens för företagen.

Förslagen bedöms innebära både positiva och negativa konsekvenser för barn.

Förslagen bedöms respektera de konventionsåtaganden och internationella avtal som Sverige har att följa.

Utredningens bedömning (SOU 2021:2)

Utredningens bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen bedömer att kravet på kunskaper i svenska och om det svenska samhället riskerar att få olika konsekvenser för kvinnor och män och att det för att kvinnor ska ges samma förutsättningar som män att uppnå kunskapskraven behöver vidtas nödvändiga åtgärder för att stötta kvinnor.

Remissinstanserna

Flera remissinstanser, bl.a. *Arbetsförmedlingen*, *Jämställdhetsmyndigheten*, *Svenska Röda Korset*, *SKR* och *Sveriges Kvinnolobby* befarar att förslagen riskerar att missgynna vissa grupper, t.ex. kvinnor, och anser att åtgärder bör vidtas för att komma till rätta med det. *Arbetsförmedlingen* delar utredningens bedömning om att det bör vidtas nödvändiga åtgärder för att stötta kvinnor, äldre och grupper med kort utbildningsbakgrund eller dem som helt saknar utbildning att uppnå kunskapskraven.

Barnombudsmannen anför även att barn kommer att påverkas både direkt och indirekt av förslaget om kunskapskrav. Även *Vänersborgs kommun* lyfter fram att barn kan komma att påverkas också indirekt av förslaget, t.ex. genom att deras föräldrar inte naturaliseras, vilket bör utgöra en del av konsekvensanalysen.

Flyktinggruppernas riksråd (FARR) anser att förslagen riskerar att försämra integrationen i Sverige och skapa nya grupper av utanförskap.

Utredningens och promemorians bedömning (SOU 2025:1)

Utredningens och promemorians bedömningar överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen bedömer att vissa församlingar kan uppstå utifrån ett barnrättsperspektiv.

Remissinstanserna

Jämställdhetsmyndigheten för fram att kvinnor kan komma att missgynnas i medborgs-kapsärenden, vilket kan förstärka en maktobalans och ett beroendeförhållande. *Jämställdhetsmyndigheten* påpekar att detta inte är förenligt med Sveriges jämställdhetspolitiska mål. *Malmö kommun* pekar på att förslagen kan leda till att särskilt kvinnor hamnar i en beroendeställning gentemot sina män eller till att en redan existerande beroendeställning förstärks. En annan risk är enligt kommunen att kvinnor drabbas av utestängningseffekter och överhuvudtaget inte kan förvärva svenskt medborgarskap. *Diskrimineringsombudsmannen*, *Länsstyrelsen i Kronoberg* och *Länsstyrelsen i Västernorrland* uttrycker oro för att förslagen kan få negativa konsekvenser för framför allt kvinnor. Även *Civil Rights Defenders* anför att försörjningskravet och krav på långa hemvistider generellt sett innebär en större utmaning för kvinnor, vilket påverkar jämställdheten. *Länsstyrelsen i Skåne* anser att det bl.a. saknas en tillräcklig jämställdhetsanalys.

Malmö kommun bedömer att konsekvenserna kan innebära negativa konsekvenser för individer när det gäller integration. *SKR* anser att det krävs en mer utförlig analys av konsekvenserna för integrationen. *Borlänge kommun* vill betona att förslaget inte odelat leder till ökad integration utan tvärtom kan leda till en ökad exkludering för de personer och grupper som inte når kraven. Även *Stockholms kommun* anser att utanförskap riskerar att förstärkas. Som bl.a. *Diskrimineringsombudsmannen* är inne på kan förslaget om försörjningskrav komma att påverka äldre och personer med funktionsnedsättning. Genom de särskilda undantagen från försörjningskraven motverkas dock de negativa effekter som annars skulle

kunna uppstå för personer som rimligen inte kan förväntas uppfylla försörjningskravet, exempelvis på grund av hög ålder eller funktionsnedsättning. Civil Rights Defenders anför att äldre, ensamstående föräldrar och personer med låg eller ingen utbildningsbakgrund är sådana grupper som särskilt kan komma att missgynnas av höjda trösklar för medborgarskapsförvärv. De anför vidare att skärpta krav på medborgarskap sammantagna riskerar att hämma snarare än främja möjligheten till delaktighet och integration, samtidigt som redan existerande klyftor riskerar att förstärkas. *Göteborgs kommun* uppger att det inte går att utesluta att de högre ställda kraven kan medföra negativa psykologiska effekter för den enskilde och kan resultera i, eller förstärka, känslor av utanförskap.

Borlänge kommun anser att ett försörjningskrav för att förvärva svenskt medborgarskap för vissa personer kan ha positiva effekter som ökad motivation till deltagande i arbetslivet och därmed ökad motivation att ta emot stöd från kommunens arbetsmarknadsenhet för att nå egenförsörjning. *Statskontoret*, Stockholms kommun och Malmö kommun för fram att förslagen kan få negativa konsekvenser för företagens kompetensförsörjning, vilket Malmö kommun påtalar på sikt kan påverka tillväxten generellt.

SKR anser att det krävs en mer utförlig analys av konsekvenserna av ett försörjningskrav för enskilda. Länsstyrelsen i Skåne anför att förslagen kan leda till negativa konsekvenser för barn och deras rättigheter, vilket Malmö kommun instämmer i. *Asylrättscentrum* anför att de skärpta kraven på barn som naturaliseringsförfarandet innebär sannolikt leder till negativa konsekvenser för barn, där barn kan komma att ha levt i Sverige under hela sin barndom utan att kunna bli medborgare i Sverige. Civil Rights Defenders anser att utredningen saknar en ordentlig barnrättsanalys av förslaget att barn över 15 år ska ha haft och förväntas ha ett skötsamt och hederligt levnadssätt. Även *Barnombudsmannen* framför att det saknas tillfredsställande analyser av förslagets konsekvenser för barns rättigheter och efterlyser bl.a. resonemang kring hur förslagen förhåller sig till barnkonventionens grundprinciper.

Försvarsmakten lyfter att det saknas en analys av om, och i så fall på vilket sätt, förslagen påverkar underlaget för svensk värnplikt.

Skälen för regeringens bedömning

Regeringens jämställdhetspolitik har som syfte att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Genom förslagen om självförsörjning och kunskapskrav för medborgarskap väntas incitamenten för att aktivt delta i arbetslivet respektive för utrikes födda att lära sig svenska och mer om det svenska samhället öka. Bättre kunskaper i svenska förbättrar förutsättningarna för fler att komma ut i arbete och bli självförsörjande samt bli en del av samhällsgemenskapen, vilket gynnar såväl kvinnor som män. Därmed förbättras jämställdheten och förutsättningarna för integrationen.

Förslaget om självförsörjning för medborgarskap och vilka inkomster som får beaktas vid prövningen av försörjningskravet är könsneutralt utformat men det finns en risk, vilket *Diskrimineringsombudsmannen, Jämställdhetsmyndigheten, Länsstyrelsen i Västernorrland, Länsstyrelsen*

i *Kronoberg* och *Civil Rights Defenders* påtalar, att kravet inledningsvis kan påverka kvinnor negativt i högre utsträckning än män. Flera remissinstanser, däribland *Arbetsförmedlingen*, Jämställdhetsmyndigheten och *SKR* anser att detsamma gäller kunskapskravet. Regeringen vill i sammanhanget lyfta fram att regeringens befintliga åtgärder för att öka jämställdheten mellan kvinnor och män kan bidra till att i viss mån minska skillnaderna i förutsättningarna mellan män och kvinnor att uppnå försörjnings- och kunskapskraven. Genom förslagen väntas vidare incitamenten för att aktivt delta i arbetslivet öka. Mot den bakgrunden kan de, i samverkan med regeringen övriga åtgärder på området, på sikt få en viss positiv påverkan på jämställdheten.

Till skillnad från *Civil Rights Defenders* bedömer regeringen inte att förslaget om längre hemvisttider påverkar jämställdheten negativt. Vidare bedömer regeringen, till skillnad från *Länsstyrelsen i Skåne*, att den konsekvensanalys som gjorts i fråga om jämställdhet är tillräcklig.

Förslagen om försörjningskrav och kunskapskrav kan ha viss positiv effekt på möjligheten att nå de integrationspolitiska målen, inklusive delmålen ekonomisk, språklig och demokratisk integration samt social och kulturell integration. Målet för integrationspolitiken är att utrikes födda kvinnor och män ska ha samma skyldigheter, rättigheter och möjligheter som den övriga befolkningen att leva ett fritt, värdigt och självständigt liv inom samhällsgemenskapen. Detta förutsätter att den som långvarigt befinner sig i Sverige anstränger sig för att bli en del av det svenska samhället och att samhället både ställer krav och ger möjligheter till integration. Försörjningskravet kan förväntas stärka den enskildes incitament att arbeta och genom det bli en del av det svenska samhället. Ökade kunskaper i svenska språket och om det svenska samhället bland utrikes födda kan väntas leda till ett ökat deltagande på arbetsmarknaden och i samhället i övrigt. Regeringens mål för arbetet mot utanförskap är att antalet människor som lever i utanförskap ska minska, att parallella samhällsstrukturer ska bekämpas, att det egna ansvaret att bli en del av samhället ska uppmuntras samt att människors trygghet och livschanser ska öka. Kunskapskraven ligger även i linje med detta mål. Sammantaget bedömer regeringen alltså, i motsats till *FARR*, att ett krav på kunskaper i svenska språket och om det svenska samhället kan bidra till bättre integration och minskat utanförskap. Förslaget om förlängd hemvisttid kan dock få vissa negativa konsekvenser för integrationen. Regeringen delar inte *Borlänge kommun*, *Civil Rights Defenders* och *Malmö kommun*s synpunkter att förslagen riskerar att minska intresset för att bli svensk medborgare.

Regeringen delar utredningens bedömning att skärpta krav på den som vill bli svensk medborgares levnadssätt skulle kunna få en preventiv effekt på den enskildes benägenhet att begå brott. Förslagen om skärpta krav på hemvist bedöms vidare skapa förutsättningar för bättre möjligheter att få information om utlänningen och bedöma utlänningens levnadssätt över tid och på så sätt även upptäcka eventuella säkerhetshot.

Som såväl utredningen som *Statskontoret*, *Malmö kommun* och *Stockholms kommun* för fram finns det en risk att försörjningskravet kan påverka vissa företags och branschers kompetensförsörjning negativt om kravet innebär att kvalificerad arbetskraft söker sig till mindre kvalificerade arbeten i syfte att förvärva svenskt medborgarskap. Trots

detta bedömer regeringen, till skillnad från vad Malmö kommun anför, att förslaget inte innebär några ekonomiska konsekvenser för företagen. Regeringen delar i stället Borlänge kommuns analys om att försörjningskravet kan ha positiva effekter som ökad motivation till deltagande i arbetslivet. I övrigt bedöms förslagen inte få några konsekvenser för sysselsättning och offentlig service.

Vid alla åtgärder som rör barn ska också i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Barnkonventionen ska ses som en helhet och rättigheterna i konventionen är ömsesidigt förstärkande och ska tolkas i relation till varandra (jfr prop. 2017/18:186 s. 77 och 96.). Att säkerställa barns rättigheter innebär inte alltid enkla och givna lösningar. Det handlar ytterst om att väga olika intressen mot varandra och i praktiken kan det innebära att göra val och prioriteringar. De nya och strängare kraven kommer, som Länsstyrelsen i Skåne anför, innebära att det kan bli svårare och ta längre tid innan medborgarskap kan beviljas. Förslagen kan alltså, som bl.a. *Göteborgs kommun* och *Asylrättscentrum* framhåller, påverka enskilda negativt, vilket även gäller barn. De skärpta kraven syftar dock till att uppvärdera det svenska medborgarskapet och öka incitamenten att bli del av det svenska samhället, vilket på sikt bedöms innebära positiva konsekvenser inte minst för barn. Förslaget om att barn självständigt ska kunna ansöka om medborgarskap bedöms också vara positivt för barn. *Barnombudsmannen* påpekar att barn kan beröras av förslagen om kunskapskrav både direkt, genom att själva behöva visa kunskaper, och indirekt, genom att föräldrar eller andra närstående behöver göra det. *Vänersborgs kommun* anser att förslagen kan få negativa konsekvenser för barn vars föräldrar ansöker om medborgarskap och behöver uppfylla kunskapskraven. Regeringen instämmer i att förslagen kan få både indirekta och direkta konsekvenser för barn. Dessa konsekvenser är dock inte nödvändigtvis negativa. Regeringen bedömer att en positiv effekt med kunskapskraven för barnens del är att de stärker föräldrarnas incitament att delta i det svenska samhället. Därutöver får förslagen en direkt påverkan på barn i åldern 16–17 år som själva kommer att behöva visa kunskaper i svenska och om det svenska samhället för att förvärva medborgarskap efter ansökan. Med tanke på att barn som har levt i Sverige under några år som regel har de kunskaper som krävs, och att dessa kan visas genom skolresultat, bedöms konsekvenserna för barns möjligheter att bli svenska medborgare bli begränsade. Förslagen bedöms sammantaget kunna ha både negativa och positiva konsekvenser för barn.

I fråga om vad *Försvarsmakten* efterlyser kan regeringen i denna del konstatera att syftet med förslagen inte är att färre ska bli medborgare utan att stärka medborgarskapets ställning och minska risken för säkerhetshot bland de som naturaliseras, vilket även bör gynna Försvarsmakten på sikt.

Förslagen bedöms inte strida mot de konventionsåtaganden och internationella avtal som Sverige har att följa. Förslagen bedöms inte få några konsekvenser i övrigt.

16 Författningskommentar

16.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap

8 § En utlänning som är född i Sverige och sedan födelsen är statslös förvärvat svenskt medborgarskap efter anmälan om han eller hon

1. har fyllt arton men inte tjugoot år vid anmälningstillfället,
2. har permanent uppehållstillstånd i Sverige eller har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd med stöd av 5 kap. 1, 3, 3 a eller 6 § eller 12 kap. 18 § utlänningslagen (2005:716),
3. har haft hemvist här i landet sedan fem år eller under sammanlagt tio år, och
4. inte har dömts för ett brott mot Sveriges säkerhet eller dömts till frihetsberövande påföljd i fem år eller längre.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förvärv av medborgarskap efter anmälan för unga vuxna (personer som har fyllt 18 men inte 21 år) som är födda i Sverige och sedan födelsen är statslösa. Övervägandena finns i avsnitt 5.1, 7.3 och 8.3.

I *första meningen* ändras personkretsen som kan förvärva svenskt medborgarskap enligt paragrafen. Ändringen innebär att andra unga vuxna än de som är födda i Sverige och sedan födelsen är statslösa inte längre kan förvärva medborgarskap med stöd av paragrafen.

Till *punkten 2* flyttas vad som tidigare framgått av hittillsvarande andra stycket 4 gällande undantag från kravet på permanent uppehållstillstånd. Ändringen, som föranleds av den ändrade personkretsen, är endast redaktionell och innebär ingen ändring i sak.

Hemvistvillkoret i *punkten 3* ändras på så sätt att möjligheten för unga vuxna att uppfylla villkoret vid hemvist sedan 15 års ålder i hittillsvarande punkten 3 c tas bort. Ändringen innebär att hemvistkravet endast kan uppfyllas genom att personen haft hemvist i Sverige de senaste fem åren eller sammanlagt under tio år. Punkten ändras vidare, som en följd av den ändrade personkretsen, redaktionellt på så sätt att hittillsvarande punkterna 3 a och b flyttas till punkten 3.

Genom *punkten 4*, som är ny, införs ett krav på att den unga vuxna personen inte får ha dömts för ett brott mot Sveriges säkerhet eller dömts till frihetsberövande påföljd i fem år eller längre. Vilka brott som ska anses falla under begreppet brott mot Sveriges säkerhet och därmed kunna diskvalificera statslösa från anmälningsförfarandet får bedömas utifrån Sveriges internationella konventionsåtaganden. Begreppet kan omfatta vissa brott enligt 18, 19, 21 och 22 kap. brottsbalken, samt brott enligt 13 kap. brottsbalken som har syftat till att framkalla fara för Sveriges säkerhet. Även brott enligt terroristbrottslagen (2022:666) kan omfattas.

Att någon ska ha dömts till frihetsberövande påföljd i fem år eller längre innebär att tidsbestämda fängelsestraff som är fem år eller längre och fängelse på livstid omfattas. Även säkerhetsförvaring omfattas om den

kortaste tiden för frihetsberövande (minimitiden) uppgår till minst fem år (se prop. 2025/26:95). Rättspsykiatrisk vård omfattas dock inte då det inte finns någon nedre tidsgräns för en sådan påföljd.

Kravet på att utlänningen inte ska ha dömts till frihetsberövande påföljd i fem år eller längre är till sin lydelse inte begränsat till att avse endast påföljder som har utdömts i Sverige. Som regel bör det krävas att det brott som utlänningen har begått utomlands också betraktas som ett brott enligt svensk lagstiftning för att påföljden ska beaktas. Huruvida en påföljd som har utdömts utanför Sverige diskvalificerar en statslös från anmälningsförfarandet i det enskilda fallet måste också bedömas utifrån Sveriges internationella konventionsåtaganden.

Som en följd av ändringen av den personkrets som omfattas av paragrafen tas hittillsvarande andra–fjärde styckena bort.

10 § Om en utlänning blir svensk medborgare enligt 6 *eller* 8 §, förvärvar även hans eller hennes barn som har hemvist här i landet och inte har fyllt arton år svenskt medborgarskap om utlänningen

1. ensam har vårdnaden om barnet, eller
2. har vårdnaden gemensamt med den andra föräldern och han eller hon är svensk medborgare.

Blir föräldrarna till ett barn som har hemvist här i landet och som inte har fyllt arton år samtidigt svenska medborgare enligt 6 *eller* 8 §, förvärvar även barnet svenskt medborgarskap om han eller hon står under bådas vårdnad.

Paragrafen innehåller bestämmelser om under vilka förutsättningar ett barn till en utlänning som förvärvar svenskt medborgarskap efter anmälan enligt 6 eller 8 § samtidigt kan förvärva svenskt medborgarskap (s.k. biperson). Övervägandena finns i avsnitt 5.

Första och andra styckena ändras på så sätt att hänvisningarna till hittillsvarande 7 och 9 §§ tas bort som en följd av att de paragraferna upphör att gälla. 7 § har reglerat den hittillsvarande möjligheten för vissa barn att förvärva svenskt medborgarskap efter anmälan, medan 9 § har reglerat den hittillsvarande möjligheten för den som har fyllt 18 år och som har förlorat eller befriats från sitt svenska medborgarskap att återfå detta efter anmälan. Ändringen innebär att ett barn till dessa personer inte längre kommer att kunna förvärva medborgarskap som biperson.

För ett barn som alltså kommer att kunna förvärva medborgarskap som biperson med stöd av paragrafen tas det hittillsvarande kravet på att barnet ska vara ogift bort. Eftersom barn inte kan vara gifta enligt svensk rätt är någon ändring i sak inte avsedd.

Som en följd av ändringen av personkretsen tas hittillsvarande *tredje stycket* bort. Det uppställs därför inte längre krav på sannolik identitet och frånvaro av brottslighet för bipersoner som omfattas av paragrafen. Eftersom de kraven inte heller tidigare gällt de personkategorier som alltså kan förvärva medborgarskap med tillämpning av paragrafen är någon ändring i sak inte avsedd.

11 § En utlänning som har fyllt arton år kan efter ansökan beviljas svenskt medborgarskap (naturaliseras) om han eller hon

1. har styrkt sin identitet,
2. har permanent uppehållstillstånd i Sverige,
3. har hemvist här i landet sedan åtta år, om inte annat följer av 11 a §,

4. har haft och kan förväntas komma att ha ett skötsamt och hederligt levnadssätt,

5. har förmåga att försörja sig enligt 11 b §, och

6. har visat tillräckliga kunskaper i svenska och om det svenska samhället enligt 13 §.

Kravet i första stycket 6 gäller inte den som har fyllt 67 år.

I paragrafen regleras förutsättningarna för vuxna personer att förvärva svenskt medborgarskap efter ansökan (naturalisation). Övervägandena finns i avsnitt 6.1, 7–9 och 10.1.

Som en följd av att åldersvillkoret i hittillsvarande punkten 2 tas bort, preciseras den personkrets som omfattas av paragrafens tillämpningsområde. På samma sätt som hittills måste sökanden ha fyllt 18 år för att kunna förvärva svenskt medborgarskap med stöd av paragrafen.

Första stycket 2 motsvarar hittillsvarande punkten 3.

Första stycket 3 motsvarar hittillsvarande punkten 4 med vissa ändringar. Dessa innebär att punkten fortsättningsvis endast innehåller det huvudsakliga kravet på hemvist och i övrigt en vidarehänvisning till 11 a § i fråga om särreglerade hemvistkrav, se kommentaren till den paragrafen. Vidare skärps kravet på hemvist. Huvudregeln ska vara att det i stället för, som hittills, fem år ska krävas åtta års hemvist för att svenskt medborgarskap ska kunna förvärfvas efter ansökan. Det ska alltså vara fråga om oavbruten hemvist för att kravet ska vara uppfyllt.

Till *första stycket 4* flyttas bestämmelserna om krav på hederligt levnadssätt som funnits i hittillsvarande punkten 5. Samtidigt skärps kravet på utlänningens levnadssätt jämfört med vad som hittills gällt i medborgarskapsärenden genom att det tidigare kravet om ”hederligt levnadssätt” ändras till ”skötsamt och hederligt levnadssätt”. Eftersom prövningen i naturalisationsärenden redan i dag innefattar en bedömning av om den sökande uppfyller kravet på ett skötsamt levnadssätt innebär ändringen delvis en anpassning av lagtexten till rådande praxis. Genom ändringen betonas dock vikten av utlänningens levnadssätt i dessa avseenden som en förutsättning för medborgarskap. Bedömningen av utlänningens levnadssätt ska göras med beaktande av omständigheter både i och utanför Sverige. Det innebär att även sådana omständigheter hänförliga till utlandet som kravet på skötsamt levnadssätt tar sikte på, t.ex. skuldsättning i utlandet, kan beaktas vid bedömningen av sökandens framtida levnadssätt. Punktens nya utformning innebär inte någon begränsning i förhållande till tidigare när det gäller vilka omständigheter som kan beaktas vid prövningen.

I linje med vad som har uttalats i äldre förarbeten ska tyngdpunkten i prövningen av levnadssättet ligga på en prognos av sökandens framtida levnadssätt mot bakgrund av hans eller hennes tidigare levnadssätt. I detta avseende krävs i regel att en viss s.k. karenstid har förflutit innan en sökande som har dömts för brott eller har andra vandelsanmärkningar kan anses uppfylla kravet på hederligt levnadssätt (se prop. 1994/95:179 s. 57–60). De tillkommande krav som nu ställs på sökandens levnadssätt inverkar i viss utsträckning förlängande på de karenstider som tillämpas innan en utlänning kan anses uppfylla kravet på ett skötsamt och hederligt levnadssätt. En fullständig redogörelse för de karenstider som hittills

tillämpats vid begången brottslighet och andra vandelsanmärkningar finns i avsnitt 8.1 tillsammans med en redogörelse för de karenstider som fortsättningsvis kan utgöra en utgångspunkt för tillämpningen. I likhet med vad som hittills har gällt ska dessa karenstider endast ses som riktlinjer och en individuell prövning i det enskilda fallet måste alltid göras. Det innebär t.ex. att det kan finnas skäl att tillämpa en något längre karenstid för den som under vistelsen här vid upprepade tillfällen dömts för brott, särskilt då det i brottsbilden ingår mycket grova brott, eller om prövningen ligger nära i tiden för brottet eller straffets avtjänande (jfr prop. 1994/95:179 s. 59).

Genom *första stycket 5* införs ett nytt naturalisationsvillkor i form av ett försörjningskrav. Hur försörjningskravet uppfylls framgår av 11 b §. En möjlighet till undantag från försörjningskravet regleras i 11 c § tredje stycket.

Genom *första stycket 6* införs ett nytt villkor för förvärv av svenskt medborgarskap efter ansökan. Enligt villkoret krävs det att utlänningen har visat tillräckliga kunskaper i svenska och om det svenska samhället. Hur kunskaperna ska visas och vilka kunskaper som krävs framgår av 13–13 c §§. Möjligheten till undantag från kunskapskraven regleras i 11 c § fjärde stycket.

I *andra stycket*, som är nytt, anges att kravet på kunskaper i svenska och om det svenska samhället inte ska gälla den som har fyllt 67 år. Enligt principer som följer av praxis är det åldern vid tidpunkten för prövningen som är avgörande för om utlänningen omfattas av kunskapskravet eller inte (se bl.a. rättsfallet MIG 2013:22). En person som under ärendets handläggning fyller 67 år omfattas alltså inte vid beslutstillfället av kravet på kunskaper.

11 a § *I stället för vad som anges i 11 § första stycket 3 ska sökanden ha haft hemvist här i landet*

1. sedan två år i fråga om den som

a) är dansk, finländsk, isländsk eller norsk medborgare, eller

b) tidigare har varit svensk medborgare,

2. sedan fem år i fråga om den som är statslös, eller

3. sedan sju år i fråga om den som

a) är att bedöma som flykting enligt 4 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716),

b) är gift eller sambo med en svensk medborgare, eller

c) inte har fyllt tjugooett år vid ansökningstillfället.

Första stycket 3 b gäller endast om äktenskapet eller samboförhållandet har varat i minst fem år och sökandens make eller sambo har varit svensk medborgare i minst fem år.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om undantag från huvudregeln om hemvistkravets längd i 11 § första stycket 3. Övervägandena finns i avsnitt 7.1 och 7.2.

För nordiska medborgare uppställs i *första stycket 1 a* ett hemvistkrav om två år. Punkten motsvarar hittillsvarande 11 § 4 a och innebär ingen ändring i sak.

I *första stycket 1 b* lagfästs det hemvistkrav som hittills gällt för tidigare svenska medborgare enligt praxis. I stället för att beviljas dispens från det huvudsakliga hemvistkravet, omfattas fortsättningsvis denna grupp av ett särreglerat hemvistkrav om två år.

Första stycket 2 motsvarar delvis hittillsvarande 11 § 4 b med den ändringen att kravet på hemvist för den som är statslös skärps från fyra till fem år.

Första stycket 3 a motsvarar delvis hittillsvarande 11 § 4 b med den ändringen att kravet på hemvist för den som är flykting skärps från fyra till sju år. Ändringen – i förhållande till hittillsvarande 11 § 4 b – är inte avsedd att påverka vilka personer som omfattas av punkten, utan endast hemvisttidens längd.

I *första stycket 3 b* lagfästs ett särskilt hemvistkrav för den som är gift eller sambo med en svensk medborgare. Det innebär att en sådan sökande, i stället för att beviljas dispens från det huvudsakliga hemvistkravet, numera omfattas av ett särreglerat hemvistkrav om sju år. Har äktenskapet upphört eller parterna flyttat i sär är det särskilda hemvistvillkoret inte tillämpligt. Vem som är sambo framgår av 1 § sambolagen (2003:376) där sambor definieras som två personer som stadigvarande bor tillsammans i ett parförhållande och har gemensamt hushåll. För att hemvistkravet ska vara tillämpligt måste även förutsättningarna i andra stycket vara uppfyllda.

För personer som inte har fyllt 21 år vid ansökningstidpunkten införs ett särskilt hemvistkrav om sju år i *första stycket 3 c*. Utformningen av punkten innebär ett avsteg från principen att prövningen ska göras med utgångspunkt i omständigheterna vid beslutstillfället (jfr artikel 1(2)(a) i 1961 års FN-konvention om begränsning av statslöshet).

I *andra stycket* anges förutsättningarna för att den som är gift eller sambo med en svensk medborgare ska omfattas av det särskilda hemvistkravet i första stycket 3 b. Är villkoren inte uppfyllda är sökanden hänvisad till det huvudsakliga hemvistkravet i 11 § första stycket 3. Enligt stycket måste äktenskapet eller samboförhållandet ha varat i minst fem år. Vidare måste den svenska medborgaren ha haft sitt svenska medborgarskap i minst fem år. Rekvisiten motsvarar i huvudsak vad som tidigare gällt enligt praxis för att dispens från hemvistkravet ska kunna medges för make eller sambo, med den skillnaden att även dessa tider skärps.

11 b § *Försörjningskravet i 11 § första stycket 5 är uppfyllt om utlänningen*

1. har lön eller inkomst av näringsverksamhet, och

2. de senaste tre åren före ansökan inte har mottagit försörjningsstöd enligt 12 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400) under en sammanlagd tid som överstiger sex månader.

Lön eller inkomst av näringsverksamhet enligt första stycket 1 ska som lägst uppgå till en årsinkomst om tre inkomstbasbelopp enligt 58 kap. 26 och 27 §§ socialförsäkringsbalken. Arbetsrelaterad ersättning som lämnas tillfälligt under pågående anställning jämföras med lön. Inkomster från anställning med särskilt anställningsstöd, med stöd för nystartsjobb och i etableringsjobb får inte beaktas. Inte heller inkomster från näringsverksamhet vid stöd till start av näringsverksamhet får beaktas.

För att försörjningskravet ska vara uppfyllt får försörjningsförmågan inte bara vara tillfällig.

Paragrafen, som är ny, beskriver närmare det krav på självförsörjning för förvärv av svenskt medborgarskap efter ansökan (naturalisation) som framgår av 11 § första stycket 5. Övervägandena finns i avsnitt 9.2.

Enligt *första stycket 1* är kravet på att ha förmåga att försörja sig uppfyllt om utlänningen har lön eller inkomst av näringsverksamhet. Kravet kan även uppfyllas genom en kombination av dessa. Enligt *första stycket 2* krävs det också att utlänningen de senaste tre åren före ansökan inte har mottagit försörjningsstöd enligt 12 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400) under en tid som sammanlagt överstiger sex månader.

I *andra stycket* anges nivån på försörjningskravet enligt *första stycket 1*. Kravet innebär att utlänningens lön eller inkomst av näringsverksamhet som lägst ska uppgå till en årsinkomst om tre inkomstbasbelopp enligt 58 kap. 26 och 27 §§ socialförsäkringsbalken. Årsinkomsten ska beräknas före avdrag för preliminär skatt. Inkomstbasbeloppet för 2025 har fastställts till 80 600 kronor. Av stycket framgår även att arbetsrelaterad ersättning som lämnas tillfälligt under pågående anställning ska jämföras med lön. Det kan t.ex. handla om sjukpenning eller föräldrapenning som lämnas tillfälligt under pågående anställning. Vidare begränsas vilka inkomster som kan ligga till grund för att uppfylla försörjningskravet. Det innebär att inkomster från anställning med särskilt anställningsstöd, med stöd för nystartsjobb och i etableringsjobb inte får beaktas. Inte heller inkomster från näringsverksamhet vid stöd till start av näringsverksamhet får beaktas. Begränsningarna motsvarar i stort vad som redan gäller för att beviljas permanent uppehållstillstånd (jfr 5 kap. 7 § utlänningslagen [2005:716] och 4 kap. 4 e § utlänningsförordningen [2006:97]).

Försörjningsförmågan ska enligt *tredje stycket* inte bara vara tillfällig. Med detta menas att försörjningsförmågan ska ha en viss varaktighet. Kravet har liknande innebörd som varaktighetskravet i fråga om permanent uppehållstillstånd. Även om bedömningen av försörjningsförmågan ska vara framåtsyftande är det rimligt att beakta om sökanden har haft en tillräcklig och kontinuerlig försörjningsförmåga under en längre tid innan prövningstillfället (jfr rättsfallet MIG 2023:18).

Vid prövningen av en ansökan om svenskt medborgarskap ska Migrationsverket utgå ifrån omständigheterna vid tidpunkten för prövningen (se bl.a. rättsfallet MIG 2013:22). Det innebär att det inkomstbasbelopp som gäller vid tidpunkten för prövningen ska beaktas.

11 c § Om kraven i 11 § *första stycket* inte är uppfyllda får, om annat inte följer av *andra, tredje eller fjärde stycket*, sökanden ändå naturaliseras om *det finns särskilda skäl*.

En sökande som inte kan styrka sin identitet enligt 11 § *första stycket 1* får naturaliseras endast om han eller hon sedan minst *tio* år har hemvist här i landet och gör sannolikt att den uppgivna identiteten är riktig.

En sökande som inte uppfyller försörjningskravet i 11 § första stycket 5 får naturaliseras endast om

1. *han eller hon har rätt att uppbära inkomstgrundad ålderspension, garantipension eller åldreförsörjningsstöd enligt socialförsäkringsbalken,*

2. *han eller hon uppfyller kravet i 11 b § första stycket 2 och bedriver studier med godkända studieresultat inom*

a) *en utbildning på heltid vid ett svenskt universitet eller högskola som leder till en examen på grundnivå, avancerad nivå eller forskarnivå, eller*

b) *en utbildning på heltid som leder till en yrkeshögskoleexamen eller en kvalificerad yrkeshögskoleexamen,*

3. *han eller hon bedriver studier inom gymnasieskolan, eller*

4. *det inte rimligen kan begäras att sökanden uppfyller försörjningskravet.*

En sökande som inte har visat kunskaper enligt 11 § första stycket 6 får naturaliseras endast om det inte rimligen kan begäras att sökanden, på grund av en funktionsnedsättning eller andra personliga förhållanden, visar sådana kunskaper.

Paragrafen, som i hittillsvarande lydelse betecknas 12 §, innehåller undantag från de krav som ställs upp för att förvärva svenskt medborgarskap efter ansökan enligt 11 §. Övervägandena finns i avsnitt 6.1, 9.3 och 10.4.

Första stycket motsvarar delvis hittillsvarande 12 § första stycket. De särskilda dispensmöjligheterna för tidigare svenska medborgare samt gifta och sambor till svenska medborgare i hittillsvarande 12 § första stycket 1 och 2 tas bort. Undantaget om det finns särskilda skäl motsvarar hittillsvarande 12 § första stycket 3 och någon ändring i sak är inte avsedd. Möjligheten till undantag på grund av särskilda skäl omfattar inte kravet på styrkt identitet eller försörjningskravet (se andra och tredje styckena).

Andra stycket avser även fortsättningsvis undantag från kravet på styrkt identitet och motsvarar delvis hittillsvarande 12 § andra stycket. Undantaget skärps på så sätt att sökanden måste ha haft hemvist i Sverige i minst tio år, i stället för åtta år, för att stycket ska vara tillämpligt. Inget hindrar att den beslutande myndigheten, t.ex. i tveksamma fall, kräver längre hemvistid än tio år. Ingen ändring i sak är i övrigt avsedd.

Tredje stycket, som är nytt, reglerar under vilka förutsättningar undantag från försörjningskravet i 11 § första stycket 5 kan göras. Undantagen motsvarar delvis vad som redan gäller vid en ansökan om permanent uppehållstillstånd (jfr 5 kap. 8 § utlänningslagen [2005:716] och prop. 2020/21:191 s. 169 och 170). Av *tredje stycket 1* framgår att kravet på att utlännningen ska kunna försörja sig för att beviljas svenskt medborgarskap inte gäller om utlännningen har rätt att uppbära inkomstgrundad ålderspension, garantipension eller äldreförsörjningsstöd enligt socialförsäkringsbalken. Det är rätten i sig att ta ut förmånerna i fråga som styr om en person omfattas av undantaget (jfr prop. 2020/21:191 s. 169 och 170).

I *tredje stycket 2* anges särskilda undantag för vissa studerande på eftergymnasial nivå. Av punkten 2 a framgår att undantag från försörjningskravet kan göras för den som bedriver studier inom en utbildning vid ett svenskt universitet eller högskola som leder till en examen på grundnivå, avancerad nivå eller forskarnivå. Av punkten 2 b framgår att undantag från försörjningskravet kan göras för den som bedriver studier inom en utbildning som leder till en yrkeshögskoleexamen eller en kvalificerad yrkeshögskoleexamen. Gemensamt för båda undantagen är att det uppställs krav på att de eftergymnasiala studierna bedrivs på heltid med godkända studieresultat och att sökanden under de senaste tre åren före ansökan inte har mottagit försörjningsstöd under en tid som sammanlagt överstiger sex månader. Vid bedömningen av om sökanden har uppvisat godkända studieresultat bör ledning kunna hämtas från vad som krävs för att beviljas studiemedel (jfr 3 kap. 5 § studiestödsförordningen [2000:655]). Det är den sökande som ska visa att studierna kommer att leda till en sådan examen som avses i paragrafen. Ett sätt för den sökande att visa att hans eller hennes studier leder till den typ av examen som krävs kan vara att ge in studieintyg till styrkande av detta.

Om den sökande åberopar fristående kurser som saknar tydlig koppling till varandra sett till vetenskapligt område eller om det har förflutit lång tid mellan de fristående kurser som åberopas kan detta tala mot att den sökande bedriver studier som leder till den typ av examen som krävs.

I *tredje stycket 3* anges att undantag från försörjningskravet kan medges den som bedriver studier inom gymnasieskolan.

Enligt *tredje stycket 4* kan undantag från försörjningskravet även medges om det inte rimligen kan begäras att sökanden uppfyller försörjningskravet. Det kan t.ex. handla om situationer där en varaktig funktionsnedsättning omöjliggör en egen arbetsrelaterad inkomst. Särskilda skäl kan också aktualiseras för personer som är nära pensionsålder och på grund av detta har svårt att få en anställning. Ventilen ger även utrymme för att hantera andra situationer där det inte framstår som rimligt att uppställa ett försörjningskrav för svenskt medborgarskap.

I det nya *fjärde stycket* anges förutsättningarna för undantag från kravet på kunskaper i svenska och om det svenska samhället. Undantag kan medges endast om det inte rimligen kan begäras att sökanden visar sådana kunskaper på grund av en funktionsnedsättning eller andra personliga förhållanden. Utöver en funktionsnedsättning kan sådana personliga förhållanden som påverkar sökandens förmåga att visa kunskaper på liknande sätt som en funktionsnedsättning innebära att det finns förutsättningar för att göra undantag från kravet. Det kan exempelvis handla om att sökanden har varaktigt och kraftigt nedsatt hälsa. Funktionsnedsättningen eller de andra personliga förhållandena måste vara av en viss omfattning och inte av temporär eller övergående natur. Det är inte funktionsnedsättningen eller det personliga förhållandet i sig som är avgörande för om sökanden kan undantas från kunskapskraven. I stället är det avgörande hur funktionsnedsättningen eller det personliga förhållandet inverkar på en persons förmåga att visa kunskap eller att nå de kunskaper som ska krävas för förvärv av medborgarskap. Med att det inte rimligen ska kunna begäras att sökanden visar de efterfrågade kunskaperna menas att det ska framstå som mycket svårt för individen att göra medborgarskapsprovet eller visa kunskaperna på annat sätt, även med anpassning. Vid prövningen görs en helhetsbedömning av individens funktionsnedsättning eller personliga förhållanden, hur omfattande de är och hur stor sannolikheten är för att denne sett över tid kommer att kunna nå de krav som ställs upp.

Undantag kan medges helt eller delvis. Om en funktionsnedsättning innebär att en person inte har en viss förmåga som krävs, kan undantag från kravet på kunskaper medges i den eller de delar som påverkas av funktionsnedsättningen.

I enlighet med allmänna förvaltningsrättsliga principer är det den som begär att undantas från kunskapskraven som får lämna in underlag till stöd för detta. Omfattningen av den utredning som behövs beror på vilka särskilda skäl som det är fråga om. I vissa situationer, t.ex. när sökanden har en funktionsnedsättning, bör detta kunna visas med hjälp av ett läkarintyg där det framgår hur nedsättningen påverkar sökandens förmåga. I fall där det är mindre uppenbart att funktionsnedsättningen eller det andra personliga förhållandet medför att sökanden saknar förmåga att uppnå kunskapskraven krävs även annan utredning. Sökanden bör då normalt även kunna visa att han eller hon har gjort seriösa ansträngningar att

uppfylla kunskapskraven men på grund av funktionsnedsättningen eller det personliga förhållandet inte har lyckats.

12 § *Ett utländskt barn kan efter ansökan av den eller dem som har vårdnaden om barnet beviljas svenskt medborgarskap (naturaliseras) om*

- 1. barnets identitet har styrkts,*
- 2. barnet har permanent uppehållstillstånd i Sverige,*
- 3. barnet har hemvist här i landet*
 - a) sedan två år om barnet är dansk, finländsk, isländsk eller norsk medborgare,*
 - b) sedan två år om barnet är statslös och inte har fyllt femton år,*
 - c) sedan tre år om barnet inte har fyllt femton år och inte omfattas av a eller b,*
 - d) sedan fem år om barnet har fyllt femton år och inte omfattas av a,*
- 4. barnet har haft och kan förväntas komma att ha ett skötsamt och hederligt levnadssätt, om barnet har fyllt femton år, och*
- 5. barnet har visat tillräckliga kunskaper i svenska och om det svenska samhället enligt 13 §, om barnet har fyllt sexton år.*

Om barnet har fyllt tolv år och har utländskt medborgarskap krävs för förvärv av svenskt medborgarskap att barnet samtycker till det, om inte barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke på grund av sjukdom eller något annat liknande förhållande.

Paragrafen får ett nytt innehåll till följd av att möjligheten till undantag för vuxna från de krav som ställs upp för att förvärva svenskt medborgarskap placeras i en ny paragraf (se den nya 11 c §). Den innebär en möjlighet för barn att självständigt ansöka om medborgarskap. Övervägandena finns i avsnitt 6 och 10.1.

I *första stycket första meningen* behandlas vem som omfattas av paragrafen. Där framgår att sökanden ska vara ett barn, dvs. inte har fyllt 18 år, och att ansökan ska göras av barnets vårdnadshavare. Om barnet hinner fylla 18 år före Migrationsverkets prövning, ska ansökan inte prövas utifrån kraven i denna paragraf utan utifrån de krav som gäller för vuxna i 11 §.

Naturalisationsvillkoren som gäller framgår av *första stycket 1–4*.

I *första stycket 1* uppställs ett krav på styrkt identitet. Kravet är formulerat med utgångspunkt i motsvarande krav i 11 § 1 och ska tolkas på samma sätt som i den paragrafen. Barn som föds i Sverige och som tilldelas personuppgifter i Sverige anses normalt ha styrkt sin identitet. För andra barn får prövningen göras på samma sätt som redan görs för vuxna som ansöker om medborgarskap med tillämpning av 11 §. Möjligheten till undantag från kravet på styrkt identitet regleras i 12 a § andra stycket.

För medborgarskap ska vidare enligt *första stycket 2* krävas att sökanden har permanent uppehållstillstånd. Nordiska medborgare, medborgare i övriga länder inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och brittiska medborgare som har beviljats uppehållsstatus och uppehållsrätt är dock undantagna från kravet, se 20 §. Punkten motsvarar vad som redan gäller för vuxna enligt 11 §.

Kravet på hemvist regleras i *första stycket 3*. För nordiska barn gäller, oavsett ålder, ett hemvistkrav om två år. Statslösa barn som inte har fyllt 15 år uppfyller också hemvistkravet efter två års hemvist, medan det för övriga barn som inte har fyllt 15 år krävs tre års hemvist. För såväl utomnordiska barn som statslösa barn som har fyllt 15 år krävs däremot hemvist i Sverige sedan fem år. Precis som för vuxna krävs att det är fråga

om oavbruten hemvist. Bedömningen av om hemvistkravet är uppfyllt ska göras på motsvarande sätt som för vuxna.

Av *första stycket 4* framgår att barn över 15 år måste ha haft och förväntas komma att ha ett skötsamt och hederligt levnadssätt. Bedömningen ska göras på motsvarande sätt som för vuxna, se kommentaren till 11 § 4.

Genom *första stycket 5* införs ett krav på kunskaper i svenska och om det svenska samhället när barn som har fyllt 16 år ansöker om medborgarskap. Hur kunskaperna ska visas och vilken nivå på kunskaper som krävs framgår av 13–13 c §§. Möjligheten till undantag från kunskapskraven regleras i 12 a § tredje stycket.

I enlighet med vad som framgår av kommentaren till 11 § är det åldern vid tidpunkten för prövningen som är avgörande för om barnet omfattas av kunskapskravet eller inte.

Av *andra stycket* framgår att det som villkor för förvärv av svenskt medborgarskap krävs samtycke av barn som har fyllt tolv år och har utländskt medborgarskap. Samtycke krävs inte av barn som är varaktigt förhindrade att lämna ett sådant. Hindret ska vara av sådan omfattning och påverka barnet på ett sådant sätt att det inte går att förstå vad barnet vill och önskar. Exempel på det kan vara fysisk eller psykisk sjukdom eller resultatet av en sådan sjukdom eller en omfattande intellektuell funktionsnedsättning. Hindret ska vara varaktigt, dvs. får inte vara övergående, och bör kunna styrkas med läkarintyg (jfr prop. 2023/24:107 s. 102). Stycket motsvarar till sin utformning 15 a § andra stycket.

12 a § Om kraven i 12 § första stycket inte är uppfyllda får, om inte annat följer av andra eller tredje stycket, barnet ändå naturaliseras om det finns särskilda skäl.

Ett barn vars identitet inte har styrkts enligt 12 § första stycket 1 får naturaliseras endast om han eller hon sedan minst sju år har hemvist här i landet och det görs sannolikt att den uppgivna identiteten är riktig.

Ett barn som inte har visat kunskaper enligt 12 § första stycket 5 får naturaliseras endast om det inte rimligen kan begäras att barnet, på grund av en funktionsnedsättning eller andra personliga förhållanden, visar sådana kunskaper.

Paragrafen, som är ny, innehåller undantag från de krav som ställs upp för att barn ska kunna förvärva svenskt medborgarskap efter ansökan enligt 12 §. Övervägandena finns i avsnitt 10.4 och 11.2.

Av *första stycket* framgår att barn som inte uppfyller ett naturalisationsvillkor ändå kan naturaliseras om det finns särskilda skäl. Stycket motsvarar det undantag från naturalisationsvillkoren vid särskilda skäl som finns för vuxna i 11 c § första stycket. I fråga om styrkan av de omständigheter som åberopas som särskilda skäl kan något lägre krav ställas för barn än för vuxna. Det överlämnas till rättstillämpningen att utforma praxis kring detta. Möjligheten till undantag på grund av särskilda skäl omfattar inte kravet på styrkt identitet. Undantag från detta krav kan i stället medges i den utsträckning som framgår av andra stycket.

I *andra stycket* regleras möjligheten att undanta barn från kravet på styrkt identitet. Undantaget motsvarar till sitt innehåll vad som gäller för vuxna i 11 c § andra stycket med den skillnaden att den hemvisttid som

krävs för att undantaget ska vara tillämpligt är kortare för barn än för vuxna.

Ett barn som inte kan styrka sin identitet kan, under vissa förutsättningar, undantas från kravet på styrkt identitet. I formuleringen ”inte kan styrka” ligger att barnet under vistelsen i landet ska ha gjort vad som skäligen kan krävas för att få fram godtagbara handlingar som kan styrka identiteten.

Det krävs att barnet har haft minst sju års oavbruten legal hemvist i landet för att undantag ska kunna medges. Inget hindrar att den beslutande myndigheten, t.ex. i tveksamma fall, kräver längre hemvisttid än sju år. Om barnet lämnar nya uppgifter om sin identitet, bör hemvisttiden räknas från den tidpunkt då de nya uppgifterna meddelades Migrationsverket. Även hemvist i landet före ikraftträdandet ingår vid beräkningen av hemvisttiden.

Utöver sju års hemvist krävs att barnet, vid en samlad bedömning av omständigheterna i ärendet, kan göra sannolikt att den identitet han eller hon uppger är riktig. Detta innebär att det ska göras en bedömning av trovärdigheten av de uppgifter som lämnas om barnets identitet och om anledningen till att barnets identitet inte går att styrka (jfr prop. 1997/98:178 s. 21). Bedömningen ska göras på motsvarande sätt som för vuxna som vill undantas kravet på styrkt identitet.

I det nya *tredje stycket* anges förutsättningarna för undantag från kravet på kunskaper i svenska och om det svenska samhället. Stycket motsvarar 11 c § fjärde stycket. Se kommentaren till den paragrafen.

13 § Tillräckliga kunskaper i svenska visas på de sätt som anges i 13 a §, om inte annat följer av 13 b §.

Tillräckliga kunskaper om det svenska samhället visas genom godkänt medborgarskapsprov i samhällskunskap om inte annat följer av 13 c §.

Genom medborgarskapsprovet i samhällskunskap ska det prövas om utlänningen har grundläggande kunskaper om det svenska samhället. Provet ska utformas på svenska på funktionell nivå.

Paragrafen, som är ny, beskriver närmare de krav på kunskaper i svenska och om det svenska samhället för förvärv av svenskt medborgarskap efter ansökan (naturalisation) som framgår av 11 § första stycket 6 och 12 § första stycket 5. Vidare regleras i paragrafen vilka kunskaper som ska prövas genom medborgarskapsprovet och på vilken nivå det ska ske. Övervägandena finns i avsnitt 10.2.

I *första stycket* anges att tillräckliga kunskaper i svenska visas på de sätt som anges i 13 a §. I 13 b § föreskrivs ett undantag från kravet på att visa tillräckliga kunskaper i svenska.

Enligt *andra stycket* ska tillräckliga kunskaper om det svenska samhället visas genom godkänt medborgarskapsprov i samhällskunskap. Att kunskaper om det svenska samhället även kan visas på vissa andra sätt framgår av 13 c §.

Enligt *tredje stycket* ska det genom medborgarskapsprovet i svenska prövas om utlänningen har grundläggande kunskaper om det svenska samhället. Med grundläggande kunskaper om det svenska samhället avses de kunskaper som behövs för att leva och fungera i det svenska samhället med fokus på demokrati och den demokratiska processen. Provet ska utformas på svenska på funktionell nivå. Det får alltså inte utformas på en

högre språklig nivå än så. Funktionell nivå motsvarar nivå B1 enligt gemensam europeisk referensram för språk. En språkanvändare på den nivån kan, enligt vad som anges i fråga om referensramen, förstå huvudinnehållet i vad han eller hon har hört eller läst om välkända förhållanden när det presenteras på tydligt standardspråk. Språkanvändaren kan också producera enkla, sammanhängande texter om ämnen som är välkända eller av personligt intresse och kan beskriva erfarenheter och händelser.

13 a § *Tillräckliga kunskaper i svenska visas genom*

1. godkänt betyg i svenska eller svenska som andraspråk från
 - a) den avslutande årskursen i grundskolan eller motsvarande utbildning, den avslutande årskursen i anpassade grundskolan eller någon av de två sista årskurserna i specialskolan,
 - b) gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan eller folkhögskolestudier på gymnasial nivå,
 - c) kommunal vuxenutbildning, eller
 - d) den avslutande årskursen i en skolform som motsvarar grundskolan eller gymnasieskolan inom ett annat nordiskt lands skolväsende, eller
2. godkänt betyg i den högsta kursen i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning, eller
3. godkänt resultat på
 - a) ett kunskapsprov som används av universitet och högskolor för att pröva de kunskaper i svenska som krävs för högskolestudier i Sverige, eller
 - b) ett annat kunskapsprov i svenska som med hög grad av säkerhet visar kunskaper i svenska på funktionell nivå.

Paragrafen, som är ny, reglerar på vilka sätt som en person kan uppfylla kravet på tillräckliga kunskaper i svenska för svenskt medborgarskap. Övervägandena finns i avsnitt 10.3.1.

Enligt *punkten 1* kan kunskaper i svenska visas genom godkänt betyg i svenska eller svenska som andraspråk från de skol- och utbildningsformer som anges i punkterna 1 a–d. Av *punkten 1 a* framgår att kunskaper kan visas genom ett godkänt betyg från den avslutande årskursen i grundskolan, för närvarande årskurs 9, eller motsvarande utbildning. Med motsvarande utbildning avses t.ex. en internationell skola på grundskolenivå eller ett introduktionsprogram i gymnasieskolan. Kunskaper kan även visas genom ett betyg från den avslutande årskursen i anpassade grundskolan, för närvarande årskurs 9, eller någon av de två sista årskurserna i specialskolan, för närvarande årskurs 9 och 10. Enligt *punkten 1 b* kan kunskaper i svenska även visas genom ett godkänt betyg från gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan eller folkhögskolestudier på gymnasial nivå. Betyget kan vara från, eller motsvara, vilket år som helst i gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan. Vidare kan, enligt *punkten 1 c*, kunskaper visas genom ett betyg från kommunal vuxenutbildning. Betyget kan avse studier i svenska eller svenska som andraspråk på grundläggande eller gymnasial nivå. Enligt *punkten 1 d* kan kunskaper också visas genom ett betyg från den avslutande årskursen i en skolform som motsvarar grundskolan eller gymnasieskolan inom ett annat nordiskt lands skolväsende.

Av *punkten 2* framgår att kunskaper i svenska även kan visas genom godkänt betyg i den högsta kursen i kommunal vuxenutbildning i svenska

för invandrare (sfi), för närvarande kurs D, eller motsvarande utbildning. Med motsvarande utbildning avses utbildning som motsvarar sfi som bedrivs av en enskild utbildningsanordnare eller folkhögskola med så kallad betygsrätt eller inom Kriminalvården.

Av *punkten 3* framgår att kunskaper i svenska även kan visas genom godkänt resultat på vissa kunskapsprov. Enligt *punkten 3 a* kan kunskaperna visas genom kunskapsprov som används av universitet och högskolor för att pröva de kunskaper i svenska som krävs för högskolestudier i Sverige. Det så kallade Tisus-testet, som produceras av Stockholms universitet på uppdrag av regeringen, är ett sådant kunskapsprov. Ett godkänt resultat på Tisus-testet kan alltså användas för att visa kunskaper i svenska. Enligt *punkten 3 b* kan kunskaperna även visas genom ett annat kunskapsprov som med hög grad av säkerhet visar kunskaper i svenska på funktionell nivå. Begreppet funktionell nivå ska förstås på samma sätt som i 13 § tredje stycket, se kommentaren till den paragrafen. I kravet på att provresultatet med hög grad av säkerhet ska visa kunskaperna ligger att bedömningen av vilka kunskapsprov i svenska som kan godtas bör vara restriktiv. För att ett prov ska kunna godtas måste det framgå att provet har konstruerats på ett adekvat sätt och att det vid provgenomgåendet finns garantier för att förhindra eller minimera risken för fusk. En bedömning av om förutsättningarna är uppfyllda får göras för respektive kunskapsprov som aktualiseras.

13 b § *Kravet på tillräckliga kunskaper i svenska gäller inte för den som har godkänt betyg i danska eller norska från den avslutande årskursen i en skolform som motsvarar grundskolan eller gymnasieskolan inom ett annat nordiskt lands skolväsende.*

Paragrafen, som är ny, föreskriver ett undantag från kravet på att visa tillräckliga kunskaper i svenska. Övervägandena finns i avsnitt 10.3.1.

Undantaget gäller för den som har godkänt betyg i danska eller norska från den avslutande årskursen i en skolform som motsvarar grundskolan eller gymnasieskolan inom ett annat nordiskt lands skolväsende.

13 c § *Utöver vad som framgår av 13 § kan tillräckliga kunskaper om det svenska samhället visas genom godkänt betyg i samhällskunskap eller grundläggande samhällsorienterande ämnen från*

- 1. den avslutande årskursen i grundskolan eller anpassade grundskolan eller någon av de två sista årskurserna i specialskolan,*
- 2. gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan eller folkhögskolestudier på gymnasial nivå, eller*
- 3. kommunal vuxenutbildning.*

Paragrafen, som är ny, reglerar på vilka sätt utöver godkänt medborgarskapsprov enligt 13 § som en person kan uppfylla kravet på tillräckliga kunskaper om det svenska samhället för svenskt medborgarskap. Övervägandena finns i avsnitt 10.3.2.

Enligt paragrafen kan tillräckliga kunskaper om det svenska samhället visas genom ett godkänt betyg i samhällskunskap eller grundläggande samhällsorienterande ämnen från de skolformer som anges i punkterna 1–3. Av *punkten 1* framgår att kunskaperna kan visas genom ett godkänt betyg från den avslutande årskursen i grundskolan eller anpassade

grundskolan eller någon av de två sista årskurserna i specialskolan. Enligt *punkten 2* kan kunskaperna visas genom ett godkänt betyg från gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan eller folkhögskolestudier på gymnasial nivå. Betyget kan vara från, eller motsvara, vilket år som helst i gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan. Enligt *punkten 3* kan kunskaperna också visas genom ett betyg från kommunal vuxenutbildning. Betyget kan avse studier på såväl grundläggande som gymnasial nivå.

13 d § *Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om medborgarskapsprovet.*

Paragrafen, som är ny, handlar om möjligheten för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter. Övervägandena finns i avsnitt 10.2.4.

I paragrafen lämnas en upplysning om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela närmare föreskrifter om medborgarskapsprovet. Med detta avses verkställighetsföreskrifter.

13 e § *Regeringen får meddela föreskrifter om avgift för anmälan till medborgarskapsprovet.*

Paragrafen, som är ny, innehåller ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om avgift för anmälan till medborgarskapsprovet. Övervägandena finns i avsnitt 10.2.4.

14 § En svensk medborgare förlorar sitt svenska medborgarskap när han eller hon fyller tjugotvå år, om han eller hon

1. är född utomlands,
2. aldrig haft hemvist i Sverige, och
3. inte heller varit här under förhållanden som tyder på samhörighet med landet.

På ansökan som görs innan den svenske medborgaren fyller tjugotvå år får dock medges att medborgarskapet behålls.

Den som har förlorat sitt svenska medborgarskap enligt första stycket får efter ansökan medges att medborgarskapet återfås med verkan från den tidpunkt då medborgarskapet förlorades.

När någon förlorar svenskt medborgarskap enligt första stycket, förlorar även hans eller hennes barn sitt svenska medborgarskap, om barnet förvärvat detta på grund av att föräldern varit svensk medborgare. Barnet förlorar dock inte sitt medborgarskap om den andra föräldern har kvar sitt svenska medborgarskap och barnet härleder sitt svenska medborgarskap även från honom eller henne.

Förlust av svenskt medborgarskap sker inte om detta skulle leda till att personen blir statslös.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förlust av medborgarskap vid preskription. Övervägandena finns i avsnitt 12.

I *tredje stycket*, som är nytt, införs en möjlighet för den som har förlorat sitt svenska medborgarskap att ansöka om att återfå sitt svenska medborgarskap. Rätten att ansöka om att återfå medborgarskapet är inte begränsad i tid.

Kriterierna för bedömningen av om det finns förutsättningar att besluta om att en tidigare svensk medborgare ska återfå sitt medborgarskap motsvarar de som gäller i fråga om att behålla det svenska

medborgarskapet. Det innebär att bedömningen ska göras utifrån de förhållanden som var gällande fram till dess att sökanden uppnådde 22 års ålder.

En förlust av svenskt medborgarskap innebär också en förlust av unionsmedborgarskap, i den mån sådant medborgarskap inte kan härledas från medborgarskap i en annan EU-medlemsstat (jfr artikel 20 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt). Inom ramen för prövningen om att återfå svenskt medborgarskap, och därigenom unionsmedborgarskap, ska därför även en bedömning av den berörda personens och dennes familjs individuella situation göras i syfte att utreda vilka följder förlusten av det svenska medborgarskapet har utifrån ett unionsrättsligt perspektiv. I en sådan proportionalitetsbedömning ligger att svenska myndigheter, och i förekommande fall svenska domstolar, ska försäkra sig om att en förlust av medborgarskap är förenlig med de grundläggande rättigheter som garanteras i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna och vars iakttagande EU-domstolen säkerställer. Detta gäller särskilt rätten till respekt för familjelivet enligt artikel 7 i stadgan och skyldigheten att sätta barnets bästa i främsta rummet enligt artikel 24.2 i samma stadga.

Ett beslut om att återfå svenskt medborgarskap har retroaktiv verkan. Medborgarskapet återfås med verkan från den tidpunkt då medborgarskapet gick förlorat, dvs. när personen fyllde 22 år.

18 § En medborgare i en avtalsstat förvärvar svenskt medborgarskap genom anmälan, om han eller hon

1. har fyllt arton år,
2. har hemvist här i landet sedan fem år, och
3. under denna tid inte har dömts till frihetsberövande påföljd.

När en person förvärvar medborgarskap på sådant sätt tillämpas 10 § i fråga om medborgarens barn.

Paragrafen innehåller en särreglering avseende anmälningsförfarandet för nordiska medborgare. I paragrafen regleras även förutsättningarna för en nordisk medborgares barn att automatiskt förvärva svenskt medborgarskap som biperson i samband med att föräldern beviljas svenskt medborgarskap. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

Ändringen i *andra stycket* är redaktionell till följd av att hittillsvarande tredje stycket i 10 § tas bort.

19 § Den som har förlorat sitt svenska medborgarskap och därefter oavbrutet varit medborgare i en avtalsstat, får tillbaka svenskt medborgarskap genom anmälan, om han eller hon har tagit hemvist här i landet. Vid sådant förvärv av medborgarskap tillämpas 10 § när det gäller medborgarens barn.

Paragrafen innehåller en särreglering avseende anmälningsförfarandet för tidigare svenska medborgare som sedan förlusten av medborgarskapet har varit nordiska medborgare. I paragrafen regleras även förutsättningarna för den tidigare svenska medborgarens barn att automatiskt förvärva svenskt medborgarskap som biperson i samband med att föräldern beviljas svenskt medborgarskap. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

Ändringen i *sista meningen* är redaktionell till följd av att hittillsvarande tredje stycket i 10 § tas bort.

16.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap

13 § Tillräckliga kunskaper i svenska *och om det svenska samhället visas genom godkänt medborgarskapsprov i svenska och samhällskunskap om inte annat följer av 13 a–13 c §§.*

Genom provet i svenska ska det prövas om utlänningen visar läs- och hörförståelse på funktionell nivå.

Genom *provet* i samhällskunskap ska det prövas om utlänningen har grundläggande kunskaper om det svenska samhället. Provet ska utformas på svenska på funktionell nivå.

Paragrafen beskriver närmare det krav på kunskaper i svenska och om det svenska samhället för förvärv av svenskt medborgarskap efter ansökan (naturalisation) som framgår av 11 § första stycket 6 och 12 § första stycket 5. Vidare regleras i paragrafen vilka kunskaper som ska prövas genom medborgarskapsprovet och på vilken nivå det ska ske. Övervägandena finns i avsnitt 10.2.

Genom ändringarna i *första* och *andra styckena* införs ett delprov i svenska i medborgarskapsprovet vid sidan av delprovet i samhällskunskap.

Av *första stycket* framgår att tillräckliga kunskaper i svenska och om det svenska samhället visas genom godkänt medborgarskapsprov i svenska och samhällskunskap.

Enligt det *andra stycket* ska det genom provet i svenska prövas om utlänningen visar läs- och hörförståelse på funktionell nivå. Begreppet funktionell nivå ska förstås på samma sätt som i tredje stycket och motsvarar nivå B1 enligt gemensam europeisk referensram för språk.

I *tredje stycket* görs en redaktionell ändring.

13 a § *Utöver vad som framgår av 13 § kan tillräckliga kunskaper i svenska visas genom*

1. godkänt betyg i svenska eller svenska som andraspråk från

a) den avslutande årskursen i grundskolan eller motsvarande utbildning, den avslutande årskursen i anpassade grundskolan eller någon av de två sista årskurserna i specialskolan,

b) gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan eller folkhögskolestudier på gymnasial nivå,

c) kommunal vuxenutbildning, eller

d) den avslutande årskursen i en skolform som motsvarar grundskolan eller gymnasieskolan inom ett annat nordiskt lands skolväsende, eller

2. godkänt betyg i den högsta kursen i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning, eller

3. godkänt resultat på

a) ett kunskapsprov som används av universitet och högskolor för att pröva de kunskaper i svenska som krävs för högskolestudier i Sverige, eller

b) ett annat kunskapsprov i svenska som med hög grad av säkerhet visar kunskaper i svenska på funktionell nivå.

Paragrafen reglerar på vilka sätt utöver godkänt medborgarskapsprov enligt 13 § som en person kan uppfylla kravet på tillräckliga kunskaper i svenska för svenskt medborgarskap. Ändringen är en följd av att det införs

ett delprov i svenska i medborgarskapsprovet vid sidan av delprovet i samhällskunskap.

16.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap

13 § Tillräckliga kunskaper i svenska och om det svenska samhället visas genom godkänt medborgarskapsprov i svenska och samhällskunskap om inte annat följer av 13 a–13 c §§.

Genom provet i svenska ska det prövas om utlänningen visar läs- och hörförståelse på funktionell nivå *och muntlig och skriftlig färdighet på grundläggande nivå*.

Genom provet i samhällskunskap ska det prövas om utlänningen har grundläggande kunskaper om det svenska samhället. Provet ska utformas på svenska på funktionell nivå.

Paragrafen beskriver närmare det krav på kunskaper i svenska och om det svenska samhället för förvärv av svenskt medborgarskap efter ansökan (naturalisation) som framgår av 11 § första stycket 6 och 12 § första stycket 5. Vidare regleras i paragrafen reglerar vilka kunskaper som ska prövas genom medborgarskapsprovet och på vilken nivå det ska ske. Övervägandena finns i avsnitt 10.2.

Genom ändringen i *andra stycket* utvidgas medborgarskapsprovet i svenska så att även skriftlig och muntlig färdighet prövas. I denna del ska prövningen avse grundläggande nivå. Grundläggande nivå motsvarar nivå A2 enligt gemensam europeisk referensram för språk. En språkanvändare på den nivån kan, enligt vad som anges i fråga om referensramen, förstå vanliga uttryck som rör omedelbara behov och kommunicera i enkla och rutinemässiga sammanhang. Språkanvändaren kan också i enkla termer beskriva delar av sin egen bakgrund, sin närmaste omgivning samt förhållanden inom områden som rör omedelbara behov.

13 a § Utöver vad som framgår av 13 § kan tillräckliga kunskaper i svenska visas genom

1. godkänt betyg i svenska eller svenska som andraspråk från
 - a) den avslutande årskursen i grundskolan eller motsvarande utbildning, den avslutande årskursen i anpassade grundskolan eller någon av de två sista årskurserna i specialskolan,
 - b) gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan eller folkhögskolestudier på gymnasial nivå,
 - c) kommunal vuxenutbildning, eller
 - d) den avslutande årskursen i en skolform som motsvarar grundskolan eller gymnasieskolan inom ett annat nordiskt lands skolväsende, eller
2. godkänt betyg i den högsta kursen i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning, eller
3. godkänt resultat på ett kunskapsprov som används av universitet och högskolor för att pröva de kunskaper i svenska som krävs för högskolestudier i Sverige.

Paragrafen reglerar på vilka sätt utöver godkänt medborgarskapsprov enligt 13 § som en person kan uppfylla kravet på tillräckliga kunskaper i svenska för svenskt medborgarskap. Ändringen i *punkten 3* innebär att det

inte längre är möjligt att visa kunskaper genom ett sådant annat kunskapsprov i svenska som framgår av den hittillsvarande punkten 3 b.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.
2. Äldre föreskrifter gäller för den som har ett godkänt resultat på medborgarskapsprov i svenska enligt 13 § andra stycket i dess äldre lydelse.
3. Äldre föreskrifter gäller i ärenden som har kommit in till Migrationsverket före ikraftträdandet där sökanden åberopar ett godkänt resultat på ett kunskapsprov enligt 13 a § 3 i dess äldre lydelse.

Övervägandena finns i avsnitt 14.

Enligt *punkten 1* träder lagen i kraft den dag som regeringen bestämmer.

Enligt *punkten 2* gäller äldre föreskrifter för den som har ett godkänt resultat på ett medborgarskapsprov i svenska enligt 13 § andra stycket i dess äldre lydelse. Den som vid ikraftträdandet redan har genomfört medborgarskapsprovet i svenska med godkänt resultat behöver därmed inte genomföra provet på nytt för att uppfylla kraven i fråga om de tillkommande momenten.

Enligt *punkten 3* gäller äldre föreskrifter för ärenden som har kommit in till Migrationsverket före ikraftträdandet där sökanden åberopar ett godkänt resultat på ett kunskapsprov enligt 13 a § 3 i dess äldre lydelse. Det innebär att den som vid denna tidpunkt har ett godkänt resultat på ett sådant kunskapsprov i svenska som med hög grad av säkerhet visar kunskaper i svenska på funktionell nivå och då har ansökt om medborgarskap ska anses uppfylla kunskapskravet i svenska vid prövningen av ärendet hos Migrationsverket eller i migrationsdomstol.

16.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (2014:481) om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2014:481) om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap

2. De upphävda 4 och 5 §§ gäller fortfarande för barn som har fötts före den 1 april 2015. Om barnet har fyllt femton år, krävs för förvärv av svenskt medborgarskap enligt den upphävda 5 § att det görs sannolikt att barnets uppgivna identitet är riktig. Det krävs även att han eller hon varken

a) är skäligen misstänkt eller dömd för ett brott för vilket det svåraste straff som är föreskrivet är fängelse i två år eller mer, för upprepad brottslighet *avseende brott för vilka det är föreskrivet fängelse eller för upprepad brottslighet som inte ligger långt tillbaka i tiden*,

b) är skäligen misstänkt eller dömd för ett brott utanför Sverige som enligt svensk lag motsvarar ett brott för vilket det svåraste straff som är föreskrivet är fängelse i två år eller mer, för upprepad brottslighet utanför Sverige *avseende brott för vilka det enligt svensk lag är föreskrivet fängelse eller för upprepad brottslighet utanför Sverige som inte ligger långt tillbaka i tiden*,

c) bedöms utgöra ett hot mot Sveriges säkerhet eller allmän säkerhet, eller

d) har varit verksam i, eller haft bestämmande inflytande över, en organisation eller grupp vars verksamhet innefattar systematiska, omfattande och grova övergrepp på andra människor.

När en person förvärvat medborgarskap enligt den upphävda 5 § tillämpas 10 § i fråga om medborgarens barn.

Punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2014:481) om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap reglerar medborgarskapsförvärv för barn under vissa omständigheter enligt 4 och 5 §§ i lagen, som upphävdes den 1 april 2015. De paragraferna gäller fortfarande för barn som fötts före den 1 april 2015. Den upphävda 4 § är inte aktuell i detta sammanhang. Enligt den upphävda 5 § kan ett barn som har fötts utomlands och som inte har förvärvat svenskt medborgarskap men vars far sedan barnets födelse är svensk medborgare, förvärva svenskt medborgarskap. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.

I första stycket införs skärpta krav för förvärv av medborgarskap. Ändringen i *första stycket a* innebär att brott som har ett maximistraff på minst två års fängelse i straffskalan ska diskvalificera en utlänning från svenskt medborgarskap. Punkten ändras också på så sätt att det hittillsvarande kravet som innebär att utlänningen diskvalificeras från medborgarskap vid upprepad brottslighet som inte är mindre allvarlig skärps till att avse upprepad brottslighet där brott med fängelse i straffskalan ingår. Det nya kravet innebär att sådan upprepad brottslighet ska beaktas även om påföljden normalt bestäms till dagsböter.

Ändringen i *första stycket b* motsvarar ändringen i första stycket a.

Sammanfattning av delbetänkandet Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2)

I enlighet med utredningens uppdrag föreslås i detta betänkande att det ska införas krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för förvärv av svenskt medborgarskap. Kunskaperna föreslås kunna visas på olika sätt. Ett sätt föreslås vara genom godkänt resultat på ett särskilt framtaget prov i svenska och samhällskunskap (medborgarskapsprovet), men det ska också vara möjligt att visa kunskaper på andra sätt. Förslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2025 och regleras i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap och en ny förordning: förordningen om medborgarskapsprov i svenska och samhällskunskap. Syftet med kravet är att stärka medborgarskapets status och främja ett inkluderande samhälle. Nedan följer en sammanfattning av utredningens förslag.

Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap

Krav på kunskaper för dem mellan 16 och 66 år

Utredningen föreslår att det i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap (medborgarskapslagen) ska ställas krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för att förvärva svenskt medborgarskap. Kravet på att visa kunskaper för svenskt medborgarskap föreslås omfatta den som har fyllt 16 men inte 67 år. Kravet gäller dock inte statslösa personer födda i Sverige som är under 21 år och inte heller nordiska medborgare som förvärvat medborgarskap genom bestämmelserna om anmälan i 18 och 19 §§ medborgarskapslagen.

Kunskaperna i svenska och samhällskunskap ska kunna visas på olika sätt

Utredningen föreslår att kunskaperna i svenska och samhällskunskap ska kunna visas genom godkänt resultat på ett prov i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (medborgarskapsprovet, se nedan) eller på annat sätt. Andra sätt att visa kunskaper i svenska föreslås bl.a. vara godkänt betyg från kommunal vuxenutbildning (komvux) i svenska för invandrare (sfi) i kurs D, godkänt betyg i svenska eller svenska som andraspråk från grundskolans årskurs 9 eller en kurs i någon av dessa ämnen från gymnasieskolan eller komvux på grundläggande eller gymnasial nivå. Även godkänt resultat på Tisus-testet föreslås godtas som bevis på kunskaper i svenska.

Likaså föreslås att den som har godkänt avgångsbetyg i danska, norska eller svenska från en nordisk grundskola eller ett nordiskt gymnasium ska anses ha de kunskaper i svenska som efterfrågas för förvärv av svenskt medborgarskap.

När det gäller andra sätt att visa kunskaper i samhällskunskap föreslås bl.a. att godkänt betyg i samhällskunskap från grundskolans årskurs 9 eller

en kurs i samhällskunskap från gymnasiet eller komvux på grundläggande eller gymnasial nivå ska godtas som bevis på sådana kunskaper. Även godkänt betyg från en kurs i samhällsorienterande ämnen från komvux på grundläggande nivå föreslås godtas som bevis på kunskaper i samhällskunskap.

Kunskapskravet ska vara uppfyllt vid prövningen av kriterierna för förvärv av svenskt medborgarskap, dvs. vid tidpunkten för beslutet om medborgarskap.

Dispens från kravet på kunskaper om det finns särskilda skäl

Utredningen föreslår att den som inte rimligen kan förväntas visa kunskaper i svenska och samhällskunskap ska kunna få dispens från kravet på kunskaper om det föreligger särskilda skäl. Begreppet särskilda skäl föreslås omfatta väsentliga funktionsnedsättningar eller andra personliga förhållanden. För att dispens ska kunna medges ska funktionsnedsättningen eller de personliga förhållandena ha en sådan påverkan på individens förmåga att visa kunskaper och vara av sådan omfattning och varaktighet att det inte är rimligt att kräva att denne visar kunskaper. Bedömningen av om det föreligger särskilda skäl för dispens föreslås göras i samband med handläggningen av en anmälan eller ansökan om medborgarskap (se nedan).

Ett medborgarskapsprov i svenska och samhällskunskap

Ett digitalt prov i två delar

Utredningen föreslår att det ska tas fram ett särskilt prov för svenskt medborgarskap. Provet ska genomföras digitalt och bestå av två delar; ett delprov i svenska och ett delprov i grundläggande samhällskunskap.

Utredningen föreslår också att medborgarskapsprovet ska konstrueras för t.ex. blinda.

Medborgarskapsprovets innehåll och nivå

Utredningen föreslår att medborgarskapsprovet i svenska ska pröva läs- och hörförståelse samt muntlig och skriftlig färdighet och att det ska utformas på två nivåer. Delarna som testar läs- och hörförståelse ska utformas på en nivå som motsvarar B1 enligt den Gemensamma europeiska referensramen för språk: lärande, undervisning och bedömning (GERS), medan delarna som ska pröva skriftlig och muntlig färdighet ska utformas på A2-nivå.

När det gäller medborgarskapsprovets samhällskunskapsdel föreslås tyngdpunkten vara att testa sådana grundläggande kunskaper som man behöver ha för att leva och fungera i det svenska samhället med fokus på demokrati och den demokratiska processen. Vidare föreslås att provet ska vara utformat på svenska på en språklig nivå för läs- och hörförståelse som motsvarar GERS-nivå B1. Provet ska baseras på innehållet i en bok som ska tas fram särskilt för medborgarskapsprovet i samhällskunskap (se nedan).

De språknivåer som utredningen föreslår ligger i linje med de nivåer som många andra europeiska länder ställer som krav för förvärv av medborgarskap. Bilaga 1

En bok till grund för medborgarskapsprovet i samhällskunskap

Utredningen föreslår att medborgarskapsprovet i samhällskunskap ska grundas på en för ändamålet särskilt framtagen bok. Boken ska innehålla sådana kunskaper som man behöver ha för att leva och fungera i det svenska samhället med fokus på demokrati och den demokratiska processen och den ska finnas tillgänglig för nedladdning från nätet på svenska och tio invandrarpråk i Sverige. Boken föreslås innehålla följande delområden:

1. Sveriges geografiska och geopolitiska förutsättningar.
2. Historiska händelser av betydelse för hur Sverige ser ut i dag (bondesamhälle, industrialisering, världskrig, efterkrigstid, teknisksamhälle och digitalisering).
3. Hur traditioner har betydelse och hur de har påverkat det svenska samhället.
4. Den svenska välfärdsstrukturen och dess finansiering.
5. Arbetsmarknad, arbetsliv och privatekonomi.
6. Klimatet och miljöns betydelse för våra livsvillkor och betydelsen av hållbar utveckling.
7. Integration och segregation.
8. Sveriges grundlagar, det svenska rättssystemet och principer för rättssäkerhet.
9. Sveriges demokratiska och politiska organisation på lokal och nationell nivå.
10. Politiska val och partier i Sverige. Folkrörelser och allmän rösträtt.
11. Vad det innebär att vara en aktiv, ansvarstagande och delaktig medborgare.
12. Förtrogenhet med såväl jämlikhet och jämställdhet som med mänskliga rättigheter och demokratiska värden, principer och processer.
13. Förtrogenhet med världsreligioner och livsåskådningar och hur de har betydelse för människors identitet, grupptillhörighet och livsstil.
14. Övergripande kunskap om EU och andra viktigare internationella samarbeten.

Genomförandet av medborgarskapsprovet

Provtidpunkter och provavgifter

Utredningen föreslår att medborgarskapsprovet ska genomföras regelbundet över året, men att de exakta datumen ska beslutas av Universitets- och högskolerådet (UHR) efter samråd med Statens skolverk (Skolverket) och genomförande universitet och högskolor (se nedan). Avgiften för att göra provet i svenska föreslås vara 2 000 kronor per provdeltagare och provtillfälle medan provet i samhällskunskap föreslås kosta 500 kronor per provdeltagare och provtillfälle. Den som är statslös och har fått flyktingförklaring eller resedokument från svensk myndighet föreslås dock inte behöva betala någon avgift.

Provet ska kunna genomföras med anpassning

Utredningen föreslår att den som har en funktionsnedsättning som gör att denne har behov av anpassning för att kunna genomföra provet ska kunna medges det. Även andra personliga förhållanden föreslås kunna läggas till grund för anpassning vid genomförandet av provet. Att ett prov genomförs med anpassning kan t.ex. innebära att provtiden förlängs eller att text förstoras upp eller skrivs ut på papper. Individen har således en förmåga att visa kunskap, men förmågan är nedsatt t.ex. på grund av en funktionsnedsättning.

Provresultat

Utredningen föreslår att ett godkänt resultat på medborgarskapsprov ska gälla obegränsat i tiden och att UHR ska besluta om resultatet. Provresultatet föreslås anges provdel för provdel så att resultatet för provdelen i svenska respektive samhällskunskap separeras. För provdelen i svenska föreslås dessutom att resultatet ska anges separat för varje förmåga och färdighet. Följden av att provresultatet anges för varje förmåga och färdighet separat är att individen kan välja att göra om den eller de delar som denne tidigare inte klarat.

Fördelningen av ansvar

Migrationsverket

Som en följd av utredningens förslag om krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap kommer Migrationsverkets handläggning av medborgarskapsärenden att innefatta en bedömning av om kunskapskravet är uppfyllt, alternativt en bedömning av om det föreligger särskilda skäl för att medge dispens från kravet.

Skolverket

Utredningen föreslår att Skolverket ska ansvara för framtagandet av den bok som provdelen i samhällskunskap ska bygga på. Skolverket föreslås också ansvara för rättningen av medborgarskapsprovet, att kontinuerligt ta fram och utveckla medborgarskapsprovet i svenska och samhällskunskap

och att kontinuerligt ta fram bedömningskriterier och rättningsinstruktioner för medborgarskapsprovet. Bilaga 1

UHR

Utredningen föreslår att UHR ska ha det övergripande ansvaret för medborgarskapsprovet och fatta beslut om medborgarskapsprovets resultat eller om att en provdeltagare inte ska få ett resultat på provet samt utestängning från deltagande i provet på grund av fusk. De två sistnämnda besluten föreslås kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. UHR föreslås även samordna de involverade myndigheternas arbete och insatser.

Universitet och högskolor

Utredningen föreslår att universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434) ska ansvara för att genomföra medborgarskapsprovet. Detta får ske i samverkan mellan lärosätena.

Betänkandets lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap

Häriigenom föreskrivs i fråga om lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap

dels att 7–13, 18 och 19 §§ och punkt 4 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fem nya paragrafer, 10 a §, 13 a–13 d §§, och närmast före 13 a § en rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §¹

Ett barn som inte har svenskt medborgarskap förvärvar svenskt medborgarskap genom anmälan av den eller dem som har vårdnaden om barnet, om barnet

1. har permanent uppehållstillstånd i Sverige, *och*

2. har hemvist här i landet sedan tre år eller, om barnet är statslöst, två år.

1. har permanent uppehållstillstånd i Sverige,

2. har hemvist här i landet sedan tre år eller, om barnet är statslöst, två år, *och*

3. *vid beslutstillfället har visat kunskaper i svenska och samhällskunskap enligt 13 a §.*

Anmälan ska göras innan barnet har fyllt arton år.

Om barnet har fyllt tolv år och har utländskt medborgarskap, krävs för förvärv av svenskt medborgarskap att barnet samtycker till det. Sådant samtycke behövs dock inte om barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke på grund av en psykisk störning eller på grund av något annat liknande förhållande.

8 §²

En utlänning som har fyllt arton men inte tjuogoett år förvärvar svenskt medborgarskap genom anmälan, om han eller hon

1. har permanent uppehållstillstånd i Sverige, *och*

2. har hemvist här i landet sedan han eller hon fyllde tretton år eller, i fråga om den som är statslös, femton år.

1. har permanent uppehållstillstånd i Sverige,

2. har hemvist här i landet sedan han eller hon fyllde tretton år eller, i fråga om den som är statslös, femton år, *och*

3. *vid beslutstillfället har visat kunskaper i svenska och samhällskunskap enligt 13 a §.*

¹ Senaste lydelse 2014:481.

² Senaste lydelse 2014:481.

9 §³

Den som har fyllt arton år och som har förlorat eller befriats från sitt svenska medborgarskap återfår detta genom anmälan, om han eller hon

1. har permanent uppehållstillstånd i Sverige,
2. har haft hemvist här i landet 2. har haft hemvist här i landet
under sammanlagt tio år, *och* under sammanlagt tio år,
3. sedan två år har hemvist här i 3. sedan två år har hemvist här i
landet. landet, *och*
4. *vid beslutstillfället har visat
kunskaper i svenska och samhälls-
kunskap enligt 13 a §.*

10 §⁴

Om en utlänning blir svensk medborgare enligt 6, 7, 8 eller 9 §, förvärvar även hans eller hennes ogifta barn som har hemvist här i landet och inte har fyllt arton år svenskt medborgarskap om utlänningen

1. ensam har vårdnaden om barnet, eller
2. har vårdnaden gemensamt med den andra föräldern och han eller hon är svensk medborgare.

Blir föräldrarna till ett ogift barn som har hemvist här i landet och som inte har fyllt arton år samtidigt svenska medborgare enligt 6, 7, 8 eller 9 §, förvärvar även barnet svenskt medborgarskap om han eller hon står under bådas vårdnad.

*För förvärv av medborgarskap
krävs att kunskaper i svenska och
samhällskunskap enligt 13 a § har
visats vid beslutstillfället.*

10 a §

*Den som inte kan visa kunskaper
i svenska och samhällskunskap
enligt 7 § 3, 8 § 3, 9 § 4 och 10 §
tredje stycket förvärvar svenskt
medborgarskap genom anmälan
endast om han eller hon på grund
av särskilda skäl inte rimligen kan
förväntas visa sådana kunskaper.*

11 §⁵

En utlänning kan efter ansökan beviljas svenskt medborgarskap (naturaliseras), om han eller hon har

1. styrkt sin identitet,
2. fyllt arton år,
3. permanent uppehållstillstånd i Sverige,
4. hemvist här i landet

³ Senaste lydelse 2014:794.

⁴ Senaste lydelse 2014:481.

⁵ Senaste lydelse 2005:722.

a) sedan två år i fråga om dansk, finländsk, isländsk eller norsk medborgare,

b) sedan fyra år i fråga om den som är statslös eller att bedöma som flykting enligt 4 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716),

c) sedan fem år i fråga om övriga utlännningar, *och* c) sedan fem år i fråga om övriga utlännningar,

5. haft och kan förväntas komma att ha ett hederligt levnadssätt. 5. haft och kan förväntas komma att ha ett hederligt levnadssätt, *och*

6. visat kunskaper i svenska och samhällskunskap enligt 13 a §.

12 §

Om kraven i 11 § inte är uppfyllda får, om inte annat följer av andra stycket, sökanden ändå naturaliseras, om Om kraven i 11 § inte är uppfyllda får, om inte annat följer av andra *och tredje styckena*, sökanden ändå naturaliseras, om

1. sökanden tidigare har varit svensk medborgare,

2. sökanden är gift eller sambo med en svensk medborgare, eller

3. det annars finns särskilda skäl till det.

En sökande som inte kan styrka sin identitet enligt 11 § 1 får naturaliseras, endast om han eller hon sedan minst åtta år har hemvist här i landet och gör sannolikt att den uppgivna identiteten är riktig.

En sökande som inte kan visa kunskaper i svenska och samhällskunskap enligt 11 § 6 får naturaliseras endast om han eller hon på grund av särskilda skäl inte rimligen kan förväntas visa sådana kunskaper.

13 §

I ett beslut om naturalisation *skall* det bestämmas om även sökandens ogifta barn som är under arton år förvärvar svenskt medborgarskap.

I ett beslut om naturalisation *ska* det bestämmas om även sökandens ogifta barn som är under arton år förvärvar svenskt medborgarskap.

För förvärv av medborgarskap krävs att kunskaper i svenska och samhällskunskap har visats enligt 13 a §.

Den som inte kan visa kunskaper i svenska och samhällskunskap enligt 13 a § får naturaliseras endast om han eller hon på grund av särskilda skäl inte rimligen kan förväntas visa sådana kunskaper.

Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap

13 a §

Kunskaper i svenska och samhällskunskap ska visas antingen

genom godkänt medborgarskapsprov i svenska och samhällskunskap eller på annat sätt i enlighet med 13 b § eller 13 c §.

Provet i svenska ska pröva läs- och hörförståelse på nivå B1 enligt gemensam europeisk referensram för språk och skriftlig och muntlig färdighet på nivå A2.

Provet i samhällskunskap ska utformas på svenska på nivå B1 enligt den gemensamma referensramen och pröva grundläggande samhällskunskap.

Kravet att visa kunskaper gäller för den som har fyllt sexton men inte sextiosju år. Kravet gäller inte statslösa födda i Sverige under tjugooett år.

13 b §

Andra sätt att visa kunskaper i svenska enligt 13 a § första stycket är genom

1. godkänt betyg i svenska för invandrare i kurs D,

2. godkänt betyg i svenska eller svenska som andraspråk från

a) grundskolans årskurs 9,

b) grundsärskolans årskurs 9, eller

c) specialskolans årskurs 9 eller 10,

3. godkänt betyg i svenska eller svenska som andraspråk motsvarande grundskolans årskurs 9 från gymnasial introduktionsutbildning,

4. godkänt betyg i svenska eller svenska som andraspråk från en kurs i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan eller motsvarande utbildning,

5. godkänt betyg i en kurs i svenska eller svenska som andraspråk från kommunal vuxenutbildning på grundläggande eller gymnasial nivå, eller

6. godkänt resultat på Tisus-test.

Vid förvärv av svenskt medborgarskap enligt 7–10, 11 och

13 §§ ska en utlänning anses ha kunskaper i svenska om denne kan visa godkänt avgångsbetyg i danska, norska eller svenska från en nordisk grundskola eller ett nordiskt gymnasium.

13 c §

Andra sätt att visa kunskaper i samhällskunskap enligt 13 a § första stycket är genom

1. godkänt betyg i samhällskunskap från

a) grundskolans årskurs 9,

b) grundsärskolans årskurs 9, eller

c) specialskolans årskurs 9 eller 10,

2. godkänt betyg i samhällskunskap från en kurs i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan eller motsvarande utbildning, eller

3) godkänt betyg i en kurs i

a) samhällskunskap eller en kurs i grundläggande samhällsorienterande ämnen från kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå, eller

b) samhällskunskap från kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå.

13 d §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om det medborgarskapsprov som avses i 13 a § första stycket.

18 §⁶

En medborgare i en avtalsstat förvärvar svenskt medborgarskap genom anmälan, om han eller hon

1. har fyllt arton år,

2. har hemvist här i landet sedan fem år, och

3. under denna tid inte har dömts till frihetsberövande påföljd.

När en person förvärvar medborgarskap på sådant sätt tillämpas 10 § i fråga om medborgarens barn.

När en person förvärvar medborgarskap på sådant sätt tillämpas

19 §

Den som har förlorat sitt svenska medborgarskap och därefter oavbrutet varit medborgare i en avtalsstat, får tillbaka svenskt medborgarskap genom anmälan, om han eller hon har tagit hemvist här i landet. Vid sådant förvärv av medborgarskap tillämpas 10 § när det gäller medborgarens barn.

Den som har förlorat sitt svenska medborgarskap och därefter oavbrutet varit medborgare i en avtalsstat, får tillbaka svenskt medborgarskap genom anmälan, om han eller hon har tagit hemvist här i landet. Vid sådant förvärv av medborgarskap tillämpas 10 § första och andra styckena när det gäller medborgarens barn.

Punkt 4 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap

Den som har förlorat sitt svenska medborgarskap enligt 7 § lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap återfår detta genom anmälan till Migrationsverket.

Den som har förlorat sitt svenska medborgarskap enligt 7 § lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap återfår detta genom anmälan till Migrationsverket *under förutsättning att han eller hon vid beslutstillfället har visat kunskaper i svenska och samhällskunskap enligt 13 a § i den nya lagen.*

Om den som anmälan avser står under någon annans vårdnad vid tidpunkten för anmälan, görs denna istället av den eller dem som är vårdnadshavare.

Om anmälan avser ett barn som har fyllt tolv år och har utländskt medborgarskap krävs för förvärv av svenskt medborgarskap att barnet samtycker till det. Sådant samtycke behövs dock inte om barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke på grund av en psykisk störning eller på grund av något annat liknande förhållande.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
 2. Ärenden som har kommit in till Migrationsverket eller länsstyrelsen före den 1 januari 2025 ska handläggas enligt äldre föreskrifter.
 3. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för överklagande av
 - a) beslut som har meddelats före den 1 januari 2025, eller
 - b) beslut i sådana ärenden som har handlagts enligt punkt 2.

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttrande över delbetänkandet Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2) lämnats av Arbetsförmedlingen, Barnombudsmannen, Borlänge kommun, Burlövs kommun, Delegationen för migrationsstudier, Delegationen mot segregation, Diskrimineringsombudsmannen, Domstolsverket, Ekonomistyrningsverket, Flens kommun, Flyktinggruppernas och asylkommittéernas riksråd (FARR), Folkbildningsrådet, Förvaltningsrätten i Göteborg, Förvaltningsrätten i Luleå (migrationsdomstolen), Förvaltningsrätten i Malmö (migrationsdomstolen), Helsingborgs kommun, Hudiksvalls kommun, Huddinge kommun, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, Institutet för språk och folkminnen, Integritetsskyddsmyndigheten, Justitiekanslern, Jämställdhetsmyndigheten, Kammarrätten i Stockholm (Migrationsöverdomstolen), Kriminalvården, Kumla kommun, Kungsbacka kommun, Linköpings kommun, Lunds universitet, Länsstyrelsen i Norrbotten, Länsstyrelsen i Värmland, Länsstyrelsen i Västra Götaland, Länsstyrelsen i Östergötland, Lärarnas Riksförbund, Malmö kommun, Malmö universitet, Migrationsverket, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Mälardalens högskola, Riksförbundet Internationella Föreningen Fem-Inclusion (RIFFI), Specialpedagogiska skolmyndigheten, Statens skolverk, Statskontoret, Stockholms kommun, Stockholms universitet, Svenska Röda Korset, Svenskar i Världen, Sveriges akademikers centralorganisation, Sveriges Dövas Riksförbund, Sveriges Kommuner och Regioner, Sveriges Kvinnolobby, Sveriges Vägledarförening, Södertälje kommun, Trafikverket, Uddevalla kommun, Umeå kommun, Umeå universitet, Universitets- och högskolerådet, Uppsala universitet och Vänersborgs kommun.

Yttranden har också inkommit från Akademikerförbundet SSR, Högskolan Dalarna, Högskolan i Gävle, Högskolan i Halmstad, Högskolan i Skövde, Karolinska institutet, Riksförbundet för lärare i svenska som andraspråk (SVARIKS), Svenska kyrkan, Sveriges förenade studentkårer (SFS), Sveriges Kristna Råd samt Sveriges Universitets- och högskoleförbund (SUHF). Tre privatpersoner har inkommit med yttranden.

Följande remissinstanser har antingen inte inkommit med något yttrande eller angett att de avstår från att yttra sig: Alingsås kommun, Arjeplogs kommun, Amnesty International – Svenska sektionen, Bodens kommun, Båstads kommun, Enköpings kommun, Falkenbergs kommun, Funktionsrätt Sverige, Haparanda kommun, Hörselskadades Riksförbund, Kalmars kommun, Karlstads kommun, Landsorganisationen i Sverige, Länsstyrelsen i Skåne, Nora kommun, Nykvarns kommun, Riksdagens ombudsmän (JO), Rädda barnen, Skara kommun, Skatteverket, Statens skolinspektion, Sollentuna kommun, Svenskt näringsliv, Sveriges Skolledarförbund, Synskadades riksförbund, Söderhamns kommun, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), UNHCR:s kontor för de nordiska och baltiska länderna och Vetlanda kommun.

Sammanfattning av betänkandet Skärpta krav för svenskt medborgarskap (SOU 2025.1) Bilaga 4

Den hemvisttid i Sverige som krävs för att förvärva svenskt medborgarskap ska förlängas

Utredningen föreslår att det ska krävas längre hemvisttid i Sverige för att förvärva svenskt medborgarskap. Som utgångspunkt ska det krävas åtta års hemvisttid i Sverige för att förvärva svenskt medborgarskap efter ansökan. För vissa grupper, t.ex. barn, unga vuxna i åldrarna 18–20 år, nordiska medborgare, den som är gift eller sambo med en svensk medborgare, tidigare svenska medborgare, statslösa personer och den som är att bedöma som flykting enligt utlänningslagen föreslås det i stället gälla en kortare hemvisttid i Sverige.

För barn som är statslösa sedan födelsen och födda i Sverige bedömer utredningen att det även i fortsättningen inte bör krävas någon viss hemvisttid i Sverige för att förvärva svenskt medborgarskap. För barn som fötts utanför Sverige före den 1 april 2015 till en svensk far som inte var gift med barnets mor vid födseln bedömer utredningen att det även i fortsättningen inte bör uppställas krav på hemvist i Sverige för att förvärva svenskt medborgarskap.

Kravet på utlännings skötsamhet och levnadssätt för att förvärva svenskt medborgarskap ska skärpas

Utredningen föreslår att kravet på en utlännings levnadssätt för att förvärva svenskt medborgarskap efter ansökan skärps på så sätt att det ska krävas ett skötsamt och hederligt levnadssätt för att kunna tas upp till svensk medborgare. Den karenstid som ska ha förflutit innan en sökande som har gjort sig skyldig till brott kan tas upp till svensk medborgare ska enligt utredningens förslag förlängas. Enligt utredningens förslag ska kontaktförbud som utgångspunkt utgöra sådan misskötsamhet som gör att en utlänning inte kan beviljas svenskt medborgarskap innan en viss tid har förflutit.

Det tydliggörs att brottslighet som har begåtts utanför Sveriges gränser ska beaktas, på så sätt att den sökande ska ha visat ett skötsamt och hederligt levnadssätt i och utanför Sverige.

Kravet på frånvaro av brottslighet i anmälningssärenden skärps på så sätt att en utlänning diskvalificeras från möjligheten att förvärva svenskt medborgarskap efter anmälan om han eller hon är skäligen misstänkt för eller dömd för ett brott för vilket det svåraste straff som är föreskrivet är fängelse i två år eller mer. Kravet skärps även avseende de fall då den anmälan avser gör sig skyldig till upprepade brottslighet. Kravet kommer att gälla för barn som har fyllt 15 år och som fötts utanför Sverige före den 1 april 2015 till en svensk far som inte var gift med barnets mor vid födseln.

Utredningen föreslår vidare att en person som är 18–20 år samt statslös sedan födelsen och född i Sverige ska diskvalificeras från möjligheten att förvärva svenskt medborgarskap efter anmälan om han eller hon har dömts för ett brott mot nationell säkerhet eller har dömts till frihetsberövande påföljd i fem år eller längre.

Ytterligare och utökade delområden i medborgarskapsprovet i samhällskunskap

Utredningen föreslår att det sedan tidigare föreslagna medborgarskapsprovet i samhällskunskap ska utökas med delområdet Mediernas roll som informationsspridare, opinionsbildare och granskare av samhällets maktstrukturer.

Utredningen föreslår också att det ska tydliggöras att kunskaperna i de mänskliga rättigheterna som ska visas genom delprovet i samhällskunskap även omfattar barnets rättigheter enligt Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter.

Det införs krav på att ha förmåga att försörja sig för att förvärva svenskt medborgarskap efter ansökan

Utredningen föreslår att det ska införas ett krav på att den som ansöker om svenskt medborgarskap har förmåga att försörja sig. Kravet innebär att den som ansöker om svenskt medborgarskap ska ha varaktig inkomst av lön eller näringsverksamhet. Inkomsten av lön eller näringsverksamhet ska efter avdrag för preliminär skatt som lägst uppgå till förbehållsbeloppet vid utmätning av lön enligt utskönningsbalken. Dessutom krävs att den som ansöker om svenskt medborgarskap inte får ha mottagit försörjningsstöd enligt socialtjänstlagen de senaste tre åren före ansökan under en period som sammanlagt överstiger sex månader.

Kravet på att den som ansöker om svenskt medborgarskap ska kunna försörja sig ska inte gälla om utlänningen är ett barn. Kravet gäller dessutom inte om utlänningen bedriver studier inom en sammanhållen yrkesutbildning eller utbildning på heltid vid ett svenskt universitet eller högskola som leder till en examen på grundnivå, avancerad nivå eller forskarnivå, en yrkeshögskoleexamen eller en kvalificerad yrkeshögskoleexamen samt om utlänningen inte under de senaste tre åren före ansökan har mottagit försörjningsstöd enligt socialtjänstlagen under en period som sammanlagt överstiger sex månader. Den som bedriver studier inom gymnasieskolan är också undantagen från försörjningskravet. Detsamma gäller den som har rätt att uppbära inkomstgrundad ålderspension, garantipension eller äldre försörjningsstöd enligt socialförsäkringsbalken. Dessutom ska kravet på att ha förmåga att försörja sig inte gälla om det finns särskilda skäl.

Utredningen föreslår att anmälningförfarandet utmönstras på så sätt att barn, unga vuxna i åldrarna 18–20 år och tidigare svenska medborgare i stället kommer att vara hänvisade till ansökningsförfarandet för att förvärva svenskt medborgarskap. Det kvarvarande anmälningförfarandet kommer enligt utredningens förslag endast att omfatta barn och unga vuxna i åldrarna 18–20 år som är statslösa sedan födelsen och födda i Sverige, nordiska medborgare och barn som före den 1 april 2015 fötts utanför Sverige till en svensk far som vid födseln inte var gift med barnets mor.

Barns förvärv av svenskt medborgarskap efter ansökan ska regleras särskilt

Utredningen föreslår att det ska införas en särskild bestämmelse för barns förvärv av svenskt medborgarskap efter ansökan. Som villkor för barn att förvärva svenskt medborgarskap ska det krävas viss hemvist i Sverige, permanent uppehållstillstånd och styrkt identitet. Har barnet fyllt 15 år krävs att barnet har ett skötsamt och hederligt levnadssätt i och utanför Sverige för att förvärva svenskt medborgarskap. Det innebär att om barnet har dömts för brottslighet, eller misskött sig på annat sätt, behöver viss tid ha förflutit innan barnet kan förvärva svenskt medborgarskap. För barn som har fyllt 15 år föreslås det som utgångspunkt krävas en längre hemvist i Sverige för förvärv av svenskt medborgarskap. Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap ska gälla den som har fyllt 16 år.

För barn som inte kan styrka sin identitet uppställs krav på att barnet har gjort identiteten sannolik och har haft hemvist i Sverige under en längre tid för att kunna undantas kravet på styrkt identitet.

Bestämmelsen om bipersoners förvärv av medborgarskap efter ansökan ska tas bort

Utredningen föreslår att möjligheten för barn att förvärva svenskt medborgarskap som bipersoner ska utgå.

Det ska inte längre vara ett naturalisationsvillkor att en sökande ska ha fyllt 18 år

Utredningen föreslår att åldersvillkoret ska utgå som naturalisationsvillkor. I stället ska det föreskrivas att en person ska ha fyllt 18 år, för att definiera den personkrets som kan förvärva svenskt medborgarskap enligt den bestämmelse som ska gälla för vuxna personer.

Undantaget från kraven för att förvärva medborgarskap efter ansökan vid särskilda skäl är ändamålsenligt

Dispensgrunden särskilda skäl tillämpas i dagsläget förhållandevis sällan. Dispensgrunden tillämpas i regel i fråga om att medge dispens från åldersvillkoret. Utredningen har föreslagit att åldersvillkoret ska utgå som ett särskilt villkor för att få svenskt medborgarskap. Dispensgrunden särskilda skäl tillämpas också restriktivt avseende de flesta villkoren för att få svenskt medborgarskap. Utredningen bedömer att bestämmelsen om dispens från naturalisationsvillkoren vid särskilda skäl är ändamålsenlig och av den anledningen inte bör skärpas.

Fristen för att ansöka om bibehållande av svenskt medborgarskap ska tas bort

Utredningen bedömer att bestämmelsen om förlust av svenskt medborgarskap för svenska medborgare som är födda utanför Sverige och aldrig varit bosatta här i landet behöver ändras för att överensstämma med unionsrätten. För att bestämmelsen om förlust av svenskt medborgarskap ska vara förenlig med unionsrätten föreslår utredningen att det inte ska finnas någon tidsfrist för att ansöka om att få behålla svenskt medborgarskap.

Förfarandet vid prövningen av barns befrielse från svenskt medborgarskap är ändamålsenligt

Utredningen bedömer att förfarandet vid barns befrielse från svenskt medborgarskap är ändamålsenligt och inte bör ändras.

Utredningen bedömer även att ett ärende om att befria ett barn från svenskt medborgarskap inte bör prövas av domstol i första instans. Utredningen bedömer att det är olämpligt att låta förfaranden om befrielse från svenskt medborgarskap fortgå i två olika instanser, om vuxna personers ärenden om befrielse av svenskt medborgarskap ska handläggas av Migrationsverket i första instans, då det finns en risk att uppgifter av betydelse från prövningen inte tillförs ärendena och en svårighet att hålla samman ärendena vid en eventuell överprövning.

Ett beslut om barns befrielse från svenskt medborgarskap bör enligt utredningens bedömning inte heller underställas domstol för prövning. Utredningen har i detta avseende noterat att det hitintills varit fråga om en ytterst begränsad mängd ärenden om barns befrielse från svenskt medborgarskap, vilket sannolikt skulle medföra att det inte kommer finnas möjlighet för migrationsdomstolarna att bygga upp erforderlig erfarenhet av prövning av måltypen.

Medborgarskapsceremonier och andra ceremoniella inslag

Bilaga 4

Utredningen bedömer att det inte bör krävas något obligatoriskt deltagande vid medborgarskapsceremonin eller något annat ceremoniellt inslag som markerar slutpunkten av medborgarskapsprocessen för den som förvärvat svenskt medborgarskap. Utredningen bedömer att en ordning med obligatoriskt deltagande i medborgarskapsceremonier, eller inslag under ceremonin där det är obligatoriskt för den nya medborgaren att närvara, skulle medföra en betydande ökning av kostnaderna för själva ceremonierna. Det kommer också att kräva en omfattande administration. Utredningen bedömer att ett obligatoriskt deltagande i en medborgarskapsceremoni, eller något annat ceremoniellt inslag för den delen, som avläggande av trohetsed eller lojalitetsförklaring, riskerar att uppfattas som en plikt i stället för ett högtidligt firande av ett förvärvat medborgarskap. Det föreligger således en risk att obligatorisk närvaro vid medborgarskapsceremonier leder till en motsatt effekt än den önskade. Utredningens samlade bedömning är att de eventuella fördelar i form av att det svenska medborgarskapet tillerkänns en större tyngd och än mer markerar vikten av det svenska medborgarskapet, som följer av obligatorisk närvaro inte uppväger de nackdelar som en ordning med obligatorisk närvaro vid medborgarskapsceremonier skulle medföra.

Enligt utredningens bedömning är de nuvarande kommunala medborgarskapsceremonierna som anordnas årligen ändamålsenliga och bör behållas. Det bör fortsättningsvis uppdras åt länsstyrelserna att verka för att kommunerna får stöd i hur ceremonier kan genomföras och information om hur ceremonier genomförs i andra kommuner. Migrationsverket ska ges i uppdrag att i samarbete med Sveriges Kommuner och Regioner ta fram information om medborgarskapsceremonierna som ska distribueras via ett informationsblad som skickas till nyblivna medborgare.

Utredningen bedömer att medborgarskapsceremonierna inte bör innehålla avläggande av lojalitetsförklaring, trohetslöfte, medborgarskapsamtal eller något annat liknande ceremoniellt inslag. Utredningen bedömer även att det saknas behov av att ta fram en medborgarskapsbok där de rättigheter och skyldigheter som följer av ett svenskt medborgarskap framgår.

Höjda ansökningsavgifter

För att finansiera prövningen av de nya kraven föreslår utredningen att avgiften för ansökningsärenden enligt 11 § medborgarskapslagen ska höjas från 1 500 kronor till 2 900 kronor. Vidare föreslår utredningen att det ska införas en avgift om 475 kronor för ansökningsärenden som avser barn.

Betänkandets lagförslag

1.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap
dels att 7, 9 och 13 §§ ska upphöra att gälla,
dels att punkt 4 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ska upphöra att gälla,
dels att 8, 10–12, 14 och 18–19 §§ ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas tre nya paragrafer, 11 a, 11 b och 12 a §§.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §¹

En utlänning förvärvar svenskt medborgarskap efter anmälan, om han eller hon

En utlänning *som är född i Sverige och sedan födelsen är statslös* förvärvar svenskt medborgarskap efter anmälan, om han eller hon

1. har fyllt arton men inte tjugooett år vid anmälningstillfället
2. har permanent uppehållstillstånd i Sverige, *och*

2. har permanent uppehållstillstånd i Sverige eller har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd med stöd av 5 kap. 1, 3, 3 a eller 6 § eller 12 kap. 18 § utlänningslagen (2005:716),

3. har haft hemvist här i landet sedan fem år eller, *i fråga om den som är statslös,*
a) sedan fem år,

3. har haft hemvist här i landet sedan fem år *eller under sammanlagt tio år, och*
4. *inte har dömts för ett brott mot nationell säkerhet eller dömts till frihetsberövande påföljd i fem år eller längre.*

b) *under sammanlagt tio år, eller*
c) *sedan han eller hon fyllde femton år.*

Kravet i första stycket 2 gäller inte en utlänning som

1. *är född i Sverige,*
2. *sedan födelsen är statslös,*
3. *har haft hemvist här i landet sedan fem år eller under sammanlagt tio år, och*

¹ Senaste lydelse 2024:423.

4. har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd med stöd av 5 kap. 1, 3, 3 a eller 6 § eller 12 kap. 18 § utlänningslagen (2005:716).

Utöver de krav som anges i första stycket krävs för förvärv av svenskt medborgarskap att utlänningen gör sannolikt att den uppgivna identiteten är riktig. Det krävs även att han eller hon varken

1. är skäligen misstänkt eller dömd för ett brott för vilket det svåraste straff som är föreskrivet är fängelse i fyra år eller mer eller för upprepad brottslighet som inte är mindre allvarlig eller ligger långt tillbaka i tiden,

2. är skäligen misstänkt eller dömd för ett brott utanför Sverige som enligt svensk lag motsvarar ett brott för vilket det svåraste straff som är föreskrivet är fängelse i fyra år eller mer eller för upprepad brottslighet utanför Sverige som enligt svensk lag inte är mindre allvarlig eller ligger långt tillbaka i tiden,

3. bedöms utgöra ett hot mot Sveriges säkerhet eller allmän säkerhet, eller

4. har varit verksam i, eller haft bestämmande inflytande över, en organisation eller grupp vars verksamhet innefattar systematiska, omfattande och grova övergrepp på andra människor.

Tredje stycket gäller inte en utlänning som är född i Sverige och som sedan födelsen är statslös

10 §²

Om en utlänning blir svensk medborgare enligt 6, 7, 8 eller 9 §, förvärvar även hans eller hennes ogifta barn som har hemvist här i landet och inte har fyllt arton år

Om en utlänning blir svensk medborgare enligt 6 eller 8 §, förvärvar även hans eller hennes barn som har hemvist här i landet och inte har fyllt arton år svenskt medborgarskap om utlänningen

² Senaste lydelse 2024:423.

svenskt medborgarskap om utlännningen

1. ensam har vårdnaden om barnet, eller
2. har vårdnaden gemensamt med den andra föräldern och han eller hon är svensk medborgare.

Blir föräldrarna till ett *ogift* barn som har hemvist här i landet och som inte har fyllt arton år samtidigt svenska medborgare enligt 6, 7, 8 eller 9 §, förvärvar även barnet svenskt medborgarskap om han eller hon står under bådas vårdnad.

Om barnet har fyllt femton år, krävs för förvärv av svenskt medborgarskap att det görs sannolikt att barnets uppgivna identitet är riktig. Det krävs även att han eller hon varken

1. är skäligen misstänkt eller dömd för ett brott för vilket det svåraste straff som är föreskrivet är fängelse i fyra år eller mer eller för upprepad brottslighet som inte är mindre allvarlig eller ligger långt tillbaka i tiden,

2. är skäligen misstänkt eller dömd för ett brott utanför Sverige som enligt svensk lag motsvarar ett brott för vilket det svåraste straff som är föreskrivet är fängelse i fyra år eller mer eller för upprepad brottslighet utanför Sverige som enligt svensk lag inte är mindre allvarlig eller ligger långt tillbaka i tiden,

3. bedöms utgöra ett hot mot Sveriges säkerhet eller allmän säkerhet, eller

4. har varit verksam i, eller haft bestämmande inflytande över, en organisation eller grupp vars verksamhet innefattar systematiska, omfattande och grova övergrepp på andra människor.

Blir föräldrarna till ett barn som har hemvist här i landet och som inte har fyllt arton år samtidigt svenska medborgare enligt 6 eller 8 §, förvärvar även barnet svenskt medborgarskap om han eller hon står under bådas vårdnad.

Lydelse enligt SOU 2021:2

En utlännning kan efter ansökan beviljas svenskt medborgarskap

Föreslagen lydelse

En utlännning som har fyllt arton år kan efter ansökan beviljas svenskt

- | | | |
|---------------------------------------|---|----------|
| (naturaliseras), om han eller hon har | medborgarskap (naturaliseras), om han eller hon har | Bilaga 5 |
|---------------------------------------|---|----------|
1. styrkt sin identitet,
 2. fyllt arton år,
 3. permanent uppehållstillstånd i Sverige,
 4. hemvist här i landet
- a) sedan två år i fråga om dansk, finländsk, isländsk eller norsk medborgare,
- b) sedan fyra år i fråga om den som är statslös eller att bedöma som flykting enligt 4 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716),
- c) sedan fem år i fråga om övriga utlännningar,
5. haft och kan förväntas komma att ha ett hederligt levnadssätt, och
6. visat kunskaper i svenska och samhällskunskap enligt 13 a §.

2. förmåga att försörja sig,

a) sedan två år i fråga om tidigare svensk medborgare eller dansk, finländsk, isländsk eller norsk medborgare,

b) sedan fem år i fråga om den som är statslös,

c) sedan sju år i fråga om den som är att bedöma som flykting enligt 4 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716), den som är gift eller sambo med en svensk medborgare, eller den som har fyllt arton men inte tjugooett år vid ansökningstillfället,

d) sedan åtta år i fråga om övriga utlännningar,

5. haft och kan förväntas komma att ha ett skötsamt och hederligt levnadssätt i och utanför Sverige, och

11 a §

Kravet på att ha förmåga att försörja sig i 11 § 2 är uppfyllt om utlänningen

1. har inkomst av lön eller näringsverksamhet, och

2. de senaste tre åren före ansökan inte har mottagit försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) under en period som sammanlagt överstiger sex månader

Inkomsten av lön eller näringsverksamhet enligt första stycket 1 ska efter avdrag för preliminär skatt som lägst uppgå till förbehållsbeloppet vid utmätning av lön enligt 7 kap. 5 § utsökningsbalken. Arbetsrelaterad ersättning som utgår tillfälligt under pågående anställning och

inkomst från subventionerad anställning jämföras med lön. För att försörjningskravet ska anses vara uppfyllt måste försörjningsförmågan ha en viss varaktighet.

11 b §

Ett barn som inte har svenskt medborgarskap kan efter ansökan av den eller dem som har vårdnaden om barnet beviljas svenskt medborgarskap (naturaliseras), om barnet har

1. styrkt sin identitet,
2. permanent uppehållstillstånd i Sverige,
3. hemvist här i landet sedan tre år eller, om barnet är statslöst eller dansk, finländsk, isländsk eller norsk medborgare, två år, och
4. visat kunskaper i svenska och samhällskunskap enligt 13 a §.

Om barnet har fyllt tolv år och har utländskt medborgarskap, krävs för förvärv av svenskt medborgarskap att barnet samtycker till det. Sådant samtycke behövs dock inte om barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke på grund av sjukdom eller något annat liknande förhållande.

Om barnet har fyllt femton år krävs att han eller hon har hemvist här i landet sedan fem år. Det krävs även att han eller hon har haft och kan förväntas komma att ha ett skötsamt och hederligt levnadssätt i och utanför Sverige.

Kravet i tredje stycket första meningen gäller inte ett barn som är dansk, finländsk, isländsk eller norsk medborgare.

12 §

Om kraven i 11 § inte är uppfyllda får, om inte annat följer av andra och tredje styckena, sökanden ändå naturaliseras, om

1. sökanden tidigare har varit svensk medborgare,

2. sökanden är gift eller sambo med en svensk medborgare, eller

3. det annars finns särskilda skäl till det.

En sökande som inte kan styrka sin identitet enligt 11 § 1 får naturaliseras, endast om han eller hon sedan minst *åtta* år har hemvist här i landet och gör sannolikt att den uppgivna identiteten är riktig.

En sökande som inte kan visa kunskaper i svenska och samhällskunskap enligt 11 § 6 får naturaliseras endast om han eller hon på grund av särskilda skäl inte rimligen kan förväntas visa sådana kunskaper.

En sökande som inte kan styrka sin identitet enligt 11 § 1 får naturaliseras, endast om han eller hon sedan minst *tio* år har hemvist här i landet och gör sannolikt att den uppgivna identiteten är riktig.

En sökande som inte uppfyller kravet på förmåga att försörja sig enligt 11§ 2 får naturaliseras, endast om

1. han eller hon uppfyller kravet i 11 a § första stycket 2 och bedriver studier inom

a) en sammanhållen yrkesutbildning enligt 20 kap. 6 a § skollagen (2010:800),

b) en utbildning på heltid vid ett svenskt universitet eller högskola som leder till en examen på grundnivå, avancerad nivå eller forskarnivå

c) en utbildning på heltid som leder till en yrkeshögskoleexamen eller en kvalificerad yrkeshögskoleexamen,

2. han eller hon bedriver studier inom gymnasieskolan,

3. han eller hon har rätt att uppbära inkomstgrundad ålderspension, garantipension eller äldreförsörjningsstöd enligt socialförsäkringsbalken, eller

4. det finns särskilda skäl.

Om de övriga kraven i 11 § inte är uppfyllda får den sökande ändå naturaliseras, om det finns särskilda skäl till det.

12 a §

Ett barn som inte kan styrka sin identitet enligt 11 b § 1 får naturaliseras, endast om han eller hon sedan minst sju år har hemvist

här i landet och gör sannolikt att den uppgivna identiteten är riktig.

Ett barn som inte kan visa kunskaper i svenska och samhällskunskap enligt 11 b § 4 får naturaliseras endast om han eller hon på grund av särskilda skäl inte rimligen kan förväntas visa sådana kunskaper.

Om de övriga kraven i 11 b § inte är uppfyllda får barnet ändå naturaliseras, om det finns särskilda skäl till det.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §

En svensk medborgare förlorar sitt svenska medborgarskap när han eller hon fyller tjugotvå år, om han eller hon

1. är född utomlands,
2. aldrig haft hemvist i Sverige, och
3. inte heller varit här under förhållanden som tyder på samhörighet med landet.

På ansökan *som görs innan* den svenske medborgaren *fyller* tjugotvå år får dock medges att medborgarskapet behålls. På ansökan *av* den svenske medborgaren får dock medges att medborgarskapet behålls.

När någon förlorar svenskt medborgarskap enligt första stycket, förlorar även hans eller hennes barn sitt svenska medborgarskap, om barnet förvärvat detta på grund av att föräldern varit svensk medborgare. Barnet förlorar dock inte sitt medborgarskap om den andra föräldern har kvar sitt svenska medborgarskap och barnet härleder sitt svenska medborgarskap även från honom eller henne.

Förlust av svenskt medborgarskap sker inte om detta skulle leda till att personen blir statslös.

18 §³

En medborgare i en avtalsstat förvärvor svenskt medborgarskap genom anmälan, om han eller hon

1. har fyllt arton år,
2. har hemvist här i landet sedan fem år, och
3. under denna tid inte har dömts till frihetsberövande påföljd.

När en person förvärvor medborgarskap på sådant sätt tillämpas 10 § *första och andra styckena* i fråga om medborgarens barn. När en person förvärvor medborgarskap på sådant sätt tillämpas 10 § i fråga om medborgarens barn.

Den som har förlorat sitt svenska medborgarskap och därefter oavbrutet varit medborgare i en avtalsstat, får tillbaka svenskt medborgarskap genom anmälan, om han eller hon har tagit hemvist här i landet. Vid sådant förvärv av medborgarskap tillämpas 10 § *första och andra styckena* när det gäller medborgarens barn.

Den som har förlorat sitt svenska medborgarskap och därefter oavbrutet varit medborgare i en avtalsstat, får tillbaka svenskt medborgarskap genom anmälan, om han eller hon har tagit hemvist här i landet. Vid sådant förvärv av medborgarskap tillämpas 10 § när det gäller medborgarens barn.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juni 2026.
 2. Äldre föreskrifter gäller för ärenden enligt 7, 9 och 11 §§ som har inletts före ikraftträdandet.
 3. Äldre föreskrifter gäller för ärenden enligt punkt 4 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap som har inletts före ikraftträdandet.
 4. Äldre föreskrifter gäller vid överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

1.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2014:481) om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2014:481) om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap

dels att punkt 3 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ska upphöra att gälla,

dels att punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2.¹

De upphävda 4 och 5 §§ gäller fortfarande för barn som har fötts före den 1 april 2015. Om barnet har fyllt femton år, krävs för förvärv av svenskt medborgarskap enligt den upphävda 5 § att det görs sannolikt att barnets uppgivna identitet är riktig. Det krävs även att han eller hon varken

a) är skäligen misstänkt eller dömd för ett brott för vilket det svåraste straff som är föreskrivet är fängelse i *fyra* år eller mer eller för upprepade brottslighet som inte är *mindre* allvarlig eller ligger långt tillbaka i tiden,

b) är skäligen misstänkt eller dömd för ett brott utanför Sverige som enligt svensk lag motsvarar ett brott för vilket det svåraste straff som är föreskrivet är fängelse i *fyra* år eller mer eller för upprepade brottslighet utanför Sverige som enligt svensk lag inte är *mindre* allvarlig eller ligger långt tillbaka i tiden,

c) bedöms utgöra ett hot mot Sveriges säkerhet eller allmän säkerhet, eller

d) har varit verksam i, eller haft bestämmande inflytande över, en organisation eller grupp vars verksamhet innefattar systematiska, omfattande och grova övergrepp på andra människor.

När en person förvärvat medborgarskap enligt den upphävda 5 § tillämpas 10 § i fråga om medborgarens barn.

a) är skäligen misstänkt eller dömd för ett brott för vilket det svåraste straff som är föreskrivet är fängelse i *två* år eller mer, eller för upprepade brottslighet som inte är *lika* allvarlig eller ligger långt tillbaka i tiden

b) är skäligen misstänkt eller dömd för ett brott utanför Sverige som enligt svensk lag motsvarar ett brott för vilket det svåraste straff som är föreskrivet är fängelse i *två* år eller mer eller för upprepade brottslighet utanför Sverige som enligt svensk lag inte är *lika* allvarlig eller ligger långt tillbaka i tiden,

1. Denna lag träder i kraft den 1 juni 2026.

2. Äldre föreskrifter gäller vid överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

Efter remiss har yttranden över betänkandet Skärpta krav för svenskt medborgarskap (SOU 2025:1) kommit in från Arbetsförmedlingen, Barnombudsmannen, Borlänge kommun, Centrala studiestödsnämnden, Diskrimineringsombudsmannen, Domstolsverket, Föreningen Svenskar i Världen, Försvarsmakten, Försäkringskassan, Förvaltningsrätten i Göteborg (migrationsdomstolen), Förvaltningsrätten i Luleå (migrationsdomstolen), Förvaltningsrätten i Malmö (migrationsdomstolen), Förvaltningsrätten i Stockholm (migrationsdomstolen), Göteborgs kommun, Institutet för mänskliga rättigheter, Integritetsskyddsmyndigheten, Justitiekanslern, Jämställdhetsmyndigheten, Kammarrätten i Stockholm (Migrationsöverdomstolen), Kronofogdemyndigheten, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Malmö kommun, Migrationsverket, Munkedals kommun, Norrköpings kommun, Nynäshamns kommun, Pensionsmyndigheten, Polismyndigheten, Riksdagens ombudsmän, Skatteverket, Statens skolinspektion, Statens skolverk, Statskontoret, Stockholms kommun, Stockholms universitet (Juridiska fakulteten), Svalövs kommun, Sveriges advokatsamfund, Sveriges Kommuner och Regioner, Säkerhetspolisen, Umeå kommun, Universitets- och högskolerådet, Valmyndigheten och Åklagarmyndigheten.

Yttranden har även inkommit från Asylrättscentrum, Civil Rights Defenders, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring, Sveriges förenade studentkårer, UNHCR och ett antal privatpersoner.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Bergs kommun, Ekerö kommun, Gnesta kommun, Halmstads kommun, Håbo kommun, Härnösands kommun, Kalmar kommun, Kristianstads kommun, Laholms kommun, Lidingö kommun, Lunds kommun, Länsstyrelsen i Stockholms län, Nybro kommun, Pajala kommun, Region Stockholm, Region Skåne, Region Norrbotten, Rädda Barnen, Sundbybergs kommun, Sydsvenska handelskammaren, Tanums kommun, Trollhättans kommun, Upplands Väsby kommun, Uppsala kommun, Vaxholms kommun, Vingåkers kommun, Örnsköldsviks kommun, Östersunds kommun och Österåkers kommun.

Sammanfattning av departementspromemorian Självförsörjning som krav för svenskt medborgarskap

I promemorian lämnas ett alternativt förslag till förslagen i betänkandet Skärpta krav för svenskt medborgarskap (SOU 2025:1). Syftet med förslagen är att det nya försörjningskravet ska motivera till ett aktivt deltagande i arbetslivet och främja en starkare samhällsgemenskap.

Förslagen innebär att kravet på att en utlänning ska ha förmåga att försörja är uppfyllt om utlänningen har en årsinkomst av lön eller näringsverksamhet som lägst uppgår till tre inkomstbasbelopp. Vidare föreslås vissa begränsningar av vilka inkomster som ska få beaktas vid beräkningen av utlänningens årsinkomst.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juni 2026.

Förslag till lag om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap

Härigenom föreskrivs att det i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap ska införas en ny paragraf, 11 a §, av följande lydelse.

Lydelse enligt SOU 2025:1

Föreslagen lydelse

Kravet på att ha förmåga att försörja sig i 11 § 2 är uppfyllt om utlänningsen

1. har inkomst av lön eller näringsverksamhet, och

2. de senaste tre åren före ansökan inte har mottagit försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) under en period som sammanlagt överstiger sex månader.

Inkomsten av lön eller näringsverksamhet enligt första stycket 1 ska *efter avdrag för preliminär skatt* som lägst uppgå till *förbehållsbeloppet vid utmätning av lön enligt 7 kap. 5 § utsökningsbalken*. Arbetsrelaterad ersättning som *utgår* tillfälligt under pågående anställning *och inkomst från subventionerad anställning* jämföras med lön. För att försörjningskravet ska anses vara uppfyllt måste försörjningsförmågan ha en viss varaktighet.

Inkomsten av lön eller näringsverksamhet enligt första stycket 1 ska som lägst uppgå till en årsinkomst om *tre inkomstbasbelopp enligt 58 kap. 26 och 27 §§ socialförsäkringsbalken*. Arbetsrelaterad ersättning som *lämnas* tillfälligt under pågående anställning jämföras med lön. *Inkomster från anställning med särskilt anställningsstöd, med stöd för nystartsjobb och i etableringsjobb får inte beaktas. Inte heller inkomster från näringsverksamhet vid stöd till start av näringsverksamhet får beaktas.* För att försörjningskravet ska anses vara uppfyllt måste försörjningsförmågan ha en viss varaktighet.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2026.

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden över promemoria med kompletterande förslag till SOU 2025:1 – Självförsörjning som krav för svenskt medborgarskap kommit in från Arbetsförmedlingen, Diskrimineringsombudsmannen, Föreningen Svenskar i Världen, Förvaltningsrätten i Göteborg (migrationsdomstolen), Förvaltningsrätten i Malmö (migrationsdomstolen), Förvaltningsrätten i Stockholm (migrationsdomstolen), Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, Institutet för mänskliga rättigheter, Jämställdhetsmyndigheten, Kammarrätten i Stockholm (Migrationsöverdomstolen), Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Migrationsverket, Pensionsmyndigheten, Stockholms universitet (Juridiska fakulteten), Sveriges advokatsamfund och Sveriges Kommuner och Regioner.

Yttranden har även inkommit från Asylrättscentrum och Civil Rights Defenders.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Barnombudsmannen, Funktionsrätt Sverige. Försäkringskassan, Förvaltningsrätten i Luleå (migrationsdomstolen), Kronofogdemyndigheten, Rädda Barnen, Skatteverket och Sydsvenska handelskammaren.